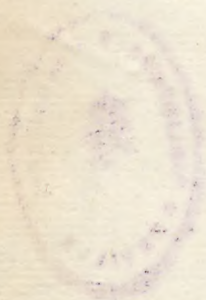

BIBLIOTECA DEL DUQUE DE OSUNA

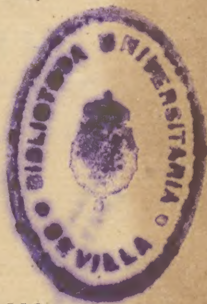

Ὁ ΤΟΥ
ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ
ΠΟΛΕΜΟΣ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ.

THUCYDIDIS
BELLUM
PELOPONNESIACUM.

Ex editione WASSII et DUKERI.

TOM. VIII.

GLASGUAE:
IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCUDEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS
ACADEMIAE TYPOGRAPHI
MDCCLIX.

ΤΗΣ ΤΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ,

ΤΟΥ

ΟΛΟΡΟΥ,

ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ, ΤΟ ΟΓΔΟΟΝ.

THUCYDIDIS

OLORI FILII,

HISTORIAE

LIBER OCTAVUS.

ΤΗΣ ΤΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ,

ΤΟΥ ΟΛΟΡΟΥ,

ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ, ΤΟ ΟΓΔΟΟΝ.

ΕΣ δὲ τὰς Ἀθήνας ἐπειδὴ ἠγγέλθη, ἐπὶ πολὺ μὲν ἠπίςουν καὶ τοῖς πάνυ τῶν ςρατιωτῶν, ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἔργου διαπεφευγόσι, καὶ σαφῶς ἀγγέλλουσι, μὴ οὕτω γε ἂν πανσυδεὶ διεφθάρθαι· ἐπειδὴ δὲ ἔγνωσαν, χαλεποὶ μὲν ἦσαν τοῖς ξυμπροθυμηθεῖσι τῶν ῥητόρων τὸν ἔκπλουν, ὥσπερ οὐκ αὐτοὶ ψηφισάμενοι, ὠργίζοντο δὲ καὶ τοῖς χρησμολόγοις τε καὶ μάντεσι, καὶ ὁπόσοι τὶ τότε αὐτοὺς θειάσαντες ἐπήλπισαν ὡς λήψονται Σικελίαν. πάντα δὲ πανταχόθεν αὐτοὺς ἐλύπει τε, καὶ περιειςήκει ἐπὶ τῷ γεγενημένῳ φόβος τε καὶ κατάπληξις μεγίςη δή. ἅμα μὲν γὰρ ςερόμενοι καὶ ἰδίᾳ ἕκαςος καὶ ἡ πόλις ὁπλιτῶν τε πολ-

T H U C Y D I D I S

O L O R I F I L I I,

H I S T O R I A E

L I B E R O C T A V U S.

HOC autem *tantae cladis* nuntio Athenas allato, *Athenienſes* diu ne praecipuis quidem militibus, qui ex ipſo proelio evaſerant, et aperte nuntiarant, fidem habuerunt, ut ſic funditus everſa crederent. Sed poſtquam cognoverunt, oratoribus, qui cum aliis hanc navalem expeditionem ſtudioſe ſuaſerant, erant infenſi, quaſi *hanc* ipſi non decreviſſent; quinetiam iraſcebantur et ariolis et vatibus, et quotquot aliquid afflatu divino correpti dixerant, quo tunc ipſos in Siciliae capiendae ſpem induxerant. Undique autem omnia ipſos moerore afficiebant, et pavor animique conſternatio maxima profecto, propter id quod acciderat, *ipſos* circumſtabat. Simul enim affligebantur, quod et privatim et publice privati eſſent et multo pe-

diratu et equitatu, et juventute, qualem alteram superesse non videbant. Simul etiam quod viderent, non satis esse navium in navalibus, nec *satis* pecuniae in aerario, nec armamentorum ad nauticos usus necessariorum, in praesentia de sua salute desperabant. et hostes ex Sicilia cum classe confestim in Piraeeum adversus se venturos arbitrabantur, praesertim tanta victoria potitos: quinetiam hostes, qui in illa regione sedes habebant, tunc certe cum bellico rerum omnium apparatu duplo majore suosque socios defectione *ab Atheniensibus facta* una cum ipsis jam totis viribus, terra marique *suam rempublicam* oppugnaturos. Veruntamen (ut in praesenti rerum statu facultas dabatur) visum est non oportere succumbere: sed et classem parare, materia et pecunia unde possent comparata; et socios praesidiis firmare, et praecipue Euboeam; et res urbanas aliqua ex parte corrigere sumtusque minuere: et creare *etiam placuit* aliquem Magistratum seniorum, qui de praesenti rerum statu, dum *adhuc* tempus opportunum esset, ante

λῶν καὶ ἱππέων, καὶ ἡλικίας οἵαν οὐχ ἑτέραν ἑώρων ὑπάρχουσαν, ἐβαρύνοντο· ἅμα δὲ ναῦς οὐχ ὁρῶντες ἐν τοῖς νεωσοίκοις ἱκανὰς, οὐδὲ χρήματα ἐν τῷ κοινῷ, οὐδ' ὑπηρεσίας ταῖς ναυσὶν, ἀνέλπιστοι ἦσαν ἐν τῷ παρόντι σωθήσεσθαι. τούς τε ἀπὸ τῆς Σικελίας πολεμίους εὐθὺς σφίσιν ἐνόμιζον τῷ ναυτικῷ ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλευσεῖσθαι, ἄλλως τε καὶ τοσοῦτον κρατήσαντας, καὶ τοὺς αὐτόθεν πολεμίους, τότε δὴ καὶ διπλασίως πάντα παρεσκευασμένους, κατὰ κράτος ἤδη καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης ἐπικείσεσθαι, καὶ τοὺς ξυμμάχους σφῶν μετ' αὐτῶν ἀποστάντας ὅμως δὲ, ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων, ἐδόκει χρῆναι μὴ ἐνδιδόναι, ἀλλὰ παρασκευάζεσθαι καὶ ναυτικὸν, ὅθεν ἂν δύνωνται ξύλα ξυμπορισαμένους καὶ χρήματα, καὶ τὰ τῶν ξυμμάχων ἐς ἀσφάλειαν ποιεῖσθαι, καὶ μάλιστα τὴν Εὔβοιαν, τῶν τε κατὰ τὴν πόλιν τὶ ἐς εὐτέλειαν σωφρονίσαι. καὶ ἀρχήν τινα πρεσβυτέρων ἀνδρῶν ἑλέσθαι, οἵτινες περὶ τῶν παρόντων

ὡς ἂν καιρὸς ᾖ προβουλεύουσι. πάντα τε πρὸς τὸ παραχρῆμα περιδεὲς (ὅπερ φιλεῖ δῆμος ποιεῖν) ἑτοῖμοι ἦσαν εὐτακτεῖν. καὶ ὡς ἔδοξεν αὐτοῖς, καὶ ἐποίουν ταῦτα, καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

β'. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος, πρὸς τὴν ἐκ τῆς Σικελίας τῶν Ἀθηναίων μεγάλην κακοπραγίαν εὐθὺς οἱ Ἕλληνες πάντες ἐπηρμένοι ἦσαν· οἱ μὲν μηδετέρων ὄντες ξύμμαχοι, ὡς ἤν τις καὶ μὴ παρακαλῇ σφᾶς, οὐκ ἀποστατέον ἔτι τοῦ πολέμου εἴη, ἀλλ' ἐθελοντὶ ἰτέον ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους· νομίσαντες κἂν ἐπὶ σφᾶς ἕκαστοι ἐλθεῖν αὐτοὺς εἰ τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ κατώρθωσαν, καὶ ἅμα ἡγούμενοι βραχὺν ἔσεσθαι τὸν λοιπὸν πόλεμον, οὗ μετασχεῖν καλὸν εἶναι· οἱ δ' αὐτῶν Λακεδαιμονίων ξύμμαχοι, ξυμπροθυμηθέντες ἐπιπλέον ἢ πρὶν ἀπαλλάξασθαι διὰ τάχους πολλῆς ταλαιπωρίας. μάλιστα δὲ οἱ τῶν Ἀθηναίων ὑπήκοοι ἑτοῖμοι ἦσαν καὶ παρὰ δύναμιν αὐτῶν

caeteros omnes consultarent. Denique (quod vulgus facere solet) propter praesentis metus magnitudinem ad omnia recte administranda parati erant. Ut autem haec ipsis visa sunt, sic etiam fecerunt: atque haec aestas excessit.

2. Insequenti autem hyeme, propter res ab Atheniensibus in Sicilia adeo male gestas, universi Graeci protinus animis erecti fuerunt. Et illi quidem, qui neutrorum erant socii, a bello nequaquam amplius abstinendum, vel si nullus ipsos rogaret, sed adversus Athenienses ultro eundum *censebant*. Singuli enim illos, si rem in Sicilia feliciter gessissent, etiam adversus se venturos fuisse existimabant: simul etiam reliquum bellum breve futurum ducebant, cujus se participes esse, praeclarum *sibi* fore *putabant*. Qui vero Lacedaemoniorum erant socii, simul omnes longe majore studio, quam ante, multis aerumnis celeriter liberari cupiebant. Praecipue vero qui Atheniensium imperio parebant, vel supra vires ad defectionem ab ipsis *Atheniensibus* faciendam erant parati,

quod animi impetu *ac libidine caeca* de re-bus judicarent, nec ullum rationi locum amplius relinquerent; quippe qui *putarent fore, ut* insequenti aestate *Athenienses* su-perarent. Lacedaemoniorum vero civitas, cum propter haec omnia fiduciam concipie-bat, tum vero praecipue, quod Siculi soci cum magnis copiis, classis accessione jam ne-cessario facta, ineunte statim vere, ut erat verisimile, *ipsis* praesto futuri essent. Ita-que cum undique bonam spem haberent, abjecta omni cunctatione bellum capessere statuerunt: secum reputantes, si hoc *bellum* felicem exitum habuisset, se in posterum et hujusmodi periculis liberatum iri, cujus-modi fuisset et illud, quod ipsis ab Atheni-ensibus creatum fuisset, si res Siculas in su-am potestatem redegissent. Et illis eversis, futurum, ut totius Graeciae imperium tuto jam obtinerent.

3. Confestim igitur Agis eorum rex, hac hyeme cum quodam exercitu ex De-celea profectus, pecuniam a sociis ad clas-

ἀφίςασθαι, διὰ τὸ ὀργῶντες κρίνειν τὰ πράγματα, καὶ μηδ' ὑπολείπειν λόγον αὐτοῖς, ὡς τό γ' ἐπιὸν θέρος οἷοί τ' ἔσονται περιγενέσθαι. ἡ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων πόλις πᾶσί τε τούτοις ἐθάρσει, καὶ μάλιςα ὅτι οἱ ἐκ τῆς Σικελίας αὐτοῖς ξύμμαχοι πολλῇ δυνάμει, κατ' ἀνάγκην ἤδη τοῦ ναυτικοῦ προσγεγενημένου, ἅμα τῷ ἦρι, ὡς εἰκὸς, παρέσεσθαι ἔμελλον. πανταχόθεν τε εὐέλπιδες ὄντες, ἀπροφασίςως ἅπτεσθαι διενοοῦντο τοῦ πολέμου· λογιζόμενοι, καλῶς τελευτήσαντος αὐτοῦ, κινδύνων τε τοιούτων ἀπηλλάχθαι ἂν τολοιπὸν οἷος καὶ ὁ ἀπὸ τῶν Αθηναίων περιέςη ἂν αὐτοὺς εἰ τὸ Σικελικὸν προσέλαβον· καὶ καθελόντες ἐκείνους, αὐτοὶ τῆς πάσης Ἑλλάδος ἤδη ἀσφαλῶς ἡγήσεσθαι.

γ'. Εὐθὺς οὖν Αγις μὲν ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ ὁρμηθεὶς ςρατῷ τινὶ ἐκ Δεκελείας, τά τε τῶν ξυμμάχων

ἠργυρολόγησεν ἐς τὸ ναυτικὸν, καὶ τραπόμενος ἐπὶ τοῦ Μηλιέως κόλπου, Οἰταίων τε, κατὰ τὴν παλαιὰν ἔχθραν, τῆς λείας τὴν πολλὴν ἀπολαβὼν, χρήματα ἐπράξατο, καὶ Ἀχαιοὺς τοὺς Φθιώτας καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ταύτῃ Θεσσαλῶν ὑπηκόους, μεμφομένων καὶ ἀκόντων Θεσσαλῶν, ὁμήρους τέ τινας ἠνάγκασε δοῦναι καὶ χρήματα. καὶ κατέθετο τοὺς ὁμήρους ἐς Κόρινθον, ἔς τε τὴν ξυμμαχίαν ἐπειρᾶτο προσάγειν. Λακεδαιμόνιοι δὲ τὴν πρόσταξιν ταῖς πόλεσιν ἑκατὸν νεῶν τῆς ναυπηγίας ἐποιοῦντο· καὶ ἑαυτοῖς μὲν καὶ Βοιωτοῖς πέντε καὶ εἴκοσιν ἑκατέροις ἔταξαν, Φωκεῦσι δὲ καὶ Λοκροῖς, πεντεκαίδεκα, καὶ Κορινθίοις, πεντεκαίδεκα· Ἀρκάσι δὲ καὶ Πελληνεῦσι καὶ Σικυωνίοις, δέκα· Μεγαρεῦσι δὲ καὶ Τροιζηνίοις καὶ Ἐπιδαυρίοις καὶ Ἑρμιονεῦσι, δέκα. τά τε ἄλλα παρεσκευάζοντο ὡς εὐθὺς πρὸς τὸ ἔαρ ἑξόμενοι τοῦ πολέμου.

δ'. Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ Ἀθηναῖοι, ὥσ-

ſem comparandam exegit; et ad Maliacum ſinum deflectens, ob vetuſtas inimicitias ingentem Oetaeorum praedam egit, et *ex ea* pecuniam collegit. Achaeos quoque Phthiotas, aliosque populos, qui Theſſalorum imperio in illa regione parebant, conquerentibus ac invitis Theſſalis, obſides quosdam ac pecuniam dare coëgit. Et obſides Corinthi depoſuit, et *Corinthios* in ſocietatem adducere conabatur. Lacedaemonii porro, centum naves aedificandas *ſociis* civitatibus imperarunt. Atque ſibi quidem ipſis ac Boeotis, quinas et vicenas utrisque faciendas aſſignarunt; Phocenſibus vero et Locris, quindecim; et Corinthiis, quindecim; Arcadibus et Pellenenſibus et Sicyoniis, decem; Megarenſibus et Troezeniis et Epidauriis et Hermionenſibus, decem. Caetera quoque comparabant, ut ſub veris initium protinus inituri bellum.

4. Per hanc ipſam hyemem Athenien-

ſes quoque, quemadmodum conſtituerant, aedificandis navibus operam dederunt, materia comparata, et Sunio munito, ut naves, quae commeatum ipſis ſubveherent, tuto circumveherentur. Et munitionem in agro Laconico, quam in Siciliam trajicientes exſtruxerant, deſeruerunt; caeterosque ſumtus, ſi quis in res inutiles fieri videbatur, conduxerunt. Sed in primis proſpiciebant, ne ſocii a ſe deficerent.

5. Dum autem haec utrique facerent, ipſoque *renovandi* belli apparatu nullam aliam ſpeciem praeberent, quam eorum, *qui tunc primum bellum* inciperent, primi *omnium* Euboënſes ad Agin hac hyeme legatos de defectione ab Athenienſibus faciенda miſerunt. Ille vero, cum eorum orationem admiſiſſet, Lacedaemone accerſivit Alcamenem Sthenelaidae *filium* et Melanthum, *duos civitatis* principes, ut in Euboeam *eos mitteret*. Illi vero cum trecentis libertis in civitatem nuper adſcriptis venerunt, et *Agis* transitum ipſis praeparabat.

περ διενοήθησαν, ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ τήν τε ναυπηγίαν, ξύλα ξυμποϱισάμενοι, καὶ Σούνιον τειχίσαντες, ὅπως αὐτοῖς ἀσφάλεια ταῖς σιταγωγοῖς ναυσὶν εἴη τοῦ περίπλου. καὶ τό, τε ἐν τῇ Λακωνικῇ τείχισμα ἐκλιπόντες, ὃ ἐνῳκοδόμησαν παραπλέοντες ἐς Σικελίαν, καὶ τὰ ἄλλα, εἴπου τὶ ἐδόκει ἀχρεῖον ἀναλίσκεσθαι, ξυστελλόμενοι ἐς εὐτέλειαν· μάλιστα δὲ τὰ τῶν ξυμμάχων διασκοποῦντες ὅπως μὴ σφῶν ἀποστήσωνται.

έ. Πρασσόντων δὲ ταῦτα ἀμφοτέρων, καὶ ὄντων οὐδὲν ἄλλο ἢ ὥσπερ ἀρχομένων [ἐν] τῇ κατασκευῇ τοῦ πολέμου, πρῶτοι Εὐβοεῖς ὡς Αγιν περὶ ἀποστάσεως τῶν Αθηναίων ἐπρεσβεύσαντο ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ. ὁ δὲ, προσδεξάμενος τοὺς λόγους αὐτῶν, μεταπέμπεται ἐκ Λακεδαίμονος Αλκαμένην τὸν Σθενελαΐδου καὶ Μέλανθον, ἄρχοντας, [ὡς] ἐς τὴν Εὔβοιαν. οἱ δ' ἦλθον ἔχοντες τῶν Νεοδαμωδῶν ὡς τριακοσίους, καὶ παρεσκεύαζεν αὐτοῖς τὴν διά-

βασιν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ Λέσβιοι ἦλθον, βου-
λόμενοι καὶ αὐτοὶ ἀποστῆναι. καὶ ξυμπρασ-
σόντων αὐτοῖς τῶν Βοιωτῶν, ἀναπείθεται
Αγις ὥστε Εὐβοίας μὲν πέρι ἐπισχεῖν
τοῖς δὲ Λεσβίοις παρεσκεύαζε τὴν ἀπό-
στασιν, Αλκαμένει τε ἁρμοστὴν διδοὺς, ὃς ἐ-
Εὔβοιαν πλεῖν ἔμελλε. καὶ δέκα μὲν Βοιω-
τοὶ ναῦς ὑπέσχοντο, δέκα δὲ Αγις. κα-
ταῦτα ἄνευ τῆς Λακεδαιμονίων πόλεω-
ἐπράσσετο. ὁ γὰρ Αγις ὅσον χρόνον ἦν περ-
Δεκέλειαν, ἔχων τὴν μεθ' ἑαυτοῦ δύναμιν,
κύριος ἦν καὶ ἀποστέλλειν εἴποι τινα ἐβού-
λετο στρατιὰν, καὶ ξυναγείρειν, καὶ χρή-
ματα πράσσειν. καὶ πολὺ μᾶλλον, ὡ-
εἰπεῖν, κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν αὐτοῦ ο-
ξύμμαχοι ὑπήκουον ἢ τῶν ἐν τῇ πόλε-
Λακεδαιμονίων. δύναμιν γὰρ ἔχων αὐτὸ-
ἑκασταχόσε δεινὸς παρῆν. καὶ ὁ μὲν τοῖ-
Λεσβίοις ἔπρασσε. Χῖοι δὲ καὶ Ερυθραῖοι
ἀποστῆναι καὶ αὐτοὶ ἕτοιμοι ὄντες, πρὸ-
μὲν Αγιν οὐκ ἐτράποντο, ἐς δὲ τὴν Λακε-

Interea etiam et Lesbii venerunt, quod et ipſi defectionem *ab Athenienſibus* facere vellent. Boeotis autem eos adjuvantibus, Agis *eorum verbis* adductus eſt, ut res quidem Euboicas intermitteret; Lesbios vero in defectione facienda juvaret, et res ad eam neceſſarias praepararet, et Alcamenem praefectum *ipſis* daret, qui in Euboeam navigaturus erat. Atque Boeoti quidem decem naves polliciti ſunt, Agis vero decem. Haec autem ignara civitate Lacedaemoniorum transacta ſunt. Agis enim, quamdiu cum ſuis copiis apud Deceleam egit, jus habuit et copias mittendi, ſi quo vellet, et contrahendi, et pecunias exigendi. Atque tunc temporis vel multo magis (ut ita loquar) ei, quam *caeteris* Lacedaemoniis, qui in urbe erant, ſocii parebant. Quod enim exercitum ſecum haberet, quocunque ſe contuliſſet formidabilis aderat. Et hic quidem Lesbiis operam dabat. Chii etiam et Erythraei, cum et ipſi ad defectionem faciendam eſſent parati, non ad Agin, ſed ad ipſam Lacedaemoniorum civitatem ſe con-

verterunt. Cum ipſis etiam *illuc* ivit legatus, *miſſus* a Tiſſapherne, qui regis Darii Artaxerxis *filii* praetor inferioris provinciae erat. Nam et Tiſſaphernes Peloponneſios incitabat, et pollicebatur, ſe ſtipendium praebiturum. Nuper enim a rege impetraverat tributa ſuae provinciae, quae *regi* debuerat, quod *ea*, propter Athenienſes, a Graecis civitatibus exigere non potuiſſet. Exiſtimabat igitur, ſe facilius *in poſterum* tributa recepturum, ſi Athenienſes *bello* vexaſſet; ſimul etiam ſe Lacedaemoniorum ſocietatem regi conciliaturum, et Amorgem Piſſuthnae filium nothum, qui defectionem *a rege* circa Cariam fecerat, quemadmodum ipſi rex imperaverat, aut vivum adducturum, aut interfecturum. Chii igitur et Tiſſaphernes communi hac in re conſilio agebant.

6. Sub idem autem tempus Calligetus Laophontis, Megarenſis, et Timagoras Athenagorae *filius*, Cyzicenus, ſua uterque *patria* extorris, qui apud Pharnabazum Pharnabaci *filium* habitabant, Lacedaemo-

δαίμονα. καὶ παρὰ Τισσαφέρνους, ὃς βασιλεῖ Δαρείῳ τῷ Ἀρταξέρξου στρατηγὸς ἦν τῶν κάτω, πρεσβευτὴς ἅμα μετ᾽ αὐτῶν παρῆν. ἐπήγετο γὰρ καὶ ὁ Τισσαφέρνης τοὺς Πελοποννησίους, καὶ ὑπισχνεῖτο τροφὴν παρέξειν. ὑπὸ βασιλέως γὰρ νεωστὶ ἐτύγχανε πεπραγμένος τοὺς ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς φόρους, οὓς δι᾽ Ἀθηναίους ἀπὸ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων οὐ δυνάμενος πράσσεσθαι, ἐπωφείλησε. τούς τε οὖν φόρους μᾶλλον ἐνόμιζε κομιεῖσθαι, κακώσας τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἅμα βασιλεῖ ξυμμάχους Λακεδαιμονίους ποιήσειν, καὶ Ἀμόργην τὸν Πισσούθνου υἱὸν νόθον, ἀφεστῶτα περὶ Καρίαν, ὥσπερ αὐτῷ προσέταξε βασιλεὺς, ἢ ζῶντα ἄξειν, ἢ ἀποκτείνειν. οἱ μὲν οὖν Χῖοι καὶ Τισσαφέρνης κοινῇ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔπρασσον.

ϛʹ. Καλλίγειτος δὲ ὁ Λαοφῶντος, Μεγαρεὺς, καὶ Τιμαγόρας ὁ Ἀθηναγόρου, Κυζικηνὸς, φυγάδες τῆς ἑαυτῶν ἀμφότεροι, παρὰ Φαρναβάζῳ τῷ Φαρνάκου κατοι-

κοῦντες, ἀφικνοῦνται περὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐς τὴν Λακεδαίμονα, πέμψαντος Φαρναβάζου, ὅπως ναῦς κομίσειαν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ αὐτὸς, εἰ δύναιτο (ἅπερ ὁ Τισσαφέρνης προὐθυμεῖτο) τάς τε ἐν τῇ αὐτοῦ ἀρχῇ πόλεις ἀποστήσειε τῶν Ἀθηναίων, διὰ τοὺς φόρους, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ βασιλεῖ τὴν ξυμμαχίαν τῶν Λακεδαιμονίων διὰ ταχέων ποιήσειε. πρασσόντων δὲ ταῦτα χωρὶς ἑκατέρων, τῶν τε ἀπὸ τοῦ Φαρναβάζου καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ Τισσαφέρνους, πολλὴ ἅμιλλα ἐγίγνετο τῶν ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ὅπως οἱ μὲν ἐς τὴν Ἰωνίαν καὶ Χίον, οἱ δ' ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πρότερον ναῦς καὶ στρατιὰν πείσωσι πέμπειν. οἱ μέντοι Λακεδαιμόνιοι τὰ τῶν Χίων καὶ Τισσαφέρνους παρὰ πολὺ προσεδέξαντο μᾶλλον. ξυνέπρασσε γὰρ αὐτοῖς καὶ Ἀλκιβιάδης, Ἐνδίῳ ἐφορεύοντι πατρικὸς ἐς τὰ μάλιστα ξένος ὤν· ὅθεν καὶ τοὔνομα Λακωνικὸν ἡ οἰκία αὐτῶν κατὰ τὴν ξενίαν ἔσχεν. Ἔνδιος γὰρ Ἀλκιβιάδου

nem venerunt, a Pharnabazo miſſi, ut naves in Hellespontum transportarent; utque ipſe quoque, ſi poſſet, *eadem impetraret*, (quae Tiſſaphernes contendebat) et civitates in ſua provincia ſitas ab Athenienſibus per defectionem alienaret propter tributa, operaque ſua Lacedaemoniorum ſocietatem regi celeriter conciliaret. Cum autem utrique ſeparatim haec agerent, qui a Pharnabazo, et qui a Tiſſapherne miſſi fuerant, ingens concertatio inter Lacedaemonios exſtitit: his quidem, ut in Ioniam et Chium; illis vero, ut in Hellespontum claſſis et exercitus prius mitteretur, perſuadere nitentibus. Lacedaemonii tamen Chiorum et Tiſſaphernis poſtulata multo lubentius admiſerunt. Nam et Alcibiades eos adjuvabat, qui Endio *tunc* Ephori magiſtratum gerenti erat arctiſſimo hoſpitalis amicitiae vinculo junctus, quae a patre coeperat: unde propter hoſpitium, illorum familia nomen etiam Laconicum obtinuit. Endius enim Alcibiadis *filius* appellabatur. Lacedaemonii ta-

men Phrynin hominem Chiis vicinum in Chium prius miſerunt, ut exploraret, an et naves tot ipſis eſſent, quot dicebant, et an caeteras facultates urbs *illorum* haberet, quas fama erat eam habere. Cum autem ille ipſis renunciaſſet, haec vera eſſe, quae audierant, confeſtim et Chios et Erythraeos in ſocietatem receperunt. Et quadraginta naves ipſis mittendas decreverunt, quod non minus quam ſexaginta illic eſſent, ex illis *ſociis civitatibus contractae*, quas Chii dicebant. Atque primum quidem ex iſtis *quadraginta*, decem erant miſſuri, et Melancridam, qui ipſorum navarchus erat. Deinde *vero* cum terraemotus extitiſſet, pro Melancrida Chalcideum miſerunt, et pro decem navibus quinque *tantum* in Laconica praepararunt. Et haec hyems exiit, hujusque belli, quod Thucydides conſcripſit, undeviceſimus annus exceſſit.

7. Ineunte autem vere, ſtatim, Chiis inſtantibus, ut naves *ſibi* mitterentur, et metu-

ἐκαλεῖτο. ὅμως δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρῶτον κατάσκοπον ἐς τὴν Χίον πέμψαντες Φρύνιν, ἄνδρα περίοικον, εἰ αἵ τε νῆες αὐτοῖς εἰσὶν ὅσας περ ἔλεγον, καὶ τὰ ἄλλα ἡ πόλις ἱκανή ἐστι πρὸς τὴν λεγομένην δόξαν· ἀπαγγείλαντος αὐτοῖς ὡς εἴη ταῦτα ἀληθῆ ἅπερ ἤκουον, τούς τε Χίους καὶ τοὺς Ερυθραίους εὐθὺς ξυμμάχους ἐποιήσαντο· καὶ τεσσαράκοντα ναῦς ἐψηφίσαντο αὐτοῖς πέμπειν, ὡς ἐκεῖ οὐκ ἔλασσον ἢ ἑξήκοντα, ἀφ' ὧν οἱ Χῖοι ἔλεγον, ὑπαρχουσῶν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον δέκα τούτων αὐτοῖς ἔμελλον πέμπειν, καὶ Μελαγκρίδαν, ὃς αὐτοῖς ναύαρχος ἦν. ἔπειτα, σεισμοῦ γενομένου, ἀντὶ τοῦ Μελαγκρίδου Χαλκιδέα ἔπεμπον, καὶ ἀντὶ τῶν δέκα νεῶν πέντε παρεσκευάζοντο ἐν τῇ Λακωνικῇ. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ἑνὸς δέον εἰκοστὸν ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε.

ζ. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους, εὐθὺς ἐπειγομένων τῶν Χίων ἀποστεῖλαι τὰς

ναῦς, καὶ δεδιότων μὴ οἱ Ἀθηναῖοι τὰ πρασσόμενα αἴσθωνται, πάντες γὰρ κρύφα αὐτῶν ἐπρεσβεύοντο, ἀποπέμπουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἄνδρας Σπαρτιάτας ἐς Κόρινθον τρεῖς, ὅπως ἀπὸ τῆς ἑτέρας θαλάσσης ὡς τάχιστα ἐπὶ τὴν πρὸς τὰς Ἀθήνας ὑπερενεγκόντες τὰς ναῦς τὸν ἰσθμὸν, κελεύσωσι πλεῖν ἐς Χίον πάσας, καὶ ἃς ὁ Ἄγις παρεσκεύαζεν ἐς τὴν Λέσβον, καὶ τὰς ἄλλας. ἦσαν δὲ αἱ ξύμπασαι τῶν ξυμμαχικῶν νῆες αὐτόθι μιᾶς δέουσαι τεσσαράκοντα.

ή. Ὁ μὲν οὖν Καλλίγειτος καὶ Τιμαγόρας ὑπὲρ τοῦ Φαρναβάζου οὐκ ἐκοινωνοῦντο τὸν στόλον ἐς τὴν Χίον, οὐδὲ τὰ χρήματα ἐδίδοσαν ἃ ἦλθον ἔχοντες ἐς τὴν ἀποστολὴν, πέντε καὶ εἴκοσι τάλαντα, ἀλλ' ὕστερον ἐφ' ἑαυτῶν διενοοῦντο ἄλλῳ στόλῳ πλεῖν. ὁ δὲ Ἄγις, ἐπειδὴ ἑώρα τοὺς Λακεδαιμονίους ἐς τὴν Χίον πρῶτον ὡρμημένους, οὐδ' αὐτὸς ἄλλο τι ἐγίγνωσκεν, ἀλλὰ ξυνελθόντες ἐς Κόρινθον οἱ ξύμμαχοι ἐβουλεύοντο. καὶ ἔδοξε

entibus, ne Athenienſes reſciſcerent, quae agitabantur, (nam omnes clam illis legatos *Lacedaemonem* miſerant) Lacedaemonii miſerunt tres viros Spartanos Corinthum, ut quam celerrime ab altero mari, in id, quod Athenas ſpectat, navibus, per Iſthmum transvectis, omnes in Chium navigare juberent, tam eas, quas Agis praeparaverat in Lesbum *mittendas*, quam caeteras. Erant autem illic univerſae ſociarum *civitatum* naves numero undequadraginta.

8. Calligetus autem et Timagoras, Pharnabazi legati, hujus claſſis in Chium proficiſcentis participes eſſe noluerunt; neque pecunias dederunt, quas ſecum attulerant, ut claſſis mitteretur, quinque et viginti talenta, ſed poſtea per ſe cum alia claſſe navigare ſtatuerunt. Agis autem, cum vidiſſet, Lacedaemonios primum in Chium *claſſem mittere* ſtatuiſſe, ne ipſe quidem aliud cenſuit: ſed ſocii, cum Corinthum conveniſſent, conſultare coeperunt. Ipſis autem viſum eſt primum *quidem*, in Chium eſſe na-

vigandum, duce Chalcideo, qui quinqu
naves in Laconica praeparaverat: deind
vero, in Lesbum, duce Alcamene, quem
etiam Agis *eo mittere* ſtatuerat: poſtrem
vero, in Hellespontum proficiſci. Clear
chus autem Rhamphiae *filius* claſſi praefec
tus fuerat. Primum autem dimidiam navi
um partem per Iſthmum transportandam
cenſuerunt, et confeſtim iſtas *illuc* proficiſc
voluerunt, ne Athenienſes animum potius
adverterent ad eas, quae *tunc* proficiſceren
tur, quam ad eas, quae poſtea *illuc* trans
portarentur. Etenim ab hac parte propa
lam navigare ſtatuerant, contemta Atheni
enſium imbecillitate, quod ipſorum nulla
magna claſſis *usquam* adhuc appareret. Cum
autem *hoc* ipſis placuiſſet, confeſtim etiam
unam et viginti naves transportarunt.

9. Corinthii vero, quamvis ipſi *Lacedae*
monii navigationem urgerent, cum illis ta
men navigare noluerunt, prius quam omnes
Iſthmiorum dies feſtos, qui tunc erant, ce
lebraſſent. Agis vero paratus erat *ad hoc*
ipſis concedendum, ut ipſi quidem Iſthmia

πρῶτον ἐς Χίον αὐτοὺς πλεῖν, ἄρχοντα ἔχοντας Χαλκιδέα, ὃς ἐν τῇ Λακωνικῇ τὰς πέντε ναῦς παρεσκεύασεν· ἔπειτα ἐς Λέσβον, καὶ Αλκαμένην ἄρχοντα, ὅνπερ καὶ Αγις διενοεῖτο. τὸ τελευταῖον δὲ, ἐς τὸν Ελλήσποντον ἀφικέσθαι. προσετέτακτο δὲ ἐς αὐτὸν ἄρχων Κλέαρχος ὁ Ῥαμφίου. διαφέρειν δὲ τὸν ἰσθμὸν τὰς ἡμίσεας τῶν νεῶν πρῶτον, καὶ εὐθὺς ταύτας ἀποπλεῖν, ὅπως μὴ οἱ Αθηναῖοι πρὸς τὰς ἀφορμωμένας μᾶλλον τὸν νοῦν ἔχωσιν ἢ τὰς ὕστερον διαφερομένας. καὶ γὰρ τὸν πλοῦν ταύτῃ ἐκ τοῦ προφανοῦς ἐποιοῦντο, καταφρονήσαντες τῶν Αθηναίων ἀδυνασίαν, ὅτι ναυτικὸν οὐδὲν αὐτῶν πολύ πω ἐφαίνετο. ὡς δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς, καὶ διεκόμισαν εὐθὺς μίαν καὶ εἴκοσι ναῦς.

θ'. Οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἐπειγομένων αὐτῶν τὸν πλοῦν, οὐ προεθυμήθησαν ξυμπλεῖν πρὶν τὰ Ισθμια, ἃ τότε ἦν, διεορτάσωσιν. Αγις δὲ αὐτοῖς ἕτοιμος ἦν, ἐκείνους μὲν μὴ λύειν

δὴ τὰς Ισθμιάδας σπονδὰς, ἑαυτοῦ δὲ τὸ στόλον ἴδιον ποιήσασθαι. οὐ ξυγχωρούντω δὲ τῶν Κορινθίων, ἀλλὰ διατριβῆς ἐγγιγνομένης, οἱ Αθηναῖοι ᾔσθοντο τὰ τῶν Χίω μᾶλλον, καὶ πέμψαντες ἕνα τῶν στρατηγῶ Αριστοκράτην, ἐπητιῶντο αὐτούς. καὶ ἀρνουμένων τῶν Χίων, τὸ πιστὸν ναῦς σφίσι ξυμπέμπειν ἐκέλευον ἐς τὸ ξυμμαχικόν· οἱ δ ἔπεμψαν ἑπτά. αἴτιον δ' ἐγένετο τῆς ἀποστολῆς τῶν νεῶν, οἱ μὲν πολλοὶ τῶν Χίων οὐκ εἰδότες τὰ πρασσόμενα, οἱ δὲ ὀλίγο ξυνειδότες, τό, τε πλῆθος οὐ βουλόμενοί πω πολέμιον ἔχειν, πρίν τι καὶ ἰσχυρὸν λάβωσι καὶ τοὺς Πελοποννησίους οὐκέτι προσδεχόμενοι ἥξειν, ὅτι διέτριβον.

ί. Εν δὲ τούτῳ τὰ Ισθμια ἐγίγνετο· καὶ οἱ Αθηναῖοι (ἐπηγγέλθησαν γὰρ) ἐθεώρου ἐς αὐτά· καὶ κατάδηλα μᾶλλον αὐτοῖς τὰ τῶν Χίων ἐφάνη. καὶ ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν, παρεσκευάζοντο εὐθὺς ὅπως μὴ λήσωσι αὐτοὺς αἱ νῆες ἐκ τῶν Κεγχρειῶν ἀφορμη

foedera tunc minime rumperent, ipse vero classem suam faceret, *ac suam esse simularet*. Verum cum Corinthii *hoc illi* concedere nollent, sed mora interponeretur, Athenienses consilia Chiorum facilius senserunt; et, Aristocrate, uno e ducibus, *illuc* misso, illos insimularunt. Chiis autem negantibus, *Athenienses* jusserunt eos ex societatis jure naves secum mittere ad fidem faciendam: illi vero, septem miserunt. Harum autem navium *ad Athenienses* mittendarum haec fuit causa, quod Chiorum quidem plebs ignoraret ea, quae clam agitabantur, pauci vero, qui horum erant conscii, plebem nondum hostilem habere vellent, priusquam aliquod firmum praesidium adepti essent, et Peloponnesios nequaquam amplius venturos exspectarent, quia *diutius* morabantur.

10. Interea vero Isthmici ludi committebantur: et Athenienses (nam *Isthmicorum ludorum foedera* fuerant indicta) spectatum eos venerant: et Chiorum consilia multo manifestius deprehenderunt. Et postquam *illinc* discesserunt, confestim sese praeparارunt, ut *caverent*, ne *Corinthiorum* naves

clam ipſis ex Cenchreis proficiſcerentur. Illi vero, poſt ludos celebratos, cum una et viginti navibus, quibus praeerat Alcamenes portu ſolventes Chium verſus ire coeperunt. Cum autem Athenienſes primum cum totidem navibus adverſus eos proceſſiſſent *eos* in altum elicere conabantur. Sed cum ad multas horas Peloponneſii ſequi noluiſſent, ſed retro ceſſiſſent, ipſi quoque Athenienſes receſſerunt. Nam ſeptem Chiorum naves, quas in eo numero ſecum habebant nequaquam fideles exiſtimabant; ſed poſtea aliis ſeptem et triginta inſtructis, eos terram legentes perſequuti ſunt ad Piraeum *agri* Corinthii; (eſt autem portus deſertus et extremus, ad *agri* Epidaurici confinia ſitus) atque Peloponneſii unam navem, quae curſum in alto tenebat, amiſerunt: caeteras vero contractas, in portum deduxerunt. Cum autem Athenienſes et a mari navibus *eos* adorti fuiſſent, et in terram deſcendiſſent, ingens tumultus ac perturbatio *inter hoſtes* excitata eſt: et *illorum* plerasque naves Athenienſes in terra laceraverunt, et Alcamenem ducem interfecerunt. Sed ip-

θεῖσαι. οἱ δὲ, μετὰ τὴν ἑορτὴν, ἀνήγοντο μιᾷ καὶ εἴκοσι ναυσὶν ἐς τὴν Χίον, ἄρχοντα Ἀλκαμένην ἔχοντες. καὶ αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι τοπρῶτον ἴσαις ναυσὶ προσπλεύσαντες, ἐπῆγον ἐς τὸ πέλαγος. ὡς δ' ἐπὶ πολὺ οὐκ ἐπηκολούθησαν οἱ Πελοποννήσιοι, ἀλλ' ἀπετράποντο, ἐπανεχώρησαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι. τὰς γὰρ τῶν Χίων ἑπτὰ ναῦς ἐν τῷ ἀριθμῷ μετὰ σφῶν ἔχοντες, οὐ πιστὰς ἐνόμιζον, ἀλλ' ὕστερον ἄλλας προσπληρώσαντες ἑπτὰ καὶ τριάκοντα, παραπλέοντας αὐτοὺς καταδιώκουσιν ἐς Πειραιὸν τῆς Κορινθίας· (ἔστι δὲ λιμὴν ἔρημος καὶ ἔσχατος πρὸς τὰ μεθόρια τῆς Ἐπιδαυρίας) καὶ μίαν μὲν ναῦν ἀπολλύασι μετέωρον οἱ Πελοποννήσιοι, τὰς δὲ ἄλλας ξυναγαγόντες ὁρμίζουσι. καὶ προσβαλόντων τῶν Ἀθηναίων καὶ κατὰ θάλασσαν ταῖς ναυσὶ, καὶ ἐς τὴν γῆν ἀποβάντων, θόρυβός τε ἐγένετο πολὺς καὶ ἄτακτος. καὶ τῶν τε νεῶν τὰς πλείους κατατραυματίζουσιν ἐν τῇ γῇ οἱ Ἀθηναῖοι,

ϗ τὸν ἄρχοντα Αλκαμένην ἀποκτείνου
ϗ αὐτῶν τινὲς ἀπέθανον.

ια΄. Διακριθέντες δὲ, πρὸς μὲν τὰς πο-
λεμίας ναῦς ἐπέταξαν ἐφορμεῖν ἱκανὰ
ταῖς δὲ λοιπαῖς ἐς τὸ νησίδιον ὁρμίζοντα
ἐν ᾧ ȣ̓ πολὺ ἀπέχοντι ἐστρατοπεδεύοντ
ϗ ἐς τὰς Αθήνας ἐπὶ βοήθειαν ἔπεμπο
παρῆσαν γὰρ καὶ τοῖς Πελοποννησίοις τ
ὑστεραίᾳ οἵ τε Κορίνθιοι βοηθȣ͂ντες ἐπὶ τα
ναῦς, ϗ ȣ̓ πολλῷ ὕστερον ϗ οἱ ἄλλοι πρόσ
χωροι. ϗ ὁρῶντες τὴν φυλακὴν ἐν χωρί
ἐρήμῳ ἐπίπονον ȣ͂σαν, ἠπόρȣν. ϗ ἐπενόη
σαν μὲν κατακαῦσαι τὰς ναῦς, ἔπειτα δ
ἔδοξεν αὐτοῖς ἀνελκύσαι, καὶ τῷ πεζ
προσκαθημένȣς φυλακὴν ἔχειν, ἕως ἄν τι
παρατύχῃ διαφυγὴ ἐπιτηδεία. ἔπεμψ
δ' αὐτοῖς ϗ Αγις, αἰσθόμενος ταῦτα, ἄν
δρα Σπαρτιάτην Θέρμωνα. τοῖς δὲ Λακε
δαιμονίοις πρῶτον μὲν ἠγγέλθη ὅτι αἱ νῆε
ἀνηγμέναι εἰσὶν ἐκ τȣ͂ Ισθμȣ͂ (εἴρητο γὰρ
ὅταν γένηται τȣ͂το, Αλκαμένει ὑπὸ τῶ

ſorum quoque *Athenienſium* nonnulli obierunt.

11. Cum autem *ab illis* diremti fuiſſent, naves quidem, quot ſatis eſſe videbantur, diſpoſuerunt, quae ſtationem adverſus hoſtiles obtinerent; cum reliquis vero in parvulae inſulae ſtationem ſe receperunt, in qua non multum *illinc* diſtante caſtra poſuerunt, et *nuntium* Athenas ad ſubſidium *accerſendum* miſerunt. Nam et Peloponneſiis poſtero die et Corinthii ad opem *ipſorum* navibus ferendam advenerunt, nec multo poſt et alii finitimi. Sed cum animadvertiſſent hanc *navium* cuſtodiam in loco deſerto *ſibi* laborioſam fore, *quid faciendum eſſet*, dubitabant. Et *primum* quidem naves illas incendere cogitarunt: deinde vero placuit ipſis *eas* ſubducere, et cum peditatu ad eas undique collocato tutari, donec aliqua commoda effugiendi facultas offerretur. Agis etiam, his cognitis, Thermonem, virum Spartanum, ipſis miſit. Fuerant autem et Lacedaemonii jam ante certiores facti de navium diſceſſu ab Iſthmo (Alcameni enim ab Ephoris imperatum fuerat, ut, quum hoc fieret, equitem mitteret, *qui claſſis diſceſſum*

ipsis significaret:) et ſtatim quinque naves quas apud ſe habebant, et Chalcideum du- cem, et Alcibiadem cum eo mittere vole bant. Deinde vero cum iſti *ad profectionem animis eſſent propenſis, et Chium petere* pro perarent, *interea Lacedaemoniis* allatus e nuntius de *Peloponneſiacis* navibus, quae i Piraeum fuga ſe receperant. Quamobrem animis conſternati, quod in Ionico bell tunc primum ſuſcepto offendiſſent, claſſem quam ex ſuo *agro ſe miſſuros promiſerant* haud amplius mittere, imo vero vel non nullas *naves*, quae jam diſceſſerant, reve care ſtatuerunt.

12. Quod cum intellexiſſet Alcibiades rurſus Endio caeteriſque Ephoris perſuaſit ne per metum a claſſe mittenda deſiſterent dicens, ſe prius *illuc* venturos, quam Ch claſſis cladem ſentirent; et ſe, ubi ad Ioniam appuliſſet, facile civitatibus perſuaſurum ut *ab illis* deficerent. Se enim Athenienſ um imbecillitatem, et Lacedaemoniorum *illas* ſtudium *ipſis* commemoraturum: ma jorem enim *ſibi* quam aliis fidem *ab illis* ha bitum iri. Quinetiam ipſi Endio privatim dixit, praeclarum *ipſi* fore, ſi per ipſum

Εφόρων, ἱππέα πέμψαι) καὶ εὐθὺς τὰς παρὰ σφῶν πέντε ναῦς ϰ) Χαλκιδέα ἄρχοντα ϰ) Ἀλκιβιάδην μετ' αὐτȣ͂ ἐϐȣ́λοντο πέμπειν· ἔπειτα ὡρμημένων αὐτῶν, τὰ περὶ τὴν ἐν τῷ Πειραιῷ τῶν νεῶν καταφυγὴν ἠγγέλθη. καὶ ἀθυμήσαντες ὅτι πρῶτον ἁπτόμενοι τȣ͂ Ἰωνικȣ͂ πολέμου ἔπταισαν, τὰς ναῦς [τὰς] ἐκ τῆς ἑαυτῶν ȣ̓κέτι διενοȣ͂ντο πέμπειν, ἀλλὰ καὶ τινὰς προανηγμένας μετακαλεῖν.

ιϐ'. Γνȣ̀ς δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης πείθει αὖθις Ενδιον ϰ) τȣ̀ς ἄλλȣς Εφόρȣς μὴ ἀποκνῆσαι τὸν πλȣ͂ν, λέγων ὅτι φθήσονται πλεύσαντες πρὶν τὴν τῶν νεῶν συμφορὰν Χίȣς αἰσθέσθαι, καὶ αὐτὸς ὅταν προσβάλῃ Ἰωνίᾳ, ῥᾳδίως πείσειν τὰς πόλεις ἀφίστασθαι· τήν τε Ἀθηναίων λέγων ἀσθένειαν, ϰ) τὴν τῶν Λακεδαιμονίων προθυμίαν. πιστότερον γὰρ ἄλλων φανεῖσθαι. Ενδίῳ τε αὐτῷ ἰδίᾳ ἔλεγε καλὸν εἶναι δι' ἐκείνȣ ἀποστῆσαί τε Ἰωνίαν, καὶ βασιλέα

ξύμμαχον ποιῆσαι Λακεδαιμονίοις, καὶ μὴ Αγιδος τὸ ἀγώνισμα τοῦτο γενέσθαι. ἐτύγχανε γὰρ τῷ Αγιδι αὐτὸς διάφορος ὤν. καὶ ὁ μὲν πείσας τούς τε ἄλλους Ἐφόρους καὶ Ενδιον, ἀνήγετο ταῖς πέντε ναυσὶ μετὰ Χαλκιδέως τοῦ Λακεδαιμονίου. καὶ διὰ τάχους τὸν πλοῦν ἐποιοῦντο.

ιγ´. Ανεκομίζοντο δὲ ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον καὶ αἱ ἀπὸ τῆς Σικελίας Πελοποννησίων ἑκκαίδεκα νῆες, αἱ μετὰ Γυλίππου ξυμπολεμήσασαι, καὶ περὶ τὴν Λευκαδίαν ἀποληφθεῖσαι, καὶ κοπεῖσαι ὑπὸ τῶν Ατικῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νεῶν, ὧν ἦρχεν Ἱπποκλῆς Μενίππου, φυλακὴν ἔχων τῶν ἀπὸ τῆς Σικελίας νεῶν. αἱ γὰρ λοιπαὶ, πλὴν μιᾶς, διαφυγοῦσαι τοὺς Αθηναίους, κατέπλευσαν ἐς τὴν Κόρινθον.

ιδ´. Ὁ δὲ Χαλκιδεὺς καὶ ὁ Αλκιβιάδης πλέοντες, ὅσοις τε ἐπιτύχοιεν ξυνελάμβανον, τοῦ μὴ ἐξάγγελτοι γενέσθαι· καὶ προσβαλόντες πρῶτον Κωρύκῳ τῆς ἠπείρου, καὶ

Ionia deficeret, et regis ſocietas Lacedaemoniis conciliaretur, nec Agidis hoc praeclarum facinus eſſet. Alcibiades enim Agidi erat inimicus. Hic igitur cum et caeteris Ephoris et Endio *rem* perſuaſiſſet, cum quinque navibus et Chalcideo Lacedaemonio diſceſſit: et navigationis curſum celeriter confecerunt.

13. Per hoc autem idem tempus, ex Sicilia ſe *domum* recipiebant, et ſexdecim illae Peloponneſiorum naves, quae duce Gylippo *Syracuſanos* in bello gerendo adjuverant, et quae circa Leucadiam deprehenſae fuerant, et vexatae a ſeptem et viginti Atticis navibus, quibus praeerat Hippocles Menippi *filius*, qui claſſis ex Sicilia *redeuntis* reditum obſervabat. Nam caeterae, praeter unam, Athenienſibus devitatis, Corinthum appulerant.

14. Chalcideus autem et Alcibiades inter navigandum, omnes, in quos incidiſſent, comprehendebant, ne ipſorum navigatio palam fieret: et cum ad Corycum in conti-

nente *situm* appulissent, et ipsos hic dimisissent, ipsi quidem prius congressi cum nonnullis Chiorum, qui conjurationis erant socii, et qui jusserant ipsos re nulli prius declarata ad urbem navigare, ad Chios ex improviso advenerunt. Et *Chiorum* quidem plebs admirabunda et attonita erat; pauci vero *nobilesque* operam dederant, ut Senatus cogeretur. Cum autem Chalcideus et Alcibiades dixissent et multas alias naves adventare, nec ullam de navium apud Piraeum obsidione mentionem fecissent, Chii et mox Erythraei ab Atheniensibus defecerunt. Postea vero cum tribus navibus *illinc* profecti, et Clazomenas ad defectionem *ab iisdem* faciendam induxerunt. Clazomenii autem confestim in continentem transgressi, Polichnam *agri Trojani urbem* munire coeperunt, si forte ipsis opus foret aliquo loco, quo ex parva insula, quam incolebant, sese reciperent. Et omnes quidem, qui defectionem *ab Atheniensibus* fecerant, in moenibus muniendis ac in apparatu belli erant *occupati.*

15. Celeriter autem *de defectione* Chio-

ἀφέντες ἐνταῦθα αὐτοὺς, αὐτοὶ μὲν προ-
ξυγγενόμενοι τῶν ξυμπρασσόντων Χίων
τισὶ, καὶ κελευόντων καταπλεῖν μὴ προει-
πόντας ἐς τὴν πόλιν, ἀφικνοῦνται αἰφνίδιοι
τοῖς Χίοις. καὶ οἱ μὲν πολλοὶ ἐν θαύματι
ἦσαν καὶ ἐκπλήξει, τοῖς δ' ὀλίγοις παρε-
σκεύαστο ὥστε βουλήν τε τυχεῖν ξυλλεγο-
μένην, καὶ λεγομένων λόγων ἀπό τε τοῦ
Χαλκιδέως καὶ Αλκιβιάδου, ὡς ἄλλαι τε
νῆες πολλαὶ προσπλέουσι, καὶ τὰ περὶ τῆς
πολιορκίας τῶν ἐν τῷ Πειραιῷ νεῶν οὐ δη-
λωσάντων, ἀφίστανται Χῖοι καὶ αὖθις Ερυ-
θραῖοι Αθηναίων· καὶ μετὰ ταῦτα τρισὶ
ναυσὶ πλεύσαντες, καὶ Κλαζομενὰς ἀφι-
στᾶσι. διαβάντες δὲ οἱ Κλαζομένιοι εὐθὺς
εἰς τὴν ἤπειρον, τὴν πολίχναν ἐτείχιζον,
εἴ τι δέοι σφίσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς νησίδος ἐν ᾗ
οἰκοῦσι πρὸς ἀναχώρησιν. καὶ οἱ μὲν ἀφεστῶ-
τες πάντες ἐν τειχισμῷ ἦσαν καὶ παρα-
σκευῇ πολέμου.

ιε'. Ες δὲ τὰς Αθήνας ταχὺ ἀγγελία

τῆς Χίου ἀφικνεῖται· καὶ νομίσαντες μέγαν ἤδη καὶ σαφῆ τὸν κίνδυνον σφᾶς περιεστάναι, καὶ τοὺς λοιποὺς ξυμμάχους οὐκ ἐθελήσειν τῆς μεγίστης πόλεως μεθεστηκυίας ἡσυχάζειν, τά τε χίλια τάλαντα, ὧν διὰ παντὸς τοῦ πολέμου ἐγλίχοντο μὴ ἅψασθαι, εὐθὺς ἔλυσαν τὰς ἐπικειμένας ζημίας τῷ εἰπόντι, ἢ ἐπιψηφίσαντι, ὑπὸ τῆς παρούσης ἐκπλήξεως, καὶ ἐψηφίσαντο κινεῖν, καὶ ναῦς πληροῦν μὴ ὀλίγας· τῶν τε ἐν τῷ Πειραιῷ ἐφορμουσῶν τὰς μὲν ὀκτὼ ἤδη πέμπειν, αἳ ἀπολιποῦσαι τὴν φυλακήν, τὰς μετὰ Χαλκιδέως διώξασαι καὶ οὐ καταλαβοῦσαι, ἀνακεχωρήκεσαν· (ἦρχε δὲ αὐτῶν Στρομβιχίδης Διοτίμου) ἄλλας δὲ οὐ πολὺ ὕστερον βοηθεῖν δώδεκα μετὰ Θρασυκλέους, ἀπολιπούσας καὶ ταύτας τὴν ἐφόρμησιν. τάς τε τῶν Χίων ἑπτὰ ναῦς, αἳ αὐτοῖς ξυνεπολιόρκουν τὰς ἐν τῷ Πειραιῷ, ἀπαγαγόντες, τοὺς μὲν δούλους ἐξ αὐτῶν ἠλευθέρωσαν, τοὺς δ᾽ ἐλευθέρους κατέδησαν. ἑτέ-

rum nuntius Athenas pervenit. Tunc autem *Athenienſes*, exiſtimantes magnum jam ac manifeſtum periculum ſe circumſtare, neque caeteros ſocios ultro quieturos poſt defectionem a maxima urbe factam, illa mille talenta, quae per totum belli tempus intacta eſſe cupiebant, confeſtim propter praeſentem pavorem abrogata lege, quae poenas proponebat ei, qui vel de his *tangendis* verba feciſſet, vel aliorum ſententiam ſuo ſuffragio confirmaſſet, movenda, navesque non paucas inſtruendas decreverunt. Illarumque navium, quae in Piraeo ſtationem adverſus *hoſtium naves* obtinebant, octo quidem jam mittendas *cenſuerunt*, quae, relicta *navium in Pyraeo obſeſſarum* cuſtodia, *naves*, quas Chalcideus ſecum ducebat, inſequutae, nec aſsequutae, *in ſuam ſtationem* ſeſe receperant. His autem praeerat Strombichides Diotimi *filius*. Nec multo poſt alias duodecim ad opem *caeteris* ferendam, quae et ipſae ſtationem reliquerant, *quam adverſus naves hoſtiles obtinebant*, duce Thraſycle mittendas *decreverunt*. Septem etiam Chiorum navibus abductis, quae cum ipſis *hoſtiles naves* obſederant, quae in Piraeo e-

rant, servos quidem, qui in illis erant, libertate donarunt, liberos vero in vincula conjecerunt. Alias etiam in locum earum omnium, quae ad obsidendam Peloponnesiorum classem profectae fuerant, celeriter instructas miserunt; et alias triginta armare in animo habebant. Et magnum erat *illorum* studium, et nihil parvi moliebantur, ut *suis* auxilium adversus Chium mitterent.

16. Interea vero Strombichides cum octo navibus in Samum pervenit, et *illinc* assumta una Samia, in Teum navigavit, ipsosque *Teios*, ut quiescerent, rogavit. Ex Chio autem in Teum et Chalcideus cum tribus et viginti navibus trajicere coepit, et simul Clazomeniorum et Erythraeorum peditatus *cum eo* proficiscebatur. Sed Strombichides praesentiens, prius discessit. Cum autem in altum profectus multas *hostium* naves ex Chio *contra se venientes* prospexisset, in Samum fuga se recepit. Illae vero *eum* insequebantur. Illum autem peditatum Teii, cum initio *in urbem* recipere noluissent, post Atheniensium fugam introduxerunt. Et *hujus peditatus* plerique diu quidem se continuerunt, exspectantes donec et Chalcideus

ρας δ' ἀντὶ πασῶν τῶν ἐπελθουσῶν νεῶν ἐς τὴν ἐφόρμησιν τῶν Πελοποννησίων, διὰ τάχους πληρώσαντες, ἀντέπεμψαν, καὶ ἄλλας διενοοῦντο τριάκοντα πληροῦν. καὶ πολλὴ ἦν προθυμία, καὶ ὀλίγον ἐπράσσετο οὐδὲν ἐς τὴν βοήθειαν τὴν ἐπὶ τὴν Χίον.

ιϛ'. Ἐν δὲ τούτῳ Στρομβιχίδης ταῖς ὀκτὼ ναυσὶν ἀφικνεῖται ἐς Σάμον, καὶ προσλαβὼν Σαμίαν μίαν, ἔπλευσεν ἐς Τέων, καὶ ἡσυχάζειν ἠξίου αὐτούς· ἐκ δὲ τῆς Χίου ἐς τὴν Τέων. καὶ ὁ Χαλκιδεὺς μετὰ τριῶν καὶ εἴκοσι νεῶν ἐπέπλει, καὶ ὁ πεζὸς ἅμα καὶ ὁ Κλαζομενίων καὶ Ἐρυθραίων παρῄει. προαισθόμενος δὲ ὁ Στρομβιχίδης, προανήγετο· καὶ μετεωρισθεὶς ἐν τῷ πελάγει, ὡς ἑώρα τὰς ναῦς πολλὰς τὰς ἀπὸ τῆς Χίου, φυγὴν ἐποιεῖτο ἐπὶ τῆς Σάμου. αἱ δὲ ἐδίωκον. τὸν δὲ πεζὸν οἱ Τήϊοι τοπρῶτον οὐκ ἐσδεχόμενοι, ὡς ἔφυγον οἱ Ἀθηναῖοι, ἐσηγάγοντο. καὶ ἐπέσχον μὲν οἱ πολλοὶ,

κ) Χαλκιδέα ἐκ τῆς διώξεως περιμένοντες. ὡς δὲ ἐχρόνιζε, καθῄρουν αὐτοὶ τὸ τεῖχος ὃ ἀνῳκοδόμησαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῆς Τηΐων πόλεως πρὸς ἤπειρον. ξυγκαθῄρουν δὲ αὐτοῖς κ) τῶν βαρβάρων ἐπελθόντες οὐ πολλοὶ, ὧν ἦρχεν ὁ Τάγης ὕπαρχος Τισσαφέρνους.

ιζ′. Χαλκιδεὺς δὲ κ) Ἀλκιβιάδης, ὡς κατεδίωξαν ἐς Σάμον Στρομβιχίδην, ἐκ μὲν τῶν ἐκ Πελοποννήσου νεῶν τοὺς ναύτας ὁπλίσαντες, ἐν Χίῳ καταλιμπάνουσιν· ἀντιπληρώσαντες δὲ ταύτας τε ἐκ Χίου κ) ἄλλας εἴκοσιν, ἔπλεον ἐς Μίλητον ὡς ἀποστήσοντες. ἐβούλετο γὰρ ὁ Ἀλκιβιάδης, ὢν ἐπιτήδειος τοῖς προεστῶσι τῶν Μιλησίων, φθάσαι τάς τε ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ναῦς προσαγαγόμενος αὐτοὺς, κ) Χίοις κ) ἑαυτῷ κ) Χαλκιδεῖ, κ) τῷ ἀποστείλαντι Ενδίῳ, ὥσπερ ὑπέσχετο, τὸ ἀγώνισμα προσθεῖναι, ὅτι πλείστας τῶν πόλεων μετὰ τῆς Χίων δυνάμεως κ) Χαλκιδέως ἀπο-

ab insequendis hostibus reverteretur. Sed cum ille diutius moraretur, ipsi muros demoliti sunt, quos Athenienses exstruxerant, urbis Teiae, qua parte continentem respicit. Illos autem in his demoliendis adjuverunt aliquot etiam barbari, qui supervenerant, quibus praeerat Tages Tissaphernis propraetor.

17. Chalcideus vero et Alcibiades, cum Strombichidem ad Samum usque persequuti fuissent, nautas quidem ex Peloponneso navibus advectos armarunt, et in Chio *praesidii causa* reliquerunt: illas vero aliasque viginti Chiis nautis, in Peloponnesiorum locum substitutis, complentes, Miletum petierunt, ut ad defectionem faciendam inducerent. Alcibiades enim, cui necessitudo cum Milesiorum primoribus intercedebat, illorum societatem sibi prius conciliare, quam classis ex Peloponneso veniret, et Chiis, et sibi ipsi, et Chalcideo, et Endio, a quo missus fuerat, hoc praeclarum facinus attribuere volebat, quemadmodum promiserat, quod cum Chiorum copiis et Chalcideo quam

plurimas civitates ad defectionem induxiſſet. Cum igitur maximam navigationis partem clandeſtine confeciſſent, nec multo ante Strombichidem et Thraſyclem (qui cum duodecim navibus tunc Athenis veniens aderat, et ſimul *cum ſuo collega illos* perſequebatur) veniſſent, Miletum ad defectionem faciendam induxerunt. Athenienſes vero cum undeviginti navibus e veſtigio *eos* perſequuti, cum Mileſii eos recipere nollent, ad Ladam inſulam *Mileto* adjacentem appulerunt, ibique ſtationem habuerunt. Prima autem ſocietas, per Tiſſaphernem et Chalcideum inter Regem et Lacedaemonios poſt Mileſiorum defectionem ſtatim inita, haec fuit.

18. ‘ Lacedaemonii ſociique ſocietatem cum Rege et Tiſſapherne his conditionibus fecerunt. Quamcunque regionem et *quaſcunque* urbes Rex habet, et Regis majores habuerunt, *haec* Regis ſunto: quicquid autem pecuniarum, aut quicquid aliud ex urbibus iſtis ad Athenienſes redibat, communiter Rex et Lacedaemonii et ſocii prohibento, ne quicquam pecunia-

ϛήσας. λαθόντες ὖν τὸ πλεῖϛον τῦ πλῦ, ϗ φθάσαντες ὀ πολὺ τόν τε Στρομβιχίδην ϗ τὸν Θρασυκλέα, ὃς ἔτυχεν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν δώδεκα ναυσὶν ἄρτι παρὼν ϗ ξυνδιώκων, ἀφιϛᾶσι τὴν Μίλητον. ϗ οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ πόδας μιᾶς δεῦσαις εἴκοσι ναυσὶν ἐπιπλεύσαντες, ὡς αὐτὺς ὐκ ἐδέχοντο οἱ Μιλήσιοι, ἐν Λάδῃ τῇ ἐπικειμένῃ νήσῳ ἐφώρμυν. καὶ ἡ πρὸς βασιλέα ξυμμαχία Λακεδαιμονίοις ἡ πρώτη, Μιλησίων εὐθὺς ἀποϛάντων, διὰ Τισαφέρνυς ϗ Χαλκιδέως ἐγένετο ἥδε.

ιη'. ‘ΕΠΙ τοῖσδε ξυμμαχίαν ἐποιήσαντο ‘ πρὸς βασιλέα ϗ Τισσαφέρνην Λακεδαι‘ μόνιοι ϗ οἱ ξύμμαχοι. Ὁπόσην χώραν ϗ ‘ πόλεις βασιλεὺς ἔχει, ϗ οἱ πατέρες οἱ ‘ βασιλέως εἶχον, βασιλέως ἔϛω· ϗ ἐκ τύ‘ των τῶν πόλεων ὁπόσα Ἀθηναίοις ἐφοίτα ‘ χρήματα, ἢ ἄλλο τι, κωλυόντων κοινῇ ‘ βασιλεὺς ϗ Λακεδαιμόνιοι ϗ οἱ ξύμμα‘ χοι, ὅπως μήτε χρήματα λαμβάνωσιν

'Ἀθηναῖοι, μήτε ἄλλο μηδέν. καὶ τὸν πό-
'λεμον τὸν πρὸς Ἀθηναίους κοινῇ πολεμοῦν-
'των βασιλεὺς καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμ-
'μαχοι· καὶ κατάλυσιν τοῦ πολέμου πρὸς
'Ἀθηναίους μὴ ἐξέστω ποιεῖσθαι, ἢν μὴ ἀμ-
'φοτέροις δοκῇ, βασιλεῖ καὶ Λακεδαιμονίοις
'καὶ τοῖς ξυμμάχοις. ἢν δέ τινες ἀφιστῶνται
'ἀπὸ βασιλέως, πολέμιοι ἔστωσαν καὶ Λα-
'κεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις· καὶ ἤν τινες
'ἀφιστῶνται ἀπὸ Λακεδαιμονίων καὶ τῶν
'ξυμμάχων, πολέμιοι ἔστωσαν βασιλεῖ
'κατὰ ταυτά.'

κ'. Ἡ μὲν ξυμμαχία, αὕτη ἐγένετο. μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Χῖοι εὐθύς, δέκα ἑτέρας πληρώσαντες ναῦς, ἔπλευσαν ἐς Ἀναίαν βουλόμενοι περί τε τῶν ἐν Μιλήτῳ πυθέσθαι, καὶ τὰς πόλεις ἅμα ἀφιστάναι. καὶ ἐλθούσης παρὰ Χαλκιδέως ἀγγελίας αὐτοῖς ἀποπλεῖν πάλιν, καὶ ὅτι Ἀμόργης παρέσται κατὰ γῆν στρατιᾷ, ἔπλευσαν ἐς Διὸς ἱερόν· καὶ καθορῶσιν ἑκκαίδεκα ναῦς, ἃς ὕστερον ἔτι

'rum, aut quicquam aliud Athenienfes *hinc* 'accipiant. Item bellum adverfus Athenienfes Rex et Lacedaemonii et focii communiter adminiftranto. Bellumque adverfus Athenienfes deponére ne liceat, 'nifi utrisque, Regi ac Lacedaemoniis et 'fociis, vifum fuerit. Quod fi qui defectionem a Rege fecerint, hoftes Lacedaemoniis et fociis funto. Si qui etiam a Lacedaemoniis, fociisque defecerint, hoftes 'eodem modo Regi funto.'

19. Hunc igitur in modum haec focietas inita fuit. Poftea vero confeftim Chii, decem aliis navibus inftructis, ad Anaeam navigarunt, eo animo, ut et de rerum Milefiarum ftatu certiores fierent, et fimul civitates ad defectionem folicitarent. Sed cum nuntium a Chalcideo *miffum* accepiffent, quo redire jubebantur, quoniam Amorges itinere terreftri cum *fuis* copiis adeffet, ad Jovis templum navigarunt. Et *illinc* perfpexerunt fexdecim naves, cum quibus Diomedon poft Thrafyclem Athenis adhuc ad-

ventabat. Cum autem *eas Chii* vidissent, cum una quidem navi Ephesum, cum reliquis vero in oram Teiam diffugerunt. Athenienses vero *harum* quatuor quidem vacuas ceperunt, hominibus in terram prius elapsis, reliquae vero in Teiorum urbem confugerunt. Et Athenienses quidem in Samum navigarunt: Chii autem cum reliquis navibus in altum profecti, et peditatus cum ipsis, Lebedum ad defectionem induxerunt, et item Eras. Postea vero omnes, et pedestres et navales copiae, *cum classe* domum se receperunt.

20. Sub eadem tempora viginti Peloponnesiorum naves, quas Athenienses pari *navium* numero tunc insequuti fuerant, et in Piraeum ingressas obsidebant, repentina eruptione *in hostes* facta, et navali proelio *illis* superatis, quatuor Atticas naves ceperunt; et *illinc* ad Cenchreas profectae, rursus ad navigationis cursum in Chium et Ioniam conficiendum se praeparare coeperunt. Astyochus autem Lacedaemone na-

Θρασκυλέους Διομέδων ἔχων ἀπ' Ἀθηνῶν προσέπλει. καὶ ὡς εἶδον, ἔφευγον μιᾷ μὲν νηῒ ἐς Εφεσον, αἱ δὲ λοιπαὶ ἐπὶ τῆς Τέω. καὶ τέσσαρας μὲν κενὰς οἱ Ἀθηναῖοι λαμβάνουσι, τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν γῆν φθασάντων, αἱ δ' ἄλλαι ἐς τὴν Τηΐων πόλιν καταφεύγουσι. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐπὶ τῆς Σάμου ἀπέπλευσαν· οἱ δὲ Χῖοι, ταῖς λοιπαῖς ἀναγαγόμενοι, καὶ ὁ πεζὸς μετ' αὐτῶν, Λέβεδον ἀπέστησαν, καὶ αὖθις Ερας. καὶ μετὰ τοῦτο ἕκαστοι ἐπ' οἴκου ἀπεκομίσθησαν, καὶ ὁ πεζὸς καὶ αἱ νῆες.

κʹ. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους αἱ ἐν τῷ Πειραιῷ εἴκοσι νῆες τῶν Πελοποννησίων καταδιωχθεῖσαι τότε, καὶ ἐφορμούμεναι ἴσῳ ἀριθμῷ ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐπέκπλουν ποιησάμεναι αἰφνίδιον, καὶ κρατήσασαι ναυμαχίᾳ, τέσσαράς τε ναῦς λαμβάνουσι τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἀποπλεύσασαι ἐς Κεγχρειάς, τὸν ἐς τὴν Χίον καὶ τὴν Ιωνίαν πλοῦν αὖθις παρεσκευάζοντο. καὶ ναύαρχος αὐτοῖς ἐκ Λακεδαίμονος Ἀστύοχος ἐπῆλθεν, ᾧπερ ἐ-

γίγνετο ἤδη πᾶσα ἡ ναυαρχία. ἀναχωρήσαντος δὲ τοῦ ἐκ τῆς Τέω πεζοῦ, καὶ Τισσαφέρνης αὐτὸς στρατιᾷ παραγενόμενος, καὶ ἐπικαθελὼν τὸ ἐν τῇ Τέῳ τεῖχος, εἴ τι ὑπελείφθη, ἀνεχώρησε. καὶ Διομέδων, ἀπελθόντος αὐτοῦ, οὐ πολὺ ὕστερον δέκα ναυσὶν Αθηναίων ἀφικόμενος, ἐσπείσατο Τηΐοις ὥστε δέχεσθαι καὶ σφᾶς. καὶ παραπλεύσας ἐπὶ Ερὰς, καὶ προσβαλὼν, ὡς οὐκ ἐλάμβανε τὴν πόλιν, ἀπέπλευσεν.

κα΄. Εγένετο δὲ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον καὶ ἡ ἐν Σάμῳ ἐπανάστασις ὑπὸ τοῦ δήμου τοῖς δυνατοῖς, μετὰ Αθηναίων, οἳ ἔτυχον ἐν τρισὶ ναυσὶ παρόντες. καὶ ὁ δῆμος ὁ Σαμίων διακοσίους μέν τινας τοὺς πάντας τῶν δυνατῶν ἀπέκτεινε· τετρακοσίους δὲ φυγῇ ζημιώσαντες, καὶ αὐτοὶ τὴν γῆν αὐτῶν καὶ οἰκίας νειμάμενοι, Αθηναίων τε σφίσιν αὐτονομίαν μετὰ ταῦτα ὡς βεβαίοις ἤδη ψηφισαμένων, τὰ λοιπὰ διῴκουν τὴν πόλιν, καὶ τοῖς γεωμόροις μετεδίδοσαν οὔτε ἄλλου οὐδε-

varchus ipsis futurus advenit, penes quem totum illius classis imperium jam erat. Cum autem peditatus ex Teo discessisset, ipse quoque Tissaphernes cum *suis* copiis *illuc* profectus, et si quid murorum in *urbe* Teo reliquum erat, demolitus, discessit. Nec multo post ejus discessum Diomedon cum decem Atticis navibus *illuc* profectus, cum Teiis pactionem fecit, ut se quoque reciperent. Et *illinc* adversus Eras profectus, ac adortus, cum urbem expugnare non potuisset, discessit.

21. Per idem etiam tempus apud Samum plebs una cum Atheniensibus, qui cum tribus navibus *illic* aderant, adversus potentes arma sumsit. Et Samiorum plebs ad ducentos ex hisce potentibus ad summum interfecit. Cum autem quadringentos exsilio mulctassent, ipsique agros illorum et domos *inter se* distribuissent, et post haec Athenienses ipsis ut jam fidis libertatem decrevissent, in posterum *ipsi per se suoque arbitratu suam* rempublicam administrarunt, et cum Geomoris nihil communicabant, nec ulli e po-

pulo amplius licebat aut *ſuas filias* apud illos elocare, aut ab illis ducere.

22. Poſt haec autem eadem aeſtate, Chii (quemadmodum coeperant) nihil de ſuo ſtudio remittentes, quo vel ſine Peloponneſiis, cum copiis, quas ſecum tunc habebant, civitates ad defectionem inducere conabantur, ſimul etiam cupientes quam plurimos ejusdem periculi ſocios habere, cum tredecim navibus ipſimet *ſine Peloponneſiis* in expeditionem adverſus Lesbum ſunt profecti, (quemadmodum a Lacedaemoniis dictum fuerat, ſecundo loco in eam eundum eſſe) et illinc in Helleſpontum. Simul autem et Peloponneſiorum, qui aderant, et indigenarum ſociorum peditatus Clazomenas et Cumam profectus eſt. Ejus autem praefectus erat Eualas Spartanus, navium vero, Diniadas ex finitimis *urbi ſubditis.* Et naves quidem *Chiorum in Lesbum* profectae Methymnam primum ad defectionem impulerunt. *Deinde Chii quatuor navibus hic praeſidii cauſa relictis, cum reliquis Mitylenen petierunt, et ad defectionem impulerunt.*

23. Aſtyochus vero Lacedaemoniorum navarchus, cum quatuor navibus e Cen-

νὸς, οὔτε ἐκδοῦναι, οὔτε ἀγαγέσθαι παρ' ἐκείνων, οὐδ' ἐς ἐκείνους, οὐδενὶ ἔτι τοῦ δήμου ἐξῆν.

κβ'. Μετὰ δὲ ταῦτα, τοῦ αὐτοῦ θέρους, οἱ Χῖοι, ὥσπερ ἤρξαντο, οὐδὲν ἀπολείποντες προθυμίας, ἄνευ τε Πελοποννησίων πλήθει παρόντες ἀποστῆσαι τὰς πόλεις, καὶ βουλόμενοι ἅμα ὡσπλείστους σφίσι ξυγκινδυνεύειν, στρατεύονται αὐτοί τε τρισκαίδεκα ναυσὶν ἐπὶ τὴν Λέσβον (ὥσπερ εἴρητο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων δεύτερον ἐπ' αὐτὴν ἰέναι) καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· καὶ ὁ πεζὸς ἅμα Πελοποννησίων τε τῶν παρόντων καὶ τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων παρήει ἐπὶ Κλαζομενῶν τε καὶ Κύμης. ἦρχε δ' αὐτοῦ Εὐάλας Σπαρτιάτης, τῶν δὲ νεῶν, Δεινιάδας περίοικος. καὶ αἱ μὲν νῆες καταπλεύσασαι Μήθυμναν πρῶτον ἀφιστᾶσιν.

κγ'. Ἀστύοχος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ναύαρχος, τέσσαρσι ναυσὶν, ὥσπερ ὥρμητο,

πλέων ἐκ τῶν Κεγχρειῶν, ἀφικνεῖται ἐς Χίον· καὶ τρίτην ἡμέραν αὐτοῦ ἥκοντος, αἱ Ἀττικαὶ νῆες πέντε καὶ εἴκοσιν ἔπλεον ἐς Λέσβον, ὧν ἦρχε Λέων καὶ Διομέδων. Λέων γὰρ ὕστερον δέκα ναυσὶ προσεβοήθησαν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν. ἀναγαγόμενος δὲ καὶ ὁ Ἀστύοχος τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐς ὀψὲ, καὶ προσλαβὼν Χίαν ναῦν μίαν, ἔπλει ἐς τὴν Λέσβον, ὅπως ὠφελοίη εἴτι δύναιτο. καὶ ἀφικνεῖται ἐς τὴν Πύῤῥαν, ἐκεῖθεν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ ἐς Ἔρεσσον· ἔνθα πυνθάνεται ὅτι ἡ Μιτυλήνη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων αὐτοβοεὶ ἑάλωκεν. οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι, ὥσπερ ἔπλεον ἀπροσδόκητοι, καταχόντες ἐς τὸν λιμένα, τῶν τε Χίων νεῶν ἐκράτησαν, καὶ ἀποβάντες, τοὺς ἀντιστάντας μάχῃ νικήσαντες, τὴν πόλιν ἔσχον. ἃ πυνθανόμενος ὁ Ἀστύοχος τῶν τε Ἐρεσσίων, καὶ τῶν ἐκ τῆς Μηθύμνης μετ᾽ Εὐβούλου Χίων νεῶν, αἳ τότε καταληφθεῖσαι, καὶ, ὡς ἡ Μιτυλήνη ἑάλω, φεύγουσαι περιέτυχον αὐτῷ τρεῖς

chreis navigans, in Chium pervenit, quemadmodum *illuc initio pervenire* properabat. Tertio autem die quam ille pervenit, quinque et viginti Atticae naves ad Lesbum appulerunt, quibus praeerat Leon et Diomedon. Leon enim cum aliis decem navibus, Athenis poftea profectus, ad opem *fuis* ferendam venerat. Sed et Aftyochus eodem die jam advefperafcente, cum portu folviffet, et unam Chiam navem affumfiffet, in Lesbum navigare coepit, ut, fi quid poffet, *Lesbiis* prodeffet. Cum autem Pyrrham, et illinc poftero die Ereffum perveniffet; hic intellexit Mitylenen ab Athenienfibus primo impetu captam fuiffe. Nam Athenienfes, ut ex improvifo venerant, ad portum appulfi, naves Chias fuperaverunt, et in terram egreffi, iis, qui obftiterant, proelio victis, urbem in fuam poteftatem redegerunt. Quae cum Aftyochus intellexiffet tum ex navibus Ereffinis, tum ex tribus Chiis (nam *ex quatuor* una ab Athenienfibus capta fuerat) quae ex Methymna cum Eubulo venie-

bant, quae tunc *ab Athenienſibus* interceptae, ſed, quum Mitylene capta eſt, elapſae, in ipſum inciderant, haud amplius Mitylenen contendit; ſed cum Ereſſum ad defectionem faciendam impuliſſet, et ſuarum etiam navium milites armaſſet, Eteonico duce illis praepoſito, Antiſſam et Methymnam verſus itinere terreſtri proficiſci juſſit: ipſe quoque cum ſuis navibus et tribus Chiis eodem oram legens contendit, ſperans Methymnaeos, conſpectis ſuis copiis, fiduciam animo concepturos, et in defectione permanſuros. Sed cum in Lesbo omnia ipſi adverſarentur, ſuis copiis *in naves* receptis, in Chium rediit. Peditatus etiam, qui navibus vehebatur, et qui in Hellespontum trajecturus erat, rurſus in oppida ſe recepit. Poſt haec autem ex ſociali Peloponneſiorum claſſe, quae ad Cenchream ſtabat, ſex naves in Chium ad ipſos venerunt. Athenienſes vero res in Lesbo rurſus conſtituerunt, et illinc profecti, Clazomeniorum *urbem, nomine* Polichnam, quam in continente muniebant, ceperunt,

(μία γὰρ ἑάλω ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων) οὐκέτι ἐπὶ τὴν Μιτυλήνην ὥρμησεν, ἀλλὰ τὴν Ἔρεσον ἀποστήσας, ϗ ὁπλίσας ϗ τοὺς ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ νεῶν ὁπλίτας, πεζῇ παρέπλει ἐπὶ τὴν Ἄντισσαν ϗ Μήθυμναν, ἄρχοντα Ἐτεόνικον προστάξας. ϗ αὐτὸς ταῖς τε μεθ' ἑαυτοῦ ναυσὶ ϗ ταῖς τρισὶ ταῖς Χίαις παρέπλει ἐπὶ Ἄντισσαν ϗ Μήθυμναν, ἐλπίζων τοὺς Μηθυμναίους θαρσήσειν τε ἰδόντας σφᾶς, ϗ ἐμμενεῖν τῇ ἀποστάσει. ὡς δὲ αὐτῷ τὰ ἐν τῇ Λέσβῳ πάντα ἠναντιοῦτο, ἀπέπλευσε τὸν ἑαυτοῦ στρατὸν ἀναλαβὼν ἐς τὴν Χίον. ἀπεκομίσθη δὲ πάλιν κατὰ πόλεις ϗ ὁ ἀπὸ τῶν νεῶν πεζὸς, ὃς ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἐμέλλησεν ἰέναι. ϗ ἀπὸ τῶν ἐν Κεγχρειᾷ ξυμμαχίδων Πελοποννησίων νεῶν ἀφικνοῦνται αὐτοῖς ἓξ μετὰ ταῦτα ἐς τὴν Χίον. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τά τε ἐν τῇ Λέσβῳ πάλιν κατεστήσαντο, ϗ πλεύσαντες ἐξ αὐτῆς, Κλαζομενίων τὴν ἐν τῇ ἠπείρῳ Πολίχναν τειχιζομένην ἑλόντες, διεκόμισαν πάλιν αὐτοὺς ἐς

τὴν ἐν τῇ νήσῳ πόλιν, πλὴν τῶν αἰτίων τῆς ἀποστάσεως· οὗτοι δὲ ἐς Δαφνοῦντα ἀπῆλθον. καὶ αὖθις Κλαζομεναὶ προσεχώρησαν Ἀθηναίοις.

κδ'. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, οἵ τ' ἐπὶ Μιλήτῳ Ἀθηναῖοι ταῖς εἴκοσι ναυσὶν ἐν τῇ Λάδῃ ἐφορμοῦντες, ἀπόβασιν ποιησάμενοι ἐς Πάνορμον τῆς Μιλησίας, Χαλκιδέα τε τὸν Λακεδαιμόνιον ἄρχοντα μετ' ὀλίγων παραβοηθήσαντα ἀποκτείνουσι, καὶ τροπαῖον τρίτῃ ἡμέρᾳ ὕστερον διαπλεύσαντες ἔστησαν. ὃ οἱ Μιλήσιοι, ὡς οὐ μετὰ κράτους τῆς γῆς σταθὲν, ἀνεῖλον. καὶ Λέων καὶ Διομέδων ἔχοντες τὰς ἐκ Λέσβου Ἀθηναίων ναῦς, ἔκ τε Οἰνουσσῶν τῶν πρὸ Χίου νήσων, καὶ ἐκ Σιδούσσης, καὶ ἐκ Πτελεοῦ, ἃ ἐν τῇ Ἐρυθραίᾳ εἶχον τείχη, καὶ ἐκ τῆς Λέσβου ὁρμώμενοι, τὸν πρὸς τοὺς Χίους πόλεμον ἀπὸ τῶν νεῶν ἐποιοῦντο. εἶχον δὲ ἐπιβάτας τῶν ὁπλιτῶν ἐκ καταλόγου ἀναγκαστούς. καὶ ἔν τε Καρδαμύλῃ ἀποβάντες, καὶ ἐν Βολίσσῳ

eosque rursus in urbem in insula *sitam* transportarunt, praeter defectionis autores: isti enim Daphnuntem abierunt. Et denuo Clazomenae in Atheniensium ditionem concesserunt.

24. Eadem aestate, illi etiam Athenienses, qui cum viginti navibus apud Ladam stationem adversus Miletum habebant, copiis in terram expositis ad Panormum *agri* Milesii *oppidum*, Chalcideum Lacedaemonium ducem, cum paucis occurrentem ad vim arcendam, interfecerunt; et tertio post die, erecto tropaeo, abierunt. Quod Milesii sustulerunt, ut ab illis erectum, qui agrum in suam potestatem nequaquam redegissent. Leon autem et Diomedon cum Atheniensium navibus, quas ex Lesbo secum duxerant, ex Oenussis insulis Chio adjacentibus, ex Sidussa quoque, et Pteleo, (quas urbes in *agro* Erythraeo obtinebant) atque ex Lesbo proficiscentes, ex navibus bellum adversus Chios administrabant. Habebant autem gravis armaturae milites legionarios, quos naves conscendere coëgerant, ut earum essent defensores. Et ad Cardamylam expositis in

terram copiis, et ad Bolissum Chiis proelio victis, multisque caesis, qui ad vim arcendam obviam sibi processerant, oppida in hac parte sita everterunt. Et *eosdem Chios* ad Phanas rursus altero praelio, et tertio ad Leuconium vicerunt. Postea vero Chii quidem jam adversus *Athenienses* haud amplius prodire sunt ausi: illi vero regionem egregie instructam, et a bello Medico ad id usque tempus illaesam, diripuerunt. Chii enim soli *omnium*, quos ego cognovi, post Lacedaemonios, simul et beati et modesti exstiterunt, et quo magis ipsorum civitas crescebat, eo magis etiam modestiae operam dabant, ut magis essent muniti. Et ne ipsam quidem defectionem (si praeter id, quod *ipsis* tutum erat, hoc fecisse videntur) facere prius sunt ausi, quam una cum multis iisque fortibus sociis se belli fortunam periclitaturos existimarunt, et *priusquam* intellexerunt, ne ipsos quidem Athenienses amplius negare, post cladem in Sicilia acceptam, plane res suas pessime se habere. Quod si qua in re praeter suam opinionem lapsi sunt, (ut humanitus contingere solet) cum multis hoc

τοὺς προσβοηθήσαντας τῶν Χίων μάχῃ νικήσαντες, καὶ πολλοὺς διαφθείραντες, ἀνάστατα ἐποίησαν τὰ ταύτῃ χωρία. καὶ ἐν Φαναῖς αὖθις ἄλλῃ μάχῃ ἐνίκησαν, καὶ τρίτῃ ἐν Λευκωνίῳ. καὶ μετὰ τοῦτο οἱ μὲν Χῖοι ἤδη οὐκέτι ἐπεξῄεσαν, οἱ δὲ τὴν χώραν καλῶς κατεσκευασμένην, καὶ ἀπαθῆ οὖσαν ἀπὸ τῶν Μηδικῶν μέχρι τότε, διεπόρθησαν. Χῖοι γὰρ μόνοι μετὰ Λακεδαιμονίους, ὧν ἐγὼ ᾐσθόμην, εὐδαιμονήσαντες, ἅμα καὶ ἐσωφρόνησαν, καὶ ὅσῳ ἐπεδίδου ἡ πόλις αὐτοῖς ἐπὶ τὸ μεῖζον, τόσῳ καὶ ἐκοσμοῦντο ἐχυρώτερον. καὶ οὐδ' αὐτὴν τὴν ἀπόστασιν (εἰ τοῦτο δοκοῦσι παρὰ τὸ ἀσφαλέστερον πρᾶξαι) πρότερον ἐτόλμησαν ποιήσασθαι ἢ μετὰ πολλῶν τε καὶ ἀγαθῶν ξυμμάχων ἔμελλον κινδυνεύσειν, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ᾐσθάνοντο οὐδ' αὐτοὺς ἀντιλέγοντας ἔτι, μετὰ τὴν Σικελικὴν ξυμφοράν, ὡς οὐ πάνυ πόνηρα σφῶν βεβαίως τὰ πράγματα εἴη. εἰ δέ τι ἐν τοῖς ἀνθρωπείοις τοῦ βίου παρα-

λόγοις ἐσφάλησαν, μετὰ πολλῶν, οἷς ταῦτα ἔδοξε τὰ τῶν Ἀθηναίων ταχὺ ξυναιρεθήσεσθαι, τὴν ἁμαρτίαν ξυνέγνωσαν. εἰργομένοις οὖν αὐτοῖς τῆς θαλάσσης, καὶ κατὰ γῆν πορθουμένοις, ἐνεχείρησάν τινες πρὸς Ἀθηναίους ἀγαγεῖν τὴν πόλιν· οὓς αἰσθόμενοι οἱ ἄρχοντες, αὐτοὶ μὲν ἡσύχασαν, Ἀστύοχον δὲ ἐξ Ἐρυθρῶν τὸν ναύαρχον μετὰ τεσσάρων νεῶν, αἳ παρῆσαν αὐτῷ, κομίσαντες, ἐσκόπουν ὅπως μετριώτατα ἢ ὁμήρων λήψει, ἢ ἄλλῳ τῷ τρόπῳ καταπαύσωσι τὴν ἐπιβουλήν. καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἔπρασσον.

κε'. Ἐκ δὲ τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ αὐτοῦ θέρους τελευτῶντος, χίλιοι ὁπλῖται τῶν Ἀθηναίων καὶ πεντακόσιοι, καὶ χίλιοι Ἀργείων (τοὺς γὰρ πεντακοσίους τῶν Ἀργείων ψιλοὺς ὄντας ὥπλισαν οἱ Ἀθηναῖοι) καὶ χίλιοι τῶν ξυμμάχων, ναυσὶ δυοῖν δεούσαις πεντήκοντα, ὧν ἦσαν καὶ ὁπλιταγωγοί, Φρυνίχου καὶ Ὀνομακλέους καὶ Σκιρωνίδου στρατηγούντων,

peccatum *ultro* commiserunt, qui res Atheniensium a multis celeriter eversum iri putabant. Cum igitur illi maris usu prohiberentur, et terra diriperentur, quidam *ex ipsorum civibus* urbem Atheniensibus tradere sunt conati. Magistratus autem, quamvis horum consilia sensissent, ipsi tamen quieverunt: sed Astyochum navarchum, cum quatuor navibus, quae ipsi aderant, Erythris *accersitum, in urbem* adducentes, *cum eo* consultare coeperunt, ut vel obsidibus acceptis, vel alio aliquo modo, quam moderatissime insidias compescerent. Et Chii quidem haec agebant.

25. Eadem autem aestate extrema, mille et quingenti gravis armaturae milites Atheniensium, et mille Argivorum (Athenienses enim quingentos Argivorum levis armaturae milites *iustis* armis instruxerant) et sociorum mille, cum navibus duodequinquaginta, quarum aliquot erant ad armatos portandos, ducibus Phrynicho et Onomacle et Scironida, Athenis in Samum trajecerunt,

et in Miletum transgressi, castra posuerunt. Milesii vero *adversus eos* egressi, cum ipsi, *qui erant* octingenti gravis armaturae milites, tum Peloponnesii, qui cum Chalcideo venerant, tum etiam quaedam peregrina Tissaphernis auxilia, quinetiam ipse Tissaphernes praesens, et ipsius equitatus, proelium cum Atheniensibus sociisque commiserunt. Et Argivi quidem, qui suo cornu proelii initium fecerant, et qui contemtis *hostibus*, ut adversus Iones, et eos, qui suum impetum laturi non essent, ordinibus non servatis pergebant, a Milesiis superati fuerunt, et paulo pauciores trecentis ex ipsi caesi fuerunt. Athenienses vero, cum initio Peloponnesios vicissent et barbaros ac caeteram turbam *loco* pepulissent, cum Milesiis non sunt congressi: sed cum ipsi *Milesii* post fugatos Argivos in urbem se recepissent, cum alterum suorum *cornu* superatum vidissent, *Athenienses* ad ipsam Milesiorum urbem jam victores castra posuerunt. In hoc autem proelio contigit, ut Iones utrin-

κατέπλευσαν ἐς Σάμον, καὶ διαβάντες ἐς Μίλητον ἐστρατοπεδεύσαντο. Μιλήσιοι δὲ ἐξελθόντες, αὐτοί τε ὀκτακόσιοι ὁπλῖται, καὶ οἱ μετὰ Χαλκιδέως ἐλθόντες Πελοποννήσιοι, καὶ Τισσαφέρνους τὸ ξενικὸν ἐπικουρικόν, καὶ αὐτὸς Τισσαφέρνης παρών, καὶ ἡ ἵππος αὐτοῦ, ξυνέβαλον τοῖς Αθηναίοις καὶ ξυμμάχοις. καὶ οἱ μὲν Αργεῖοι τῷ σφετέρῳ αὐτῶν κέρα προεξάξαντες, καὶ καταφρονήσαντες, ὡς ἐπὶ Ἴωνάς τε καὶ οὐ δεξομένους ἀτακτότερον χωροῦντες, νικῶνται ὑπὸ τῶν Μιλησίων, καὶ διαφθείρονται αὐτῶν ὀλίγῳ ἐλάσσους τριακοσίων ἀνδρῶν. Αθηναῖοι δὲ τούς τε Πελοποννησίους πρώτους νικήσαντες, καὶ τοὺς βαρβάρους καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον ὠσάμενοι, τοῖς Μιλησίοις οὐ ξυμμίξαντες, ἀλλ' ὑποχωρησάντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς τῶν Αργείων τροπῆς ἐς τὴν πόλιν, ὡς ἑώρων τὸ ἄλλο σφῶν ἡσσώμενον, πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν τῶν Μιλησίων κρατοῦντες ἤδη τὰ ὅπλα τίθενται. καὶ ξυνέβη ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ τοὺς

Ἴωνας ἀμφοτέρων τῶν Δωριέων κρατῆσαι. τούς τε γὰρ κατὰ σφᾶς Πελοποννησίους οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκων, καὶ τοὺς Ἀργείους οἱ Μιλήσιοι. στήσαντες δὲ τροπαῖον, τὸν περιτειχισμὸν, ἰσθμώδους ὄντος τοῦ χωρίου, οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο· νομίζοντες, εἰ προσαγάγοιντο Μίλητον, ῥᾳδίως ἂν σφίσι καὶ τὰ ἄλλα προσχωρήσειν.

κϛ'. Ἐν τούτῳ δὲ, περὶ δείλην ἤδη ὀψίαν, ἀγγέλλεται αὐτοῖς τὰς ἀπὸ Πελοποννήσου καὶ Σικελίας πέντε καὶ πεντήκοντα ναῦς ὅσον οὐ παρεῖναι. τῶν τε γὰρ Σικελιωτῶν, (Ἑρμοκράτους τοῦ Συρακουσίου μάλιστα ἐνάγοντος ξυνεπιλαβέσθαι τῆς ὑπολοίπου Ἀθηναίων καταλύσεως) εἴκοσι νῆες Συρακουσίων ἦλθον, καὶ Σελινούντιαι δύο· αἵ τε ἐκ Πελοποννήσου, ἃς παρεσκευάζοντο, ἕτοιμοι ἤδη οὖσαι, καὶ Θηραμένει τῷ Λακεδαιμονίῳ ξυναμφότεραι ὡς Ἀστύοχον τὸν ναύαρχον προσταχθεῖσαι κομίσαι, κατέπλευσαν ἐς Ἐλεὸν πρῶτον τὴν πρὸ Μιλήτου νῆσον.

que Dorienses vincerent. Nam et Athenienses vicerunt Peloponnesios *in acie* sibi oppositos, et Argivos Milesii. Athenienses autem erecto tropaeo, ad urbem circumvallandam sese praeparabant, quod locus ille in Isthmi modum esset angustus: existimantes, si Miletum in suam potestatem redegissent, caetera quoque *oppida* in suam ditionem facile ventura.

26. Interea vero, jam sub vespertinum crepusculum, ipsis nuntiatur quinque et quinquaginta Peloponnesiorum et Siculorum naves tantum non adesse. Nam Hermocrate Syracusano potissimum Sicilienses instigante ad belli reliquias persequendas, ut Atheniensium imperium everterent, viginti naves Syracusanorum et duae Selinuntiae veniebant. Et Peloponnesiorum naves, quae instruebantur, jam paratae erant. Therameni autem Lacedaemonio praeceptum fuerat, ut has utrasque classes ad Astyochum navarchum deduceret, quae primum in Eleum insulam Mileto adjacentem trajecerunt. Mox illinc, cum accepissent Athe-

nienses in Mileto esse, in Iasicum sinum prius navigarunt, quod scire vellent, quid rerum apud Miletum gereretur. Cum autem Alcibiades equo *vectus* ad Tichiussam, *agri* Milesii *castellum*, venisset, ad quam sinus partem *Peloponnesii* appulsi stationem habebant, res in proelio gestas intellexerunt. Nam et Alcibiades *proelio* interfuerat, et cum Milesiis et Tissapherne in acie adversus hostes steterat. Hic autem ipsis suasit, ut, nisi et Ioniam et caeteras omnes res amittere vellent, opem quam celerrime Mileto ferrent, neve per suam negligentiam, illam *ab hoste* circumvallari paterentur.

27. Atque illi quidem *huic* prima luce *statim* succurrere statuerunt. Phrynichus vero Atheniensium dux, ubi ex Dero de classis hostilis adventu certior factus fuisset, quum *ipsius* collegae *eam* exspectare vellent, ut navale proelium committerent, negavit aut se hoc facturum, aut (quoad posset) illis aut alii cuiquam *hoc facere* permissurum. Cum enim aliquanto post (ubi plane

ἔπειτα ἐκεῖθεν αἰσθόμενοι ἐπὶ Μιλήτῳ ὄντας Αθηναίους, ἐς τὸν Ιασικὸν κόλπον πρότερον πλεύσαντες, ἐβούλοντο εἰδέναι τὰ περὶ τῆς Μιλήτου. ἐλθόντος δὲ Αλκιβιάδου ἵππῳ ἐς Τειχιοῦσσαν τῆς Μιλησίας, ᾗπερ τοῦ κόλπου πλεύσαντες ηὐλίσαντο, πυνθάνονται τὰ περὶ τῆς μάχης. παρῆν γὰρ καὶ ὁ Αλκιβιάδης, καὶ ξυνεμάχετο τοῖς Μιλησίοις καὶ Τισσαφέρνει· καὶ αὐτοῖς παρῄνει, εἰ μὴ βούλονται τά τε ἐν Ιωνίᾳ καὶ τὰ ξύμπαντα πράγματα διολέσαι, ὡς τάχιστα βοηθεῖν Μιλήτῳ, καὶ μὴ περιϊδεῖν ἀποτειχισθεῖσαν.

κζ'. Καὶ οἱ μὲν ἅμα τῇ ἕῳ ἔμελλον βοηθήσειν· Φρύνιχος δὲ ὁ τῶν Αθηναίων στρατηγὸς, ὡς ἀπὸ τῆς Δέρου ἐπύθετο τὰ τῶν νεῶν, σαφῶς βουλομένων τῶν ξυναρχόντων ὑπομείναντας διαναυμαχεῖν, οὐκ ἔφη οὔτ' αὐτὸς ποιήσειν τοῦτο, οὔτ' ἐκείνοις οὔτ' ἄλλῳ οὐδενὶ ἐς δύναμιν ἐπιτρέψειν. ὅπου γὰρ ἔξεστιν ἐν ὑστέρῳ, σαφῶς εἰδότας πρὸς

ὁπόσας τε ναῦς πολεμίας, καὶ ὅσαις πρὸς αὐτὰς ταῖς σφετέραις, ἱκανῶς καὶ καθ' ἡσυχίαν παρασκευασαμένοις ἔσται ἀγωνίσασθαι, οὐδέποτε τῷ αἰσχρῷ ὀνείδει εἴξας ἀλόγως διακινδυνεύσειν. οὐ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι Αθηναίους ναυτικῷ μετὰ καιροῦ ὑποχωρῆσαι, ἀλλὰ καὶ μετὰ ὁτουοῦν τρόπου αἴσχιον ξυμβήσεσθαι, ἢν ἡσσηθῶσι· καὶ τὴν πόλιν οὐ μόνον τῷ αἰσχρῷ, ἀλλὰ καὶ τῷ μεγίστῳ κινδύνῳ περιπίπτειν, ἣ μόγις ἐπὶ ταῖς γεγενημέναις ξυμφοραῖς ἐνδέχεσθαι μετὰ βεβαίου παρασκευῆς καθ' ἑκουσίαν, ἢ πάνυ γε ἀνάγκη προτέρα ποι ἐπιχειρεῖν, πού δὴ μὴ βιαζομένη γε, πρὸς αὐθαιρέτους κινδύνους ἰέναι· ὡστάχιστα δὲ ἐκέλευε τούς τε τραυματίας ἀναλαβόντας, καὶ τὸν πεζὸν, καὶ τῶν σκευῶν ὅσα ἦλθον ἔχοντες, ἃ δ' ἐκ τῆς πολεμίας εἰλήφασι, καταλιπόντας, ὅπως κοῦφαι ὦσιν αἱ νῆες, ἀποπλεῖν ἐς Σάμον· κἀκεῖθεν ἤδη ξυναγαγόντας πάσας τὰς ναῦς, τοὺς ἐπίπλους, ἤν που καιρὸς εἴη, ποι-

cognoviſſent adverſus quot hoſtiles naves, et quo ſuarum ſufficienter et per otium inſtructarum numero adverſus eas certandum eſſet) confligere liceret, ſe nunquam adductum iri *dicebat,* ut turpi *fugae* probro cedens belli fortunam temere periclitaretur. Nec enim turpe eſſe Athenienſes cum claſſe ad tempus cedere, ſed longe turpius fore, ſi, quomodocunque res contingeret, vincerentur: et respublica non ſolum in dedecus, ſed etiam in maximum periculum incideret. cui cum propter clades acceptas vix liceat cum firmo apparatu ſua ſponte, vel etiam magna neceſſitate coactae aliquos aggredi; jam vero quo modo ei non coactae pericula ſua ſponte ſuscipere *liceret?* Itaque jubebat illos aſſumtis ſauciis, et peditatu, omnique inſtrumento, quod ſecum attulerant, caeteris vero rebus, quas ex hoſtico cepiſſent, relictis, ut naves levarentur, in Samum quam velociſſime navigare. Illinc autem jam navibus in unum contractis, incurſiones *in hoſtem* facere, ſicubi tempus opportunum foret. Cum autem Phrynichus *ſuis collegis* haec perſuaſiſſet, ac feciſſet, non magis in

praesentia quam in posterum, nec in hoc tantum, sed etiam in omnibus aliis negotiis, quae ipsi delegata fuerunt, non imprudens est habitus. Hunc igitur in modum Athenienses statim sub vesperam, imperfecta victoria, castris motis a Mileto discesserunt. Argivi vero propter cladem acceptam irati, ex Samo domum celeriter abierunt.

28. Peloponnesii autem ipso statim diluculo, castris e Tichiussa motis, post *Atheniensium discessum, ad Miletum* appellunt, et unum diem *illic* morati, postridie assumtis etiam navibus Chiis, quas cum Chalcideo venientes hostium classis ante fuerat insequuta, statuerunt ad Tichiussam redire, ut instrumentum, quod *ex navibus* exportatum *illic* reposuerant, assumerent. Cum autem *illuc* pervenissent, Tissaphernes cum *suo* peditatu *ad illos* accessit, ipsisque persuasit, ut adversus Iasum (ubi Amorges, qui *regis, a quo defecerat,* hostis erat, *se* continebat) navigarent. Iasum autem repente aggressi, et *oppidanis* non opinantibus alias esse quam Atticas naves, ceperunt. In hoc

εἶναι. ὡς δὲ ἔπεισε, [καὶ ἔδρασε] ταῦτα, καὶ ἔδοξεν οὐκ ἐν τῷ αὐτίκα μᾶλλον ἢ ὕστερον, οὐκ ἐς τοῦτο μόνον ἀλλὰ καὶ ἐς ὅσα ἄλλα Φρύνιχος κατέστη, οὐκ ἀξύνετος εἶναι. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἀφ' ἑσπέρας εὐθὺς τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀτελεῖ τῇ νίκῃ ἀπὸ τῆς Μιλήτου ἀνέστησαν. καὶ οἱ Ἀργεῖοι κατὰ τάχος καὶ πρὸς ὀργὴν τῆς ξυμφορᾶς ἀπέπλευσαν ἐκ τῆς Σάμου ἐπ' οἴκου.

κή. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἅμα τῇ ἕῳ ἐκ τῆς Τειχιούσης ἄραντες, ἐπικατάγονται, καὶ μείναντες ἡμέραν μίαν, τῇ ὑστεραίᾳ καὶ τὰς Χίας ναῦς προσλαβόντες τὰς μετὰ Χαλκιδέως τοπρῶτον ξυγκαταδιωχθείσας, ἐβούλοντο πλεῦσαι ἐπὶ τὰ σκεύη ἃ ἐξείλοντο ἐς Τειχιοῦσαν πάλιν. καὶ ὡς ἦλθον, Τισσαφέρνης τῷ πεζῷ παρελθὼν, πείθει αὐτοὺς ἐπὶ Ἴασον, ἐν ᾗ Ἀμόργης πολέμιος ὢν κατεῖχε, πλεῦσαι. καὶ προσβαλόντες τῇ Ἰάσῳ αἰφνίδιοι, καὶ οὐ προσδεχομένων ἀλλ' ἢ Ἀττικὰς ναῦς εἶναι, αἱ-

ροῦσι. καὶ μάλιστα ἐν τῷ ἔργῳ οἱ Συρακούσιοι ἐπῃνέθησαν, καὶ τόν τε Ἀμόργην ζῶντα λαβόντες Πισσούθνου νόθον υἱὸν, ἀφεστῶτα δὲ βασιλέως, παραδιδόασιν οἱ Πελοποννήσιοι Τισσαφέρνει ἀπαγαγεῖν (εἰ βούλεται) βασιλεῖ ὥσπερ αὐτῷ προσέταξε. καὶ τὴν Ἴασον διεπόρθησαν, καὶ χρήματα πάνυ πολλὰ ἡ στρατιὰ ἔλαβε. παλαιόπλουτον γὰρ ἦν τὸ χωρίον. τούς τ' ἐπικούρους τοὺς περὶ τὸν Ἀμόργην παρὰ σφᾶς αὐτοὺς κομίσαντες, καὶ οὐκ ἀδικήσαντες, ξυνέταξαν, ὅτι ἦσαν οἱ πλεῖστοι ἐκ Πελοποννήσου· τό, τε πόλισμα Τισσαφέρνει παραδόντες, καὶ τὰ ἀνδράποδα πάντα καὶ δοῦλα καὶ ἐλεύθερα, ὧν καθ' ἕκαστον στατῆρα Δαρεικὸν παρ' αὐτοῦ ξυνέβησαν λαβεῖν. ἔπειτα ἀνεχώρησαν ἐς τὴν Μίλητον. καὶ Πεδάριτόν τε τὸν Λέοντος ἐς τὴν Χίον ἄρχοντα Λακεδαιμονίων πεμψάντων, ἀποστέλλουσι πεζῇ μέχρι Ἐρυθρῶν, ἔχοντα τὸ παρὰ Ἀμόργου ἐπικουρικὸν, καὶ ἐς τὴν Μίλητον αὐτοῦ Φίλιπ-

autem opere praecipua fuit Syracuſanorum laus. Cum igitur Peloponneſii Amorgem, Piſſuthnae filium nothum, qui a rege defecerat, vivum cepiſſent, Tiſſapherni tradiderunt, ut *eum* (ſi vellet) ad regem abduceret, quemadmodum ipſi *rex* imperaverat. Iaſumque diripuerunt, et exercitus maxima pecuniae vi potitus eſt. Hoc enim oppidum a priſcis usque temporibus locuples erat. Caeterum auxilia, quae Amorges circa ſe habuerat, *Peloponneſii* ad ſe ipſos traducta, nulloque maleficio affecta, ſuis ordinibus admiſcuerunt, quod *eorum* plerique eſſent Peloponneſii. Cum autem id oppidum Tiſſapherni tradidiſſent, omnesque captivos, tam ſervos, quam liberos, pactione cum illo facta, ut in ſingula capita ſingulos ſtateres Daricos ſibi numeraret, poſtea Miletum redierunt. Et *illinc* Pedaritum Leontis *filium*, quem Lacedaemonii magiſtratum in Chium miſerant, ad Erythras usque itinere pedeſtri mittunt, cum iis copiis auxiliaribus, quas circa ſe Amorges habuerat, et Philippum illic Mi-

leto praeficiunt. Atque haec aeſtas exceſſit.

29. Inſequenti autem hyeme Tiſſaphernes, poſteaquam Iaſum praeſidio munivit, Miletum advenit, et (quemadmodum Lacedaemone promiſerat) menſtruum ſtipendium navibus omnibus numeravit, ſingulas drachmas Atticas viritim: in reliquum vero tempus ternos obolos *quotidie ſingulis remigibus* perſolvere volebat, donec regem conſuluiſſet. Dicebat autem, ſe integras drachmas *ſingulis* perſoluturum, ſi *rex* juſſiſſet. Verum Hermocrate Syracuſanorum duce contradicente (Theramenes enim, quod *ipſe* non eſſet navarchus, ſed ad tradendam Aſtyocho claſſem cum illis navigaret, in ſtipendii exactione remiſſior erat) tamen inter eos convenit, ut, praeter quinque naves, plusquam terni oboli viritim perſolverentur. Nam quinque et quinquaginta navibus terna talenta in ſingulos menſes dabat: caeterisque navibus, quae ultra hunc numerum erant, ad hanc ipſam rationem *pro rata portione* ſolvebatur.

30. Hac eadem hyeme, Athenienſes, qui

πον καθιστᾶσι. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

κθ'. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος, ἐπειδὴ τὴν Ἴασον κατεστήσατο ὁ Τισσαφέρνης ἐς φυλακήν, παρῆλθεν ἐς τὴν Μίλητον, καὶ μηνὸς μὲν τροφὴν (ὥσπερ ὑπέστη ἐν τῇ Λακεδαίμονι) ἐς δραχμὴν Ἀττικὴν ἑκάστῳ πάσαις ταῖς ναυσὶ διέδωκε, τοῦ δὲ λοιποῦ χρόνου ἐβούλετο τριώβολον διδόναι, ἕως ἂν βασιλέα ἐπέρηται. ἢν δὲ κελεύῃ, ἔφη δώσειν ἐντελῆ τὴν δραχμήν. Ἑρμοκράτους δὲ ἀντειπόντος τοῦ Συρακουσίου στρατηγοῦ (ὁ γὰρ Θηραμένης οὐ ναύαρχος ὤν, ἀλλ' Ἀστυόχῳ παραδοῦναι τὰς ναῦς ξυμπλέων, μαλακὸς ἦν περὶ τοῦ μισθοῦ) ὅμως δὲ παρὰ πέντε ναῦς πλέον ἀνδρὶ ἑκάστῳ ἢ τρεῖς ὀβολοὶ ὡμολογήθησαν. ἐς γὰρ πέντε ναῦς καὶ πεντήκοντα τρία τάλαντα ἐδίδου τοῦ μηνός· καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσῳ πλείους νῆες ἦσαν τούτου τοῦ ἀριθμοῦ, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τοῦτον ἐδίδοτο.

λ'. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος, τοῖς ἐν τῇ

Σάμῳ Ἀθηναίοις, προσαφιγμέναι γὰρ ἦσαν καὶ οἴκοθεν ἄλλαι νῆες πέντε καὶ τριάκοντα, καὶ στρατηγοὶ, Χαρμῖνος καὶ Στρομβιχίδης καὶ Εὐκτήμων· καὶ τὰς ἀπὸ Χίου πάσας καὶ τὰς ἄλλας ξυναγαγόντες, ἐβούλοντο, διαπληρωσάμενοι, ἐπὶ μὲν τῇ Μιλήτῳ τῷ ναυτικῷ ἐφορμεῖν, πρὸς δὲ τὴν Χίον καὶ ναυτικὸν καὶ πεζὸν πέμψαι. καὶ ἐποίησαν οὕτω. Στρομβιχίδης μὲν γὰρ καὶ Ονομακλῆς καὶ Εὐκτήμων, τριάκοντα ναῦς ἔχοντες, καὶ τῶν ἐς Μίλητον ἐλθόντων χιλίων ὁπλιτῶν μέρος ἀγαγόντες ἐν ναυσὶν ὁπλιταγωγοῖς, ἐπὶ Χίον λαχόντες ἔπλεον, οἱ δ' ἄλλοι ἐν Σάμῳ μένοντες, τέσσαρσι καὶ ἑβδομήκοντα ναυσὶν ἐθαλασσοκράτουν· καὶ ἐπίπλουν τῇ Μιλήτῳ ἐποιοῦντο.

λα'. Ὁ δ' Ἀστύοχος, ὡς τότε ἐν τῇ Χίῳ ἔτυχε διὰ τὴν προδοσίαν τοὺς ὁμήρους καταλεγόμενος, τούτου μὲν ἐπέσχεν, ἐπειδὴ ᾔσθετο τάς τε μετὰ Θηραμένους ναῦς ἡκούσας, καὶ τὰ περὶ τὴν ξυμμαχίαν βελ-

apud Samum agebant (ad eos enim domo praeterea venerant, et aliae quinque et triginta naves, et *earum* duces, Charminus et Strombichides et Euctemon) omnibus navibus, tam illis, quae ex Chio, quam aliis, quae aliunde venerant, in unum contractis, *belli provincias* inter se sortiti, Miletum quidem navalibus copiis oppugnare, sed adversus Chium et navales et pedestres copias mittere statuerunt. Quod etiam fecerunt. Nam Strombichides quidem et Onomacles et Euctemon, cum triginta navibus, quas habebant, et cum parte gravis armaturae militum ad Miletum profectorum, quos secum ducebant in actuariis navigiis, in Chium sortito navigarunt. Caeteri vero *ipsorum collegae* apud Samum remanentes, cum quatuor ac septuaginta navibus mare obtinebant, et classis incursionibus Miletum infestabant.

31. Astyochus vero, ut per id tempus apud Chium obsides propter proditionis metum deligebat, ab hac quidem re abstinuit, postquam intellexit classem cum Theramene venire, et res sociorum in melius proficere.

Assumtis autem decem Peloponnesiacis navibus, totidemque Chiis, in altum vela fecit. Cum autem Pteleum adortus fuisset, nec expugnasset, Clazomenas trajecit: et jussit eos, qui ex ipsis *Clazomeniis* cum Atheniensibus sentiebant, Daphnuntem, *in loca mediterranea* migrare, et ad suas partes transire. Tamus etiam Ioniae praetor idem jubebat. Sed cum *illi* imperata facere nollent, urbem nullis muris cinctam adortus, cum eam expugnare non posset, ipse quidem Phocaeam et Cumam ingenti vento delatus petiit: caeterae vero naves ad Marathusam, Pelen, et Drimyssam insulas Clazomenis adjacentes appulerunt. Cum autem dies octo, propter *contrarios* ventos illic morati fuissent, *res omnes* quaecunque *illic* erant expositae, quae ad Clazomenios pertinebant, partim quidem diripuerunt et consumserunt, partim vero *in suas naves* imposuerunt, et Phocaeam et Cumam ad Astyochum redierunt.

32. Dum autem Astyochus hic esset, Lesbiorum legati *ad eum* venerunt, qui defectionem *ab Atheniensibus ad Lacedaemo-*

τίω ὄντα· λαβὼν δὲ ναῦς, τάς τε Πελοποννησίων δέκα, καὶ Χίας δέκα, ἀνάγεται. καὶ προσβαλὼν Πτελεῷ, καὶ οὐχ ἑλὼν, παρέπλευσεν ἐπὶ Κλαζομενάς· καὶ ἐκέλευεν αὐτῶν τοὺς τὰ Ἀθηναίων φρονοῦντας ἀνοικίζεσθαι ἐς τὸν Δαφνοῦντα, καὶ προσχωρεῖν σφίσι. ξυνεκέλευε δὲ καὶ Τάμως, Ἰωνίας ὕπαρχος ὤν. ὡς δ' οὐκ ἐσήκουον, ἐσβολὴν ποιησάμενος τῇ πόλει οὔσῃ ἀτειχίστῳ, καὶ οὐ δυνάμενος ἑλεῖν, ἀπέπλευσεν ἀνέμῳ μεγάλῳ, αὐτὸς μὲν ἐς Φώκαιαν καὶ Κύμην, αἱ δὲ ἄλλαι νῆες κατῆραν ἐς τὰς ἐπικειμένας ταῖς Κλαζομεναῖς νήσους, Μαράθουσαν, καὶ Πήλην, καὶ Δρίμυσσαν. καὶ ὅσα ὑπεξέκειτο αὐτόθι τῶν Κλαζομενίων, ἡμέρας ἐμμείναντες, διὰ τοὺς ἀνέμους, ὀκτὼ, τὰ μὲν διήρπασαν καὶ ἀνάλωσαν, τὰ δὲ ἐσβαλλόμενοι ἀπέπλευσαν ἐς Φώκαιαν καὶ Κύμην, ὡς Ἀστύοχον.

λϐ'. Οντος δ' αὐτοῦ ἐνταῦθα, Λεσβίων πρέσβεις ἀφικνοῦνται, βουλόμενοι ἀποστῆναι·

κ͵ αὐτὸν μὲν πείθουσιν, ὡς δ' οἵ τε Κορίνθιοι καὶ οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ἀπρόθυμοι ἦσαν διὰ τὸ πρότερον σφάλμα, ἄρας ἔπλει ἐπὶ τῆς Χίου. κ͵ χειμασθεισῶν τῶν νεῶν, ὕστερον ἀφικνοῦνται ἄλλαι ἄλλοθεν ἐς τὴν Χίον. κ͵ μετὰ τοῦτο Παιδάριτος τότε παριὼν πεζῇ ἐκ τῆς Μιλήτου, γενόμενος ἐν Ερυθραῖς, διαπεραιοῦται αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὰ ἐς Χίον. ὑπῆρχον δὲ αὐτῷ καὶ ἐκ τῶν πέντε νεῶν στρατιῶται ὑπὸ Χαλκιδέων ὡς ἐς πεντακοσίους ξὺν ὅπλοις καταλειφθέντες. ἐπαγγελλομένων δέ τινων Λεσβίων τὴν ἀπόστασιν, προσφέρει τῷ τε Παιδαρίτῳ κ͵ τοῖς Χίοις Ἀστύοχος λόγον ὡς χρὴ παραγενομένους ταῖς ναυσὶν, ἀποστῆσαι τὴν Λέσβον. ἢ γὰρ ξυμμάχους πλείους σφᾶς ἕξειν, ἢ τοὺς Αθηναίους, ἤν τι σφάλλωνται, κακώσειν. οἱ δ' οὐκ ἐσήκουον οὐδὲ τὰς ναῦς ὁ Παιδάριτος ἔφη τῶν Χίων αὐτῷ προήσειν.

λγ΄. Κἀκεῖνος λαβὼν τάς τε τῶν Κο-

nios facere volebant. Et ei quidem *rem* perſuaſerunt: ſed cum et Corinthii et caeteri ſocii, propter ſuperiorem cladem, minus eſſent promti, *illinc* ſolvens, in Chium navigare coepit. Quamvis autem naves tempeſtate disjectae fuiſſent, poſtea tamen aliae aliunde in Chium pervenerunt. Poſtea vero Paedaritus, qui fuerat apud Erythras, tunc itinere pedeſtri ex Mileto profectus, cum ipſe tum *ipſius* exercitus in Chium trajecit. Habebat autem et ex quinque navibus ad quingentos milites cum armis a Chalcidenſibus relictos. Cum autem quidam Lesbiorum ſe defectionem *ab Athenienſibus* facturos pollicerentur, Aſtyochus rem cum Paedarito Chiisque communicavit, ac dixit in Lesbum cum claſſe *ſibi* proficiſcendum eſſe, ut eam ad defectionem faciendam inducerent. Nam fore *dicebat*, ut vel plus ſociorum ſibi compararent, vel certe (ſi quid minus ſuccederet) Athenienſes vexarent. Sed illi morem ipſi gerere noluerunt. Negavitque Paedaritus ſe Chiorum naves ipſi permiſſurum.

33. Ille vero, aſſumtis quinque Corin-

thiacis, et sexta Megarica, et una Hermionica, et Laconicis illis, quas ipse secum duxerat, Miletum ad *suam* navarchiam abiit, multa Chiis minatus, se videlicet nequaquam *ipsis* opem esse laturum, si qua ope indigerent. Cum autem ad Corycum *orae* Erythraeae appulisset, *illic* stationem habuit. Athenienses vero, qui cum copiis ex Samo in Chium navigabant, ipsi quoque ad alteram collis partem *ab hoste* dirimebantur, et *illuc* appulerunt, et alteri alteros latuerunt. Astyochus autem, cum epistolam a Paedarito missam accepisset, *quae significabat* quosdam Erythraeos captivos ex Samo dimissos Erythras ad moliendam proditionem venisse, confestim Erythras iterum est revectus. Ac parum abfuit quin incideret in Athenienses. Paedaritus etiam ab ipsis *Chiis, apud quos erat*, digressus, *ad Astyochum* trajecit, et *simul* habita quaestione de iis, qui proditionem moliri videbantur, ubi compertum habuerunt rem totam a captivis, qui ad Samum detinebantur, confictam fuisse, ut *hac speciosa proditionis moliendae causa ex hostium manibus evaderent, ac suae* saluti consulerent, *illis* crimine liberatis,

ρινθίων πέντε, καὶ ἔχων Μεγαρίδα, καὶ μίαν Ἑρμιονίδα, καὶ ἃς αὐτὸς Λακωνικὰς ἦλθεν ἔχων, ἔπλει ἐπὶ τῆς Μιλήτου πρὸς τὴν ναυαρχίαν, πολλὰ ἀπειλήσας τοῖς Χίοις, ἦ μὴν μὴ ἐπιβοηθήσειν ἤν τι δέωνται. καὶ προσβαλὼν Κωρύκῳ τῆς Ἐρυθραίας, ἐνηυλίσατο. οἱ δ' ἀπὸ τῆς Σάμου Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὴν Χίον πλέοντες τῇ στρατιᾷ, καὶ αὐτοὶ ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα λόφου διείργοντο, καὶ καθωρμίσαντο, καὶ ἐλελήθεσαν ἀλλήλους. ἐλθούσης δὲ παρὰ Παιδαρίτου ἐπιστολῆς, ὡς Ἐρυθραίων ἄνδρες αἰχμάλωτοι ἐκ Σάμου ἐπὶ προδοσίᾳ ἐς Ἐρυθρὰς ἥκουσιν ἀφειμένοι, ἀνάγεται ὁ Ἀστύοχος εὐθὺς ἐς τὰς Ἐρυθρὰς πάλιν. καὶ παρὰ τοσοῦτον [ἐγένετο] αὐτῷ μὴ περιπεσεῖν τοῖς Ἀθηναίοις. διαπλεύσας δὲ καὶ ὁ Παιδάριτος παρ' αὐτῶν, καὶ ἀναζητήσαντες τὰ περὶ τῶν δοκούντων προδιδόναι, ὡς εὗρον ἅπαν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων ἐκ τῆς Σάμου προφασιοθὲν, ἀπολύσαντες τῆς αἰτίας, ἀπέ-

πλευσαν· ὁ μὲν ἐς τὴν Χίον, ὁ δὲ ἐς τὴν Μίλητον ἐκομίσθη, ὥσπερ διενοεῖτο.

λδ΄. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἡ τῶν Ἀθηναίων στρατιὰ ταῖς ναυσὶν ἐκ τοῦ Κωρύκου περιπλέουσα κατ᾽ Ἀργίνον, ἐπιτυγχάνει τρισὶ ναυσὶ τῶν Χίων μακραῖς, καὶ ὥσπερ ἰδόντες αὐτὰς ἐπεδίωκον· καὶ χειμών τε μέγας ἐπιγίγνεται, καὶ αἱ μὲν τῶν Χίων μόγις καταφεύγουσιν ἐς τὸν λιμένα, αἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων, αἱ μὲν μάλιστα ὁρμήσασαι τρεῖς διαφθείρονται, καὶ ἐκπίπτουσι πρὸς τὴν πόλιν τῶν Χίων, καὶ ἄνδρες, οἱ μὲν ἁλίσκονται, οἱ δ᾽ ἀποθνήσκουσιν· αἱ δ᾽ ἄλλαι καταφεύγουσιν ἐς τὸν ὑπὸ τῷ Μίμαντι λιμένα, Φοινικοῦντα καλούμενον. ἐντεῦθεν δ᾽ ὕστερον ἐς τὴν Λέσβον καθορμισάμενοι, παρεσκευάζοντο ἐς τὸν τειχισμόν.

λε΄. Ἐκ δὲ τῆς Πελοποννήσου τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος Ἱπποκράτης ὁ Λακεδαιμόνιος ἐκπλεύσας δέκα μὲν Θουρίαις ναυσὶν, ὧν ἦρχε Δωριεὺς ὁ Διαγόρου, τρίτος αὐτὸς,

abierunt. *Et* alter quidem, in Chium, alter vero, Miletum ſe recepit, quemadmodum deſtinarat.

34. Interea vero et Athenienſium claſſis, quae e Coryco prope Arginum circumvehebatur, incidit in tres naves longas Chiorum; et ſimul ac eas conſpexerunt, confeſtim inſequi coeperunt. et ingens tempeſtas eſt exorta, et Chiorum quidem *naves* in portum aegre confugerunt: Athenienſium vero tres *naves*, quae *ante alias* longiſſime procurrerant, perierunt, et ad Chiorum urbem ejectae fuerunt, virique partim capti, partim interfecti fuerunt; caeterae vero, in portum Mimanti ſubjectum, nomine Phoenicuntem, fuga ſe receperunt. Poſtea vero *Athenienſes* hinc ad Lesbum appulſi, ad munitiones excitandas ſe praeparabant.

35. Eadem hyeme Hippocrates Lacedaemonius ex Peloponneſo profectus cum decem navibus Thuriis, quibus praeerat Dorieus Diagorae *filius* cum duobus aliis

collegis, item cum una Laconica, et altera Syracuſana, in Cnidum trajecit. Haec autem a Tiſſapherne jam defecerat. Qui autem apud Miletum erant, cum *horum adventum* ſenſiſſent, juſſerunt dimidium claſſis Cnidum tueri; eas vero *naves*, quae ad Triopium ſtabant, onerariis *cum frumento* ex Aegypto venientibus ſuccurrere. Eſt autem Triopium, prominens *orae* Cnidiae promontorium, Apollini ſacrum. Athenienſes vero, cum *hoc* audiſſent, et ex Samo veniſſent, ſex naves, quae praeſidii cauſa ſtationem ad Triopium habebant, ceperunt. At homines ex ipſis aufugerunt. Poſtea vero cum ad Cnidum appuliſſent, et urbem nullis muris munitam adorti fuiſſent, parum abfuit, quin *eam* caperent. Poſtridie vero rurſus *eam* oppugnarunt. Verum cum non amplius aeque nocere poſſent, quod ipſi per noctem melius *urbem* obſepſiſſent, et praeterea iſti, qui ad Triopium ex navibus diffugerant, ad eos ingreſſi veniſſent, Cnidiorum agrum percurrerunt, eoque vaſtato in Samum redierunt.

μιᾷ δὲ Λακωνικῇ, μιᾷ δὲ Συρακουσίᾳ καταπλεῖ ἐς Κνίδον. ἡ δ' ἀφειστήκει ἤδη ἀπὸ Τισσαφέρνους. καὶ αὐτοὺς οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ, ὡς ᾔσθοντο, ἐκέλευον ταῖς μὲν ἡμισείαις τῶν νεῶν Κνίδον φυλάσσειν, ταῖς δὲ περὶ Τριόπιον οὔσαις τὰς ἀπ' Αἰγύπτου ὁλκάδας προσβαλλούσας ξυλλαμβάνειν. ἔστι δὲ τὸ Τριόπιον ἄκρα τῆς Κνιδίας προὔχουσα, Ἀπόλλωνος ἱερόν. πυθόμενοι δὲ οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ πλεύσαντες ἐκ τῆς Σάμου, λαμβάνουσι τὰς ἐπὶ Τριοπίῳ φρουρούσας ἓξ ναῦς· οἱ δ' ἄνδρες ἀποφεύγουσιν ἐξ αὐτῶν. καὶ μετὰ τοῦτο ἐς τὴν Κνίδον καταπλεύσαντες, καὶ προσβαλόντες τῇ πόλει ἀτειχίστῳ οὔσῃ, ὀλίγου εἷλον. τῇ δ' ὑστεραίᾳ αὖθις προσέβαλλον· καὶ, ὡς ἄμεινον φραξαμένων αὐτῶν ὑπὸ νύκτα, καὶ ἐπεισελθόντων αὐτοῖς τῶν ἀπὸ τοῦ Τριοπίου ἐκ τῶν νεῶν διαφυγόντων, οὐκέθ' ὁμοίως ἔβλαπτον, ἐπελθόντες καὶ δῃώσαντες τὴν τῶν Κνιδίων γῆν, ἐς τὴν Σάμον ἀπέπλευσαν.

λϛ΄. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἀστυόχου ἥκοντος ὡς τὴν Μίλητον ἐπὶ τὸ ναυτικὸν, οἱ Πελοποννήσιοι εὐπόρως ἔτι εἶχον ἅπαντα τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον. ϗ γὰρ μισθὸς ἐδίδοτο ἀρκούντως, ϗ τὰ ἐκ τῆς Ἰάσου μεγάλα χρήματα διαρπασθέντα ὑπῆν τοῖς στρατιώταις· οἵ τε Μιλήσιοι προθύμως τὰ τοῦ πολέμου ἔφερον. πρὸς δὲ τὸν Τισσαφέρνην ἐδόκουν ὅμως τοῖς Πελοποννησίοις αἱ πρῶται ξυνθῆκαι, αἱ πρὸς Χαλκιδέα γενόμεναι, ἐνδεεῖς εἶναι, ϗ οὐ πρὸς σφῶν μᾶλλον· ϗ ἄλλας ἐπὶ Θηραμένους παρόντος ἐποίουν. ϗ εἰσὶν αἵδε.

λζ΄. ‘ ΞΥΝΘΗΚΑΙ Λακεδαιμονίων ϗ τῶν ξυμμάχων πρὸς βασιλέα Δαρεῖον, ϗ τοὺς παῖδας τοῦ βασιλέως ϗ Τισσαφέρνην, σπονδὰς εἶναι ϗ φιλίαν κατὰ τάδε· Ὁπόση χώρα καὶ πόλεις βασιλέως εἰσὶ Δαρείου, ἢ τοῦ πατρὸς ἦσαν ἢ τῶν προγόνων, ἐπὶ ταύτας μὴ ἰέναι ἐπὶ πολέμῳ, μηδὲ κακῷ μηδενὶ, μήτε Λακεδαι-

36. Per idem tempus, cum Aſtyochus Miletum ad claſſem veniſſet, res omnes, quae ad copias *alendas* ſunt neceſſariae, Peloponneſiis adhuc abunde ſuppetebant. Nam ſtipendium, quantum ſatis erat, *ipſis* ſuppeditabatur, et praeterea magna pecuniae ex Iaſo direptae vis militibus ſupererat. Et Mileſii alacriter onera belli ſuſtinebant. Veruntamen illa ſuperiora foedera, quae a Chalcideo cum Tiſſapherne facta fuerant, Peloponneſiis videbantur manca, nec magis pro ipſis, *quam pro Rege facere*. Quamobrem alia Theramene praeſente fecerunt; in haec verba.

37. ‘ Pactiones inter Lacedaemoni-
‘ os, ſociosque, et Regem Darium, Regis-
‘ que filios, et Tiſſaphernem, ut foedera
‘ ſint et amicitia his conditionibus. Quae-
‘ cunque regio, et urbes ſunt regis Darii,
‘ aut *quae* patris aut majorum *ipſius* fue-
‘ runt, adverſus iſtas ne eant, aut belli in-
‘ ferendi cauſa, aut quoquo modo nocendi

' gratia, vel Lacedaemonii vel Lacedaemo-
' niorum socii. Neve tributa exigant ex his
' urbibus aut Lacedaemonii, aut Lacedae-
' moniorum socii. Neque vicissim rex Da-
' rius, aut ullus eorum, quibus Rex impe-
' rat, adversus Lacedaemonios eorumve so-
' cios eat, ut bellum illis inferat, aut ullo
' maleficio afficiat. Si qua autem in re La-
' cedaemonii vel *eorum* socii Regis opera
' indigeant, aut Rex Lacedaemoniorum vel
' sociorum, quicquid alteri alteris mutuo
' persuaserint, hoc si fecerint, praeclarum
' esse ducatur. Bellum autem, quod cum
' Atheniensibus illorumque sociis geretur,
' hoc utrique communiter administrent:
' quod si id dissolvere placuerit, communi-
' ter utrique dissolvant. Exercitui autem,
' qui in Regis ditione fuerit, si Rex *eum* ac-
' cersiverit, Rex stipendium praebeat. Si
' qua autem civitatum, quae pactionem *foe-*
' *dusque* cum Rege fecerunt, in Regis diti-
' onem invaserit, caeteri prohibeant, Regi-
' que pro viribus opem ferant. Rursus si

‘ μονίους μήτε τοὺς ξυμμάχους τοὺς Λακε-
‘ δαιμονίων· μήτε φόρους πράσσεσθαι ἐκ
‘ τῶν πόλεων τούτων μήτε Λακεδαιμονίους,
‘ μήτε τοὺς ξυμμάχους τῶν Λακεδαιμονί-
‘ ων· μηδὲ Δαρεῖον βασιλέα, μηδὲ ὧν ὁ
‘ βασιλεὺς ἄρχει, ἐπὶ Λακεδαιμονίους μη-
‘ δὲ τοὺς ξυμμάχους ἰέναι ἐπὶ πολέμῳ, μηδὲ
‘ κακῷ μηδενί. ἢν δέ τι δέωνται Λακεδαι-
‘ μόνιοι ἢ οἱ ξύμμαχοι βασιλέως, ἢ βασι-
‘ λεὺς Λακεδαιμονίων ἢ τῶν ξυμμάχων,
‘ ὅ,τι ἂν πείθωσιν ἀλλήλους, τοῦτο ποιοῦσι
‘ καλῶς ἔχειν. τὸν δὲ πόλεμον τὸν πρὸς
‘ Αθηναίους καὶ τοὺς ξυμμάχους κοινῇ ἀμφο-
‘ τέρους πολεμεῖν. ἢν δὲ κατάλυσιν ποιῶν-
‘ ται, κοινῇ ἀμφοτέρους ποιεῖσθαι. ὁπόση δ'
‘ ἂν στρατιὰ ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ βασιλέως ᾖ, με-
‘ ταπεμψαμένου βασιλέως, τὸν δαπάνην
‘ βασιλέα παρέχειν. ἢν δέ τις τῶν πόλεων
‘ ὁπόσαι ξυνέθεντο βασιλεῖ, ἐπὶ τὴν βασι-
‘ λέως ἴῃ χώραν, τοὺς ἄλλους κωλύειν, καὶ ἀ-
‘ μύνειν βασιλεῖ κατὰ τὸ δυνατόν. καὶ ἤν τις

‘ τῶν ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ, ἢ ὅσης βασι-
‘ λεὺς ἄρχει, ἐπὶ τὴν Λακεδαιμονίων ἴῃ ἢ
‘ τῶν ξυμμάχων, βασιλεὺς κωλυέτω, καὶ
‘ ἀμυνέτω κατὰ τὸ δυνατόν.’

λή. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ξυνθήκας, Θηραμένης μὲν, παραδοὺς Ἀστυόχῳ τὰς ναῦς, ἀποπλέων ἐν κέλητι, ἀφανίζεται. οἱ δ’ ἐκ τῆς Λέσβου Ἀθηναῖοι ἤδη διαβεβηκότες τὴν Χίον τῇ στρατιᾷ, καὶ κρατοῦντες τῆς γῆς καὶ θαλάσσης, Δελφίνιον ἐτείχιζον, χωρίον ἄλλως τε ἐκ γῆς καρτερὸν, καὶ λιμένας ἔχον, καὶ τῆς τῶν Χίων πόλεως οὐ πολὺ ἀπέχον. οἱ δὲ Χῖοι, ἐν πολλαῖς ταῖς πρὶν μάχαις πεπληγμένοι, καὶ ἄλλως ἐν σφίσιν αὐτοῖς οὐ πάνυ εὖ διακείμενοι, ἀλλὰ καὶ τῶν μετὰ τοῦ Τυδέως τοῦ Ιωνος ἤδη ὑπὸ Πεδαρίτου ἐπ’ Ἀττικισμῷ τεθνεώτων, καὶ τῆς ἄλλης πόλεως κατ’ ἀνάγκην ἐς ὀλίγον κατεχομένης, ὑπόπτως διακείμενοι ἀλλήλοις ἡσύχαζον· καὶ οὔτ’ αὐτοὶ διὰ ταῦτα, οὔτε οἱ μετὰ Πεδαρίτου ἐπίκουροι ἀξιόμαχοι

'quis eorum, qui ſunt in Regis agro, aut 'eo cui Rex imperat, in Lacedaemoniorum 'vel ſociorum *agrum* invaſerit, Rex prohi-'beat, et pro viribus opem *ipſis* ferat.'

38. Poſt has pactiones Theramenes quidem, traditis Aſtyocho navibus, actuario navigio diſcedens, ex *hominum* conſpectu ſublatus eſt. Athenienſes vero e Lesbo ad Chium cum *ſuis* copiis appulſi, et terra ac mari potiti, Delphinium muniverunt, locum alioqui et a terra munitum, et portus habentem, nec procul a Chiorum urbe diſtantem. Chii vero, tum quod ſuperioribus proeliis ſaepius afflicti fuiſſent, tum quod alioqui inter ſe ipſos *animis* non admodum bene affecti eſſent, ſed etiam, quod Tydeus Ion, ejusque ſocii propter Atticismum, a Pedarito jam morte mulctati fuiſſent, et reliqua civitatis pars a paucorum dominatu coacta premeretur, mutuo ſuſpecti eſſent, quieſcebant. His igitur de cauſis nec ipſi, nec illae auxiliares copiae, quae cum Pedarito erant, ſatis firmae videbantur ad proe-

lium cum ipsis *Athenienſibus* committendum. Miletum tamen miſerunt, orantes Aſtyochum, ut ſibi ſuccurreret. Sed cum ille morem ipſis gerere nollet, Pedaritus de illo, ut rempublicam laedente, Lacedaemonem ſcribit. Atque res quidem, quae ab Athenienſibus in Chio gerebantur, in hoc erant ſtatu. Sed naves ipſorum, quae apud Samum ſtationem habebant, incurſionibus quidem infeſtabant eas, quae apud Miletum ſtabant: ſed cum adverſus prodire nollent, *Athenienſes* in Samum rurſus ſeſe recipientes, quieſcebant.

39. Per eandem hyemem illae ſeptem et viginti naves, quae Pharnabazo a Lacedaemoniis praeparatae fuerant, Calligeti Megarenſis et Timagorae Cyziceni opera, ex Peloponneſo profectae, circa ſolſtitium in Ioniam trajecerunt. Illisque praeerat Antiſthenes Spartanus. Cum hoc autem Lacedaemonii miſerunt etiam undecim viros Spartanos (quorum unus erat Lichas Arceſilai *filius*) ut Aſtyochus eorum conſilio uteretur. Ipſis autem praeceptum fuerat, ut

αὐτοῖς ἐφαίνοντο. ἐς μέντοι τὴν Μίλητον ἔπεμπον, κελεύοντες σφίσι τὸν Ἀςύοχον βοηθεῖν· ὡς δ' οὐκ ἐσήκουεν, ἐπιςέλλει περὶ αὐτοῦ ἐς τὴν Λακεδαίμονα ὁ Πεδάριτος ὡς ἀδικοῦντος. καὶ τὰ μὲν ἐν τῇ Χίῳ ἐς τοῦτο καθειςήκει τοῖς Ἀθηναίοις. αἱ δ' ἐκ τῆς Σάμου νῆες αὐτοῖς ἐπίπλους μὲν ἐποιοῦντο ταῖς ἐν τῇ Μιλήτῳ, ἐπεὶ δὲ μὴ ἀντανάγοιεν, ἀναχωροῦντες πάλιν ἐς τὴν Σάμον ἡσύχαζον.

λθ'. Ἐκ δὲ τῆς Πελοποννήσου ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι αἱ τῷ Φαρναβάζῳ ὑπὸ Καλλιγείτου τοῦ Μεγαρέως καὶ Τιμαγόρου τοῦ Κυζικηνοῦ πρασσόντων παρασκευασθεῖσαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νῆες, ἄρασαι ἔπλεον ἐπὶ Ἰωνίας, περὶ ἡλίου τροπάς· καὶ ἄρχων ἔπλει αὐτῶν Ἀντισθένης Σπαρτιάτης. ξυνέπεμψαν δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ἕνδεκα ἄνδρας Σπαρτιατῶν ξυμβούλους Ἀςυόχῳ, ὧν εἷς ἦν Λίχας ὁ Ἀρκεσιλάου· καὶ εἴρητο αὐτοῖς, ἐς Μίλητον

ἀφικομένους, τῶν τε ἄλλων ξυνεπιμελεῖσθαι ᾗ μέλλει ἄριστα ἕξειν, καὶ τὰς ναῦς ταύτας, ἢ αὐτὰς, ἢ πλείους, ἢ κ) ἐλάσσους, ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ὡς Φαρνάβαζον (ἢν δοκῇ) ἀποπέμπειν, Κλέαρχον τὸν Ῥαμφίου, ὃς ξυνέπλει, ἄρχοντα προστάξαντας· κ) Ἀστύοχον, ἢν δοκῇ τοῖς ἕνδεκα ἀνδράσι, παύειν τῆς ναυαρχίας, Ἀντισθένην δὲ καθιστάναι. πρὸς γὰρ τὰς τοῦ Πεδαρίτου ἐπιστολὰς ὑπώπτευον αὐτόν. πλεύσασαι οὖν αἱ νῆες ἀπὸ Μαλέας πελάγιαι, Μήλῳ προσέβαλον, κ) περιτυχόντες ναυσὶ δέκα Ἀθηναίων, τὰς τρεῖς λαμβάνουσι κενὰς, κ) καλακαίουσι. μελὰ δὲ τοῦτο, δεδιότες μὴ αἱ διαφυγοῦσαι τῶν Ἀθηναίων ἐκ τῆς Μήλου νῆες (ὅπερ ἐγένετο) μηνύσωσι τοῖς ἐν τῇ νήσῳ τὸν ἐπίπλουν αὐτῶν, πρὸς τὴν Κρήτην πλεύσαντες, κ) πλείω τὸν πλοῦν διὰ φυλακῆς ποιησάμενοι, ἐς τὴν Καῦνον τῆς Ἀσίας καλῆραν. ἐντεῦθεν δὴ, ὡς ἐν ἀσφαλεῖ ὄντες, ἀγγελίαν ἔπεμπον ἐπὶ τὰς ἐν

Miletum profecti, ſimul cum alia curarent, ut quam optime haberent, tum vero has ipſas naves, vel totidem, vel plures, vel etiam pauciores, in Helleſpontum, ad Pharnabazum (ſi videretur) mitterent, et Clearchum Ramphiae *filium,* qui in eadem claſſe vehebatur, *his* ducem praeficerent, et Aſtyochum (ſi undecim viris placeret) amoverent a navarchia, et Antiſthenem *in ejus locum* ſubſtituerent. Nam propter Pedariti epiſtolas ipſum *Aſtyochum* ſuſpectum habebant. Cum igitur hae naves a Malea per altum navigarent, ad Melum appulerunt, et cum incidiſſent in decem Athenienſium naves, tres *earum* inanes ceperunt, et cremarunt. Poſtea vero, veriti ne *reliquae* Athenienſium naves ex Melo elapſae (quod accidit) Athenienſibus in inſula *Samo* ſtationem habentibus ſuum adventum notum facerent, Cretam verſus navigantes, et confecto longiore navigationis curſu, ut tutius iter facerent, ad Caunum Aſiae appulerunt. Hinc vero, quaſi in tuto *jam* eſſent, nuntium miſerunt ad claſſem, quae ad Miletum ſtabat,

ut ejus praesidio muniti *illuc* deducerentur.

40. Interea vero Chii et Pedaritus Astyochum, etsi cunctantem, nihilo tamen minus per nuntios *ad eum* missos orabant, ut sibi obsessis opem cum tota classe ferret, nec maximam *omnium* socialium urbium, quae in Ionia essent, et a mari intercludi, *ita ut ejus usu prohiberetur,* et a terra latrociniis diripi pateretur. Chiorum enim servi, quia magnus erat eorum numerus, atque adeo, ut in unica urbe, excepta Lacedaemone, maximus, simul etiam quia propter *suam* multitudinem, in delictis severius *a dominis* plectebantur, postquam Atheniensium exercitus munitionibus exstructis in loco tuto jam collocatus esse visus est, multi confestim ad ipsos transfugerunt, atque isti propter notitiam regionis plurima detrimenta, *Chiis* attulerunt. Dicebant igitur Chii, oportere *Astyochum* sibi succurrere, dum adhuc spes et facultas esset *operis* impediendi, quia Delphinium *adhuc* muniebatur, et munitio erat imperfecta, et dum alia majore munitione *urbs Chiorum* ab *Atheniensium* exercitu

τῇ Μιλήτῳ ναῦς τȣ̃ ξυμπαρακομισθῆναι.

μ΄. Οἱ δὲ Χῖοι ϗ Πεδάριτος κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ȣ̓δὲν ἧσσον, καίπερ διαμέλλοντα τὸν Αϛύοχον, πέμποντες ἀγγέλȣς, ἠξίȣν σφίσι πολιορκȣμένοις βοηθῆσαι ἁπάσαις ταῖς ναυσὶ, ϗ μὴ περιϊδεῖν τὴν μεγίϛην τῶν ἐν Ἰωνίᾳ ξυμμαχίδων πόλεων ἔκ τε θαλάσσης εἰργομένην, καὶ κατὰ γῆν λῃϛείαις πορθȣμένην. οἱ γὰρ οἰκέται τοῖς Χίοις πολλοὶ ὄντες, ϗ μιᾷ γε πόλει, πλὴν Λακεδαιμονίων, πλεῖϛοι γενόμενοι, ϗ ἅμα διὰ τὸ πλῆθος χαλεπωτέρως ἐν ταῖς ἀδικίαις κολαζόμενοι, ὡς ἡ ϛρατιὰ τῶν Ἀθηναίων βεβαίως ἔδοξε μετὰ τείχȣς ἱδρῦσθαι, εὐθὺς αὐτομολίᾳ τε ἐχρήσαντο πολλοὶ πρὸς αὐτȣ̀ς, ϗ τὰ πλεῖϛα κακὰ ἐπιϛάμενοι τὴν χώραν ȣ̃τοι ἔδρασαν. ἔφασαν ȣ̂ν χρῆναι οἱ Χῖοι, ἕως ἔτι ἐλπὶς καὶ δυνατὸν κωλῦσαι, τειχιζομένȣ τȣ̃ Δελφινίȣ, καὶ ἀτελȣ̃ς ὄντος, ϗ ϛρατοπέδῳ ϗ ναυσὶν ἐρύματος μείζονος προσπεριβαλλομένȣ, βοη-

θῆσαι σφίσιν. ὁ δὲ Ἀστύοχος, καίπερ οὐ διανοούμενος διὰ τὴν τότε ἀπειλὴν, ὡς ἑώρα καὶ τοὺς ξυμμάχους προθύμους ὄντας, ὥρμητο ἐς τὸ βοηθεῖν.

μα'. Ἐν τούτῳ δὲ ἐκ τῆς Καύνου παραγίγνεται ἀγγελία ὅτι αἱ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νῆες καὶ οἱ τῶν Λακεδαιμονίων ξύμβουλοι πάρεισι. καὶ νομίσας πάντα ὕστερα εἶναι τὰ ἄλλα πρὸς τὸ ναῦς τε, ὅπως θαλασσοκρατοῖεν μᾶλλον, τοσαύτας ξυμπαρακομίσαι, καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους, οἳ ἧκον κατάσκοποι αὐτοῦ, ἀσφαλῶς περαιωθῆναι, εὐθὺς ἀφεὶς τὸ ἐς τὴν Χίον, ἔπλει ἐς τὴν Καῦνον. καὶ ἐς Κῶν τὴν Μεροπίδα ἐν τῷ παράπλῳ ἀποβὰς, τήν τε πόλιν, ἀτείχιστον οὖσαν, καὶ ὑπὸ σεισμοῦ, ὃς αὐτοῖς ἔτυχε μέγιστός γε δὴ ὧν μεμνήμεθα γενόμενος, ξυμπεπτωκυῖαν, ἐκπορθεῖ, τῶν ἀνθρώπων ἐς τὰ ὄρη πεφευγότων· καὶ τὴν χώραν καταδρομαῖς λείαν ἐποιεῖτο, πλὴν τῶν ἐλευθέρων. τούτους δὲ ἀφίει. ἐκ δὲ τῆς Κῶ ἀφι-

navibusque circumvallaretur. Aſtyochus vero, quamvis propter minas, quibus tunc apud ipſos uſus fuerat, *opem ipſis ferre* non ſtatuiſſet, tamen cum et ipſos ſocios propenſos eſſe vidiſſet, ad ſuccurrendum ſe accinxit.

41. Interea vero nuntius ex Cauno venit, ſeptem illas et viginti Lacedaemoniorum naves, et conſiliarios adeſſe. Quamobrem cum exiſtimaſſet caetera omnia poſthabenda eſſe, ut et tot naves illis obviam mitteret, quae illos *Miletum* ſuo praeſidio ſeptos deducerent, ut maris imperium facilius obtinerent, et Lacedaemonii, qui ad ipſius actiones explorandas veniebant, *illuc* tuto trajicerent, confeſtim omiſſa in Chium navigatione, in Caunum navigavit. In ipſa autem praetervectione, copiis in Con Meropidem expoſitis, et urbem nullis cinctam muris, et terraemotu (qui maximus omnium, quos meminimus, illius inſulae incolis contigit) colapſam diripuit, oppidanis in montes dilapſis. Et agrum percurrens, praedam abegit, praeterquam *hominum* liberorum. hos enim dimittebat. Ex Co autem

in Cnidum noctu profectus, vehementibus Cnidiorum precibus adductus est, ne *suos* nautas exponeret; sed, ut se habebat, confestim navigaret adversus viginti Atheniensium naves, cum quibus Charminus, unus é ducibus qui apud Samum agebant, observabat has septem et viginti naves, ex Peloponneso venientes, ad quas et Astyochus navigabat. Nam *Athenienses*, qui in Samo erant, ex Mileto de hujus classis adventu certiores facti fuerant; et negotium Charmino datum fuerat, ut hanc observaret circa Symam et Chalcen et Rhodum et Lyciam. Jam enim *Charminus* eas in Cauno esse acceperat.

42. Astyochus igitur, ut se habebat, ad Symam *celeriter* tendebat, adventus sui famam praevertere *cupiens*, si forte classem *hostilem* in alto nancisci posset. Sed imber coelumque nubilum perturbationem ejus navibus attulit, et effecit, ut in tenebris vagarentur. Et simul ac dies illuxit, cum ejus classis esset dispersa, et sinistrum quidem cornu jam in Atheniensium conspectum ve-

κόμενος ἐς τὴν Κνίδον νυκτὸς, ἀναγκάζεται ὑπὸ τῶν Κνιδίων παραινούντων μὴ ἐκβιβάσαι τοὺς ναύτας, ἀλλ᾽ ὥσπερ εἶχε, πλεῖν εὐθὺς ἐπὶ τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς εἴκοσιν, ἃς ἔχων Χαρμῖνος, εἷς τῶν ἐκ Σάμου στρατηγῶν, ἐφύλασσε ταύτας τὰς ἑπτὰ καὶ εἴκοσι ναῦς, ἐκ τῆς Πελοποννήσου προσπλεούσας, ἐφ᾽ ἅσπερ καὶ ὁ Ἀστύοχος παρέπλει. ἐπύθοντο δὲ οἱ ἐν τῇ Σάμῳ ἐκ τῆς Μιλήτου τὸν ἐπίπλουν αὐτῶν, καὶ ἡ φυλακὴ τῷ Χαρμίνῳ περὶ τὴν Σύμην καὶ Χάλκην καὶ Ῥόδον καὶ περὶ τὴν Λυκίαν ἦν. ἤδη γὰρ ἠσθάνετο καὶ ἐν τῇ Καύνῳ οὔσας αὐτάς.

μβʹ. Ἐπέπλει οὖν, ὥσπερ εἶχε, πρὸς τὴν Σύμην ὁ Ἀστύοχος, πρὶν ἔκπυστος γενέσθαι, εἴπως περιλάβοι που μετεώρους τὰς ναῦς. καὶ αὐτῷ ὑετός τε καὶ τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ξυννέφελα ὄντα πλάνησιν τῶν νεῶν ἐν τῷ σκότει καὶ ταραχὴν παρέσχε. καὶ ἅμα τῇ ἕῳ, διεσπασμένου τοῦ ναυτικοῦ, καὶ τοῦ μὲν φανεροῦ ἤδη ὄντος τοῖς Ἀθηναίοις τοῦ εὐωνύ-

μου κέρως, τοῦ δὲ ἄλλου περὶ τὴν νῆσον ἔτι πλανωμένου, ἐπανάγονται κατὰ τάχος ὁ Χαρμῖνος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐλάσσοσιν ἢ ταῖς εἴκοσι ναυσὶ, νομίσαντες ἅσπερ ἐφύλασσον ναῦς, τὰς ἀπὸ τῆς Καύνου, ταύτας εἶναι. καὶ προσπεσόντες εὐθὺς, κατέδυσάν τε τρεῖς, καὶ κατετραυμάτισαν ἄλλας. καὶ ἐν τῷ ἔργῳ ἐπεκράτουν, μέχρις οὗ ἐπεφάνησαν αὐτοῖς παρὰ δόξαν αἱ πλείους τῶν νεῶν, καὶ πανταχόθεν ἀπεκλείοντο. ἔπειτα δὲ ἐς φυγὴν καταστάντες, ἓξ μὲν ναῦς ἀπολλύασι, ταῖς δὲ λοιπαῖς καταφεύγουσιν ἐς τὴν Τεύγλουσσαν νῆσον. ἐντεῦθεν δὲ, ἐς Ἁλικαρνασσόν. μετὰ δὲ τοῦτο, οἱ μὲν Πελοποννήσιοι, ἐς Κνίδον κατάραντες, καὶ ξυμμιγεισῶν τῶν ἐκ τῆς Καύνου ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νεῶν αὐτοῖς, ξυμπάσαις πλεύσαντες, καὶ τροπαῖον ἐν τῇ Σύμῃ στήσαντες, πάλιν ἐς τὴν Κνίδον καθωρμίσαντο.

μγ´. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ταῖς ἐκ τῆς Σάμου ναυσὶ πάσαις, ὡς ᾔσθοντο τὰ τῆς ναυ-

niret, alterum vero circum insulam adhuc vagaretur, confestim Charminus et Athenienses cum navibus, quae pauciores erant quam viginti, adversus *hostium naves* tendunt, existimantes has esse naves illas, quas ex Cauno venientes observabant. Et impressione *in eas* statim facta, tres *illarum* depresserunt, aliasque lacerarunt. Et in hoc proelio victoriam obtinuerunt, donec pleraeque *Lacedaemoniorum* naves praeter opinionem in ipsorum conspectum *repente* venerunt, *a quibus* etiam undique conclusi fuerunt. Tunc vero in fugam se conjecerunt, et sex naves amiserunt; at cum caeteris in insulam Teuglussam confugerunt. Hinc vero, in Halicarnassum. Postea vero, Peloponnesii quidem, cum ad Cnidum appulissent, et septem ac viginti naves ex Cauno profectas sibi adjunxissent, cum universa classe Symam petierunt, ibique tropaeo statuto, in Cnidi stationem redierunt.

43. Athenienses vero cum omnibus navibus, quae ad Samum stabant, postquam

navale proelium commiſſum intellexerunt, in Symam iverunt. Cum autem nec ipſi claſſem, quae ad Cnidum ſtabat, invaſiſſent, nec illi, *qui illic erant*, in ipſos *impreſſionem feciſſent*, ſed navium armamenta, quae erant in Syma, ſumſiſſent, et Loryma, quae ſunt in continente, oppugnaſſent, Samum redierunt. Cum autem omnes Peloponneſiorum naves in Cnido jam eſſent, reficiebantur, ſi quid oportebat. Et undecim illi Lacedaemoniorum viri cum Tiſſapherne (aderat enim) agebant cum de rebus jam transactis, ſi qua *illarum* ipſis non placeret, tum etiam de futuro bello, qua ratione optime et maxime ex utrorumque utilitate gerendum eſſet. Praecipue vero Lichas conſiderabat ea, quae fiebant, et neutrum foedus, *aut a Chalcideo* aut a Theramene bene factum eſſe dicebat. Indignum enim profecto eſſe, ſi cuicunque provinciae Rex ejusque majores prius imperaſſent, huic nunc etiam *Rex* imperare vellet. Oportuiſſet enim *hoc modo* et omnes inſulas, et Theſſaliam, et Locros, et regiones, quae usque ad

μαχίας, πλεύσαντες ἐς τὴν Σύμην, καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἐν τῇ Κνίδῳ ναυτικὸν οὐχ ὁρμήσαντες, οὐδ' ἐκεῖνοι ἐπ' ἐκείνους, λαβόντες δὲ τὰ ἐν τῇ Σύμῃ σκεύη τῶν νεῶν, καὶ Λορύμοις τοῖς ἐν τῇ ἠπείρῳ προσβαλόντες, ἀπέπλευσαν ἐς τὴν Σάμον. ἅπασαι δ' ἤδη οὖσαι ἐν τῇ Κνίδῳ αἱ τῶν Πελοποννησίων νῆες ἐπεσκευάζοντό τε εἴτι ἔδει, καὶ πρὸς τὸν Τισσαφέρνην (παρεγένετο γὰρ) λόγους ἐποιοῦντο οἱ ἕνδεκα ἄνδρες τῶν Λακεδαιμονίων περί τε τῶν ἤδη πεπραγμένων, εἴτι μὴ ἤρεσκεν αὐτοῖς, καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος πολέμου, ὅτῳ τρόπῳ ἄριστα καὶ ξυμφορώτατα ἀμφοτέροις πολεμήσεται. μάλιστα δὲ ὁ Λίχας ἐσκόπει τὰ ποιούμενα, καὶ τὰς σπονδὰς οὐδετέρας, οὔτε τὰς Θηραμένους ἔφη καλῶς ξυγκεῖσθαι, ἀλλὰ δεινὸν εἶναι εἰ χώρας ὅσης βασιλεὺς καὶ οἱ πρόγονοι ἦρξαν πρότερον, ταύτης καὶ νῦν ἀξιώσει κρατεῖν. ἐνῆν γὰρ καὶ νήσους ἁπάσας πάλιν δουλεύειν, καὶ Θεσσαλίαν, καὶ Λοκροὺς, καὶ τὰ μέχρι Βοιω-

των, καὶ ἀντ᾽ ἐλευθερίας ἂν Μηδικὴν ἀρχὴν τοῖς Ἕλλησι τοὺς Λακεδαιμονίους περιθεῖναι. ἑτέρας οὖν ἐκέλευε βελτίους σπένδεσθαι, ἢ ταύταις γε οὐ χρήσεσθαι, οὐδὲ τῆς τροφῆς ἐπὶ τούτοις δεῖσθαι οὐδέν. ἀγανακτῶν δὲ ὁ μὲν Τισσαφέρνης ἀπεχώρησεν ἀπ᾽ αὐτῶν δι᾽ ὀργῆς, καὶ ἄπρακτος.

μδ΄. Οἱ δ᾽ ἐς τὴν Ῥόδον, ἐπικηρυκευομένων ἀπὸ τῶν δυνατωτάτων ἀνδρῶν, τὴν γνώμην εἶχον πλεῖν, ἐλπίζοντες νῆσόν τε οὐκ ἀδύνατον καὶ ναυβατῶν πλήθει καὶ πεζῷ προσάξεσθαι, καὶ ἅμα ἡγούμενοι αὐτοὶ ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης ξυμμαχίας δυνατοὶ ἔσεσθαι, Τισσαφέρνην μὴ αἰτοῦντες χρήματα, τρέφειν τὰς ναῦς. πλεύσαντες οὖν εὐθὺς ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι ἐκ τῆς Κνίδου, καὶ προσβαλόντες Καμείρῳ τῆς Ῥοδίας πρώτῃ ναυσὶ τέσσαρσι καὶ ἐννενήκοντα, ἐξεφόβησαν μὲν τοὺς πολλοὺς, οὐκ εἰδότας τὰ πρασσόμενα, καὶ ἔφευγον, ἄλλως τε καὶ ἀτειχίστου οὔσης τῆς πόλεως· εἶτα ξυγκαλέσαντες οἱ

Boeotorum fines pertinebant, in servitutem rursus redigi, et Lacedaemonios pro libertate imperium Medorum Graeciae *cervicibus* imponere. Alia igitur *foedera* meliora fieri jubebat, aut istis se non usurum, nec ob has *pactiones* ullo stipendio opus esse. Tissaphernes autem indignatus, ab ipsis iratus, et infecto negotio abscessit.

44. Illi vero in Rhodum, a primoribus viris per praeconem accersiti, navigare in animo habebant: sperantes fore, ut insulam et navalibus et pedestribus copiis instructam sibi adjungerent, simul etiam existimantes se praesentis societatis beneficio posse navales copias alere, nullam pecuniam a Tissapherne petentes. Protinus igitur per eandem hyemem ex Cnido profecti, et ad Camirum *orae* Rhodiae primum appulsi cum quatuor et nonaginta navibus, multis quidem terrorem injecerunt, ignaris quae agerentur, et *ideo* profugerant, praesertim quod urbs nullis muris esset munita. Sed postea Lacedaemonii cum et istos, et duarum civi-

tatum Lindi et Ielyſi *cives* Rhodios convocaſſent, *ipſis* perſuaſerunt, ut ab Athenienſibus deficerent. Atque Rhodus ſe Peloponneſiis adjunxit. Athenienſes vero, cum *hoc* intellexiſſent, ſub idem tempus cum claſſe e Samo ſolverunt, *Rhodiorum defectionem* antevertere cupientes, et conſpecti quidem ſunt, dum curſum in alto tenerent. Sed cum ſerius aliquanto veniſſent, tunc quidem in Chalcen, hinc vero in Samum celeriter abierunt. Poſtea vero et ex Chalce et ex Co et ex Samo incurſiones in Rhodum facientes, bellum gerebant. Peloponneſii vero pecunias ad duo et triginta talenta a Rhodiis exegerunt, in caeteris vero rebus, ſubductis navibus, *ibi* per octoginta dies quieverunt.

45. Interea vero, quinetiam multo ante quam ipſi *Peloponneſii caſtra* Rhodum verſus moviſſent, haec *quae ſequuntur* geſta ſunt. Alcibiades poſt Chalcidei necem, et proelium commiſſum ad Miletum, in ſuſpicionem Peloponneſiis venit. Cum autem a-

Λακεδαιμόνιοι τούτους τε καὶ τοὺς ἐκ τῶν δυοῖν πόλεοιν Λίνδου τε καὶ Ἰηλυσοῦ Ῥοδίους, ἔπεισαν ἀποστῆναι Ἀθηναίων. καὶ προσεχώρησε Ῥόδος Πελοποννησίοις. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ταῖς ἐκ τῆς Σάμου ναυσὶν αἰσθόμενοι ἔπλευσαν μὲν, βουλόμενοι φθάσαι, καὶ ἐφάνησαν πελάγιοι· ὑστερίσαντες δὲ οὐ πολλῷ, τὸ μὲν παραχρῆμα ἀπέπλευσαν ἐς Χάλκην, ἐντεῦθεν δ' ἐς Σάμον· ὕστερον δὲ ἐκ τῆς Χάλκης καὶ ἐκ τῆς Κῶ καὶ ἐκ τῆς Σάμου τοὺς ἐπίπλους ποιούμενοι, ἐπὶ τὴν Ῥόδον ἐπολέμουν. οἱ δὲ χρήματα μὲν ἐξέλεξαν ἐς δύο καὶ τριάκοντα τάλαντα οἱ Πελοποννήσιοι παρὰ τῶν Ῥοδίων, τὰ δ' ἄλλα ἡσύχαζον ἡμέρας ὀγδοήκοντα, ἀνελκύσαντες τὰς ναῦς.

με'. Ἐν δὲ τούτῳ, καὶ ἔτι πρότερον πρὶν ἐς τὴν Ῥόδον αὐτοὺς ἀναστῆναι, τάδε ἐπράσσετο. Ἀλκιβιάδης μετὰ τὸν Χαλκιδέως θάνατον, καὶ τὴν ἐν Μιλήτῳ μάχην, τοῖς Πελοποννησίοις ὕποπτος ὢν, καὶ ἀπ' αὐ-

τῶν ἀφικομένης ἐπιστολῆς πρὸς Ἀστύοχον ἐκ Λακεδαίμονος ὥστ' ἀποκτεῖναι, (ἦν γὰρ τῷ Ἄγιδι ἐχθρὸς, καὶ ἄλλως ἄπιστος ἐφαίνετο) πρῶτον μὲν ὑποχωρεῖ δείσας παρὰ Τισσαφέρνην, ἔπειτα ἐκάκου πρὸς αὐτὸν ὅσον ἐδύνατο μάλιστα τῶν Πελοποννησίων τὰ πράγματα. καὶ διδάσκαλος πάντων γιγνόμενος, τήν τε μισθοφορὰν ξυνέτεμεν, ἀντὶ δραχμῆς Ἀττικῆς ὥστε τριώβολον (καὶ τοῦτο μὴ ξυνεχῶς) δίδοσθαι· λέγειν κελεύων τὸν Τισσαφέρνην πρὸς αὐτοὺς ὡς Ἀθηναῖοι ἐκ πλείονος χρόνου ἐπιστήμονες ὄντες τοῦ ναυτικοῦ, τριώβολον τοῖς ἑαυτῶν διδόασιν· οὐ τοσοῦτον πενίᾳ, ὅσον ἵνα αὐτῶν μὴ οἱ ναῦται ἐκ περιουσίας ὑβρίζοντες, οἱ μὲν, τὰ σώματα χεῖρω ἔχωσι, δαπανῶντες ἐς τοιαῦτα ἀφ' ὧν ἡ ἀσθένεια ξυμβαίνει, οἱ δὲ, τὰς ναῦς ἀπολιπόντες, ἐς ὁμηρείαν τὸν προσοφειλόμενον μισθόν. καὶ τοὺς τριηράρχους καὶ τοὺς στρατηγοὺς τῶν πόλεων ἐδίδασκεν ὥστε δόντα χρήματα,

pistola de eo interficiendo ad Astyochum ab ipsis Lacedaemone missa fuisset (erat enim Agidi inimicus, et alioqui infidus videbatur) metuens, primum quidem ad Tissaphernem secessit: deinde *vero* apud eum quam maxime poterat Peloponnesiorum rebus nocebat. Et *Tissaphernem* omnia docens, stipendium imminuit, ita ut pro drachma Attica terni oboli, nec ii assidue, solverentur: Tissaphernem hortans, ut illis diceret, Athenienses, qui longiore temporis spatio rei navalis peritiam haberent, ternos *duntaxat* obolos suis *classiariis* numerare, non tam propter paupertatem, quam ne sui nautae propter affluentiam *stipendii* insolentius viventes, partim quidem corpora imbecilliora haberent, *stipendium* impendentes in ea, unde *corporum* imbecillitas contingit, partim vero classem *imbecilliorem redderent, eam ac reliquum* stipendium *ipsis* debitum deserentes, *ac trierarchis sui loco relinquentes* ut obsidem. Idem ipsum edocuit, ut trierarchos et civitatum duces, pecunia *ipsis* data, ad hanc rem sibi conceden-

dam induceret, exceptis Syracusanis. Horum enim *dux* Hermocrates, solus *omnium*, socialis classis nomine *huic rei* adversabatur. Civitates quoque, quae pecuniam postulabant, ipse Tissaphernis nomine repulsam passas amandabat, dicens Chios quidem impudentes esse, qui, cum essent *omnium* Graecorum ditissimi, et auxiliarum copiarum beneficio servarentur, postularent tamen, ut alii et corporibus et pecuniis pro ipsorum libertate pericula subirent. Alias vero civitates injuste facere dicebat, si, quae pro Atheniensibus, antequam *ab illis* defecissent, sumtus facere consuevissent, nunc etiam pro se ipsis tantundem aut etiam plus conferre nollent. Dicebat etiam Tissaphernem, nunc quidem, quod suis pecuniis bellum gereret, jure *suis pecuniis* parcere. Sed si quando stipendium a Rege mitteretur, *se* stipendium integrum ipsis redditurum, et civitates, ut par esset, sublevaturum.

46. Idem *Alcibiades* Tissapherni praeterea suadebat, ne nimium properaret bel-

αὐτὸν πεῖσαι ὥστε ξυγχωρῆσαι ταῦτα ἑαυτῷ, πλὴν τῶν Συρακουσίων. τούτων δὲ, Ἑρμοκράτης τε ἠναντιοῦτο μόνος ὑπὲρ τοῦ ξύμπαντος ξυμμαχικοῦ, τάς τε πόλεις δεομένας χρημάτων ἀπήλασεν αὐτὸς, ἀντιλέγων ὑπὲρ τοῦ Τισσαφέρνους, ὡς οἱ μὲν Χῖοι ἀναίσχυντοι εἶεν, πλουσιώτατοι ὄντες τῶν Ἑλλήνων, ἐπικουρίᾳ δὲ ὅμως σωζόμενοι, ἀξιοῦσι καὶ τοῖς σώμασι καὶ τοῖς χρήμασιν ἄλλους ὑπὲρ ἐκείνων ἐλευθερίας κινδυνεύειν. τὰς δ' ἄλλας πόλεις ἔφη ἀδικεῖν, αἳ ἐς Ἀθηναίους πρότερον ἀποστῆναι ἀνάλουν, εἰ μὴ καὶ νῦν τοσαῦτα καὶ ἔτι πλείω ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν ἐθελήσουσιν ἐσφέρειν. τόν τε Τισσαφέρνην ἀπέφαινε, νῦν μὲν, τοῖς ἰδίοις χρήμασι πολεμοῦντα, εἰκότως φειδόμενον. ἢν δέ ποτε τροφὴ καταβῇ παρὰ βασιλέως, ἐντελῆ αὐτοῖς ἀποδώσειν τὸν μισθὸν, καὶ τὰς πόλεις τὰ εἰκότα ὠφελήσειν.

μϛʹ. Παρῄνει δὲ καὶ τῷ Τισσαφέρνει μὴ ἄγαν ἐπείγεσθαι τὸν πόλεμον διαλῦσαι,

μηδὲ βουληθῆναι κομίσαντα ἢ ναῦς Φοινίσσας, ὥσπερ παρεσκευάζετο μελλήσει πλείοσι μισθὸν πορίζοντα, τοῖς αὐτοῖς τῆς τε γῆς καὶ τῆς θαλάσσης τὸ κράτος δοῦναι, ἔχειν δ' ἀμφοτέρους ἐᾶν δίχα τὴν ἀρχὴν, καὶ βασιλεῖ ἐξεῖναι ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς λυπηροὺς τοὺς ἑτέρους ἐπάγειν. γενομένης δ' ἂν καθ' ἓν τῆς ἐς γῆν καὶ θάλασσαν ἀρχῆς, ἀπορεῖν ἂν αὐτὸν οἷς τοὺς κρατοῦντας ξυγκαθαιρήσει, ἢν μὴ αὐτὸς βούληται μεγάλῃ δαπάνῃ καὶ κινδύνῳ ἀναστάς ποτε διαγωνίσασθαι. εὐτελέστερα δὲ τὰ δεινὰ βραχεῖ μορίῳ τῆς δαπάνης, καὶ ἅμα μετὰ τῆς ἑαυτοῦ ἀσφαλείας αὐτοὺς περὶ ἑαυτοὺς τοὺς Ἕλληνας κατατρῖψαι. ἐπιτηδειοτέρους τε ἔφη τοὺς Ἀθηναίους εἶναι κοινωνοὺς αὐτῷ τῆς ἀρχῆς. ἧσσον γὰρ τῶν κατὰ γῆν ἐφίεσθαι, τὸν λόγον τε ξυμφορώτατον καὶ τὸ ἔργον ἔχοντας πολεμεῖν· τοὺς μὲν γὰρ ξυγκαταδουλοῦν ἂν σφίσι τε αὐτοῖς τὸ τῆς θαλάσσης μέρος, καὶ ἐκείνῳ ὅσοι ἐν τῇ βασι-

lum finire, neve vel accitis Phoenicum navibus, quas inſtruere ſtatuerat, vel majore *Graecorum* claſſe conducta, iisdem *Graecis* et terrae et maris imperium tradere vellet, ſed ſineret utrosque ſeparatim imperium habere. Fore enim dicebat, ut Regi liceret in eosdem *Graecos*, a quibus offenderetur, alteram partem immittere. Quod ſi ad alteram tantum partem deveniret terrae marisque imperium, ipſum *Regem* deſtitutum iri ſociis, quibuscum opprimeret eos, qui rerum potirentur: niſi vellet ipſemet aliquando copiis adductis cum ingenti et impenſa et periculo adire certamen. Illa autem pericula, quae parvo ſumtu ſubeuntur, leviora eſſe *dicebat*, ſimul etiam *demonſtrabat* fore, ut *Rex* ſine ullo ſuo periculo, ipſos Graecos inter ſe attereret. Addebat etiam, Athenienſes imperii ſocios illi commodiores fore. Imperium enim terreſtre minus *quam Lacedaemonios* affectare, et belli gerendi rationem *Regi* maxime convenientem, verbis factisque ſequi. Nam hos quidem ejus auxiliis munitos in ſuam ipſorum ditionem maris partem redacturos, illumque adjuturos

in omnibus Graecis ſubigendis, qui Regis provincias incolerent. Illos vero, contra, *Graecos* in libertatem vindicaturos venire. Nec veriſimile eſſe Lacedaemonios, Graecos ab ipſis quidem Graecis nunc liberare, ab illis vero Barbaris *eosdem* non eſſe liberaturos, ſi aliquando ipſos *Athenienſes* everterint. Suadebat igitur *illi*, ut utrosque prius attereret, et ubi quam maximas *res* ab Athenienſibus reſecuiſſet, tunc demum Peloponneſios ex *ſua* regione dimitteret. Atque Tiſſaphernes hanc opinionem magna ex parte conceperat, quantum ex iis, quae *ab ipſo* fiebant, conjicere licebat. Alcibiadi enim ob haec, ut de his bene monenti, fidem habens, ſtipendium Peloponneſiis parce dabat, neque navale proelium committere ſinebat: ſed etiam dicendo naves Phoenicum venturas, et ex abundanti certaturas, res *illorum* evertit. Et ipſorum claſſi, quae longe validiſſima fuerat, vires abſtulit, et caetera *faciebat* apertius, quam ut ſe occultare poſſet ita, quin alacriter *Peloponneſiis adverſari videretur.*

λέως Ἕλληνες οἰκῦσι· τὺς δὲ, τὐναντίον ἐλευθερώσοντας ἥκειν. καὶ ὐκ εἰκὸς εἶναι Λακεδαιμονίυς, ἀπὸ μὲν σφῶν τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερῦν νῦν τὺς Ἕλληνας, ἀπὸ δ᾽ ἐκείνων τῶν βαρβάρων, ἢν μή ποτε αὐτὺς μὴ ἐξέλωσι, μὴ ἐλευθερῶσαι. τρίβειν ὖν ἐκέλευε πρῶτον ἀμφοτέρυς, κ) ἀποτεμόμενον ὡς μέγιστα ἀπὸ τῶν Αθηναίων, ἔπειτ᾽ ἤδη τὺς Πελοποννησίυς ἀπαλλάξαι ἐκ τῆς χώρας. κ) διενοεῖτο τὸ πλέον ὕτως ὁ Τισσαφέρνης, ὅσα γε ἀπὸ τῶν ποιυμένων ἦν εἰκάσαι. τῷ γὰρ Αλκιβιάδῃ διὰ ταῦτα, ὡς εὖ περὶ τύτων παραινῦντι, προσθεὶς ἑαυτὸν ἐς πίστιν, τήν τε τροφὴν κακῶς ἐπόριζε τοῖς Πελοποννησίοις, καὶ ναυμαχεῖν ὐκ εἴα· ἀλλὰ κ) τὰς Φοινίσσας ναῦς φάσκων ἥξειν, κ) ἐκ [τῦ] περιόντος ἀγωνιεῖσθαι, ἔφθειρε τὰ πράγματα· κ) τὴν ἀκμὴν τῦ ναυτικῦ αὐτῶν ἀφείλετο, γενομένην κ) πάνυ ἰσχυρὰν, τά τε ἄλλα καταφανέστερον ἢ ὥστε λανθάνειν ὐ προθύμως.

μζ΄. Ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ταῦτα ἅμα μὲν τῷ Τισσαφέρνει καὶ τῷ βασιλεῖ, ὢν παρ' ἐκείνοις, ἄριστα εἶναι νομίζων, παρῄνει, ἅμα δὲ τὴν ἑαυτοῦ κάθοδον ἐς τὴν πατρίδα ἐπιθεραπεύων, εἰδὼς, εἰ μὴ διαφθερεῖ αὐτὴν, ὅτι ἔσται ποτὲ αὐτῷ πείσαντι κατελθεῖν. πεῖσαι δ' ἂν ἐνόμιζε μάλιστα ἐκ τοῦ τοιούτου εἰ Τισσαφέρνης φαίνοιτο αὐτῷ ἐπιτήδειος ὤν. ὅπερ καὶ ἐγένετο. ἐπειδὴ γὰρ ᾔσθοντο αὐτὸν ἰσχύοντα παρ' αὐτῷ οἱ ἐν τῇ Σάμῳ Ἀθηναίων στρατιῶται, τὰ μὲν καὶ Ἀλκιβιάδου προσπέμψαντος λόγους ἐς τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν ἄνδρας, ὥστε μνησθῆναι περὶ αὐτοῦ ἐς τοὺς βελτίστους τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἐπ' ὀλιγαρχίᾳ βούλεται, καὶ οὐ πονηρίᾳ, οὐδὲ δημοκρατίᾳ τῇ ἑαυτὸν ἐκβαλούσῃ, κατελθὼν, καὶ παρασχὼν Τισσαφέρνην φίλον αὐτοῖς ξυμπολιτεύειν. τὸ δὲ πλέον, καὶ ἀπὸ σφῶν αὐτῶν οἱ ἐν τῇ Σάμῳ τριήραρχοί τε τῶν Ἀθηναίων, καὶ δυνατώτατοι, ὥρμηντο

47. Alcibiades autem haec Tiſſapherni, Regique, dum apud illos eſſet, ſuadebat, ſimul quidem quod optima factu duceret, ſimul etiam quod ſuum in patriam reditum curaret, quia ſciebat, ſi eam non everteret, fore aliquando, ut *ab Athenienſibus* oratione ſua *adductis* reditum *in eam* impetraret. Exiſtimabat autem, ſe hac ratione potiſſimum *hoc ab illis* impetraturum, ſi Tiſſaphernem ipſi familiarem eſſe conſtaret. Quod etiam accidit. Nam poſtquam milites Athenienſes, qui apud Samum erant, eum apud ipſum *Tiſſaphernem gratia* pollere ſenſerunt, partim quidem quod et ipſe Alcibiades ad potentiſſimos illorum viros literas ante miſiſſet cum mandatis, ut apud optimos quoſque viros de ſe *in patriam revocando* mentionem facerent, *et dicerent* ſe velle *in patriam* redire, ea conditione, ut reſpublica a paucis regeretur, non autem ab improbiſſimis quibuſque, nec a populari ſtatu, a quo fuiſſet ejectus, et Tiſſaphernis amicitia illis conciliata, una cum illis rempublicam adminiſtrare: partim vero, idque magis, ſua ſponte trierarchi Athenienſium, qui in Samo erant, et potentiſſimi quique

animis erant propensis ad evertendum statum popularem.

48. Haec autem res in castris prius agitata fuit, mox etiam illinc in urbem *est progressa.* Quinetiam nonnulli ex Samo trajicientes in colloquium cum Alcibiade venerunt. Illo autem *hanc spem ipsis* ostendente, se primum quidem Tissaphernis, deinde vero Regis etiam amicitiam *ipsis* conciliaturum, si modo populari statu in reipublicae administratione non uterentur (sic enim Regem magis confisurum) civitatis principes magnam spem concipiebant, fore ut et ad se ipsos, qui malis maxime premerentur, reipublicae administrationem transferrent, et hostes superarent. Hi Samum reversi *conjuraverunt, et* homines ad conjurationem idoneos sibi socios adjungebant, et apud multitudinem propalam dicebant, Regem sibi amicum fore, et pecuniam praebiturum, si modo Alcibiades restitueretur, et popularis status tolleretur. Vulgus autem, et si statim nonnihil angebatur iis, quae tractabantur, *tamen* ob magnam stipendii a Rege suppeditandi spem, quiescebat. Illi vero, qui paucorum statum *in republica* con-

το ἐς τὸ καταλῦσαι τὴν δημοκρατίαν.

μή. Καὶ ἐκινήθη πρότερον ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦτο, καὶ ἐς τὴν πόλιν ἐντεῦθεν ὕστερον. τῷ τε Ἀλκιβιάδῃ διαβάντες τινὲς ἐκ τῆς Σάμου ἐς λόγους ἦλθον, καὶ ὑποτείνοντος αὐτοῦ, καὶ Τισσαφέρνην μὲν πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλέα φίλον ποιήσειν, εἰ μὴ δημοκρατοῖντο, οὕτω γὰρ ἂν πιστεῦσαι μᾶλλον βασιλέα, πολλὰς ἐλπίδας εἶχον, αὐτοί τε αὐτοῖς οἱ δυνατοὶ τῶν πολιτῶν τὰ πράγματα, οἵπερ καὶ ταλαιπωροῦνται μάλιστα, ἐς ἑαυτοὺς περιποιήσειν, καὶ τῶν πολεμίων ἐπικρατήσειν. ἔς τε τὴν Σάμον ἐλθόντες ξυνίστασάν τε τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἐπιτηδείους ἐς ξυνωμοσίαν, καὶ ἐς τοὺς πολλοὺς φανερῶς ἔλεγον ὅτι βασιλεὺς σφίσι φίλος ἔσοιτο, καὶ χρήματα παρέξοι, Ἀλκιβιάδου τε κατελθόντος, καὶ μὴ δημοκρατουμένων. καὶ ὁ μὲν ὄχλος, εἰ καί τι παραυτίκα ἤχθετο τοῖς πρασσομένοις, διὰ τὸ εὔπορον τῆς ἐλπίδος τοῦ βασιλέως μισθοῦ, ἡσύχαζεν. οἱ δὲ

ξυνιστάντες τὴν ὀλιγαρχίαν, ἐπειδὴ τῷ πλήθει ἐκοίνωσαν, αὖθις κὴ σφίσιν αὐτοῖς κὴ τοῦ ἑταιρικοῦ τῷ πλέονι τὰ ἀπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐσκόπουν. κὴ τοῖς μὲν ἄλλοις ἐφαίνετο εὔπορα κὴ πιστά, Φρυνίχῳ δὲ στρατηγῷ ἔτι ὄντι οὐδὲν ἤρεσκεν. ἀλλ' ὅ,τε Ἀλκιβιάδης (ὅπερ κὴ ἦν) οὐδὲν μᾶλλον ὀλιγαρχίας ἢ δημοκρατίας δεῖσθαι ἐδόκει αὐτῷ, ἢ ἄλλο τι σκοπεῖσθαι ἢ ὅτῳ τρόπῳ ἐκ τοῦ παρόντος κόσμου τὴν πόλιν μεταστήσας, ὑπὸ τῶν ἑταίρων παρακληθεὶς κάτεισι: σφίσι δὲ περιοπτέον εἶναι τοῦτο μάλιστα, ὅπως μὴ στασιάσωσι τῷ βασιλεῖ· οὐκ εὔπορον εἶναι [λέγων,] καὶ Πελοποννησίων [ἤδη] ὁμοίως ἐν τῇ θαλάσσῃ ὄντων, καὶ πόλεις ἐχόντων ἐν τῇ αὐτοῦ ἀρχῇ οὐκ ἐλαχίστας, Ἀθηναίοις προσθέμενον, οἷς οὐ πιστεύει, πράγματα ἔχειν. ἐξὸν Πελοποννησίους, ὑφ' ὧν κακὸν οὐδὲν πέπονθε, φίλους ποιήσασθαι. τάς τε ξυμμαχίδας πόλεις, αἷς ὑπεσχῆσθαι δὴ σφᾶς ὀλιγαρ-

ſtituere cupiebant, poſtquam *rem* cum multitudine communicarunt, rurſus etiam inter ſe ipſos et majorem ſodalium partem illa Alcibiadis *promiſſa* expendebant. Et aliis quidem haec factu facilia, et fide digna videbantur: ſed Phrynicho, qui adhuc erat dux, nihil *horum* placebat. Nam Alcibiades (quod etiam erat) non magis paucorum dominatum, quam popularem ſtatum affectare, ipſi videbatur; nec aliud quicquam ſpectare, niſi qua ratione, immutata praeſenti civitatis diſciplina, a ſodalibus accerſitus reverti poſſet. Sibi vero hoc praecipue proſpiciendum eſſe, ut nullo disſidio a Rege disſiderent. nec enim facile factu eſſe dicebat, cum Peloponneſii jam aeque *ac Athenienſes* in mari verſarentur, et urbes non minimas in illius *Regis* imperio haberent, *Regem* Athenienſibus adjunctum, quibus diffideret, negotia habere, *et in graviores moleſtias incidere velle*, cum *ei* liceret amicitiam cum Peloponneſiis inire, a quibus nullo maleficio fuiſſet affectus. Quod autem attineret ad ſocias civitates, (quibus a ſe jam promiſſum fuiſſe *dicebat*, fore ut paucorum dominatu

regerentur, quod ne ipsi quidem amplius in reipublicae administratione populari statu essent usuri,) dicebat se probe scire, nec illas, quae defecissent, in suam potestatem magis *propterea* redituras, nec illas, quae essent, constantiores futuras. Futurum enim *aiebat*, ut *illarum* cives nollent sub paucorum dominatu, vel in populari statu, servitutem potius pati, quam libertate frui, apud utramcunque harum partium hanc adipisci possent. Quinetiam eos, qui honesti probique viri vocantur, existimaturos hos non minus negotii, quam ipsum popularem statum sibi exhibituros, qui duces ac autores futuri essent calamitatum reipublicae, ex quibus *calamitatibus* ipsi, *qui paucorum dominatus essent studiosi*, plura commoda consequuturi essent. Praeterea sub illorum quidem imperio, se vel indicta causa et crudelius morte mulctatum iri: popularem vero statum, suum esse perfugium, et illorum moderatorem. Seque plane compertum habere *dicebat*, civitates ipsa experientia edoctas de his ita sentire. Nequaquam igitur quicquam eorum, quae vel in praesentia ab Alcibiade gererentur, sibi placere.

χίαν, ὅτι δὴ καὶ αὐτοὶ οὐ δημοκρατήσονται, εὖ εἰδέναι ἔφη ὅτι οὐδὲν μᾶλλον σφίσιν οὔθ' αἱ ἀφεστηκυῖαι προχωρήσονται, οὔθ' αἱ ὑπάρχουσαι, βεβαιότεραι ἔσονται. οὐ γὰρ βουλήσεσθαι αὐτοὺς μετ' ὀλιγαρχίας ἢ δημοκρατίας δουλεύειν μᾶλλον, ἢ μεθ' ὁπότερου ἂν τύχωσι τούτου ἐλευθέρους εἶναι. τούς τε καλοὺς κἀγαθοὺς ὀνομαζομένους οὐκ ἐλάσσω αὐτοὺς νομίσειν σφίσι πράγματα παρέξειν τοῦ δήμου, ποριστὰς ὄντας καὶ ἐσηγητὰς τῶν κακῶν τῷ δήμῳ, ἐξ ὧν τὰ πλείω αὐτοὺς ὠφελεῖσθαι. καὶ τὸ μὲν ἐπ' ἐκείνοις εἶναι, καὶ ἄκριτοι ἂν καὶ βιαιότερον ἀποθνήσκειν, τὸν δὲ δῆμον, σφῶν τε καταφυγὴν εἶναι, καὶ ἐκείνων σωφρονιστήν. καὶ ταῦτα παρ' αὐτῶν γε τῶν ἔργων ἐπισταμένας τὰς πόλεις σαφῶς αὐτὸς εἰδέναι ὅτι οὕτω νομίζουσιν. οὔκουν ἑαυτῷ γε τῶν ἀπὸ Ἀλκιβιάδου καὶ ἐν τῷ παρόντι πρασσομένων ἀρέσκειν οὐδέν.

μθʹ. Οἱ δὲ ξυλλεγέντες τῶν ἐν τῇ ξυμμαχίᾳ, ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον αὐτοῖς ἐδόκει, τά τε παρόντα ἐδέχοντο, καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας πρέσβεις Πείσανδρον καὶ ἄλλους παρεσκευάζοντο πέμπειν, ὅπως περί τε τῆς τοῦ Ἀλκιβιάδου καθόδου πράσσοιεν καὶ τῆς τοῦ ἐκεῖ δήμου καταλύσεως, καὶ τὸν Τισσαφέρνην φίλον τοῖς Ἀθηναίοις ποιήσειαν.

νʹ. Γνοὺς δὲ ὁ Φρύνιχος ὅτι ἔσοιτο περὶ τῆς τοῦ Ἀλκιβιάδου καθόδου λόγος, καὶ ὅτι Ἀθηναῖοι ἐνδέξονται αὐτὴν, δείσας πρὸς τὴν ἐναντίωσιν τῶν λεχθέντων ὑφ' αὐτοῦ, μὴ ἢν κατέλθῃ, ὡς κωλυτὴν ὄντα κακῶς δρᾷ, τρέπεται ἐπὶ τοιόνδε τι. πέμπει ὡς τὸν Ἀστύοχον τῶν Λακεδαιμονίων ναύαρχον, ἔτι ὄντα τότε περὶ τὴν Μίλητον, κρύφα ἐπιστείλας ὅτι Ἀλκιβιάδης αὐτῶν τὰ πράγματα φθείρει, Τισσαφέρνην Ἀθηναίοις φίλον ποιῶν. καὶ τἄλλα σαφῶς ἐγγράψας. ξυγγνώμην δὲ εἶναι ἑαυτῷ περὶ ἀνδρὸς πολεμίου, καὶ μετὰ τοῦ τῆς πόλεως

49. Sed qui ex *conjurationis* sociis *eo* convenerant, sicut et initio secum ipsi constituerant, et praesentes *conditiones ab Alcibiade oblatas* acceperunt, et legatos cum alios tum etiam Pisandrum Athenas mittere parati erant, ut et de Alcibiade *in patriam* reducendo agerent, et de tollendo illius reipublicae populari statu, utque Tissaphernis amicitiam Atheniensibus conciliarent.

50. Phrynichus autem, cum sciret verba de Alcibiade reducendo factum iri, haecque ab Atheniensibus admissum iri, veritus ne propter ea, quae a se in contrariam sententiam dicta fuissent, si *in patriam* reversus fuisset, *se* maleficio afficeret, quod *ipsius reditum* impedivisset, quoddam hujusmodi stratagema comminiscitur: mittit ad Astyochum Lacedaemoniorum navarchum, circa Miletum adhuc agentem, clandestinas literas, quibus significabat Alcibiadem res illorum corrumpere, qui Tissaphernis amicitiam Atheniensibus conciliaret. Et alias *multas res* in *his* aperte scripserat. Veniam

autem ſibi dandam eſſe *dicebat*, qui vel cum incommodo *ſuae* civitatis aliquid mali in hoſtis perniciem moliretur. Aſtyochus vero Alcibiadem quidem, praeſertim cum non amplius aeque *ac prius*, in *ipſius* manus veniret, ne ulciſci quidem ſtatuit. Sed ad ipſum Magneſiam profectus, et ad Tiſſaphernem, ſimul ipſis res ex Samo ſibi ſcriptas dixit, ac ipſis *eas coram* indicavit. Et (ut ferebatur) quaeſtus privati cauſa ſe Tiſſapherni adjunxerat cum in hac re, tum in aliis. Quamobrem etiam integro ſtipendio efflagitando mollius ſe gerebat. Alcibiades vero confeſtim literas Samum ad magiſtratus adverſus Phrynichum mittit, *declarans ea*, quae fecerat, et poſtulans, ut capitis ſupplicio plecteretur. Phrynichus autem perturbatus, et in maximum omnino diſcrimen adductus ob hoc indicium, rurſus ad Aſtyochum ſcribit, cum ob ſuperius factum *de eo* conquerens, quod *ab eo* non probe celatum fuiſſet, et nunc ſe paratum eſſe ipſis ad internecionem tradere omnem Athenienſium exercitum, qui apud Samum eſſet, expoſitis

ἀξυμφόρου, κακόν τι βουλεύειν. ὁ δὲ Ἀστύοχος τὸν μὲν Ἀλκιβιάδην, ἄλλως τε καὶ οὐκέτι ὁμοίως ἐς χεῖρας ἰόντα, οὐδὲ διενοεῖτο τιμωρεῖσθαι. ἀπελθὼν δὲ παρ' αὐτὸν ἐς Μαγνησίαν, καὶ παρὰ Τισσαφέρνην, ἅμα λέγει τε αὐτοῖς τὰ ἐπισταλέντα ἐκ τῆς Σάμου, καὶ γίγνεται αὐτοῖς μηνυτής· προσέθηκέ τε (ὡς ἐλέγετο) ἐπὶ ἰδίοις κέρδεσι Τισσαφέρνει ἑαυτὸν καὶ περὶ τούτου καὶ περὶ τῶν ἄλλων. διόπερ καὶ περὶ τῆς μισθοφορᾶς οὐκ ἐντελοῦς οὔσης μαλακωτέρως ἀνθήπτετο. ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης πέμπει εὐθὺς κατὰ Φρυνίχου γράμματα ἐς τὴν Σάμον πρὸς τοὺς ἐν τέλει ὄντας, οἷα δέδρακε, καὶ ἀξιῶν αὐτὸν ἀποθνήσκειν. θορυβούμενος δὲ ὁ Φρύνιχος, καὶ πάνυ ἐν τῷ μεγίστῳ κινδύνῳ ὢν διὰ τὸ μήνυμα, ἀποστέλλει αὖθις πρὸς τὸν Ἀστύοχον, τάτε πρότερα μεμφόμενος ὅτι οὐ καλῶς ἐκρύφθη, καὶ νῦν, ὅτι ὅλον τὸ στράτευμα τὸ τῶν Ἀθηναίων ἕτοιμος εἴη τὸ ἐν τῇ Σάμῳ παρασχεῖν αὐτοῖς διαφθεῖ-

ϛαι, γράψας καθ' ἕκαϛα, ἀτειχίϛȣ ȣ̓͗σης Σάμȣ, ᾧ ἂν τρόπῳ αὐτὰ πράξειε, καὶ ὅτι ἀνεπίφθονόν οἱ ἤδη εἴη, περὶ τῆς ψυχῆς δι' ἐκείνȣς κινδυνεύοντι, καὶ τȣ̃το καὶ ἄλλο τι ἂν δρᾶσαι μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν ἐχθίϛων αὐτὸν διαφθαρῆναι. ὁ δὲ Αϛύοχος μηνύει καὶ ταῦτα τῷ Αλκιβιάδῃ.

να´. Καὶ ὡς προήσθετο αὐτὸν ὁ Φρύνιχος ἀδικȣ̃ντα, καὶ ὅσον ȣ̓ παρȣ̃σαν ἀπὸ τȣ̃ Αλκιβιάδȣ περὶ τȣ́των ἐπιϛολὴν, αὐτὸς προφθάσας τῷ ϛρατεύματι ἐξάγγελος γίγνεται ὡς οἱ πολέμιοι μέλλȣσιν, ἀτειχίϛȣ ȣ̓͗σης τῆς Σάμȣ, (καὶ ἅμα) τῶν νεῶν ȣ̓ πασῶν ἔνδον ὁρμȣσῶν, ἐπιθήσεσθαι τῷ ϛρατοπέδῳ· καὶ ταῦτα σαφῶς πεπυσμένος εἴη, καὶ χρῆναι τειχίζειν τε Σάμον ὡς τάχιϛα, καὶ τἄλλα ἐν φυλακῇ ἔχειν. ἐϛρατήγει δὲ καὶ κύριος ἦν αὐτὸς πράσσων ταῦτα. καὶ οἱ μὲν τὸν τειχισμόν τε παρεσκευάζοντο, καὶ ἐκ τȣ̃ τοιȣ́τȣ, καὶ ὡς μέλλȣσα Σάμος, θᾶσσον ἐτειχίσθη. αἱ δὲ

figillatim omnibus modis, quibus haec *ipse Phrynichus* peracturus esset, quod Samus nullis munitionibus esset munita. Nec sibi jam invidiosum esse, si propter ipsos in capitis periculum adductus, et hoc, et aliud quidvis potius facturus esset, quam *passurus, se* ab inimicissimis funditus perdi. Astyochus vero haec quoque Alcibiadi indicavit.

51. Phrynichus autem, cum ipsum injuste facere praesensisset, et de rebus istis epistolam ab Alcibiade missam tantum non adesse, ipse *eam* praevertens, indicium ad exercitum affert, hostes castra invadere statuisse, quod Samus nullis munitionibus esset munita, simul etiam quod non omnis classis intus stationem haberet: et se haec pro compertis habere, et quam celerrime Samum muniendam esse, et caetera *loca* praesidiis tuenda. Ipse autem dux erat, harumque rerum administrandarum potestatem habebat. Et hi quidem ad eam muniendam se praeparare coeperunt; et propter hujusmodi occasionem, vel sic, *raptim scilicet ac festinanter* Samus, quae *alioqui munienda*

erat, celerius munita fuit. At non multo poſt literae ab Alcibiade *miſſae* venerunt, exercitum *Athenienſium* a Phrynicho proditum iri, et hoſtes *eum* invaſuros. Alcibiades autem, cum dignus viſus fuiſſet, cui nulla fides haberetur, at, quod res ab hoſtibus faciendas praevidiſſet, Phrynicho, ut *harum* conſcio, *haec* propter inimicitias, *quas cum eo gerebat*, attribuere *viſus fuiſſet*, ipſi nihil nocuit, imo vero, quod haec indicaſſet, ſuo teſtimonio *Phrynichi indicium* magis confirmavit.

52. Poſtea vero Alcibiades quidem Tiſſaphernem monebat ac inducebat, ut amicus eſſet Athenienſibus, timentem quidem Peloponneſios, quod majori cum claſſe, quam Athenienſes, adeſſent, cupientem tamen, ſi qua ratione poſſet, ſibi fidem haberi, praeſertim poſtquam ſenſit Peloponneſiorum apud Cnidum de foederibus per Theramenem *cum Rege* factis diſſenſionem. Nam tunc temporis, cum illi apud Rhodum eſſent, *haec disſenſio* jam exſtiterat, in qua illum Alcibiadis ſermonem *a me* ante commemoratum, *nimirum* Lacedaemonios civi-

παρὰ τοῦ Αλκιβιάδου ἐπιστολαὶ οὐ πολὺ ὕστερον ἧκον, ὅτι παραδίδοταί τε τὸ στράτευμα ὑπὸ Φρυνίχου, καὶ οἱ πολέμιοι μέλλουσιν ἐπιθήσεσθαι. δόξας δὲ ὁ Αλκιβιάδης οὐ πιστὸς εἶναι, ἀλλὰ τὰ ἀπὸ τῶν πολεμίων προειδὼς, τῷ Φρυνίχῳ ὡς ξυνειδότι κατ' ἔχθραν ἀνατιθέναι, οὐδὲν ἔβλαψεν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ ξυνεμαρτύρησε μᾶλλον, ταῦτα ἐξαγγείλας.

νβ'. Μετὰ δὲ τοῦτο, Αλκιβιάδης μὲν Τισσαφέρνην παρεσκεύαζε καὶ ἀνέπειθεν ὅπως φίλος ἔσαι τοῖς Αθηναίοις, δεδιότα μὲν τοὺς Πελοποννησίους, ὅτι πλείοσι ναυσὶ τῶν Αθηναίων παρῆσαν, βουλόμενον δὲ ὅμως, εἰ δύναιτό πως, πεισθῆναι, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τὴν ἐν τῇ Κνίδῳ διαφορὰν περὶ τῶν Θηραμένους σπονδῶν ἤσθετο τῶν Πελοποννησίων. ἤδη γὰρ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐν τῇ Ῥόδῳ ὄντων αὐτῶν ἐγεγένητο, ἐν τῇ τὸν τοῦ Αλκιβιάδου λόγον πρότερον εἰρημένον περὶ τοῦ ἐλευθεροῦν Λακε-

δαιμονίους τὰς ἁπάσας πόλεις, ἐπηλήθευσεν ὁ Λίχας, οὐ φάσκων ἀνεκτὸν εἶναι ξυγκεῖσθαι, κρατεῖν βασιλέα τῶν πόλεων ὧν ποτε καὶ πρότερον ἢ αὐτὸς ἢ οἱ πατέρες ἦρχον. καὶ μὲν δὴ ὁ Ἀλκιβιάδης, ἅτε περὶ μεγάλων ἀγωνιζόμενος, προθύμως τῷ Τισσαφέρνει θεραπεύων προσέκειτο.

νγʹ. Οἱ δὲ μετὰ τοῦ Πεισάνδρου πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ἀποσταλέντες ἐκ τῆς Σάμου, ἀφικόμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας, λόγους ἐποιοῦντο ἐν τῷ δήμῳ, κεφαλαιοῦντες ἐκ πολλῶν, μάλιστα δὲ, ὡς ἐξείη αὐτοῖς Ἀλκιβιάδην κατάγουσι, καὶ μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον δημοκρατουμένοις, βασιλέα τε ξύμμαχον ἔχειν, καὶ Πελοποννησίων περιγενέσθαι. ἀντιλεγόντων δὲ πολλῶν καὶ ἄλλων περὶ τῆς δημοκρατίας, καὶ τῶν Ἀλκιβιάδου ἅμα ἐχθρῶν διαβοώντων ὡς δεινὸν εἴη εἰ τοὺς νόμους βιασάμενος κάτεισι, καὶ Εὐμολπιδῶν καὶ Κηρύκων, περὶ τῶν μυστικῶν, δι᾽ ἅπερ ἔφυγε, μαρτυρουμένων, καὶ ἐπιθεια-

tates omnes in libertatem afferere, Lichas verum esse demonstravit, quia negavit hanc pactionem tolerandam esse, ut Rex eas civitates obtineret, quibus vel ipse vel *ejus* majores prius aliquando imperassent. Et Alcibiades quidem, utpote qui magnis de rebus contendebat, Tissaphernem officiis studiose demerebatur.

53. Atheniensium vero legati, qui cum Pisandro ex Samo missi fuerant, cum Athenas pervenissent, apud populum verba facere coeperunt, in summam multa colligentes, praecipue vero *demonstrantes*, ipsis licere et Regem socium habere, et Peloponnesios superare, si Alcibiadem restituerunt, nec *in posterum* eodem modo *quo tunc* populari statu in reipublicae administratione uterentur. Sed cum et alii multi pro populari statu contradicerent, et simul Alcibiadis inimici vociferarentur, indignum facinus esse, si violatis *patriae* legibus rediret, et Eumolpidae et Ceryces de mysticis, propter quae profugerat, testimonium *adversus eum* dicerent, et per res divinas obtestaren-

tur, ne reducerent: Pisander progressus, ad illorum multitudinem, qui contradicebant, ac indignabantur, singulos illorum, qui contradicebant, *in medium* producens interrogabat, quamnam salutis publicae spem haberent, cum Peloponnesii non pauciores quam ipsi naves rostratas, easque *navibus ipsorum* adversas, in mari haberent, et socias civitates plures; praeterea cum Rex et Tissaphernes pecunias illis suppeditaret, ipsis vero nullae amplius essent, nisi quis Regi persuaderet, ut ad ipsos transiret. Cum igitur illi, qui *a Pisandro* interrogabantur, responderent nullam, tunc vero palam subjiciebat ipsis: Atqui hoc vobis contingere non licet, nisi rempublicam modestius administremus, et magistratus ad pauciores *viros* deferamus, ut Rex fidem nobis habeat; neque de reipublicae administrandae forma magis, quam de *nostra* salute in praesentia, consultemus. Nam et postea nobis licebit *haec* mutare, si quid displicuerit: Alcibiademque, qui solus omnium, qui nunc *vivunt*, hoc conficere potest, reducamus.

ζόντων μὴ κατάγειν, ὁ Πείσανδρος παρελθὼν πρὸς πολλὴν ἀντιλογίαν καὶ σχετλιασμὸν, ἠρώτα ἕνα ἕκαστον παράγων τῶν ἀντιλεγόντων, ἥν τινα ἐλπίδα ἔχῃ σωτηρίας τῇ πόλει, Πελοποννησίων ναῦς τε οὐκ ἐλάσσους σφῶν ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀντιπρώρους ἐχόντων, καὶ πόλεις ξυμμαχίδας πλείους, βασιλέως τε αὐτοῖς καὶ Τισσαφέρνους χρήματα παρεχόντων, σφίσι τε οὐκέτι ὄντων, εἰ μή τις πείσει βασιλέα μεταστῆναι παρὰ σφᾶς. ὁπότε δὲ μὴ φαίησαν ἐρωτώμενοι, ἐνταῦθα δὴ σαφῶς ἐλέγετο αὐτοῖς ὅτι τοῦτο τοίνυν οὐκ ἔστιν ὑμῖν γενέσθαι εἰ μὴ πολιτεύσομέν τε σωφρονέστερον, καὶ ἐς ὀλίγους μᾶλλον [τὰς ἀρχὰς ποιήσαιμεν,] ἵνα πιστεύῃ ἡμῖν βασιλεὺς, καὶ μὴ περὶ πολιτείας τὸ πλέον βουλεύωμεν ἐν τῷ παρόντι ἢ περὶ σωτηρίας. ὕστερον γὰρ ἐξέσται ἡμῖν καὶ μεταθέσθαι, ἢν μή τι ἀρέσκῃ· Ἀλκιβιάδην τε κατάξομεν, ὃς μόνος τῶν νῦν οἷός τε τοῦτο κατεργάσασθαι.

νδ΄. Ὁ δὲ δῆμος τὸ μὲν πρῶτον ἀκούων, χαλεπῶς ἔφερε τὸ περὶ τῆς ὀλιγαρχίας· σαφῶς δὲ διδασκόμενος ὑπὸ τοῦ Πεισάνδρου μὴ εἶναι ἄλλην σωτηρίαν, δείσας, καὶ ἅμα ἐλπίζων ὡς καὶ μεταβαλεῖται, ἐνέδωκε. καὶ ἐψηφίσαντο, πλεύσαντα τὸν Πείσανδρον καὶ δέκα ἄνδρας μετ᾽ αὐτοῦ, πράσσειν ὅπῃ ἂν αὐτοῖς δοκοίη ἄριστα ἕξειν, τά τε πρὸς τὸν Τισσαφέρνην καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην. ἅμα τε διαβαλόντος καὶ Φρύνιχον τοῦ Πεισάνδρου, παρέλυσε τῆς ἀρχῆς, καὶ τὸν ξυνάρχοντα Σκιρωνίδην. ἀντέπεμψαν δὲ στρατηγοὺς ἐπὶ τὰς ναῦς Διομέδοντα καὶ Λέοντα· τὸν δὲ Φρύνιχον ὁ Πείσανδρος, φάσκων Ἴασον προδοῦναι καὶ Ἀμόργην, διέβαλεν, οὐ νομίζων ἐπιτήδειον εἶναι τοῖς πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην πρασσομένοις. καὶ ὁ μὲν Πείσανδρος τάς τε ξυνωμοσίας, αἵπερ ἐτύγχανον πρότερον ἐν τῇ πόλει οὖσαι ἐπὶ δίκαις καὶ ἀρχαῖς, ἁπάσας ἐπελθὼν, καὶ παρακελευσάμενος ὅπως ξυστραφέντες καὶ

54. Populus vero principio quidem *haec* audiens, de paucorum dominatu graviter ferebat. Sed cum a Pisandro doceretur, nullam aliam esse salutis conservandae rationem, metuens, simul etiam sperans fore, ut et immutaretur, cessit. Decretum autem fecit, ut Pisander cum decem collegis proficisceretur ad rem cum Tissapherne et Alcibiade transigendam, ut e republica maxime fore ipsis videretur. Cum autem Pisander Phrynichum etiam criminatus fuisset, *populus eum* et Scironidem *ejus* collegam a praefectura amovit: in eorum vero locum subrogavit Diomedontem et Leontem, quos ad classem cum imperio miserunt. Pisander autem Phrynichum criminatus est, quod Iasum et Amorgem ab eo proditum diceret, non existimans eum animo propensum esse ad ea, quae cum Alcibiade transigebantur. Pisander autem cum adiisset omnes societates *et collegia*, quae prius in urbe erant, et quae judiciis et magistratibus praeerant, et adhortatus fuisset, ut conspiratione secum facta et consilio communiter inito popula-

rem ſtatum tollerent, praeterea cum caeteras quoque res ad praeſentem uſum neceſſarias praeparaſſet, ut nulla mora amplius interponeretur, ipſe cum decem collegis ad Tiſſaphernem navigavit.

55. Leon autem ac Diomedon per eandem hyemem, cum ad Athenienſium claſſem jam perveniſſent, Rhodum infeſta claſſe petierunt. Cum autem *ibi* Peloponneſiorum naves ſubductas nacti fuiſſent, et in quandam agri *Rhodii* partem deſcendiſſent, et Rhodios, qui ad arcendam vim accurrerant, proelio ſuperaſſent, in Chalcen ſe receperunt. Atque poſtea bellum acrius ex Co gerere coeperunt. Nam *Rhodus hinc* commodius obſervari poterat, ſi quo Peloponneſiorum claſſis proficiſceretur. Xenophantidas autem Lacon in Rhodum ex Chio a Pedarito *miſſus* venit, nuntiaturus Athenienſium murum, *quo Chiorum urbs ab illis circumvallabatur*, ad finem jam eſſe perductum, et, niſi *Peloponneſii Rhodiique* cum tota claſſe *Chiis celerrime* ſuccurrerent, ac-

κοινῇ βȣλευσάμενοι καταλύσωσι τὸν δῆμον, καὶ τἄλλα παρασκευάσας ἐπὶ τοῖς παρȣ͂σιν ὥςε μηκέτι διαμέλλεσθαι, αὐτὸς μετὰ τῶν δέκα ἀνδρῶν τὸν πλȣ͂ν ὡς τὸν Τισσαφέρνην ποιεῖται.

νε΄. Ὁ δὲ Λέων καὶ ὁ Διομέδων ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι ἀφιγμένοι ἤδη ἐπὶ τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς, ἐπίπλȣν τῇ Ῥόδῳ ἐποιήσαντο. κὴ τὰς μὲν ναῦς καταλαμβάνȣσιν ἀνειλκυσμένας τῶν Πελοποννησίων, ἐς δὲ τὴν γῆν ἀπόβασίν τινα ποιησάμενοι, καὶ τȣ̀ς βοηθήσαντας Ῥοδίων νικήσαντες μάχῃ, ἀπεχώρησαν ἐς τὴν Χάλκην· κὴ τὸν πόλεμον ἐντεῦθεν μᾶλλον ἐκ τῆς Κῶ ἐποιȣ͂ντο. εὐφυλακτοτέρα γὰρ αὐτοῖς ἐγίγνετο, εἴποι ἀπάροι τὸ τῶν Πελοποννησίων ναυτικόν· ἦλθε δὲ ἐς τὴν Ῥόδον κὴ Ξενοφαντίδας Λάκων παρὰ Πεδαρίτȣ ἐκ Χίȣ, λέγων ὅτι τὸ τεῖχος τῶν Ἀθηναίων ἤδη ἐπιτετέλεςαι, καὶ, εἰ μὴ βοηθήσȣσι πάσαις ταῖς ναυσὶν, ἀπολεῖται τὰ ἐν Χίῳ

πράγματα. οἱ δὲ διενοοῦντο βοηθήσειν. ἐν τούτῳ δὲ ὁ Πεδάριτός τε καὶ τὸ περὶ αὐτὸν ἐπικουρικὸν ἔχων, καὶ τοὺς Χίους, πανστρατιᾷ προσβαλὼν τῶν Ἀθηναίων τῷ περὶ τὰς ναῦς ἐρύματι, αἱρεῖταί τι αὐτοῦ, καὶ νεῶν τινῶν ἀνειλκυσμένων ἐκράτησεν. ἐπεκβοηθησάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων, καὶ τρεψαμένων τοὺς Χίους πρώτους, νικᾶται καὶ τὸ ἄλλο τὸ περὶ τὸν Πεδάριτον· καὶ αὐτὸς ἀποθνήσκει, καὶ τῶν Χίων πολλοὶ, καὶ ὅπλα ἐλήφθη πολλά.

νϛ'. Μετὰ δὲ ταῦτα, οἱ μὲν Χῖοι ἔκ τε γῆς καὶ θαλάσσης ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον ἐπολιορκοῦντο, καὶ ὁ λιμὸς αὐτόθι ἦν μέγας· οἱ δὲ περὶ τὸν Πείσανδρον Ἀθηναίων πρέσβεις, ἀφικόμενοι ὡς τὸν Τισσαφέρνην, λόγους ποιοῦνται περὶ τῆς ὁμολογίας. Ἀλκιβιάδης δὲ (οὐ γὰρ αὐτῷ πάνυ τὰ ἀπὸ Τισσαφέρνους βέβαια ἦν, φοβουμένῳ τοὺς Πελοποννησίους μᾶλλον, καὶ ἔτι βουλομένῳ, καθάπερ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐδιδά-

tum esse de tota Chio. Illi vero *Chiis* succurrere statuerunt. Interea vero Pedaritus cum copiis auxiliariis, quas circa se habebat, et cum Chiis, cum toto exercitu adortus Atheniensium munitiones classi circumdatas, quandam earum partem cepit, et aliquot navibus subductis potitus est. Sed cum Athenienses eruptionem *in eos* fecissent, et Chios in fugam primos vertissent, reliquus etiam exercitus, qui circa Pedaritum erat, victus fuit; et ipse *Pedaritus* occubuit, et Chiorum multi, multaque arma capta sunt.

56. Postea vero Chii et a terra et a mari arctius obsidebantur, et ingens fames illic erat. At Pisander ejusque collegae, Atheniensium legati, cum ad Tissaphernem pervenissent, de pactionibus faciendis verba fecerunt. Alcibiades vero (nec enim Tissaphernis fides spem admodum certam ipsi afferebat, quia Peloponnesios magis *quam Athenienses* formidabat, et utrosque adhuc atterere volebat, quemadmodum etiam ab Alcibiade edoctus fuerat) ad hujusmodi *fraudis* genus *comminiscendum* se convertit,

ut Tissaphernes, quippe quod ab Atheniensibus res maximas peteret, nullam *cum ipsis* compositionem faceret. Videtur autem mihi et Tissaphernes idem voluisse, ipse quidem, propter metum; Alcibiades vero, postquam animadvertit, illum vel sic, *quod utrosque magis atterere vellet*, compositionis cupidum non esse, nolebat Atheniensibus videri invalidus ad hoc *illi* persuadendum: sed *hoc ab hominibus existimari volebat*, ut jam persuaso Tissapherni et *Atheniensibus* se adjungere volenti, *ipsos* Athenienses non offerre quantum sat esset. Alcibiades enim tot *res ab Atheniensibus* modum excedens postulabat (nam pro Tissapherne, qui praesens aderat, ipse verba faciebat) ut per Athenienses, quamvis magnam partem rerum, quas postulabat, *ei* concederent, tamen steterit, *quo minus inter eos compositio fieret.* Nam postulabat, ut et omnis Ionia traderetur, et praeterea insulae *Ioniae* adjacentes et alia, quibus cum Athenienses non adversarentur, tandem in tertio congressu, veritus ne jam plane deprehenderetur praestare non posse, *quae Atheniensibus ante promisisset*, petiit, ut finerent Regem aedifi-

σκετο, τρίβειν ἀμφοτέρους) τρέπεται ἐπὶ τοιόνδε εἶδος, ὥστε τὸν Τισσαφέρνην ὡς μέγιστα αἰτοῦντα παρὰ τῶν Ἀθηναίων, μὴ ξυμβῆναι. δοκεῖ δέ μοι καὶ Τισσαφέρνης τὸ αὐτὸ βουληθῆναι, αὐτὸς μὲν, διὰ τὸ δέος, ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης, ἐπειδὴ ἑώρα ἐκεῖνον καὶ ὣς οὐ ξυμβασείοντα, δοκεῖν τοῖς Ἀθηναίοις ἐβούλετο μὴ ἀδύνατος εἶναι πεῖσαι, ἀλλ' ὡς πεπεισμένῳ Τισσαφέρνει καὶ βουλομένῳ προσχωρῆσαι τοὺς Ἀθηναίους μὴ ἱκανὰ διδόναι. ᾔτει γὰρ τοσαῦτα ὑπερβάλλων ὁ Ἀλκιβιάδης, (λέγων αὐτὸς ὑπὲρ παρόντος τοῦ Τισσαφέρνους) ὥστε τῶν Ἀθηναίων, καίπερ ἐπιπολὺ ὅ,τι αἰτοίη ξυγχωρούντων, ὅμως αἴτιον γενέσθαι. Ἰωνίαν τε γὰρ πᾶσαν ἠξίουν δίδοσθαι, καὶ αὖθις νήσους τε τὰς ἐπικειμένας, καὶ ἄλλα, οἷς οὐκ ἐναντιουμένων τῶν Ἀθηναίων, τέλος ἐν τῇ τρίτῃ ἤδη ξυνόδῳ δείσας μὴ πάνυ φωραθῇ ἀδύνατος ὢν, ναῦς ἠξίου ἐᾷν βασιλέα ποιεῖσθαι, καὶ παραπλεῖν τὴν ἑαυ-

τῶν γῆν ὅποι ἂν καὶ ὅσαις ἂν βούληται. ἐνταῦθα δὴ οὐκέτι, ἀλλ' ἄπορα νομίσαντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐξηπατῆσθαι, δι' ὀργῆς ἀπελθόντες, κομίζονται ἐς τὴν Σάμον.

νζ΄. Τισσαφέρνης δὲ εὐθὺς μετὰ ταῦτα καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι παρέρχεται ἐς τὴν Καῦνον, βουλόμενος τοὺς Πελοποννησίους πάλιν τε κομίσαι ἐς τὴν Μίλητον, καὶ ξυνθήκας ἔτι ἄλλας ποιησάμενος, ἃς ἂν δύνηται, τροφήν τε παρέχειν, καὶ μὴ παντάπασιν ἐκπεπολεμῆσθαι· δεδιὼς μή, ἢν ἀπορῶσι πολλαῖς ναυσὶ τῆς τροφῆς, ἢ τοῖς Ἀθηναίοις ἀναγκασθέντες ναυμαχεῖν ἡσσηθῶσιν, ἢ κενωθεισῶν τῶν νεῶν, ἄνευ ἑαυτοῦ γένηται τοῖς Ἀθηναίοις ἃ βούλονται. ἔτι δὲ ἐφοβεῖτο μάλιστα μὴ τῆς τροφῆς ζητήσει πορθῶσι τὴν ἤπειρον. πάντων οὖν τούτων λογισμῷ καὶ προνοίᾳ ὥσπερ ἐβούλετο ἐπανισοῦν τοὺς Ἕλληνας πρὸς ἀλλήλους, μεταπεμψάμενος οὖν τοὺς Πελοποννησίους,

care naves, et ipſorum agrum obire, *et* quocunque, et *cum tot navibus*, quot libuiſſet. Tunc vero Athenienſes non amplius *cunctati*, ſed exiſtimantes *haec, quae poſtulabantur*, nulla ratione fieri poſſe, et *ſe* ab Alcibiade deceptos eſſe, cum ira digreſſi, Samum ſe receperunt.

57. Poſt haec autem Tiſſaphernes ſtatim et eadem hyeme in Caunum ſe contulit, quia volebat Peloponneſios Miletum rurſus reducere, aliisque pactionibus, quascunque *facere* poſſet, adhuc factis, et ſtipendium *illis* praebere, nec *ſibi* prorſus hoſtes fieri. Veritus ne, ſi laborarent inopia ſtipendii, quod magnae claſſi dare poſſent, aut coacti navale proelium cum Athenienſibus committere, ſuperarentur, aut claſſe nudata, Athenienſibus ſine ſe res ex animi ſententia ſuccederent. Praeterea vero maxime metuebat, ne *illi* ſtipendii quaerendi gratia continentem popularentur. Harum igitur omnium rerum rationem provide habens, ut (quemadmodum optabat) Graecos inter ſe coaequaret, Peloponneſiis accitis ſtipen-

dium numerat, et foedera *cum ipsis* tertio facit, in haec verba.

58. ' Tertiodecimo regni Darii ' anno, Alexippida Lacedaemone Ephoro, ' pactiones factae fuerunt in Maeandri pla- ' nitie inter Lacedaemonios et socios ac ' Tissaphernem et Hieramenem et Phar- ' naci liberos, de Regis et Lacedaemonio- ' rum sociorumque negotiis. Quaecunque ' regio Regis est in Asia, Regis esto. De- ' que sua regione Rex arbitratu suo statuat. ' Lacedaemonii vero sociive in Regis re- ' gionem ne eunto, ullius maleficii causa. ' vicissim etiam ne Rex in Lacedaemonio- ' rum sociorumve regionem, ullius maleficii ' causa. Quod si quis Lacedaemoniorum ' aut sociorum in Regis regionem nocendi ' gratia iverit, Lacedaemonii sociique pro- ' hibento. Et si quis e ditione Regis ad La-

τροφήν τε αὐτοῖς δίδωσι, καὶ σπονδὰς τρὶς τάσδε σπένδεται.

νή. ‘ΤΡΙΤΩ καὶ δεκάτῳ ἔτει Δαρείου ‘βασιλεύοντος, ἐφορεύοντος δὲ Ἀλεξιππίδα ‘ἐν Λακεδαίμονι, ξυνθῆκαι ἐγένοντο ἐν Μαι-‘άνδρου πεδίῳ Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ξυμ-‘μάχων πρὸς Τισσαφέρνην καὶ Ἱεραμένην, ‘καὶ τοὺς Φαρνάκου παῖδας, περὶ τῶν βασι-‘λέως πραγμάτων καὶ Λακεδαιμονίων καὶ ‘τῶν ξυμμάχων· χώραν τὴν βασιλέως, ‘ὅση τῆς Ἀσίας ἐστὶ, βασιλέως εἶναι. καὶ ‘περὶ τῆς χώρας τῆς ἑαυτοῦ βουλευέτω βα-‘σιλεὺς ὅπως βούλεται. Λακεδαιμονίους δὲ ‘καὶ τοὺς ξυμμάχους μὴ ἰέναι ἐπὶ χώραν τὴν ‘βασιλέως ἐπὶ κακῷ μηδενὶ, μηδὲ βασιλέα ‘ἐπὶ τὴν Λακεδαιμονίων μηδὲ τῶν ξυμμά-‘χων ἐπὶ κακῷ μηδενί. ἢν δέ τις Λακεδαι-‘μονίων ἢ τῶν ξυμμάχων ἐπὶ κακῷ ἴῃ ἐπὶ ‘τὴν βασιλέως χώραν, τοὺς Λακεδαιμο-‘νίους καὶ τοὺς ξυμμάχους κωλύειν· καὶ ἤν τις ‘ἐκ τῆς βασιλέως ἴῃ ἐπὶ κακῷ ἐπὶ Λακε-

'δαιμονίους ἢ τοὺς ξυμμάχους, βασιλεὺς κωλυέτω. τροφὴν δὲ ταῖς ναυσὶ ταῖς νῦν 'παρούσαις Τισσαφέρνην παρέχειν κατὰ 'τὰ ξυγκείμενα, μέχρις ἂν αἱ νῆες αἱ βασιλέως ἔλθωσι· Λακεδαιμονίους δὲ καὶ τοὺς 'ξυμμάχους, ἐπὴν αἱ βασιλέως νῆες ἀφίκωνται, τὰς ἑαυτῶν ναῦς ἢν βούλωνται 'τρέφειν, ἐφ' ἑαυτοῖς εἶναι. ἢν δὲ παρὰ 'Τισσαφέρνους λαμβάνειν ἐθέλωσι τὴν 'τροφὴν, Τισσαφέρνην παρέχειν. Λακεδαιμονίους δὲ καὶ τοὺς ξυμμάχους τελευτῶντος τοῦ πολέμου τὰ χρήματα Τισσαφέρνει 'ἀποδοῦναι ὁπόσα ἂν λάβωσιν. ἐπὴν δὲ αἱ 'βασιλέως νῆες ἀφίκωνται, αἵ τε Λακεδαιμονίων νῆες καὶ αἱ τῶν ξυμμάχων καὶ αἱ 'βασιλέως κοινῇ τὸν πόλεμον πολεμούντων, 'καθ' ὅ,τι ἂν Τισσαφέρνει δοκῇ, καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις. ἢν δὲ καταλύειν βούλωνται πρὸς Ἀθηναίους, ἐν ὁμοίῳ 'καταλύεσθαι.'

νθ'. Αἱ μὲν σπονδαὶ, αὗται ἐγένοντο.

'cedaemonios aut socios ierit, Rex prohi-'beto. Classi autem, quae nunc adest, sti-'pendium ex pacto Tissaphernes suppedi-'tato, donec regia classis venerit. Ubi au-'tem regia classis advenerit, si Lacedaemo-'nii sociique suam classem alere velint, *hoc* 'ipsis liceat. Sin a Tissapherne stipendi-'um accipere velint, Tissaphernes *hoc illis* 'praebeto. Lacedaemonii vero sociique fi-'nito bello pecunias Tissapherni reddunto, 'quascunque *ab eo* acceperint. Postquam 'autem classis regia venerit, Lacedaemoni-'orum et sociorum et Regis naves commu-'niter bellum gerunto, prout Tissapher-'ni et Lacedaemoniis et sociis videbitur. 'Quod si *bellum* adversus Athenienses *sus-*'*ceptum* deponere velint, *hoc* pariter *et de* '*communi sententia* deponant.'

59. Atque haec sunt foedera, quae tunc

facta fuerunt. Postea vero Tissaphernes operam dare coepit, ut et naves Phoenissas (quemadmodum *in foederum conditionibus* dictum fuerat) adduceret, et caetera *praestaret*, quaecunque promiserat. Volebat autem saltem manifeste demonstrare se praeparare *ea, quae promisisset.*

60. Jam autem sub extremam hyemem Boeoti Oropum, in quo erat Atheniensium praesidium, per proditionem ceperunt. Nonnulli autem Eretriensium et ipsorum Oropiorum *eos in eo capiendo* adjuverunt, qui operam clandestine dabant, ut Euboeam ad defectionem inducerent. Fieri enim non poterat, quin hoc oppidum, quod Eretriae imminebat, Atheniensibus *hoc* tenentibus, magnis detrimentis et Eretriam et caeteram Euboeam afficeret. Eretrienses igitur Oropo jam potiti in Rhodum iverunt, ut Peloponnesios in Euboeam accirent. Illi vero Chio potius, quae vexabatur, succurrere statuerunt, et cum omni classe e Rhodo solventes *eo* navigare coeperunt. Cum autem ad Triopium pervenissent, Atheniensium classem, quae ex Chalce veniebat, in alto

καὶ μετὰ ταῦτα παρεσκευάζετο Τισσαφέρνης τάς τε Φοινίσσας ναῦς ἄξων ὥσπερ εἴρητο, καὶ τἄλλα ὅσαπερ ὑπέσχετο. καὶ ἐβούλετο παρασκευαζόμενος γοῦν δῆλος εἶναι.

ζ'. Βοιωτοὶ δὲ, τελευτῶντος ἤδη τοῦ χειμῶνος, Ωρωπὸν εἷλον προδοσίᾳ, Αθηναίων ἐμφρουρούντων. ξυνέπραξαν δὲ Ερετριέων τε ἄνδρες καὶ αὐτῶν Ωρωπίων, ἐπιβουλεύοντες ἀπόστασιν τῆς Εὐβοίας. ἐπὶ γὰρ τῇ Ερετρίᾳ τὸ χωρίον ὂν, ἀδύνατα ἦν, Αθηναίων ἐχόντων, μὴ οὐ μεγάλα βλάπτειν καὶ Ερετρίαν καὶ τὴν ἄλλην Εὔβοιαν. ἔχοντες οὖν ἤδη τὸν Ωρωπὸν, ἀφικνοῦνται ἐς Ῥόδον οἱ Ερετριεῖς ἐπικαλούμενοι ἐς τὴν Εὔβοιαν τοὺς Πελοποννησίους. οἱ δὲ, πρὸς τὴν τῆς Χίου κακουμένης βοήθειαν μᾶλλον ὥρμηντο, καὶ ἄραντες πάσαις ταῖς ναυσὶν ἐκ τῆς Ῥόδου ἔπλεον. καὶ γενόμενοι περὶ τὸ Τριόπιον, καθορῶσι τὰς τῶν Αθηναίων ναῦς πελαγίας ἀπὸ τῆς Χάλκης

πλεύσας· καὶ ὡς οὐδέτεροι ἀλλήλοις ἐπέπλεον, ἀφικνοῦνται οἱ μὲν ἐς τὴν Σάμον, οἱ δὲ ἐς τὴν Μίλητον· καὶ ἑώρων οὐκέτι ἄνευ ναυμαχίας οἷόν τε εἶναι ἐς τὴν Χίον βοηθῆσαι. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε.

ξα΄. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους ἅμα τῷ ἦρι εὐθὺς ἀρχομένῳ, Δερκυλίδας τε ἀνὴρ Σπαρτιάτης, στρατιὰν ἔχων οὐ πολλὴν, παρεπέμφθη πεζῇ ἐφ' Ἑλλήσποντον, Ἄβυδον ἀποστήσων (εἰσὶ δὲ Μιλησίων ἄποικοι) καὶ οἱ Χῖοι, ἐν ὅσῳ αὐτοῖς ὁ Ἀστύοχος ἠπόρει ὅπως βοηθήσοι, ναυμαχῆσαι, πιεζόμενοι τῇ πολιορκίᾳ, ἠναγκάσθησαν. ἔτυχον δὲ, ἔτι ἐν Ῥόδῳ ὄντος Ἀστυόχου, ἐκ τῆς Μιλήτου Λέοντά τε ἄνδρα Σπαρτιάτην, ὃς Ἀντισθένει ἐπιβάτης ξυνεξῆλθε, κεκομισμένοι μετὰ τὸν Πεδαρίτου θάνατον, ἄρχοντα, καὶ ναῦς δώδεκα, αἳ ἔτυχον φύλακες Μιλήτου οὖσαι. ὧν ἦσαν Θούριαι πέν-

navigantem profpexerunt. Sed cum neutri in alteros incurfionem claffe feciffent, hi quidem Samum, illi vero Miletum fe receperunt. Videbant enim fe non amplius in Chium ad opem *Chiis obfeffis* ferendam, fine navali proelio proficifci poffe. Atque haec hyems exiit, hujusque belli, quod Thucydides confcripfit, vicefimus annus exceffit.

61. Infequentis autem aeftatis vere ftatim ineunte, Dercylidas vir Spartanus, cum non magna militum manu itinere pedeftri in Hellespontum miffus fuit, ut Abydum ad defectionem *ab Athenienfibus* faciendam folicitaret. Sunt autem *Abydeni* Milefiorum coloni. Interea vero Chii, dum Aftyochus dubitaret, qua ratione ipfis opem ferret, cum obfidione premerentur, navale proelium committere coacti fuerunt. Dum autem Aftyochus apud Rhodum adhuc effet, *Chii* Leontem, virum Spartanum Mileto profectum, qui cum Antifthene illinc vector *navisque defenfor* venerat, poft Pedariti mortem, ducem acceperant, et duodecim naves, quae praefidii caufa Mileti ftabant. Quarum erant quinque Thuriae,

et Syracusanae quatuor, et una Anaeitis, et una Milesia, et Leontis una. Cum igitur Chii cum omnibus totius populi copiis eruptionem fecissent, et quendam locum *natura* munitum occupassent, et simul ipsorum sex et triginta adversus duas et triginta Atheniensium *naves* in altum prodiissent, proelium navale commiserunt. Cum autem atrox proelium navale commissum fuisset, Chii et socii, *quum* non deteriore conditione *quam hostes* in eo proelio *essent*, (jam enim etiam vesper erat) in urbem redierunt.

62. Postea vero statim, cum Dercylidas itinere pedestri Mileto discessisset, Abydus, *quae est* in Hellesponto, ad Dercylidam et Pharnabazum defecit, et Lampsacus duobus post diebus. Strombichides vero, cum *hoc* ex Chio cognovisset, celeriter cum quatuor et viginti Atheniensium navibus (inter quas erant etiam *naves* militares gravis armaturae milites vehentes) ad opem *suis* ferendam accurrit. Cum autem Lampsacenos, qui obviam ei prodierant, proelio superasset, et Lampsacum nullis muris cinctam primo impetu et sublato clamore cepisset, et

τε, καὶ Συρακούσιαι τέσσαρες, καὶ μία Αναίϊτις, καὶ μία Μιλησία, καὶ Λέοντος μία. ἐπεξελθόντων δὲ τῶν Χίων πανδημεὶ, καὶ καταλαβόντων τὶ ἐρυμνὸν χωρίον, καὶ τῶν νεῶν αὐτοῖς ἅμα ἓξ καὶ τριάκοντα ἐπὶ τὰς τῶν Αθηναίων δύο καὶ τριάκοντα ἀναγομένων, ἐναυμάχησαν. καὶ καρτερᾶς γενομένης ναυμαχίας, οὐκ ἔλασσον ἔχοντες ἐν τῷ ἔργῳ οἱ Χῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι (ἤδη γὰρ καὶ ὀψὲ ἦν) ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν.

ξζ'. Μετὰ δὲ τοῦτο εὐθὺς τοῦ Δερκυλίδου πεζῇ ἐκ τῆς Μιλήτου παρεξελθόντος, Αβυδος ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ ἀφίσαται πρὸς Δερκυλίδαν καὶ Φαρνάβαζον, καὶ Λάμψακος δυοῖν ἡμέραιν ὕστερον. Στρομβιχίδης δ' ἐκ τῆς Χίου πυθόμενος, κατὰ τάχος βοηθήσας ναυσὶν Αθηναίων τέσσαρσι καὶ εἴκοσιν (ὧν καὶ στρατιώτιδες ἦσαν ὁπλίτας ἄγουσαι) ἐπεξελθόντων τῶν Λαμψακηνῶν, μάχῃ κρατήσας, καὶ αὐτοβοεὶ Λάμψακον ἀτείχιστον οὖσαν ἑλὼν, καὶ σκεύη μὲν καὶ ἀνδρά-

ποδα ἁρπαγὴν ποιησάμενος, τοὺς δὲ ἐλευθέρους πάλιν κατοικίσας, ἐπ' Ἄβυδον ἦλθε. καὶ ὡς οὔτε προσεχώρουν, οὔτε προσβαλὼν ἐδύνατο ἑλεῖν, ἐς τὸ ἀντιπέρας τῆς Ἀβύδου ἀποπλεύσας, Σηστὸν πόλιν τῆς Χερσονήσου (ἥν ποτε οἱ Μῆδοι εἶχον) καθίσατο φρούριον καὶ φυλακὴν τοῦ παντὸς Ἑλλησπόντου.

ξγ'. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ Χῖοί τε θαλασσοκράτορες μᾶλλον ἐγένοντο, καὶ οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ, καὶ ὁ Ἀστύοχος πυθόμενος τὰ περὶ τὴν ναυμαχίαν, καὶ τὸν Στρομβιχίδην καὶ τὰς ναῦς ἀπεληλυθότα, ἐθάρσησε. καὶ παραπλεύσας δυοῖν νεοῖν Ἀστύοχος ἐς Χίον, κομίζει αὐτόθεν τὰς ναῦς, καὶ ξυμπάσαις ἤδη ἐπίπλουν ποιεῖται ἐπὶ τὴν Σάμον. καὶ ὡς αὐτῷ, διὰ τὸ ἀλλήλοις ὑπόπτως ἔχειν, οὐκ ἀντανήγοντο, ἀπέπλευσε πάλιν ἐς τὴν Μίλητον. ὑπὸ γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἔτι πρότερον ἡ ἐν ταῖς Ἀθήναις δημοκρατία κατελύετο. ἐπειδὴ γὰρ οἱ περὶ τὸν

vaſa quidem ac mancipia diripuiſſet, ſed *homines* liberos in ſuas priſtinas ſedes reſtituiſſet, Abydum petiit. Sed cum neque deditionem facerent *Abydeni*, neque *Strombichides eorum urbem* aggreſſus expugnare poſſet, in *ulteriorem* regionem Abydo oppoſitam trajecit, et Seſtum urbem in Cherſoneſo ſitam (quam olim Medi tenuerant) totius Hellesponti praeſidium et cuſtodiam conſtituit.

63. Interea vero et Chii mare magis obtinuerunt, *eoque liberius utebantur*, et qui Mileti erant; et Aſtyochus, cum audiſſet proelium navale commiſſum, et Strombichidem et naves *hoſtiles* diſceſſiſſe, fiduciam animo concepit. Quamobrem Aſtyochus cum duabus navibus in Chium profectus, naves illinc deduxit, et jam cum tota claſſe adverſus Samum contendit. Cum autem *hoſtes*, quod inter ſe ſuſpecti eſſent, obviam ei non prodirent, Miletum rediit. Nam per id temporis, atque etiam prius, popularis ſtatus Athenis eſt ſublatus. Poſtquam enim Piſander, ejusque collegae *Athenienſium* le-

gati, a Tissapherne Samum redierunt, res in castris longe firmius obstrinxerunt, quod vel ipsi Samii *suae civitatis viros* potentes hortarentur, ut secum paucorum dominatum *in urbe* constituere conarentur, quamvis ipsimet *prius* alii adversus alios surrexissent, ne paucorum dominatu regerentur. Quinetiam Athenienses, qui Sami erant, cum et ipsi colloquium inter se habuissent, et rem contulissent, statuerunt, Alcibiadem quidem (quandoquidem hoc ei non esset cordi) missum facere. Etenim *existimabant*, ipsum idoneum non esse, qui ad paucorum dominatum veniret, sed et ipsos, quod etiam in periculo jam versarentur, per se dispicere *oportere*, quonam modo res istae non remitterentur, et simul res bellicae sustinerentur, ipsique pecuniam ex suis privatis aedibus alacriter conferrent, et si quid aliud opus esset, *suppeditarent*, quod non amplius aliorum, quam sua ipsorum causa labores ac aerumnas perferrent.

64. Cum igitur his *verbis se mutuo* adhortati fuissent, tunc statim Pisandrum et dimidiam legatorum partem domum dimi-

Πείσανδρον πρέσβεις παρὰ τοῦ Τισσαφέρνους ἐς τὴν Σάμον ἦλθον, τά τε ἐν αὐτῷ τῷ στρατεύματι [ἔτι] βεβαιότερον κατέλαβον, καὶ αὐτῶν τῶν Σαμίων προτρεψάντων τοὺς δυνατοὺς ὥστε πειρᾶσθαι μετὰ σφῶν ὀλιγαρχηθῆναι, καίπερ ἐπαναστάντας αὐτοὺς ἀλλήλοις ἵνα μὴ ὀλιγαρχῶνται. καὶ ἐν σφίσιν αὐτοῖς ἅμα οἱ ἐν τῇ Σάμῳ τῶν Ἀθηναίων κοινολογούμενοι ἐσκέψαντο, Ἀλκιβιάδην μὲν, ἐπειδήπερ οὐ βούλεται, ἐᾶν· (καὶ γὰρ οὐκ ἐπιτήδειον αὐτὸν εἶναι ἐς ὀλιγαρχίαν ἐλθεῖν) αὐτοὺς δὲ ἐπὶ σφῶν αὐτῶν, ὡς ἤδη καὶ κινδυνεύοντας, ὁρᾶν ὅτῳ τρόπῳ μὴ ἀνεθήσεται τὰ πράγματα, καὶ τὰ τοῦ πολέμου ἅμα ἀντέχειν, καὶ ἐσφέρειν αὐτοὺς ἐκ τῶν ἰδίων οἴκων προθύμως χρήματα, καὶ ἤν τι ἄλλο δέῃ, ὡς οὐκέτι ἄλλοις ἢ σφίσιν αὐτοῖς ταλαιπωροῦντας.

ξδ'. Παρακελευσάμενοι οὖν τοιαῦτα, τὸν μὲν Πείσανδρον εὐθὺς τότε καὶ τῶν πρέσβεων τοὺς ἡμίσεας ἀπέστελλον ἐπ' οἴ-

L 4

κου, πράξοντας τἀκεῖ, (καὶ εἴρητο αὐτοῖς, τῶν ὑπηκόων πόλεων αἷς ἂν προσίσχωσιν, ὀλιγαρχίαν καθιστάναι) τοὺς δ' ἡμίσεας ἐς τἄλλα τὰ ὑπήκοα χωρία ἄλλους ἄλλη διέπεμπον. καὶ Διοτρέφην ὄντα περὶ Χίον, ᾑρημένον δὲ ἐς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης ἄρχειν, ἀπέστελλον ἐπὶ τὴν ἀρχήν. καὶ ἀφικόμενος ἐς τὴν Θάσον, τὸν δῆμον κατέλυσε. καὶ ἀπελθόντος αὐτοῦ, οἱ Θάσιοι δευτέρῳ μηνὶ μάλιστα τὴν πόλιν ἐτείχιζον, ὡς τῆς μὲν [μετ'] Ἀθηναίων ἀριστοκρατίας οὐδὲν ἔτι προσδεόμενοι, τὴν δὲ ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἐλευθερίαν ὅσαι ἡμέραι προσδεχόμενοι. καὶ γὰρ καὶ φυγὴ αὐτῶν ἔξω ἦν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων παρὰ τοῖς Πελοποννησίοις, καὶ αὕτη μετὰ τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπιτηδείων κατὰ κράτος ἔπρασσε ναῦς τε κομίσαι, καὶ τὴν Θάσον ἀποστῆσαι. ξυνέβη οὖν αὐτοῖς μάλιστα ἃ ἐβούλοντο, τὴν πόλιν τε ἀκινδύνως ὀρθοῦσθαι, καὶ τὸν ἐναντιωσόμενον δῆμον καταλελύσθαι. περὶ μὲν οὖν τὴν Θάσον

ferunt ad res ibi transigendas (ipsis autem negotium datum fuerat, ut in subditorum civitatibus, ad quas appellerent, paucorum dominatum constituerunt) alteram vero dimidiam *legatorum* partem in alia subditorum oppida, alium alio dimiserunt. Et Diotrephem, qui circa Chium agebat, qui delectus fuerat, ut Thraciam gubernaret, ad *suum* magistratum *gerendum* miserunt. Hic autem Thasum profectus, statum popularem sustulit. Post ejus autem discessum, altero fere mense Thasii urbem muris cingere coeperunt, quasi nequaquam jam indigerent optimatum statu, qui apud Athenienses esset, sed quotidie libertatem a Lacedaemoniis exspectarent. Nam eorum etiam exsules ab Atheniensibus *ex urbe* pulsi, foris apud Lacedaemonios erant, atque isti cum necessariis, qui in urbe erant, totis viribus operam dabant, ut et naves *illuc Lacedaemone* adducerent, et Thasum ad defectionem impellerent. Ipsis igitur accidit, quod maxime cupiebant, ut et sine periculo civitas rem feliciter gereret, et popularis status tolleretur, qui adversaturus fuisset. In Thaso igitur res cecidit contra vota illorum Atheniensium, qui paucorum dominatum

conſtituere volebant. Quin etiam et apud multos alios, qui *Athenienſium* imperio parebant, *idem accidiſſe* mihi videtur. Civitates enim attentiores ad rem ſuam factae, et excuſſo metu rerum quas gerendas ſuſcipiebant, ad apertam *certamque* libertatem progreſſae ſunt, illam *ſpecioſam ac* fallacem reipublicae recte adminiſtrandae formam ab Athenienſibus *propoſitam, certae libertati* non anteponentes.

65. At Piſander et ejus collegae, dum praeterveherentur, quemadmodum ſtatutum fuerat, ex urbibus, *quas adibant*, ſtatum popularem tollebant; quinetiam cum ex nonnullis urbibus gravis armaturae milites ſibi ſocios adjunxiſſent, quos ſecum ducebant, Athenas reverterunt: et pleraque a *ſuis* ſodalibus ante *ſuum reditum jam* confecta deprehenderunt. Etenim Androclem quemdam, acerrimum ſtatus popularis propugnatorem, qui etiam inter primos exſtiterat auctor Alcibiadis expellendi, quidam ex junioribus conſpiratione facta clam interfecerunt. Ipſum autem duabus de cauſis interfecerunt, tum quod populum ſuis concionibus ductaret, tum etiam, idque multo magis, quod eum Alcibiadi, tanquam rever-

τἀναντία τοῖς τὴν ὀλιγαρχίαν καθιστᾶσι τῶν Ἀθηναίων ἐγένετο, δοκεῖ δέ μοι καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς τῶν ὑπηκόων. σωφροσύνην γὰρ λαβοῦσαι αἱ πόλεις, καὶ ἄδειαν τῶν πρασσομένων, ἐχώρησαν ἐπὶ τὴν ἄντικρυς ἐλευθερίαν, τὴν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ὕπουλον εὐνομίαν οὐ προτιμήσαντες.

ξέ. Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Πείσανδρον, παραπλέοντές τε, ὥσπερ ἐδέδοκτο, τοὺς δήμους ἐν ταῖς πόλεσι κατέλυον, καὶ ἅμα ἔστιν ἀφ᾽ ὧν χωρίων καὶ ὁπλίτας ἔχοντες σφίσιν αὐτοῖς ξυμμάχους, ἦλθον ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ καταλαμβάνουσι τὰ πλεῖστα τοῖς ἑταίροις προειργασμένα. καὶ γὰρ Ἀνδροκλέα τέ τινα τοῦ δήμου μάλιστα προεστῶτα ξυστάντες τινὲς τῶν νεωτέρων, κρύφα ἀποκτείνουσιν, ὥσπερ καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην οὐχ ἥκιστα ἐξήλασε· καὶ αὐτὸν κατ᾽ ἀμφότερα, τῆς τε δημαγωγίας ἕνεκα, καὶ οἰόμενοι τῷ Ἀλκιβιάδῃ ὡς κατιόντι, καὶ τὸν Τισσαφέρνην φίλον ποιήσοντι, χαριεῖσθαι,

μᾶλλόν τι διέφθειραν. καὶ ἄλλους τινὰς ἀνεπιτηδείους τῷ αὐτῷ τρόπῳ κρύφα ἀνάλωσαν. λόγος τε ἐκ τοῦ φανεροῦ προείργαστο αὐτοῖς, ὡς οὔτε μισθοφορητέον εἴη ἄλλους ἢ τοὺς στρατευομένους, οὔτε μεθεκτέον τῶν πραγμάτων πλείοσιν ἢ πεντακισχιλίοις, καὶ τούτοις οἳ ἂν μάλιστα τοῖς τε χρήμασι καὶ τοῖς σώμασιν ὠφελεῖν οἷοί τε ὦσιν.

ξϛ'. Ην δὲ τοῦτο εὐπρεπὲς πρὸς τοὺς πλείους, ἐπεὶ ἕξειν γε τὴν πόλιν οἵπερ καὶ μεθιστάναι ἔμελλον. δῆμος μέντοι ὅμως ἔτι καὶ βουλὴ ἀπὸ τοῦ κυάμου ξυνελέγετο. ἐβούλευον δὲ οὐδὲν ὅ,τι μὴ τοῖς ξυνεστῶσι δοκοίη· ἀλλὰ καὶ οἱ λέγοντες ἐκ τούτων ἦσαν, καὶ τὰ ῥηθησόμενα πρότερον αὐτοῖς προὐσκέπτετο. ἀντέλεγέ τε οὐδεὶς ἔτι τῶν ἄλλων, δεδιὼς καὶ ὁρῶν πολὺ τὸ ξυνεστηκός· εἰ δέ τις καὶ ἀντείποι, εὐθὺς ἐκ τρόπου τινὸς ἐπιτηδείου ἐτεθνήκει. καὶ τῶν δρασάντων οὔτε ζήτησις, οὔτ', εἰ ὑποπτεύοιντο, δικαί-

furo et Tiffaphernis amicitiam conciliaturo, gratificaturum exiftimarent. Aliosque nonnullos *ad paucorum dominatum* non aptos, eodem modo clam fuftulerunt. Et orationem praemeditati fuerant, quam propalam habebant, ftipendium non effe dandum ullis aliis, nifi iis, qui militarent, nec plures quam quinque hominum millia ad reipublicae adminiftrationem admittendos effe, eosque qui et pecuniis et corporibus *rempublicam* maxime juvare poffent.

66. Haec autem res apud plerosque fpeciofum praetextum habebat; fiquidem qui *reipublicae ftatum* erant immutaturi, iidem civitatis adminiftrationem erant habituri. Veruntamen et populus et Senatus adhuc de more *cum fabis ad ferenda fuffragia* congregabatur. Sed nihil confultando ftatuebant, quod non conjuratis placeret. Quinetiam illi, qui concionabantur, erant ex horum *conjuratorum* numero, et quae dicenda erant, prius *quam apud populum efferrentur*, ab ipfis perpendebantur: nec aliorum ullus amplius contradicebat, quod magnum conjuratorum numerum metueret ac videret. Quod fi quis contradixiffet, confeftim ali-

quo idoneo modo necabatur. neque de percussoribus inquirebatur, neque, si suspecti erant, supplicium sumebatur. Sed populus quiescebat, adeoque perterrefactus erat, ut si quis esset, cui nulla vis afferretur, is in lucro poneret, etiam si taceret. Cum autem longe majorem conjuratorum numerum esse ducerent, quam erat, animis succumbebant. Eum enim compertum habere non poterant, tum propter civitatis magnitudinem, tum propter mutuam ignorationem. Quinetiam hac ipsa de causa non licebat cuiquam apud alium miserari ac lamentari vicem suam, ita ut inito consilio ulcisceretur. Aut enim ignotum invenisset, cui dicturus esset; aut notum, *sed* infidum. Nam singuli de populo ita se mutuo adibant, ut alii aliis essent suspecti, quasi *eorum* unusquisque particeps esset rerum, quae agebantur. Nam *in hoc conjuratorum numero* inerant etiam *nonnulli*, quos nullus unquam suspicatus fuisset se ad paucorum dominatum conversuros, et isti in primis effecerunt, ut nulla fides populo haberetur, et plurimum contulerunt ad confirmandum paucorum dominatum, quod populares ad mutuam, eamque minime dubiam diffidentiam induxissent.

ὥστις ἐγίγνετο· ἀλλ' ἡσυχίαν εἶχεν ὁ δῆμος, καὶ κατάπληξιν τοιαύτην, ὥστε κέρδος, ὁ μὴ πάσχων τὶ βίαιον, εἰ καὶ σιγῴη, ἐνόμιζε. καὶ τὸ ξυνεστηκὸς πολὺ πλέον ἡγούμενοι εἶναι ἢ ἐτύγχανεν ὂ ἦν, ἡσσῶντο ταῖς γνώμαις· καὶ ἐξευρεῖν αὐτὸ ἀδύνατοι ὄντες διὰ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως, καὶ [διὰ] τὴν ἀλλήλων ἀγνωσίαν οὐκ εἶχον. κατὰ δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ προσολοφύρασθαι τινὶ ἀγανακτήσαντα, ὥστε ἀμύνασθαι ἐπιβουλεύσαντα, ἀδύνατον ἦν. ἢ γὰρ ἀγνῶτα ἂν εὗρεν ᾧ ἐρεῖ, ἢ γνώριμον, ἄπιστον. ἀλλήλοις γὰρ ἅπαντες ὑπόπτως προσῄεσαν οἱ τοῦ δήμου, ὡς μετέχοντά τινα τῶν γιγνομένων. ἐνῆσαν γὰρ καὶ οὓς οὐκ ἄν ποτέ τις ᾤετο ἐς ὀλιγαρχίαν τραπέσθαι, καὶ τὸ ἄπιστον οὗτοι μέγιστον πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐποίησαν, καὶ πλεῖστα ἐς τὴν τῶν ὀλίγων ἀσφάλειαν ὠφέλησαν, βέβαιον τὴν ἀπιστίαν τῷ δήμῳ πρὸς ἑαυτὸν καταστήσαντες.

ξζʹ. Εν τούτῳ οὖν τῷ καιρῷ οἱ περὶ τὸν Πείσανδρον ἐλθόντες, εὐθὺς τῶν λοιπῶν εἴχοντο· καὶ πρῶτον μὲν τὸν δῆμον ξυλλέξαντες, εἶπον γνώμην, δέκα ἄνδρας ἑλέσθαι ξυγγραφέας αὐτοκράτορας· τούτους δὲ ξυγγράψαντας γνώμην ἐσενεγκεῖν ἐς τὸν δῆμον ἐς ἡμέραν ῥητὴν, καθ' ὅ,τι ἄριστα ἡ πόλις οἰκήσεται· ἔπειτα ἐπειδὴ ἡ ἡμέρα ἐφῆκε, ξυνέλεξαν τὴν ἐκκλησίαν ἐς τὸν Κολωνόν. (ἔστι δὲ ἱερὸν Ποσειδῶνος ἔξω τῆς πόλεως, ἀπέχον σταδίους μάλιστα δέκα) καὶ ἐσήνεγκαν οἱ ξυγγραφεῖς ἄλλο μὲν οὐδὲν, αὐτὸ δὲ τοῦτο, ἐξεῖναι μὲν Αθηναίων ἀνειπεῖν γνώμην ἣν ἄν τις βούλεται· ἢν δέ τις τὸν εἰπόντα ἢ γράψηται παρανόμων, ἢ ἄλλῳ τῳ τρόπῳ βλάψῃ, μεγάλας ζημίας ἐπέθεσαν. ἐνταῦθα δὴ λαμπρῶς ἐλέγετο ἤδη μήτε ἀρχὴν ἄρχειν μηδεμίαν ἔτι ἐκ τοῦ αὐτοῦ κόσμου, μήτε μισθοφορεῖν. Προέδρους τε ἑλέσθαι πέντε ἄνδρας, τούτους δὲ, ἑλέσθαι ἑκατὸν, καὶ τῶν

67. Interea vero Pisander ejusque collegae *Athenas* reversi, confestim caeteris peragendis operam dare coeperunt. Ac primum quidem populo coacto sententiam dixerunt, decem viros legum conscribendarum causa deligendos, qui summam *hujus rei* potestatem haberent. Hi vero rogationem conscriptam ad populum ad certam diem ferrent, qua ratione respublica optime administrari posset. Ubi autem *dicta* dies advenit, concionem convocarunt in Colonum. (est autem *hic locus editus, et* Neptuno sacer, extra urbem, decem ferme stadiis *ab ea* distans.) Atque hi legum conscriptores nihil quidem aliud promulgarunt, sed hoc ipsum, Cuivis Atheniensium licere sententiam pronuntiare quamcunque vellet. Si quis autem aut legum violatarum accusasset, aut quoquo alio modo laesisset eum, qui *suam sententiam libere* pronuntiasset, ingentibus poenis sanxerunt. Hic vero aperte dixerunt, jam nec ullum magistratum amplius ex pristino *civitatis* instituto gerendum, nec stipendium *aliis, nisi illis, qui militarent*, dandum esse: sed quinque praesides deligendos, a quibus rursus centum

alii viri deligerentur, quorum ſinguli tres *alios ſibi cooptarent*. Hi vero numero quadringenti in curiam ingreſſi, ſumma poteſtate praediti, imperarent prout optimum eſſe cognoſcerent; et quinque millia *civium* congregarent, quoties ipſis videretur.

68. Qui autem hanc quidem ſententiam dixit, fuit Piſander, qui etiam caeteris in rebus propalam *et* maximo ſtudio cum aliis ejusdem conjurationis ſociis popularem ſtatum evertit. Qui vero totum negotium compoſuerat, et jampridem praemeditatus fuerat rationem, qua *res* in eum ſtatum devenit, fuit Antiphon, vir Athenienſium ſui temporis nulli ſecundus, et in rebus excogitandis, et in iis, quae ſenſiſſet, exprimendis praeſtantiſſimus: qui ad populum quidem, aut ad *ullum* aliud concilium, in quo aliquid ſermonibus agitaretur, ſua ſponte non prodibat; ſed propter eloquentiam multitudini ſuſpectus erat: eos tamen, qui vel in judicio vel apud populum certabant, quisquis eum aliqua de re conſuluiſſet, hic unus vir, plurimum juvare poterat. Atque hic ipſe, poſtquam quadringentorum

ἑκατὸν ἕκαστον πρὸς ἑαυτῷ τρεῖς. ἐλθόντας δὲ αὐτοὺς τετρακοσίους ὄντας ἐς τὸ βουλευτήριον, ἄρχειν ὅπῃ ἂν ἄριστα γιγνώσκωσιν αὐτοκράτορας· καὶ τοὺς πεντακισχιλίους δὲ ξυλλέγειν, ὁπόταν αὐτοῖς δοκῇ.

ξή. Ην δὲ ὁ μὲν τὴν γνώμην ταύτην εἰπὼν Πείσανδρος, καὶ τἄλλα ἐκ τοῦ προφανοῦς προθυμότατα ξυγκαταλύσας τὸν δῆμον· ὁ μέντοι ἅπαν τὸ πρᾶγμα ξυνθεὶς, ὅτῳ τρόπῳ κατέστη ἐς τοῦτο, καὶ ἐκ πλείστου ἐπιμεληθεὶς, Αντιφῶν ἦν, ἀνὴρ Αθηναίων τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀρετῇ τε οὐδενὸς ὕστερος, καὶ κράτιστος ἐνθυμηθῆναι γενόμενος, καὶ ἃ ἂν γνοίη, εἰπεῖν. καὶ ἐς μὲν δῆμον οὐ παριὼν, οὐδ' ἐς ἄλλον ἀγῶνα ἑκούσιος οὐδένα, ἀλλ' ὑπόπτως τῷ πλήθει διὰ δόξαν δεινότητος διακείμενος, τοὺς μέντοι ἀγωνιζομένους, καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ ἐν δήμῳ πλεῖστα, εἷς ἀνὴρ, ὅστις ξυμβουλεύσαιτό τι, δυνάμενος ὠφελεῖν. καὶ αὐτός τε, ἐπειδὴ τὰ τῶν τετρακοσίων

ἐν ὑςέρῳ μεταπεσόντα ὑπὸ τȣ̃ δήμȣ ἐκακȣ̃το, ἄριςα φαίνεται τῶν μέχρις ἐμȣ̃ ὑπὲρ αὐτῶν τȣ́των αἰτίας, ὡς ξυγκατέςησε θανάτȣ δίκην ἀπολογησάμενος. παρέσχε δὲ ϗ Φρύνιχος ἑαυτὸν πάντων διαφερόντως προθυμότατον ἐς τὴν ὀλιγαρχίαν, δεδιὼς τὸν Ἀλκιβιάδην, ϗ ἐπιςάμενος εἰδότα αὐτὸν ὅσα ἐν τῇ Σάμῳ πρὸς τὸν Ἀςύοχον ἔπραξε· νομίζων ȣ̓κ ἄν ποτε αὐτὸν κατὰ τὸ εἰκὸς ὑπ᾽ ὀλιγαρχίας κατελθεῖν. πολὺ δὲ πρὸς τὰ δεινὰ, ἐπειδήπερ ὑπέςη, φερεγγυώτατος ἐφάνη. καὶ Θηραμένης ὁ τȣ̃ Ἄγνωνος, ἐν τοῖς ξυγκαταλύȣσι τὸν δῆμον πρῶτος ἦν, ἀνὴρ ȣ̓́τε εἰπεῖν ȣ̓́τε γνῶναι ἀδύνατος. ὥςε ἀπ᾽ ἀνδρῶν πολλῶν καὶ ξυνετῶν πραχθὲν τὸ ἔργον, ȣ̓κ ἀπεικότως, καίπερ μέγα ὂν, προὐχώρησε. χαλεπὸν γὰρ ἦν τὸν Ἀθηναίων δῆμον ἔτει ἑκατοςῷ μάλιςα ἐπειδὴ οἱ τύραννοι κατελύθησαν, ἐλευθερίας παῦσαι, ϗ ȣ̓ μόνον μὴ ὑπήκοον ὄντα, ἀλλὰ ϗ ὑ-

ſtatus collapſus, a populo vexari *plectique* coepit, cum in judicium vocatus fuiſſet harum ipſarum *rerum* cauſa, quaſi *cum caeteris conjuratis paucorum dominatum* conſtituiſſet, optime omnium, ad meam usque memoriam, capitis cauſam dixiſſe videtur. Phrynichus etiam ſeſe omnium longe ſtudioſiſſimum praeſtitit in paucorum dominatu *conſtituendo*, quod Alcibiadem metueret, ac ſciret, eum ſcire quaecunque Sami cum Aſtyocho tractaſſet; exiſtimans eum (ut credibile erat) nunquam *in patriam* reverſurum, *ut* ſub paucorum dominatu *viveret.* In periculis autem ſuſtinendis, poſtquam *ſemel ea* ſuscepit, longe fortiſſimus eſt viſus. Theramenes etiam Agnonis *filius*, vir nec infacundus nec imprudens, inter illos, qui popularem ſtatum everterunt, primus fuit. Quamobrem opus a multis et prudentibus viris tractatum, quamvis eſſet arduum, *tamen* haud immerito ſucceſſit. Arduum enim erat populum Athenienſem centeſimo fere ab exactis tyrannis anno libertate privare, qui non ſolum nullius imperio parebat, ſed etiam plusquam hujus

temporis dimidio ipſe aliis imperare conſueverat.

69. Poſtquam autem concio, nemine refragante, haec rata habuit, et dimiſſa fuit, *conjuratorum principes* aliquanto poſt illos quadringentos in curiam hoc modo introduxerunt. Athenienſes omnes, partim quidem in muris, partim vero in ſtationibus, acie inſtructa aſſidue ſtabant, propter hoſtes apud Deceleam agentes. Illo igitur die eos quidem, qui *conjurationis* conſcii non erant, abire permiſerunt, quemadmodum conſueverunt. Conjurationis vero ſociis clam praeceptum fuerat, ne in ipſis ſtationibus, in quibus armati excubias agere ſolebant, permanerent, ſed procul *ab his ſtarent*, et, ſi quis iis, quae fierent, adverſaretur, ſumtis armis *hoc ab eo fieri* non permitterent. Quibus autem haec praecepta fuerant, et qui ad hoc ipſum *peragendum* cum ſuis armis venerant, fuerunt et Andrii, et Tenii, et Caryſtiorum trecenti, et ex Aeginetis illi coloni, quos Athenienſes *illic* habitaturos miſerant. His autem ita diſpoſitis, illi quadringenti viri, cum occulto quique pugio-

πὲρ ἥμισυ τοῦ χρόνου τούτου αὐτὸν ἄλλων ἄρχειν εἰωθότα.

ξθʹ. Επειδὴ δὲ ἡ ἐκκλησία, οὐδενὸς ἀντειπόντος, ἀλλὰ κυρώσασα ταῦτα διελύθη, τοὺς τετρακοσίους τρόπῳ τοιῷδε ὕστερον ἤδη εἰς τὸ βουλευτήριον εἰσήγαγον. ἦσαν δ' Ἀθηναίων πάντες ἀεὶ, οἱ μὲν ἐπὶ τείχει, οἱ δ' ἐν τάξει, τῶν ἐν Δεκελείᾳ πολεμίων ἕνεκα, ἐφ' ὅπλοις. τῇ οὖν ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τοὺς μὲν μὴ ξυνειδότας εἴασαν, ὥσπερ εἰώθεσαν, ἀπελθεῖν, τοῖς δ' ἐν τῇ ξυνωμοσίᾳ εἴρητο ἡσυχῇ μὴ ὑπ' αὐτοῖς τοῖς ὅπλοις ἀλλ' ἄπωθεν περιμένειν, καὶ, ἤν τις ἐνίστηται τοῖς ποιουμένοις, λαβόντας τὰ ὅπλα μὴ ἐπιτρέπειν. ἦσαν δὲ καὶ Ἄνδριοι, καὶ Τήνιοι, καὶ Καρυστίων τριακόσιοι, καὶ Αἰγινητῶν τῶν ἐποίκων, οὓς οἱ Ἀθηναῖοι ἔπεμψαν οἰκήσοντας, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἥκοντες ἐν τοῖς ἑαυτῶν ὅπλοις, οἷς ταῦτα προείρητο. τούτων δὲ διατεταγμένων οὕτως, ἐλθόντες οἱ τετρακόσιοι, μετὰ ξιφιδίου ἀφανοῦς

ἕκαστος, καὶ οἱ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν μετ᾽ αὐτῶν Ἕλληνες νεανίσκοι (οἷς ἐχρῶντο εἴτι πȣ δέοι χειρȣργεῖν) ἐπέστησαν τοῖς ἀπὸ τȣ̃ κυάμȣ βȣλευταῖς, ȣ̃σιν ἐν τῷ βȣλευτηρίῳ· καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐξιέναι, λαβȣ̃σι τὸν μισθόν· ἔφερον δὲ αὐτοῖς τȣ̃ ὑπολοίπȣ χρόνȣ παντὸς αὐτοὶ, καὶ ἐξιȣ̃σιν ἐδίδοσαν.

ο΄. Ὡς δὲ τȣ́τῳ τῷ τρόπῳ ἥ τε βȣλὴ ȣ̓δὲν ἀντειπȣ̃σα ὑπεξῆλθε, καὶ οἱ ἄλλοι πολῖται ȣ̓δὲν ἐνεωτέριζον, ἀλλ᾽ ἡσύχαζον, οἱ δὲ τετρακόσιοι, ἐσελθόντες ἐς τὸ βȣλευτήριον, τότε μὲν Πρυτάνεις τε σφῶν αὐτῶν ἀπεκλήρωσαν, καὶ ὅσα πρὸς τȣ̀ς θεȣ̀ς εὐχαῖς καὶ θυσίαις καθιστάμενοι ἐς τὴν ἀρχὴν ἐχρήσαντο. ὕστερον δὲ πολὺ μεταλλάξαντες τῆς τȣ̃ δήμȣ διοικήσεως, πλὴν τȣ̀ς φεύγοντας ȣ̓ κατῆγον, τȣ̃ Ἀλκιβιάδȣ ἕνεκα. τὰ δὲ ἄλλα, ἔνεμον κατὰ κράτος τὴν πόλιν. καὶ ἄνδρας τέ τινας ἀπέκτειναν ȣ̓ πολλȣ̀ς, οἳ ἐδόκȣν ἐπιτήδειοι εἶναι ὑπεξαιρεθῆναι, καὶ ἄλλȣς ἔδησαν, τȣ̀ς δὲ καὶ με-

ne profecti, comitantibus centum et viginti Graecis adolescentibus (quibus utebantur, sicubi manu illorum ad caedem aliquam faciendam opus erat) Senatores, qui in curia erant, et qui in suffragiis ferendis uti solebant fabis, circumsteterunt, ipsosque sumta *sua* mercede exire jusserunt. Attulerant autem ipsi *mercedem* reliqui totius *superioris* temporis, ipsisque exeuntibus *eam* dederunt.

70. Cum igitur Senatus *ex curia* nihil refragatus hoc modo se subduxisset, et caeteri cives nihil innovarent, sed quiescerent; illi quadringenti in curiam ingressi tunc quidem Prytanes e suo corpore sortito constituerunt, et quibuscunque votis atque sacrificiis divini cultus gratia magistratus iniri solent, usi sunt. Postea vero valde immutata reipublicae administrandae ratione, qua populus ante utebatur, praeterquam quod exsules (Alcibiadis gratia) non restituerunt, caeteris in rebus civitatem imperiose regebant. Nonnullos etiam viros, haud multos *tamen*, interfecerunt, qui digni videbantur, qui clam de medio tollerentur; nonnullos etiam in vincula conjecerunt, quinetiam

nonnullos relegaverunt. Ad Agidem quoque Lacedaemoniorum regem, qui erat apud Deceleam, caduceatorem miserunt, per quem significarunt, *se* in gratiam redire velle, et consentaneum esse ipsum sibi, non autem amplius infido populo, magis *quam prius* assentiri.

71. Ille vero existimans civitatem nondum quietam esse, nec tam cito populum antiquam libertatem traditurum, nec quieturum, si magnum Lacedaemoniorum exercitum conspexisset, quinetiam ne in praesentia quidem admodum credens, eos non amplius turbari, illis quidem, qui a quadringentis missi fuerant, nullam de compositione responsum dedit: sed cum praeterea magnum exercitum ex Peloponneso accersisset, non multo post et ipse cum illo praesidio, quod ad Deceleam erat, et cum *novis* copiis, quae venerant, ad ipsa Atheniensium moenia descendit, sperans vel ipsos, dum essent turbati, in suam potestatem arbitratu suo facilius venturos, vel etiam primo statim impetu, simul ac sui milites clamorem sustulissent, propter tumultum, quem intra pariter et extra fore credibile esset. Sibi enim

τέστησαν. πρός τε Ἄγιν τὸν Λακεδαιμονίων βασιλέα, ὄντα ἐν τῇ Δεκελείᾳ, ἐπεκηρυκεύοντο, λέγοντες διαλλαγῆναι βούλεσθαι, καὶ εἰκὸς εἶναι αὐτὸν σφίσι καὶ οὐκέτι τῷ ἀπίστῳ δήμῳ μᾶλλον ξυγχωρεῖν.

οα΄. Ὁ δὲ, νομίζων τὴν πόλιν οὐχ ἡσυχάζειν, οὐδὲ εὐθὺς οὕτω τὸν δῆμον τὴν παλαιὰν ἐλευθερίαν παραδώσειν· εἴτε στρατιὰν πολλὴν ἴδοι σφῶν, οὐκ ἂν ἡσυχάσειν, οὐδὲ ἐν τῷ παρόντι πάνυ πιστεύων μὴ οὐκέτι ταράττεσθαι αὐτοὺς, τοῖς μὲν ἀπὸ τῶν τετρακοσίων ἐλθοῦσιν οὐδὲν ξυμβατικὸν ἀπεκρίνατο, προσμεταπεμψάμενος δὲ ἐκ Πελοποννήσου στρατιὰν πολλὴν, οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ αὐτὸς τῇ ἐκ τῆς Δεκελείας φρουρᾷ μετὰ τῶν ἐλθόντων κατέβη πρὸς αὐτὰ τὰ τείχη τῶν Ἀθηναίων· ἐλπίσας ἢ ταραχθέντας αὐτοὺς μᾶλλον ἂν χειρωθῆναι σφίσιν ᾗ βούλονται, ἢ καὶ αὐτοβοεὶ ἂν, διὰ τὸν ἔνδοθέν τε καὶ ἔξωθεν κατὰ τὸ εἰκὸς γενησόμενον θόρυβον. τῶν γὰρ μακρῶν

τειχῶν, διὰ τὴν κατ' αὐτὰ ἐρημίαν, λήψεως ἐκ ἂν ἁμαρτεῖν. ὡς δὲ προσέμιξέ τε ἐγγὺς, καὶ οἱ Αθηναῖοι τὰ μὲν ἔνδοθεν ἐδ' ὁπωστιῶν ἐκίνησαν, τὲς δὲ ἱππέας ἐκπέμψαντες, καὶ μέρος τι τῶν ὁπλιτῶν καὶ ψιλῶν καὶ τοξοτῶν, ἄνδρας κατέβαλον αὐτῶν διὰ τὸ ἐγγὺς προσελθεῖν, καὶ ὅπλων τινῶν καὶ νεκρῶν ἐκράτησαν, ὕτω δὴ γνὲς ἀπήγαγε πάλιν τὴν στρατιάν. καὶ αὐτὸς μὲν καὶ οἱ μετ' αὐτῦ κατὰ χώραν ἐν τῇ Δεκελείᾳ ἔμενον· τὲς δ' ἐπελθόντας, ὀλίγας τινὰς ἡμέρας ἐν τῇ γῇ μείναντας ἀπέπεμψαν ἐπ' οἴκυ. μετὰ δὲ τῦτο, παρά τε τὸν Αγιν ἐπρεσβεύοντο οἱ τετρακόσιοι ὐδὲν ἧσσον, καὶ ἐκείνυ μᾶλλον ἤδη προσδεχομένυ καὶ παραινῦντος, ἐκπέμπυσι καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα περὶ ξυμβάσεως πρέσβεις, βυλόμενοι διαλλαγῆναι.

οϐʹ. Πέμπυσι δὲ καὶ ἐς τὴν Σάμον δέκα ἄνδρας, παραμυθησομένυς τὸ στρατόπεδον, καὶ διδάξοντας ὡς ὐκ ἐπὶ βλάβῃ τῆς πόλεως

non defuturam aliquam facultatem capiendi longos muros, propter solitudinem, quae esset in ipsis. Sed cum *suas copias* propius *moenia* admovisset, et Athenienses urbana praesidia ne vel minimum quidem movissent, sed, emisso equitatu ac parte quadam gravis et levis armaturae et sagittariorum, nonnullos ipsorum *hostium* prostravissent, quod *ad urbem* propius accessissent, et armis quibusdam et cadaveribus potiti fuissent, ita demum *Agis rei difficultatem* cognoscens, rursus exercitum *illinc* reduxit. Atque ipse quidem, et qui cum ipso *prius illic* fuerant, in loco apud Deceleam manserunt. Illos vero, qui praeterea venerant, postquam aliquot dies in eo agro commorati sunt, domum remiserunt. Postea vero quadringenti viri legatos ad Agin nihilominus miserunt. Cum autem ille jam facilius admitteret, ac *ipsos ad hoc* adhortaretur, Lacedaemonem etiam legatos de compositione *acturos* emiserunt, quod pacem facere cuperent.

72. Samum etiam decem viros miserunt, ut milites delinirent, ac docerent, non in perniciem reipublicae atque civium pauco-

rum dominatum conſtitutum fuiſſe, ſed ad universae reipublicae ſalutem *ſtabiliendam:* et eſſe quinque millia *civium,* non autem quadringentos tantum, qui rempublicam administrarent; cum tamen Athenienſes nunquam antea propter expeditiones et in exteris regionibus occupationes ad ullam conſultationem de re quantumvis ardua veniſſent, ad quam quinque millia *civium* conveniſſent. Cum autem et caetera, quae dicere decebat, *ſuis legatis* praecepiſſent, *eos illuc* ſtatim ab ipſa ſui ſtatus conſtitutione miſerunt, veriti ne (quod accidit) nautica multitudo, cum ipſa in paucorum dominatus ſtatu manere nollet, tum etiam ſe ipſos, malo illic initium ſumente, *de eo ſtatu* deturbarent.

73. Etenim jam apud Samum de rebus novandis et de paucorum dominatu conſtituendo agebatur; et contigit, ut per idem tempus, quo illi quadringenti *Athenis* conſtituti ſunt, haec *apud Samum* fierent. Qui enim ex Samiis in proceres inſurrexerant, et qui ſtatum popularem fovebant, *quod is ex ipſorum multitudine conſtaret,* rurſus immutati, et a Piſandro, quum venit, et ab A-

καὶ τῶν πολιτῶν ἡ ὀλιγαρχία κατέστη, ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ξυμπάντων πραγμάτων· πεντακισχίλιοί τε ὅτι εἶεν, καὶ οὐ τετρακόσιοι μόνον οἱ πράσσοντες, καίτοι οὐ πώποτε Ἀθηναίους διὰ τὰς στρατείας καὶ τὴν ὑπερόριον ἀσχολίαν ἐς οὐδὲν πρᾶγμα οὕτω μέγα ἐλθεῖν βουλεύσοντας, ἐν ᾧ πεντακισχιλίους ξυνελθεῖν. καὶ τἆλλα ἐπιστείλαντες τὰ πρέποντα εἰπεῖν, ἀπέπεμψαν εὐθὺς μετὰ τὴν αὐτῶν μετάστασιν, δείσαντες μὴ (ὅπερ ἐγένετο) ναυτικὸς ὄχλος, οὔτε αὐτὸς μένειν ἐν τῷ ὀλιγαρχικῷ κόσμῳ ἐθέλῃ, σφᾶς τε μὴ, ἐκεῖθεν ἀρξαμένου τοῦ κακοῦ, μεταστήσωσιν.

ογ'. Ἐν γὰρ τῇ Σάμῳ ἐνεωτερίζετο ἤδη τὰ περὶ τὴν ὀλιγαρχίαν, καὶ ξυνέβη τοιάδε γενέσθαι ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον ὅνπερ οἱ τετρακόσιοι ξυνίσταντο. οἱ γὰρ τότε τῶν Σαμίων ἐπαναστάντες τοῖς δυνατοῖς, καὶ ὄντες δῆμος, μεταβαλλόμενοι αὖθις, καὶ πεισθέντες ὑπό τε τοῦ Πεισάνδρου ὅτε ἦλ-

θε, καὶ τῶν ἐν τῇ Σάμῳ ξυνεστώτων Αθηναίων, ἐγένοντό τε ἐς τριακοσίους ξυνωμόται, καὶ ἔμελλον τοῖς ἄλλοις ὡς δήμῳ ὄντι ἐπιθήσεσθαι. καὶ Ὑπέρβολόν τέ τινα τῶν Αθηναίων, μοχθηρὸν ἄνθρωπον, ὠστρακισμένον οὐ διὰ δυνάμεως καὶ ἀξιώματος φόβον, ἀλλὰ διὰ πονηρίαν καὶ αἰσχύνην τῆς πόλεως, ἀποκτείνουσι, μετὰ Χαρμίνου τε ἑνὸς τῶν στρατηγῶν, καί τινων τῶν παρὰ σφίσιν Αθηναίων, πίστιν διδόντες αὐτοῖς. καὶ ἄλλα μετ' αὐτῶν τοιαῦτα ξυνέπραξαν. τοῖς τε πλείοσιν ὥρμηντο ἐπιτίθεσθαι. οἱ δὲ, αἰσθόμενοι, τῶν τε στρατηγῶν Λέοντι καὶ Διομέδοντι (οὗτοι γὰρ οὐχ ἑκόντες, διὰ τὸ τιμᾶσθαι ὑπὸ τοῦ δήμου, ἔφερον τὴν ὀλιγαρχίαν) τὸ μέλλον σημαίνουσι, καὶ Θρασυβούλῳ καὶ Θρασύλλῳ, τῷ μὲν, τριηραρχοῦντι, τῷ δὲ, ὁπλιτεύοντι, καὶ ἄλλοις οἳ ἐδόκουν ἀεὶ μάλιστα ἐναντιοῦσθαι τοῖς ξυνεστῶσι· καὶ οὐκ ἠξίουν περιϊδεῖν αὐτοὺς σφᾶς τε διαφθαρέντας, καὶ Σάμον Αθηναίοις ἀλ-

thenienſibus conjuratis, qui Sami erant, inducti, ad trecentos conjurationem fecerunt, et caeteros ut factionem popularem aggredi ſtatuerunt. Et Hyperbolum quendam civem Athenienſem, improbum hominem, qui non propter potentiae ac dignitatis metum, ſed propter improbitatem et dedecus civitatis in exſilium per oſtracismum pulſus fuerat, interfecerunt, eos adjuvantibus Charmino, uno e ducibus, et quibusdam Athenienſibus, qui apud ipſos erant, quibus fidem dederant. Et alia hujusmodi *facinora* cum ipſis perpetrarunt: et factionem popularem aggredi ſtatuerunt. Illa vero, cum ſenſiſſet, cum Leonti et Diomedonti ducibus (hi enim, quod a populari factione colerentur, inviti paucorum dominatum ferebant) id, quod futurum erat, ſignificavit, tum Thraſybulo et Thraſyllo, quorum alter quidem erat trierarchus, alter vero gravis armaturae dux, tum etiam caeteris, qui videbantur ſemper maxime adverſari illis conjuratis. Ipſos autem rogavit, ne paterentur ſe perire, et Samum ab Athenienſibus alienari, propter quam unam ipſorum imperium ad

id usque tempus in eo ſtatu permanſiſſet. Illi vero his auditis, ſingulos milites adierunt, *et orarunt*, ne *hoc ſieri* permitterent, praecipue vero Paralos, homines Athenienſes atque liberos omnes, qui in *Paralo* navi vehebantur, qui paucorum dominatui, vel antequam conſtitutus fuiſſet, ſemper infeſti fuerant. Quamobrem Leon et Diomedon, quoties aliquo navigabant, aliquot naves relinquebant, quae ipſis praeſidio eſſent. Quare, poſtquam illi trecenti *conjurati* ipſos invaſerunt, cum iſti omnes, praecipue vero Parali, opem ipſis tuliſſent, Samii, qui factionem popularem ſequebantur, *horum praeſidio muniti, eos* ſuperarunt. Et e trecentorum numero ad triginta interfecerunt, tres vero praecipuos autores exſilio mulctarunt: caeteris vero, depoſita injuriarum acceptarum memoria, ignoverunt; et, reſtituto populari ſtatu, rempublicam in poſterum communiter adminiſtraverunt.

74. Paralum autem navem, et Chaeream Archeſtrati *filium* in eam impoſitum, virum Athenienſem, qui ſtatui mutando egregiam

λοτριωθεῖσαν, δι' ἣν μόνον μέχρι νῦν ἡ ἀρχὴ αὐτοῖς ἐς τῦτο ξυνέμεινεν. οἱ δὲ, ἀκύσαντες, τῶν στρατιωτῶν ἕνα ἕκαστον μετῄεσαν μὴ ἐπιτρέπειν, καὶ οὐχ ἥκιστα τὺς Παράλυς ἄνδρας Ἀθηναίυς τε κ̀ ἐλευθέρυς πάντας ἐν τῇ νηῒ πλέοντας, καὶ ἀεὶ δήποτε ὀλιγαρχίᾳ κ̀ μὴ παρύσῃ ἐπικειμένυς· ὅ,τε Λέων καὶ ὁ Διομέδων αὐτοῖς ναῦς τινας ὁπότε ποι πλέοιεν, κατέλειπον φύλακας. ὥστε, ἐπειδὴ αὐτοῖς ἐπετίθεντο οἱ τριακόσιοι, βοηθησάντων πάντων τύτων, μάλιστα δὲ τῶν Παράλων; περιεγένοντο οἱ τῶν Σαμίων πλείονες. κ̀ τριάκοντα μέν τινας ἀπέκτειναν τῶν τριακοσίων, τρεῖς δὲ τὺς αἰτιωτάτυς φυγῇ ἐζημίωσαν· τοῖς δ' ἄλλοις ὐ μνησικακῦντες, δημοκρατύμενοι τολοιπὸν ξυνεπολίτευον.

οδ'. Τὴν δὲ Πάραλον ναῦν, κ̀ Χαιρέαν ἐπ' αὐτῆς τὸν Ἀρχεστράτυ, ἄνδρα Ἀθηναῖον, γενόμενον ἐς τὴν μετάστασιν πρόθυ-

μον, ἀποπέμπουσιν οἵ τε Σάμιοι καὶ οἱ στρατιῶται κατὰ τάχος ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀγγελοῦντα τὰ γεγενημένα. οὐ γὰρ ᾔδεσάν πω τοὺς τετρακοσίους ἄρχοντας. καὶ καταπλευσάντων αὐτῶν, τῶν μὲν Παράλων τινὰς οἱ τετρακόσιοι δύο ἢ τρεῖς ἔδησαν, τοὺς δὲ ἄλλους, ἀφελόμενοι τὴν ναῦν, καὶ μετεκβιβάσαντες εἰς ἄλλην στρατιῶτιν ναῦν, ἔταξαν φρουρεῖν περὶ Εὔβοιαν. ὁ δὲ Χαιρέας, εὐθὺς διαλαθών πως, ὡς εἶδε τὰ παρόντα, πάλιν ἐς τὴν Σάμον ἐλθὼν, ἀγγέλλει τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὸ μεῖζον πάντα δεινώσας τὰ ἐκ τῶν Ἀθηναίων, ὡς πληγαῖς τε πάντας ζημιοῦσι, καὶ ἀντειπεῖν ἐστὶν οὐδὲν πρὸς τοὺς ἔχοντας τὴν πολιτείαν, καὶ ὅτι αὐτῶν καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες ὑβρίζονται· καὶ διανοοῦνται, ὁπόσοι τε ἐν Σάμῳ στρατεύονται μὴ ὄντες τῆς σφετέρας γνώμης, τούτων πάντων τοὺς προσήκοντας λαβόντες εἵρξειν, ἵνα ἢν μὴ ὑπακούσωσι, τεθνήκωσι. καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπικαταψευδόμενος ἔλεγεν.

operam navaverat, Samii et milites *Atheniensium* confestim Athenas miserunt, res *Sami* gestas *Atheniensibus* nuntiaturum. Nondum enim resciverant quadringentos viros imperio potitos. Cum autem illi *Athenas* pervenissent, illi quadringenti nonnullos quidem de Paralis, duos aut tres, in vincula conjecerunt; caeteros vero, cum eam navem *ipsis* abstulissent, et *ipsos* in aliam militarem navem illinc transportatos imposuissent, circum Euboeam agere custodiam jusserunt. Chaereas vero, simul ac animadvertit praesentem rerum statum, confestim clandestina quadam ratione se subducens, Samum reversus, retulit militibus, quae fierent Athenis, omnia verbis asperioribus exaggerans, omnes verberibus *ab illis quadringentis* mulctari, nec licere quicquam adversus eos dicere, qui rempublicam administrarent, quinetiam ipsorum uxores et liberos vim *ab illis* cum contumelia pati. In animo etiam habere, propinquos eorum omnium, qui apud Samum militarent, quotquot ab ipsis dissentirent, comprehensos in vincula conjicere, ut, si, *illorum imperio* non parerent, *ipsorum propinqui* capite plecterentur. Alia etiam permulta mentiens adjecit.

75. Milites autem his auditis, primum quidem in eos, qui praecipue paucorum dominatum constituerant, et in caeteros, qui participes fuerant, impetum fecerunt, ut *eos* percuterent: deinde tamen ab illis, qui se interposuerunt, impediti, ac edocti, ne hostibus cum infesta classe stationem adversus *Athenienses* prope *Samum* habentibus, res *omnes* perderent, *ab incoepto* destiterunt. Postea vero Thrasybulus Lyci *filius* et Thrasyllus, (isti enim hujus mutationis praecipui autores exstiterant) jam aperte res Samias ad popularem statum revocare cupientes, omnes milites, et illos praecipue, qui ex paucorum dominatu erant, ad maximum jusjurandum adegerunt, quo promiserunt se populari statu in reipublicae administratione *posthac* usuros et concordes futuros, et bellum adversus Peloponnesios alacriter gesturos; et illis quadringentis hostes futuros, nec ulla de re per caduceatorem *cum illis* acturos. Omnes etiam Samii, qui per aetatem arma ferre poterant, idem jusjurandum cum caeteris juraverunt, et *Atheniensium* milites omnia negotia, et

οέ. Οἱ δ' ἀκούοντες, ἐπὶ τοὺς τὴν ὀλιγαρχίαν μάλιστα ποιήσαντας, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τοὺς μετασχόντας τὸ μὲν πρῶτον ὥρμησαν βάλλειν, ἔπειτα μέντοι, ὑπὸ τῶν διὰ μέσου κωλυθέντες, καὶ διδαχθέντες, μὴ, τῶν πολεμίων ἀντιπρώρων ἐγγὺς ἐφορμούντων, ἀπολέσωσι τὰ πράγματα, ἐπαύσαντο. μετὰ δὲ τοῦτο, λαμπρῶς ἤδη ἐς δημοκρατίαν βουλόμενοι καταστῆσαι τὰ ἐν τῇ Σάμῳ ὅ,τε Θρασύβουλος ὁ τοῦ Λύκου καὶ Θράσυλλος (οὗτοι γὰρ μάλιστα προειστήκεισαν τῆς μεταβολῆς) ὥρκωσαν πάντας τοὺς στρατιώτας τοὺς μεγίστους ὅρκους, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐκ τῆς ὀλιγαρχίας μάλιστα, ἦ μὴν δημοκρατήσεσθαί τε καὶ ὁμονοήσειν, καὶ τὸν πρὸς τοὺς Πελοποννησίους πόλεμον προθύμως διοίσειν· καὶ τοῖς τετρακοσίοις πολέμιοί τε ἔσεσθαι, καὶ οὐδὲν ἐπικηρυκεύεσθαι. ξυνώμνυσαν δὲ καὶ Σαμίων πάντες τὸν αὐτὸν ὅρκον οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ, καὶ τὰ πράγματα πάντα καὶ τὰ ἀποβησόμενα ἐκ τῶν

κινδύνων ξυνεκοινώσαντο οἱ στρατιῶται τοῖς Σαμίοις· νομίζοντες οὔτε ἐκείνοις ἀποστροφὴν σωτηρίας, οὔτε σφίσιν εἶναι, ἀλλ' ἐάν τε οἱ τετρακόσιοι κρατήσωσιν, ἄν τε οἱ ἐκ Μιλήτου πολέμιοι, διαφθαρήσεσθαι.

ος΄. Ἐς φιλονεικίαν τε καθέστασαν τὸν χρόνον τοῦτον, οἱ μὲν, τὴν πόλιν ἀναγκάζοντες δημοκρατεῖσθαι, οἱ δὲ, τὸ στρατόπεδον ὀλιγαρχεῖσθαι. ἐποίησαν δὲ καὶ ἐκκλησίαν εὐθὺς οἱ στρατιῶται, ἐν ᾗ τοὺς προτέρους στρατηγοὺς, καὶ εἴ τινα τῶν τριηράρχων ὑπώπτευον, ἔπαυσαν, ἄλλους δὲ ἀνθείλοντο καὶ τριηράρχους καὶ στρατηγοὺς, ὧν Θρασύβουλός τε καὶ Θράσυλλος ὑπῆρχον. καὶ παραινέσεις ἄλλας τε ἐποιοῦντο ἐν σφίσιν ἀνιστάμενοι, καὶ ὡς οὐ δεῖ ἀθυμεῖν ὅτι ἡ πόλις αὐτῶν ἀφέστηκε. τοὺς γὰρ ἐλάσσους ἀπὸ σφῶν τῶν πλεόνων καὶ ἐς πάντα ποριμωτέρων μεθεστάναι. ἐχόντων γὰρ σφῶν τὸ πᾶν ναυτικὸν, τὰς ἄλλας πόλεις ὧν ἄρχουσιν ἀναγκάσειν τὰ χρήματα ὁμοίως

quae ex periculis eventura forent, cum Samiis communicaverunt; existimantes nec illis, nec sibi salutis refugium esse, sed *utrosque* perituros, sive illi quadringenti vicissent, sive hostes qui Mileti erant.

76. Atque tunc temporis in contentionem descenderunt: hi quidem, *qui Sami erant*, quod urbem *Athenas* populari statu regi cogere conarentur; illi vero, *qui Athenis erant, quod* exercitum, *qui Sami erat*, paucorum dominatu regi *cogere conarentur*. Confestim etiam milites concionem coëgerunt, in qua superiores duces, et si quem trierarchum suspectum habebant, magistratu amoverunt, et in eorum locum alios suffecerunt et trierarchos et duces, quo in numero fuerunt Thrasybulus et Thrasyllus. Et surgentes cum aliis adhortationibus se mutuo adhortabantur, tum *hac, qua dicebant*, animum non esse abjiciendum, quod civitas a se defecisset. Illos enim, quorum numerus minor esset, a se, qui numero plures essent, et qui majore rerum omnium copia abundarent, secessionem fecisse. Se enim, qui totam classem haberent, caeteras civitates suo imperio subjectas adacturos ad

pendendas pecunias, aeque ac ſi illinc, *ex ipſa Athenarum urbe, ad eas exigendas* proficiſcerentur: (ſe enim habere Samum, civitatem non parum potentem, ſed a qua minimum abfuerat, quin Athenienſes ſuo maritimo imperio ſpoliarentur, dum bellum *cum ipſis* gereret) et hoſtium impetum ex eodem, quo et ante, loco propulſaturos. Quinetiam ſe, quod penes ſe claſſem haberent, majorem commeatus comparandi facultatem habituros, quam illos, qui Athenis eſſent. Praeterea *dicebant*, ipſos, *qui Athenis eſſent*, propter ſe, qui apud Samum commorarentur, ingreſſu in Piraeeum potiri, et nunc eo redactum iri, ut, niſi ſuam rempublicam ſibi reſtituere vellent, ipſi facilius illos maris uſu prohiberent, quam ab illis prohiberi poſſent. Adjumentum etiam, quod ad ſuperandos hoſtes ipſa civitas ſibi *prius* afferebat, parvum et plane contemnendum eſſe: ſeque nihil amiſiſſe, *quod ab illis deſerti fuiſſent*, qui nullam pecuniam amplius haberent, quam mitterent, ſed ipſimet milites ſibi quaeritarent, neque ſalubre conſilium, cujus cauſa civitas imperium in exerci-

διδόναι, καὶ εἰ ἐκεῖθεν ὥρμηντο. πόλιν τε γὰρ σφίσιν ὑπάρχειν Σάμον, οὐκ ἀσθενῆ, ἀλλ' ἣ παρ' ἐλάχιστον ἦλθε τὸ Ἀθηναίων κράτος τῆς θαλάσσης, ὅτε ἐπολέμησεν, ἀφελέσθαι, τούς τε πολεμίους ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου ἀμύνεσθαι οὗπερ καὶ πρότερον. καὶ δυνατώτεροι εἶναι σφεῖς, ἔχοντες τὰς ναῦς, πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια τῶν ἐν τῇ πόλει. καὶ δι' ἑαυτούς τε ἐν τῇ Σάμῳ προσκαθημένους, καὶ πρότερον αὐτοὺς κρατεῖν τοῦ ἐς τὸν Πειραιᾶ ἔσπλου, καὶ νῦν ἐς τοσοῦτο καταστήσονται μὴ βουλόμενοι σφίσι πάλιν τὴν πολιτείαν ἀποδοῦναι, ὥστε αὐτοὶ καὶ δυνατώτεροι εἶναι εἴργειν ἐκείνους τῆς θαλάσσης ἢ ὑπ' ἐκείνων εἴργεσθαι. βραχύ τέ τι εἶναι καὶ οὐδενὸς ἄξιον ὃ πρὸς τὸ περιγίγνεσθαι τῶν πολεμίων ἡ πόλις σφίσι χρήσιμος ἦν. καὶ οὐδὲν ἀπολωλεκέναι, οἵ γε μήτε ἀργύριον ἔτι εἶχον πέμπειν, ἀλλ' αὐτοῖς ἐπορίζοντο οἱ στρατιῶται, μήτε βούλευμα χρηστὸν, οὗπερ ἕνεκα πόλις στρατοπέδων

κρατεῖ. ἀλλὰ καὶ ἐν τούτοις τοὺς μὲν ἡμαρτηκέναι, τοὺς πατρίους νόμους καταλύσαντας, αὐτοὺς δὲ σώζειν καὶ ἐκείνους πειράσεσθαι προσαναγκάζειν. ὥστε οὐδὲ τούτους οἵπερ ἂν βουλεύοιέν τι χρηστὸν παρὰ σφίσι, χείρους εἶναι. Ἀλκιβιάδην τε, ἢν αὐτῷ ἄδειάν τε καὶ κάθοδον ποιήσωσιν, ἄσμενον τὴν παρὰ βασιλέως ξυμμαχίαν παρέξειν. τό, τε μέγιστον, ἢν ἁπάντων σφάλλωνται, εἶναι αὐτοῖς τοσοῦτον ἔχουσι ναυτικὸν πολλὰς τὰς ἀποχωρήσεις, ἐν αἷς καὶ πόλεις καὶ γῆν εὑρήσουσι.

οζ΄. Τοιαῦτα ἐν ἀλλήλοις ἐκκλησιάσαντες, καὶ παραθαρσύναντες σφᾶς αὐτοὺς, καὶ τὰ τοῦ πολέμου παρεσκευάζοντο οὐδὲν ἧσσον. οἱ δὲ ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πεμφθέντες ἐς τὴν Σάμον, οἱ δέκα πρεσβευταὶ, ὡς ταῦτα ἐν τῇ Δήλῳ ἤδη ὄντες ᾐσθάνοντο, ἡσύχαζον.

οη΄. Ὑπὸ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον καὶ οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ τῶν Πελοποννησίων ἐν τῷ

tus obtinet. Quinetiam illos quidem hac in re peccaſſe *dicebant*, quod patrias leges violâſſent, ſe vero *eas* ſervare, et praeterea ſe operam daturos, ut illos etiam *has ſervare* cogerent. Quare ne hos quidem, qui apud ſe aliquod ſalubre conſilium darent, *quamvis eſſent plebeii*, deteriores eſſe *illis, qui erant ordinis ſenatorii*. Alcibiadem quoque, ſi impunitatem ac reſtitutionem ei decreviſſent, Regis ſocietatem *ſibi* lubenter conciliaturum. Quod autem maximum eſſet, ſi omnibus *rebus ante commemoratis* fruſtrarentur, non deeſſe illis tantam claſſem habentibus multa loca, in quibus et urbes et agrum invenirent.

77. Cum igitur his verbis in concione ſe mutuo alloquuti fuiſſent, et ſe ipſos ad fiduciam animo concipiendam adhortati fuiſſent, res etiam ad bellum neceſſarias nihilo ſegnius apparare coeperunt. Illi vero decem legati, qui a quadringentis Samum miſſi fuerant, poſtquam haec ſenſerunt, cum jam in Delo eſſent, quieverunt, *nec ulterius progreſſi ſunt*.

78. Per idem autem tempus et illi claſſiarii Peloponneſiorum milites, qui Mileti e-

rant, rumorem inter ſe ſpargebant, res *Peloponneſiacas* ab Aſtyocho et Tiſſapherne perdi. Quod ille quidem nec antea navale proelium committere voluiſſet, donec adhuc et ipſi vires majores haberent, *quam tunc*, et Athenienſium claſſis parva eſſet, neque nunc *pugnare vellet*, dum *Athenienſes* ſeditione laborare dicerentur, necdum *omnes* ipſorum naves in eodem *loco* eſſent; ſed *ipſi Peloponneſii* propemodum attererentur, dum Phoeniſſas naves a Tiſſapherne, verbis non re ipſa *mittendas*, fruſtra opperirentur. Tiſſaphernes vero, quod naves iſtas non adduceret, et *Peloponneſiorum* claſſem affligeret, quod ſtipendium nec aſſidue nec integrum perſolveret. Nequaquam igitur diutius cunctandum; ſed *quamprimum* navali proelio dimicandum eſſe dicebant. Syracuſani autem praecipue inſtigabant.

79. Socii vero et Aſtyochus, cum rumorem iſtum ſenſiſſent, habitoque concilio proelium navale committendum eſſe cenſuiſſent, quandoquidem et ſeditio, quae Sami erat, ipſis nuntiabatur, *illinc* ſolventes cum

ναυτικῷ στρατιῶται κατὰ σφᾶς αὐτοὺς διεβόων ὡς ὑπὸ Ἀστυόχου καὶ Τισσαφέρνους φθείρεται τὰ πράγματα· τοῦ μὲν οὐκ ἐθέλοντος οὔτε πρότερον ναυμαχεῖν, ἕως ἔτι αὐτοί τε ἔῤῥωντο μᾶλλον, καὶ τὸ ναυτικὸν τῶν Ἀθηναίων ὀλίγον ἦν, οὔτε νῦν, ὅτε στασιάζειν τε λέγονται, καὶ αἱ νῆες αὐτῶν οὐδέπω ἐν τῷ αὐτῷ εἰσὶν, ἀλλὰ τὰς παρὰ Τισσαφέρνους Φοινίσσας ναῦς μένοντες, ἄλλως ὄνομα καὶ οὐκ ἔργον κινδυνεύειν διατριβῆναι. τὸν δ' αὖ Τισσαφέρνην τάς τε ναῦς ταύτας οὐ κομίζειν, καὶ τροφὴν ὅτι οὐ ξυνεχῶς οὐδ' ἐντελῆ διδοὺς, κακοῖ τὸ ναυτικόν. οὔκουν ἔφασαν χρῆναι μέλλειν ἔτι, ἀλλὰ διαναυμαχεῖν. καὶ μάλιστα οἱ Συρακούσιοι ἐνῆγον.

οθ'. Αἰσθόμενοι δὲ οἱ ξύμμαχοι καὶ ὁ Ἀστύοχος τὸν θροῦν, καὶ δόξαν αὐτοῖς ἀπὸ ξυνόδου ὥστε διαναυμαχεῖν, ἐπειδὴ καὶ ἐσηγγέλλετο αὐτοῖς ἡ ἐν τῇ Σάμῳ ταραχὴ, ἄραντες ταῖς ναυσὶ πάσαις, οὔσαις δώδεκα

καὶ ἑκατὸν, καὶ τοὺς Μιλησίους πεζῇ κελεύσαντες ἐπὶ τῆς Μυκάλης παριέναι, ἔπλεον πρὸς τὴν Μυκάλην. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῖς ἐκ Σάμου ναυσὶ δυοῖν καὶ ὀγδοήκοντα, αἳ ἔτυχον ἐν Γλαύκῃ τῆς Μυκάλης ὁρμοῦσαι, (διέχει δὲ ὀλίγον ταύτῃ ἡ Σάμος τῆς ἠπείρου πρὸς τὴν Μυκάλην) ὡς εἶδον τὰς τῶν Πελοποννησίων ναῦς ἐπιπλεούσας, ὑπεχώρησαν ἐς τὴν Σάμον, οὐ νομίσαντες τῷ πλήθει διακινδυνεῦσαι περὶ τοῦ παντὸς ἱκανοὶ εἶναι. καὶ ἅμα (προῄσθοντο γὰρ αὐτοὺς ἐκ τῆς Μιλήτου ναυμαχησείοντας) προσεδέχοντο καὶ τὸν Στρομβιχίδην ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου σφίσι ταῖς ἐκ τῆς Χίου ναυσὶν ἐπ' Ἀβύδου ἀφικομέναις προσβοηθήσειν· προὔπεμπτο γὰρ αὐτῷ ἄγγελος. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἐπὶ τῆς Σάμου ἀνεχώρησαν· οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, καταπλεύσαντες ἐπὶ Μυκάλης, ἐστρατοπεδεύοντο, καὶ τῶν Μιλησίων καὶ τῶν πλησιοχώρων ὁ πεζός. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ, μελλόντων αὐτῶν ἐπιπλεῖν

omnibus navibus, quae numero centum ac duodecim erant, Mycalen versus navigare coeperunt, et Milesios itinere pedestri *eodem* proficisci jusserunt. Athenienses vero cum illis duabus et octoginta navibus, *quas* e Samo *secum duxerant*, quae in Glauce agri Mycalesii stationem habebant (ab hac autem parte, quae Mycalen spectat, Samus a continente parum distat) cum Peloponnesiorum naves contra *se* venientes vidissent, in Samum se receperunt, existimantes suarum numerum non satis esse firmum ad belli fortunam de summa rerum periclitandam. Simul etiam (praesenserant enim ipsos *hostes* Mileto *venire*, proelium navale committere cupientes) exspectabant et ipsum Strombichidem ex Hellesponto cum ea classe, quae ex Chio Abydum profecta fuerat, venturum ad opem sibi ferendam. Nuntius enim ad ipsum praemissus fuerat. Atque illi quidem sic in Samum se receperunt. Peloponnesii vero, classe ad Mycalen appulsa, *illic* castra posuerunt, et *cum ipsis* Milesiorum et accolarum peditatus. Postridie vero, cum adversus Samum navigare statuissent, nun-

tiatum eſt *ipſis* Strombichidem ex Helleſponto cum ſua claſſe *Samum* revertiſſe. Quare confeſtim Miletum redierunt. Sed Athenienſes, poſt alterius claſſis acceſſionem, ipſi cum centum et octo navibus Miletum invadere ſtatuerunt, eo animo, ut navali proelio dimicarent. Sed cum nullus ipſis obviam prodiret, rurſus in Samum ſe receperunt.

80. Poſthaec autem, eadem aeſtate, ſtatim Peloponneſii, quoniam cum omnibus ſuis navibus obviam hoſtibus non prodierant, exiſtimantes ſe non ſatis virium habere ad proelium *cum illis* committendum, inopes conſilii unde pecunias haberent, *quas* tot navibus *ſuppeditarent*, praeſertim quod Tiſſaphernes *claſſi ſtipendium* male perſolveret, mittunt ad Pharnabazum (quemadmodum et initio ex Peloponneſo praeceptum fuerat) Clearchum Ramphii *filium* cum quadraginta navibus. Pharnabazus enim ipſos evocaverat, et ſtipendium praebere paratus erat: ſimul etiam per legatos ipſis ſignificabat, Byzantium defectionem factu-

τῇ Σάμῳ, ἀγγέλλεται ὁ Στρομβιχίδης ταῖς ἀπὸ τοῦ Ἑλλησπόντου ναυσὶν ἀφιγμένος. καὶ εὐθὺς ἀπέπλεον πάλιν ἐπὶ τῆς Μιλήτου. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, προσγενομένων σφίσι τῶν νεῶν, ἐπίπλουν αὐτοὶ ποιοῦνται τῇ Μιλήτῳ ναυσὶν ὀκτὼ καὶ ἑκατὸν, βουλόμενοι διαναυμαχῆσαι· καὶ ὡς οὐδεὶς αὐτοῖς ἀντανήγετο, ἀπέπλευσαν πάλιν ἐς τὴν Σάμον.

π'. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει μετὰ τοῦτο εὐθὺς οἱ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ ἀθρόαις ταῖς ναυσὶν οὐκ ἀξιόμαχοι νομίσαντες εἶναι οὐκ ἀντανήγοντο, ἀπορήσαντες ὁπόθεν τοσαύταις ναυσὶ χρήματα ἕξουσιν, ἄλλως τε καὶ Τισσαφέρνους κακῶς διδόντος, ἀποστέλλουσιν ὡς τὸν Φαρνάβαζον (ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον ἐκ τῆς Πελοποννήσου προσετάχθη) Κλέαρχον τὸν Ῥαμφίου, ἔχοντα ναῦς τεσσαράκοντα. ἐπεκαλεῖτο γὰρ αὐτοὺς ὁ Φαρνάβαζος, καὶ τροφὴν ἕτοιμος ἦν παρέχειν. καὶ ἅμα καὶ τὸ Βυζάντιον ἐπε-

κηρυκεύεῖο αὐτοῖς ἀποςῆναι. καὶ αἱ μὲν τῶν Πελοποννησίων αὗται νῆες ἀπάρασαι ἐς τὸ πέλαγος, ὅπως λάθοιεν ἐν τῷ πλῷ τοὺς Ἀθηναίους, χειμασθεῖσαι, καὶ αἱ μὲν Δήλου λαβόμεναι αἱ πλείους μεῖὰ Κλεάρχου, καὶ ὕςερον πάλιν ἐλθοῦσαι ἐς Μίλητον· (Κλέαρχος δὲ κατὰ γῆν αὖθις ἐς τὸν Ἑλλήσπονῖον κομισθεὶς ἦρχεν) αἱ δὲ μεῖὰ Ἑλίξου τοῦ Μεγαρέως ςρατηγοῦ δέκα, ἐς τὸν Ἑλλήσποντον διασωθεῖσαι, Βυζάντιον ἀφιςᾶσι. καὶ μεῖὰ ταῦτα οἱ ἐκ τῆς Σάμου πέμπουσιν αἰσθόμενοι νεῶν βοήθειαν καὶ φυλακὴν, ἐς τὸν Ἑλλήσπονῖον. καί τις καὶ ναυμαχία βραχεῖα γίγνεῖαι πρὸ τοῦ Βυζαντίου, ναυσὶν ὀκτὼ πρὸς ὀκτώ.

πα΄. Οἱ δὲ προεςῶτες ἐν τῇ Σάμῳ, καὶ μάλιςα Θρασύβουλος, ἀεί τε τῆς αὐτοῦ γνώμης ἐχόμενος, ἐπειδὴ μετέςησε τὰ πράγμαῖα, ὥςε κατάγειν Ἀλκιβιάδην, καὶ τέλος ἀπ᾽ ἐκκλησίας ἔπεισε τὸ πλῆθος τῶν ςραῖιωτῶν. καὶ ψηφισαμένων αὐτῶν

rum. Hae autem Peloponnesiorum naves, cum e portu solvissent et altum petiissent, ut Athenienses in conficiendo navigationis cursu laterent, tempestate jactatae, atque aliae quidem *atque adeo illarum* pleraeque, quibus Clearchus praeerat, cum Delum tenuissent, et postea Miletum rediissent (Clearchus autem in Hellespontum itinere terrestri reversus imperium obtinebat) illae vero decem, quibus Helixus Megarensis praeerat, cum in Hellespontum evasissent, Byzantium ad defectionem faciendam impulerunt. Postea vero *Athenienses*, qui Sami stativa habebant, cum *hoc* intellexissent, auxilio atque praesidio loci classem in Hellespontum miserunt. Quinetiam leve quoddam navale proelium *inter Peloponnesios et Athenienses* octonis utrinque navibus ante Byzantium commissum est.

81. Qui autem apud Samum rebus praeerant, praecipue vero Thrasybulus, cum semper alias tum vero postquam reipublicae statum immutavit, in sua *pristina* sententia permansit, ut Alcibiadem reduceret, ac tandem militum multitudinem in concione *ad hoc faciendum* induxit. Cum au-

tem illi reſtitutionem ac impunitatem Alcibiadi decreviſſent, *Thraſybulus* ad Tiſſaphernem profectus, Alcibiadem Samum deduxit: exiſtimans *hanc* unam eſſe ſalutis ſpem, ſi *Alcibiades* Tiſſaphernem a Peloponneſiis *alienatum* ad ſe traduceret. Concione autem coacta, Alcibiades exſilii ſui calamitatem queſtus eſt ac deploravit, multaque loquutus de republica ipſos in non parvam futurorum ſpem adduxit: et ſupra modum ſuam apud Tiſſaphernem gratiam amplificavit; ut et illi, qui domi paucorum dominatum habebant, ipſum formidarent, et conjurationes magis disſolverentur; et qui Sami erant, ipſum magis honorarent, ipſique majorem fiduciam animis conciperent; utque Tiſſaphernis hoſtes in maximam invidiam incurrerent, et ex ſpe, quam conceperant, dejicerentur. Alcibiades igitur maxima cum jactatione haec pollicebatur, *aſſeverans* Tiſſaphernem ſibi recepiſſe nimirum, quoad aliquid ſuarum facultatum reliquum foret, ſi modo Athenienſibus con-

Ἀλκιβιάδῃ κάθοδον καὶ ἄδειαν, πλεύσας ὡς τὸν Τισσαφέρνην, κατῆγεν ἐς τὴν Σάμον τὸν Ἀλκιβιάδην· νομίζων μόνην σωτηρίαν εἰ Τισσαφέρνην αὐτοῖς μεταστήσειεν ἀπὸ Πελοποννησίων. γενομένης δὲ ἐκκλησίας, τήν τε ἰδίαν ξυμφορὰν τῆς φυγῆς ἐπῃτίασε καὶ ἀνωλοφύρατο ὁ Ἀλκιβιάδης· καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν πολλὰ εἰπὼν, ἐς ἐλπίδας γε αὐτοὺς οὐ μικρὰς περὶ τῶν μελλόντων καθίστη· καὶ ὑπερβάλλων ἐμεγάλυνε τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν παρὰ τῷ Τισσαφέρνει, ἵνα οἵτε οἴκοι τὴν ὀλιγαρχίαν ἔχοντες φοβοῖντο αὐτὸν, καὶ μᾶλλον αἱ ξυνωμοσίαι διαλυθεῖεν. καὶ οἱ ἐν τῇ Σάμῳ τιμιώτερόν τε αὐτὸν ἄγοιεν, καὶ αὐτοὶ ἐπιπλεῖον θαρσοῖεν· οἵ τε πολέμιοι τῷ Τισσαφέρνει ὡς μάλιστα διαβάλλοιντο, καὶ τῶν ὑπαρχουσῶν ἐλπίδων ἐκπίπτοιεν. ὑπισχνεῖτο δ᾽ οὖν τάδε μέγιστα ἐπικομπῶν ὁ Ἀλκιβιάδης, ὡς Τισσαφέρνης αὐτῷ ὑπεδέξατο, ἦ μὴν, ἕως ἄν τι τῶν ἑαυτοῦ λείπηται, ἢν Ἀθηναίοις πι-

σκευή, μὴ ἀπορήσειν αὐτοὺς τροφῆς, οὐδ' ἢν δέῃ τελευτῶντα τὴν ἑαυτοῦ στρωμνὴν ἐξαργυρῶσαι. τάς τε ἐν Ἀσπένδῳ ἤδη οὔσας Φοινίκων ναῦς κομιεῖν Ἀθηναίοις, καὶ οὐ Πελοποννησίοις. πιστεῦσαι δ' ἂν μόνως Ἀθηναίοις εἰ αὐτὸς κατελθὼν αὐτῷ ἀναδέξαιτο.

πϐ΄. Οἱ δὲ, ἀκούοντες ταῦτά τε καὶ ἄλλα πολλὰ, στρατηγόν τε αὐτὸν εὐθὺς εἵλοντο μετὰ τῶν προτέρων, καὶ τὰ πράγματα πάντα ἀνετίθεσαν. τήν τε παραυτίκα ἐλπίδα ἕκαστος τῆς τε σωτηρίας καὶ τῆς τῶν τετρακοσίων τιμωρίας, οὐδενὸς ἀντηλλάξαντο· καὶ ἕτοιμοι ἤδη ἦσαν κατὰ τὸ αὐτίκα τούς τε παρόντας πολεμίους ἐκ τῶν λεχθέντων καταφρονεῖν, πλεῖν τε ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ. ὁ δὲ, τὸ μὲν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλεῖν, τοὺς ἐγγυτέρω πολεμίους ὑπολιπόντας καὶ πάνυ διεκώλυσε, πολλῶν ἐπειγομένων· τὰ δὲ τοῦ πολέμου πρῶτον ἔφη, ἐπειδὴ καὶ στρατηγὸς ᾕρητο, πλεύσας ὡς Τισσαφέρνην, πράξειν. καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς ἐκ-

sideret, ipsos nulla stipendii inopia laboraturos, ne si oporteret quidem ad extremum suum ipsius lectum ad pecuniam inde cogendam vendere: naves quoque Phoenicum, quae jam Aspendi essent, ad Athenienses, non ad Peloponnesios adducturum. Se autem ita demum fidem Atheniensibus habiturum, si ipse reversus, ipsi *Tissapherni Atheniensium nomine* recepisset, *ac illos id facturos spopondisset.*

82. Illi vero, cum et haec et alia multa audissent, confestim et ipsum in superiorum imperatorum collegium cooptaverunt, et res omnes *ad illos* detulerunt. Spem autem, quam singuli cum de sua salute tum de quadringentis ulciscendis subito conceperunt, cum nulla re commutassent. Et propter ea, quae dicta fuerant, jam tum erant parati, contemtis hostibus qui aderant, in Piraceum navigare. Ille vero, quamvis *alii* multi instarent, navigationem quidem in Piraceum omissis hostibus qui propius essent, vel maxime impedivit. Sed quandoquidem ipse creatus esset imperator, se primum ad Tissaphernem iturum, et belli negotia con-

fecturum *dixit*. Confestim autem post istam concionem abiit, ut videretur omnia cum illo communicare, simul etiam quod apud illum in majore honore esse cuperet, et ostentare, se etiam imperatorem jam creatum esse, illique et prodesse et obesse posse. Contigit autem Alcibiadi, ut per Tissaphernem quidem Athenienses terrefaceret, per illos vero Tissaphernem.

83. Peloponnesii autem, qui Mileti erant, audito Alcibiadis reditu, cum et antea Tissapherni diffiderent, tunc vero multo magis *ei* obtrectare coeperunt. Accidit enim ipsis, ut Tissaphernes (quod, quo tempore Athenienses cum infesta classe adversus Miletum iverunt, obviam *illis* prodire, et navale proelium committere noluissent) ad stipendium *ipsis* persolvendum longe languidior factus, ipsis etiam Alcibiadis opera, vel multo ante haec, longe magis esset invisus. Quamobrem milites inter se convenientes considerabant, quae vel prius *secum ipsi reputabant*, quinetiam alii quidam autoritatis non contemnendae viri, nec soli

κλησίας εὐθὺς ᾤχετο, ἵνα δοκῇ πάντα μετ' ἐκείνου κοινοῦσθαι, καὶ ἅμα βουλόμενος αὐτῷ τιμιώτερός τε εἶναι, καὶ ἐνδείκνυσθαι ὅτι καὶ στρατηγὸς ἤδη ᾕρηται, καὶ εὖ καὶ κακῶς οἷός τε ἐστὶν αὐτὸν ποιεῖν. ξυνέβαινε δὲ τῷ Αλκιβιάδῃ, τῷ μὲν Τισσαφέρνει τοὺς Αθηναίους φοβεῖν, ἐκείνοις δὲ τὸν Τισσαφέρνην.

πγ'. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐν τῇ Μιλήτῳ πυνθανόμενοι τὴν Αλκιβιάδου κάθοδον, καὶ πρότερον τῷ Τισσαφέρνει ἀπιστοῦντες, πολλῷ δὴ μᾶλλον ἔτι διεβέβληντο. ξυνηνέχθη γὰρ αὐτοῖς καὶ τὸν ἐπὶ τὴν Μίλητον Αθηναίων ἐπίπλουν, ὡς οὐκ ἠθέλησαν ἀνταναγαγόντες ναυμαχῆσαι, πολλῷ ἐς τὴν μισθοδοσίαν τὸν Τισσαφέρνην ἀρρωστότερον γενόμενον, καὶ ἐς τὸ μισεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν πρότερον ἔτι τούτων διὰ τὸν Αλκιβιάδην ἐπιδεδωκέναι. καὶ ξυνιστάμενοι πρὸς ἀλλήλους οἷάπερ καὶ πρότερον οἱ στρατιῶται ἀνελογίζοντο, καί τινες τῶν ἄλλων τῶν ἀξίων λόγου ἀνθρώπων, καὶ οὐ

μόνον τὸ στρατιωτικὸν, ὡς οὔτε μισθὸν ἐντελῆ πώποτε λάβοιεν, τό, τε διδόμενον, βραχὺ, καὶ οὐδὲ τοῦτο ξυνεχῶς· καὶ εἰ μή τις ἢ διαναυμαχήσει, ἢ ἀπαλλάξεται ὅθεν τροφὴν ἕξει, ἀπολείψειν τοὺς ἀνθρώπους τὰς ναῦς. πάντων τε Ἀστύοχον εἶναι αἴτιον, ἐπιφέροντα ὀργὰς Τισσαφέρνει διὰ ἴδια κέρδη.

πδ'. Οντων δ' αὐτῶν ἐν τοιούτῳ ἀναλογισμῷ, ξυνηνέχθη καὶ τοιόσδε τις θόρυβος περὶ τὸν Ἀστύοχον. τῶν γὰρ Συρακουσίων καὶ Θουρίων, ὅσῳ μάλιστα καὶ ἐλεύθεροι ἦσαν τὸ πλῆθος οἱ ναῦται, τοσούτῳ καὶ θρασύτατα προσπεσόντες τὸν μισθὸν ἀπῄτουν. ὁ δὲ αὐθαδέστερόν τε τὶ ἀπεκρίνατο, καὶ ἠπείλησε καὶ τῷ γε Δωριεῖ ξυναγορεύοντι τοῖς ἑαυτοῦ ναύταις, καὶ ἐπανήρατο τὴν βακτηρίαν. τὸ δὲ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν ὡς εἶδον, οἷα δὴ ναῦται, ὥρμησαν ἐγκραγόντες ἐπὶ τὸν Ἀστύοχον, ὥστε βάλλειν. ὁ δέ, προϊδὼν, καταφεύγει ἐπὶ βωμόν τινα. οὐ

gregarii milites, quod nec integrum ſtipendium unquam acciperent, et quod daretur; exiguum eſſet, et ne hoc quidem aſſidue *perſolveretur*; et niſi quis aut navali proelio dimicaret, aut *illinc* diſcederet, *ac eo proficiſceretur*, unde ſtipendium haberet, naves ab hominibus deſertum iri *dicebant*: omnium autem Aſtyochum autorem eſſe, qui quaeſtus privati gratia Tiſſapherni morem gereret.

84. Dum autem ipſi *ſecum* ita ratiocinarentur, quidam etiam hujusmodi tumultus in Aſtyochum concitatus eſt. Nam Syracuſanorum ac Thuriorum nautae, quo liberior multitudo erat, eo etiam confidentius ingruentes ſtipendium repoſcebant. Ille vero quoddam arrogantius reſponſum *ipſis* reddidit, quinetiam interminatus eſt Dorieo ſuis nautis patrocinanti, et ſcipionem ſuſtulit, *eum percuſſurus*. Cum autem multitudo *hoc* animadvertiſſet, ut nautae, clamore ſimul ſublato in Aſtyochum impetum fecerunt, ut *eum* ferirent. Quod ille praevidens, ad aram quandam confugit. Non ta-

men percussus fuit; sed alii ab aliis diremti discesserunt. Quinetiam Milesii Tissaphernis castellum Mileti exstructum clam aggressi ceperunt; et praesidium, quod illic erat, ejecerunt. Haec autem cum alii socii tum vero praecipue Syracusani comprobaverunt. Lichae tamen haec displicebant, et dicebat oportere Milesios, et alios, qui essent in Regis ditione, Tissapherni inservire ac obsequi in iis, quae moderata essent, donec bellum feliciter administrassent. Milesii vero ipsi succensebant, et cum ob ista tum ob alia hujusmodi ipsum postea morbo defunctum humari non permiserunt *in eo loco*, ubi Lacedaemonii, qui praesentes aderant, *eum humari* volebant.

85. Cum igitur ipsi *Peloponnesii* res in hujusmodi controversia adversus Astyochum et Tissaphernem exorta constitutas haberent, Mindarus Astyochi navarchiae successor Lacedaemone supervenit, ac imperium accepit: Astyochus vero discessit.

μέντοι ἐβλήθη γε, ἀλλὰ διελύθησαν ἀπ' ἀλλήλων. ἔλαβον δὲ καὶ τὸ ἐν Μιλήτῳ ἐνῳκοδομημένον τοῦ Τισσαφέρνους φρούριον οἱ Μιλήσιοι, λάθρα ἐπιπεσόντες, καὶ τοὺς ἐνόντας φύλακας αὐτοῦ ἐκβάλλουσι. ξυνεδόκει δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις ταῦτα, καὶ οὐχ ἥκιστα τοῖς Συρακουσίοις. ὁ μέντοι Λίχας οὔτε ἠρέσκετο αὐτοῖς, ἔφη τε χρῆναι Τισσαφέρνει καὶ δουλεύειν Μιλησίους, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ βασιλέως, τὰ μέτρια. καὶ ἐπιθεραπεύειν, ἕως ἂν τὸν πόλεμον εὖ θῶνται. οἱ δὲ Μιλήσιοι ὠργίζοντό τε αὐτῷ, καὶ διὰ ταῦτα καὶ δι' ἄλλα τοιουτότροπα, νόσῳ ὕστερον ἀποθανόντα αὐτὸν οὐκ εἴασαν θάψαι οὗ ἐβούλοντο οἱ παρόντες τῶν Λακεδαιμονίων.

πέ. Κατὰ δὴ τοιαύτην διαφορὰν ὄντων αὐτοῖς τῶν πραγμάτων, πρός τε τὸν Ἀστύοχον καὶ τὸν Τισσαφέρνην Μίνδαρος διάδοχος τῆς Ἀστυόχου ναυαρχίας ἐκ Λακεδαίμονος ἐπῆλθε, καὶ παραλαμβάνει τὴν ἀρ-

χήν. ὁ δὲ Ἀςύοχος ἀπέπλει. ξυνέπεμψε δὲ καὶ Τισσαφέρνης αὐτῷ πρεσβευτὴν τῶν παρ' ἑαυτοῦ, Γαυλείτην ὄνομα, Κᾶρα, δίγλωσσον, κατηγορήσοντα τῶν τε Μιλησίων περὶ τοῦ Φρουρίου, καὶ περὶ αὐτοῦ ἅμα ἀπολογησόμενον. εἰδὼς τούς τε Μιλησίους πορευομένους ἐπὶ καταβοῇ τῇ αὐτοῦ μάλιςα, καὶ τὸν Ἑρμοκράτην μετ' αὐτῶν, ὃς ἔμελλε τὸν Τισσαφέρνην ἀποφαίνειν φθείροντα τῶν Πελοποννησίων τὰ πράγματα μετὰ Ἀλκιβιάδου, καὶ ἐπαμφοτερίζοντα. ἔχθρα δὲ πρὸς αὐτὸν ἦν αὐτῷ ἀεί ποτε περὶ τοῦ μισθοῦ τῆς ἀποδόσεως. καὶ τὰ τελευταῖα, φυγόντος ἐκ Συρακουσῶν τοῦ Ἑρμοκράτους, καὶ ἑτέρων ἡκόντων ἐπὶ τὰς ναῦς τῶν Συρακουσίων ἐς τὴν Μίλητον ςρατηγῶν, Ποτάμιδος καὶ Μύσκωνος καὶ Δημάρχου, ἐνέκειτο ὁ Τισσαφέρνης φυγάδι ὄντι ἤδη τῷ Ἑρμοκράτει πολλῷ ἔτι μᾶλλον, καὶ κατηγόρει ἄλλα τε, καὶ ὡς χρήματα ποτὲ αἰτήσας αὐτὸν, καὶ οὐ τυχὼν, τὴν ἔχθραν οἱ προθεῖτο. ὁ μὲν

Cum ipſo autem Tiſſaphernes quemdam ex iis, quos ſecum habebat, Gauletem nomine, Cara, legatum miſit, utriusque linguae gnarum, cum Mileſios de caſtello accuſaturum, tum etiam ſimul ſe purgaturum. Sciebat enim Mileſios *illuc* proficiſci eo potiſſimum animo, ut in ſe inveherentur, et Hermocratem cum ipſis, qui demonſtraturus eſſet Tiſſaphernem cum Alcibiade res Peloponneſiorum labefactare, et ancipitis fidei eſſe. Inimicitiae enim ipſi cum illo ſemper intercedebant propter ſtipendii ſolutionem. Quinetiam tandem, cum Hermocrates Syracuſis exſularet, aliique duces, Potamis, Myſcon, et Demarchus, Miletum ad Syracuſanorum claſſem veniſſent, Tiſſaphernes Hermocrati jam exſulanti multo acrius inſtabat, ipſique cum alia crimini dabat, tum vero quod, cum aliquando pecuniam a ſe poſtulaſſet, nec impetraſſet, inimicitias ſecum gereret. Aſtyochus igitur et Mileſii

et Hermocrates Lacedaemonem petierunt, Alcibiades vero jam a Tiſſapherne Samum redierat.

86. Legati autem, quos quadringenti tunc miſerant ad deliniendos et accurate docendos eos, qui Sami erant, dum Alcibiades *illic* adeſſet, ex Delo advenerunt. Et, coacta concione, verba facere conabantur. Milites vero primum quidem *eos* audire nolebant: ſed eos, qui popularem ſtatum ſuſtuliſſent, interficiendos eſſe vociferabantur. Deinde tamen aegre ſedato tumultu *eos* audierunt. Illi vero nuntiarunt hanc *ſtatus* immutationem non in reipublicae perniciem, ſed *publicae* ſalutis cauſa factam fuiſſe, nec ut *civitas* hoſtibus proderetur. Se enim, cum *hoſtes in agrum Atticum* irrupiſſent, id facere potuiſſe, quod imperium jam obtinerent. Futurum autem, ut, quotquot e quinque millium numero eſſent, per vices *ejusdem dignitatis* participes eſſent. Neque vero propinquos ipſorum aut contumeliam pati (quemadmodum Chaereas criminando retuliſſet) aut ullo malo affici; ſed unumquem-

οὓν Ἀςύοχος καὶ οἱ Μιλήσιοι καὶ ὁ Ἑρμοκράτης ἀπέπλευσαν ἐς τὴν Λακεδαίμονα· ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης διεβεβήκει ἤδη παρὰ τοῦ Τισαφέρνους ἐς τὴν Σάμον.

πϛʹ. Καὶ οἱ ἐκ τῆς Δήλου ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πρεσβευταὶ, οὓς τότε ἔπεμψαν παραμυθησομένους, καὶ ἀναδιδάξοντας τοὺς ἐν τῇ Σάμῳ, ἀφικνοῦνται παρόντος τοῦ Ἀλκιβιάδου. καὶ ἐκκλησίας γενομένης, λέγειν ἐπεχείρουν. οἱ δὲ ςρατιῶται τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἤθελον ἀκούειν, ἀλλ' ἀποκτείνειν ἐβόων τοὺς τὸν δῆμον καταλύοντας. ἔπειτα μέντοι μόλις ἡσυχάσαντες, ἤκουσαν. οἱ δ' ἀπήγγελον ὡς οὔτε ἐπὶ διαφθορᾷ τῆς πόλεως ἡ μετάςασις γένοιτο, ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ, οὔθ' ἵνα τοῖς πολεμίοις παραδοθῇ: ἐξεῖναι γὰρ ὅτε ἐσέβαλον ἤδη σφῶν ἀρχόντων τοῦτο ποιῆσαι. τῶν τε πεντακιχιλίων ὅτι πάντες ἐν τῷ μέρει μεθέξουσιν, οἵ τε οἰκεῖοι αὐτῶν οὔθ' ὑβρίζονται, (ὥσπερ Χαιρέας διαβάλλων ἀπήγγελεν) οὔτε κακὸν

ἔχουσιν οὐδὲν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς σφετέροις αὐτῶν ἕκαστοι κατὰ χώραν μένουσιν. ἄλλα τε πολλὰ εἰπόντων, οὐδὲν μᾶλλον ἐσήκουον, ἀλλ' ἐχαλέπαινον· καὶ γνώμας ἄλλοι ἄλλας ἔλεγον, μάλιστα δὲ ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλεῖν. καὶ ἐδόκει Ἀλκιβιάδης πρῶτος τότε καὶ οὐδενὸς ἔλασσον τὴν πόλιν ὠφελῆσαι. ὡρμημένων γὰρ τῶν ἐν Σάμῳ Ἀθηναίων πλεῖν ἐπὶ σφᾶς αὐτοὺς, (ἐν ᾧ σαφέστατα Ἰωνίαν καὶ Ἑλλήσποντον εὐθὺς εἶχον οἱ πολέμιοι) κωλυτὴς γενέσθαι καὶ ἐν τῷ τότε ἄλλος μὲν οὐδ' ἂν εἷς ἱκανὸς ἐγένετο κατασχεῖν τὸν ὄχλον, ἐκεῖνος δὲ τοῦ τ' ἐπίπλου ἔπαυσε, καὶ τοὺς ἰδίᾳ τοῖς πρέσβεσιν ὀργιζομένους λοιδορῶν ἀπέτρεπεν· αὐτὸς δὲ ἀποκρινάμενος αὐτοῖς ἀπέπεμπεν ὅτι τοὺς μὲν πεντακισχιλίους οὐ κωλύοι ἄρχειν, τοὺς μέντοι τετρακοσίους ἐκέλευεν ἀπαλλάσσειν αὐτοὺς, καὶ καθιστάναι τὴν βουλὴν ὥσπερ καὶ πρότερον τοὺς πεντακοσίους. εἰ δὲ ἐς εὐτέλειάν τι ξυντέτμηται,

que in ſuis *poſſeſſionibus et ſuo* loco *quiete* manere. Cum autem et alia multa commemoraſſent, nihilo magis *tamen eos* audire voluerunt; ſed indignabantur. Et alii alias ſententias dicebant; praecipue vero de navigatione in Piraeeum ſuſcipienda. Tunc autem Alcibiades primus, et ita, ut nemo magis, de republica bene meritus fuiſſe viſus eſt. Cum enim Athenienſes, qui Sami erant, adverſus ſe ipſos animi quodam impetu navigare ſtatuiſſent, (quod ſi feciſſent hoſtes confeſtim Ioniam et Hellespontum in ſuam poteſtatem planiſſime redegiſſent) *hoc illorum conſilium atque conatum viſus eſt* impediviſſe. Tunc autem nullus alius illam multitudinem compeſcere potuiſſet. Ille vero et illud navigationis infeſtae ſtudium ſedavit, et eos, qui legatis privatim iraſcebantur, increpans, deterruit. Ipſe autem *ſolus legatos* dimiſit, cum ipſis reſpondiſſet, ſe non impedire quin illa quidem quinque millia *civium* imperium obtinerent, ipſis tamen imperare, ut illos quadringentos amoverent, et ſenatum reſtituerent, quemadmodum et prius *fuiſſet*, quingentorum,

Porro ſi quos ſumtus parſimoniae ſtudentes contraxiſſent, ut milites *juſtum* ſtipendium facilius haberent, ſe magnopere probare. Caeterum *illos* hortabatur, ut hoſtibus *fortiter* reſiſterent, nec ullo modo cederent. Si enim civitas incolumis ſtaret, magnam ſpem eſſe *dicebat*, fore ut *hoſtes* compoſitionem ſecum facerent. Si vero ſemel altera *Athenienſium pars* ſuccumberet, vel illa, quae Sami erat, vel illa, *quae Athenis erat*, nullum amplius fore, cum quo quis in mutuam gratiam rediret. Aderant autem et Argivorum legati, qui populari Athenienſium factioni, quae Sami erat, ſe opem laturos pollicebantur. Sed Alcibiades eos collaudatos, et quum quis eos vocaret, ut adeſſent, rogatos, ita dimiſit. Venerant autem Argivi cum Paralis, quibus a quadringentis viris tunc imperatum fuerat, militari navi Euboeam *cuſtodiae cauſa* circumveherentur, et Athenienſium legatos a quadringentis miſſos, Laeſpodiam, et Ariſtophontem, et Meleſiam, Lacedaemonem deducerent. At iſti, cum Argos appuliſſent, legatos quidem comprehenſos Argivis tradiderunt,

ὥστε τοὺς στρατευομένους μᾶλλον ἔχειν τροφὴν, πάνυ ἐπαινεῖν· καὶ τἄλλα ἐκέλευεν ἀντέχειν, καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι τοῖς πολεμίοις. πρὸς μὲν γὰρ σφᾶς αὐτοὺς σωζομένης τῆς πόλεως, πολλὴν ἐλπίδα εἶναι ξυμβῆναι· εἰ δὲ ἅπαξ τὸ ἕτερον σφαλήσεται, ἢ τὸ ἐν Σάμῳ, ἢ ἐκεῖνο, οὐδὲ ὅτῳ διαλλαγήσεταί τις ἔτι ἔσεσθαι. παρῆσαν δὲ καὶ Αργείων πρέσβεις, ἐπαγγελλόμενοι τῷ ἐν τῇ Σάμῳ τῶν Αθηναίων δήμῳ ὥστε βοηθεῖν. ὁ δὲ Αλκιβιάδης, ἐπαινέσας αὐτοὺς, καὶ εἰπὼν ὅταν τὶς καλῇ παρεῖναι, οὕτως ἀπέπεμπεν. ἀφίκοντο δὲ οἱ Αργεῖοι μετὰ τῶν Παράλων, οἳ τότε ἐτάχθησαν ἐν τῇ στρατιώτιδι νηῒ ὑπὸ τῶν τετρακοσίων, περιπλεῖν Εὔβοιαν, καὶ ἄγοντες Αθηναίων ἐς Λακεδαίμονα ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πεμπτοὺς πρέσβεις, Λαισποδίαν καὶ Αριστοφῶντα καὶ Μελησίαν· οἳ ἐπειδὴ ἐγένοντο πλέοντες κατ᾽ Αργος, τοὺς μὲν πρέσβεις ξυλλαβόντες τοῖς Αργείοις παρέδοσαν, ὡς τῶν οὐχ ἥκι-

στα καταλυσάντων τὸν δῆμον ὄντας, αὐτοὶ δὲ οὐκέτι ἐς τὰς Ἀθήνας ἀφίκοντο, ἀλλ' ἄγοντες ἐκ τοῦ Ἄργους ἐς τὴν Σάμον τοὺς πρέσβεις ἀφικνοῦνται ἥπερ εἶχον τριήρει.

πζ'. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Τισσαφέρνης, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐν ᾧ μάλιστα διά τε τἆλλα καὶ τὴν Ἀλκιβιάδου κάθοδον, ἤχθοντο αὐτῷ οἱ Πελοποννήσιοι ὡς φανερῶς ἤδη Ἀττικίζοντι, βουλόμενος, ὡς ἐδόκει δὴ, ἀπολύεσθαι πρὸς αὐτοὺς τὰς διαβολὰς, παρεσκευάζετο πορεύεσθαι ἐπὶ τὰς Φοινίσσας ναῦς ἐς Ἄσπενδον, καὶ τὸν Λίχαν ξυμπορεύεσθαι ἐκέλευε. τῇ δὲ στρατιᾷ προστάξειν ἔφη Ταμῶν ἑαυτοῦ ὕπαρχον, ὥστε τροφὴν ἐν ὅσῳ ἂν αὐτὸς ἀπῇ διδόναι. λέγεται δὲ οὐ κατὰ ταυτὸ, οὐδὲ ῥᾴδιον εἰδέναι τίνι γνώμῃ παρῆλθεν ἐς τὴν Ἄσπενδον, καὶ παρελθὼν οὐκ ἦγε τὰς ναῦς. ὅτι μὲν γὰρ αἱ Φοίνισσαι νῆες ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἑκατὸν μέχρι Ἀσπένδου ἀφίκοντο, σαφές ἐστι· διότι δὲ οὐκ ἦλθον, πολλαχῇ

quippe quod essent ex numero illorum, qui in primis popularem statum sustulissent. Ipsi vero nequaquam amplius Athenas redierunt: sed legatos Argis adducentes, *ea*, quam habebant, triremi, Samum appulerunt.

87. Eadem autem aestate Tissaphernes, eo tempore, quo Peloponnesii, cum ob alia, tum vero propter Alcibiadis restitutionem, ipsi, ut Atheniensium partibus aperte jam faventi, maxime infensi erant, cupiens (ut saltem tunc videbatur) has criminationes apud ipsos diluere, praeparabat profectionem ad classem Phoenissam, quae ad Aspendum stabat, Lichamque secum venire jussit. Dixit autem se substituturum Tamum suum praefectum, qui, quoad ipse abesset, stipendium exercitui praeberet. Varie autem *res* narratur, nec facile sciri potest, qua mente petierit Aspendum, et *illuc* profectus classem *illinc* non adduxerit. Nam constat quidem centum quadraginta septem Phoenissas naves Aspendum usque pervenisse. Cur vero *ad Peloponnesios* non iverint, variae sunt conjecturae. Alii enim *hoc a Tissa-*

pherne factum fuisse conjiciunt, ut suo discessu (quemadmodum constituerat) Peloponnesiorum res attereret. Tamus enim, cui negotium datum fuerat, stipendium nihilo melius, sed etiam pejus praebebat. Alii vero, ut Phoenices, Aspendum usque perductos, exacta pecunia dimitteret. Ipsis enim uti non statuerat. Alii vero, ut *Phoenissae classis ad Peloponnesios venturae* rumor Lacedaemonem perveniret, ut diceretur *ipsum Tissaphernem* non injuste facere, sed plane ad classem vere instructam ivisse. Mihi vero manifestissimum esse videtur, classem non adduxisse, ut res Graecorum attereret, suspensasque teneret: utque, dum illuc proficisceretur, et cunctaretur, labefactaret; et *utrosque, Lacedaemonios ac Athenienses*, exaequaret, ut neutros potentiores redderet, se *vel his, vel illis* adjungens. Nam si bellum conficere voluisset, *illud* profecto manifestum *est, ipsum id* sine dubio *conficere potuisse*. Nam (ut est verisimile) si *classem* adduxisset, victoriam Lacedaemoniis praebuisset; quippe qui vel tunc pari potius quam inferiori classe adversus

εἰκάζεται. οἱ μὲν γὰρ, ἵνα διατριβῇ ἀπελθὼν (ὥσπερ καὶ διενοήθη) τὰ τῶν Πελοποννησίων· (τροφὴν γοῦν οὐδὲν βέλτιον ἀλλὰ καὶ χεῖρον ὁ Ταμῶς, ᾧ προσετάχθη, παρεῖχεν) οἱ δὲ, ἵνα τοὺς Φοίνικας προαγαγὼν ἐς τὴν Ασπενδον, ἐκχρηματίσαιτο ἀφείς. καὶ γὰρ ὡς αὐτοῖς οὐδὲν ἔμελλε χρήσεσθαι. ἄλλοι δ', ὡς καταβοῆς ἕνεκα τῆς ἐς Λακεδαίμονα, τὸ λέγεσθαι ὡς οὐκ ἀδικεῖ, ἀλλὰ καὶ σαφῶς οἴχεται ἐπὶ τὰς ναῦς ἀληθῶς πεπληρωμένας. ἐμοὶ μέντοι δοκεῖ σαφέστατον εἶναι, τριβῆς ἕνεκα καὶ ἀνακωχῆς τῶν Ἑλληνικῶν τὸ ναυτικὸν οὐκ ἀγαγεῖν· φθορᾶς μὲν, ἐν ὅσῳ παρῄει ἐκεῖσε, καὶ διέμελλεν· ἀνισώσεως δὲ, ὅπως μηδετέρους, προσθέμενος, ἰσχυροτέρους ποιήσῃ, ἐπεί εἴγε ἐβουλήθη διαπολεμῆσαι, ἐπιφανὲς δήπου, οὐκ ἐνδοιαστῶς. κομίσας γὰρ ἂν Λακεδαιμονίοις τὴν νίκην κατὰ τὸ εἰκὸς ἔδωκεν, οἵγε καὶ ἐν τῷ παρόντι ἀντιπάλως μᾶλλον ἢ ὑποδεεστέρως τῷ ναυτικῷ ἀνθώρμουν. κα-

ταφθορὰ δὲ μάλιστα, καὶ ἣν εἶπε πρόφασιν οὐ κομίσας τὰς ναῦς. ἔφη γὰρ αὐτὰς ἐλάσσους ἢ ὅσας ὁ βασιλεὺς ἔταξε ξυλλεγῆναι. ὁ δὲ χάριν ἂν δήπου ἐν τούτῳ μείζω ἔτι ἔχειν, οὔτε ἀναλώσας πολλὰ τῶν βασιλέως, τά τε αὐτὰ ἀπ' ἐλασσόνων πράξας. ἐς δ' οὖν τὴν Ασπενδον ᾗ τινι δὴ γνώμῃ ὁ Τισσαφέρνης ἀφικνεῖται, καὶ τοῖς Φοίνιξι ξυγγίγνεται, καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἔπεμψαν ὡς ἐπὶ τὰς ναῦς, κελεύσαντος αὐτοῦ, Φίλιππον, ἄνδρα Λακεδαιμόνιον, δύο τριήρεσιν.

πη΄. Αλκιβιάδης δὲ, ἐπειδὴ καὶ τὸν Τισσαφέρνην ᾔσθετο παριόντα ἐπὶ τῆς Ασπένδου, ἔπλει καὶ αὐτὸς, λαβὼν τρισκαίδεκα ναῦς, ὑποσχόμενος τοῖς ἐν Σάμῳ ἀσφαλῆ καὶ μεγάλην χάριν. ἢ γὰρ αὐτὸς ἄξειν Αθηναίοις τὰς Φοινίσσας ναῦς, ἢ Πελοποννησίοις γε κωλύσειν ἐλθεῖν· εἰδὼς, ὡς εἰκὸς, ἐκ πλείονος τὴν Τισσαφέρνους γνώμην, ὅτι οὐκ ἄξειν ἔμελλε, καὶ βουλόμενος

hostem in statione starent. Illa etiam speciosa causa, quam *Tissaphernes* attulit, cur classem *ad Lacedaemonios* non adduxisset, *res illorum* maxime attrivit. Dicebat enim ipsam minori numero, quam Rex jussisset, contractam fuisse. Atqui profecto Tissaphernes hoc modo majorem gratiam *apud Regem* inivisset, si non magnam regiae pecuniae vim consumsisset; sed eadem *negotia* minoribus *sumtibus* confecisset. Tissaphernes igitur (quocunque tandem consilio *hoc fecerit*) Aspendum ivit, et in Phoenicum congressum venit, et Peloponnesii, illius jussu, Philippum, virum Lacedaemonium, cum duabus triremibus, ut ad classem miserunt.

88. Alcibiades vero, postquam audivit Tissaphernem Aspendum petiisse, ipse quoque cum tredecim navibus, quas assumsit, *eo* contendit, pollicitus iis, qui Sami erant, tutum magnumque beneficium. Aut enim se Phoenissam classem ad Athenienses adducturum; aut saltem ad Peloponnesios venire prohibiturum: cognoscens (ut erat verisimile) Tissaphernis mentem ex longa con-

ſuetudine, quod adducturus non eſſet, ſimul etiam quod quam maximam invidiam illi apud Peloponneſios ob illius in ipſum et Athenienſes ſtudium conflare vellet, ut hac ipſa de cauſa *Tiſſaphernes* ad ipſos *Athenienſes* accedere magis cogeretur. Et hic quidem confeſtim Phaſelide et Cauno ſolvens, in altum navigare coepit.

89. Legati autem a quadringentis viris miſſi, cum e Samo perveniſſent Athenas, Alcibiadis mandata *Athenienſibus* renuntiarunt, *illum ipſos* hortari, ut hoſtibus reſiſterent, nulloque modo cederent, maximamque ſpem habere, fore ut exercitum, *qui Sami eſſet*, ipſis etiam reconciliaret, et Peloponneſios ſuperaret, atque *his verbis* multos eorum, qui paucorum dominatus erant participes, et qui vel prius *hunc rerum ſtatum* graviter ferebant, et lubenter, dum tamen tuto, aliquo modo ſe hac moleſtia liberaſſent, tunc multo magis corroborarunt. Quare jam coire, et de illo rerum ſtatu queri coeperunt, habentes *hujus rei* duces eos, qui paucorum dominatus longe principes erant, et qui magiſtratus gerebant, quo in numero

αὐτὸν τοῖς Πελοποννησίοις ἐς τὴν αὐτοῦ καὶ Ἀθηναίων φιλίαν ὡς μάλιστα διαβάλλειν, ὅπως μᾶλλον δι' αὐτὸ σφίσιν ἀναγκάζοιτο προσχωρεῖν. καὶ ὁ μὲν, ἄρας εὐθὺς τῆς Φασήλιδος καὶ Καύνου, ἄνω τὸν πλοῦν ἐποιεῖτο.

πθ'. Οἱ δὲ ἐκ τῆς Σάμου ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πεμφθέντες πρέσβεις, ἐπειδὴ ἀφικόμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπήγγειλαν τὰ παρὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὡς κελεύει τε ἀντέχειν καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι τοῖς πολεμίοις, ἐλπίδας τε ὅτι πολλὰς ἔχει κἀκείνοις τὸ στράτευμα διαλλάξειν, καὶ Πελοποννησίων περιέσεσθαι, ἀχθομένους καὶ πρότερον τοὺς πολλοὺς τῶν μετεχόντων τῆς ὀλιγαρχίας, καὶ ἡδέως ἂν ἀπαλλαγέντας πη ἀσφαλῶς τοῦ πράγματος, πολλῷ δὴ μᾶλλον ἐπέρρωσαν. καὶ ξυνίσταντό τε ἤδη, καὶ τὰ πράγματα διεμέμφοντο, ἔχοντες ἡγεμόνας τῶν πάνυ στρατηγῶν τῶν ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ καὶ ἐν ἀρχαῖς ὄντων, οἷον Θηραμένην τε τὸν

Αγνωνος καὶ Αριστοκράτην τὸν Σικελίου, καὶ ἄλλους, οἳ μετέχον μὲν ἐν πρώτοις τῶν πραγμάτων, φοβούμενοι δὲ (ὡς ἔφασαν) τό, τε ἐν τῇ Σάμῳ στράτευμα καὶ τὸν Αλκιβιάδην, τούς τε ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρεσβευομένους ἔπεμπον, μή τι ἄνευ τῶν πλειόνων κακὸν δράσωσι τὴν πόλιν, οὐ τὸ ἀπαλλάξειν τοῦ ἄγαν ἐς ὀλίγους ἐλθεῖν, ἀλλὰ τοὺς πεντακισχιλίους ἔργῳ καὶ μὴ ὀνόματι χρῆναι ἀποδεικνύναι, καὶ τὴν πολιτείαν ἰσαιτέραν καθιστάναι. ἦν δὲ τοῦτο μὲν, σχῆμα πολιτικὸν τοῦ λόγου αὐτοῖς, κατ' ἰδίας δὲ φιλοτιμίας οἱ πολλοὶ αὐτῶν τῷ τοιούτῳ προσέκειντο ἐν ᾧπερ καὶ μάλιστα ὀλιγαρχία ἐκ δημοκρατίας γενομένη ἀπόλλυται. πάντες γὰρ αὐθημερὸν ἀξιοῦσιν οὐχ ὅπως ἴσοι, ἀλλὰ καὶ πολὺ πρῶτος αὐτὸς ἕκαστος εἶναι. ἐκ δὲ δημοκρατίας αἱρέσεως γιγνομένης ῥᾷον τὰ ἀποβαίνοντα ὡς οὐκ ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἐλασσούμενός τις φέρει. σαφέστατα δ' αὐτοὺς ἐπῆρε τὰ ἐν τῇ Σάμῳ τοῦ

erant Theramenes Agnonis, et Ariſtocrates Sicelii *filius*, et alii, qui inter primos quidem rerum participes erant, ſed (ut aiebant) metuentes exercitum, qui Sami erat, et Alcibiadem, legatos Lacedaemonem miſerunt, ne *cives* civitatem ſine majori *civium* parte aliquo maleficio afficerent, non impedituros, *ut praetendebant*, quin dominatus perquam paucorum conſtitueretur, ſed ut quinque millia, *quae rempublicam adminiſtrarent*, re, non autem nomine declararentur, et aequabilior reipublicae ſtatus conſtitueretur. Haec autem erat ſpecioſa quidem ratio, qua popularem ſtatum a ſe conſtitui ſimulabant: ſed *tamen* eorum plerique propter privatam ambitionem *ei rei* dabant operam, qua potiſſimum interit paucorum dominatus ex populari ſtatu conſtitutus. Omnes enim eo ipſo die, *quo rerum potiri coeperunt*, non ſolum *caeteris* pares, ſed etiam ſinguli longe principes *totius ſuae civitatis* eſſe volunt. At in populari ſtatu, in quo magiſtratus per electionem creantur, quisque facilius fert ea quae eveniunt, utpote qui non a paribus *ſed ab hominibus dignitate praeſtantioribus* ſe ſuperatum eſſe putet. Ipſorum autem animos manifeſtiſſime erex-

erunt tum magna Alcibiadis potentia, quam Sami habebat, tum etiam quod hic paucorum dominatus ipſis haud ſtabilis futurus eſſe videbatur. Certatim igitur unusquisque, ipſe potiſſimum popularis ſtatus patronus eſſe annitebatur.

90. Sed quadringenti viri huic *reipublicae adminiſtrandae* formae maxime adverſabantur, et qui *paucorum dominatus* principes erant, cum Phrynichus (cui etiam, quum olim Sami praeturam geſſiſſet, cum Alcibiade diſſidium tunc fuit) tum Ariſtarchus, qui in primis, ac jampridem ſtatui populari adverſabatur, et Piſander, et Antiphon, et potentiſſimi quique alii, cum antea, ſimul ac *paucorum dominatum Athenis* conſtituerunt, tum etiam poſtquam paucorum ille dominatus ab ipſis Sami conſtitutus in ſtatum popularem rurſus eſt commutatus; legatosque de ſuo corpore Lacedaemonem miſerunt, et paucorum dominatui *ſtabiliendo* operam ſtudioſe dabant, et murum in ea, quae Eetionea vocatur, excitabant: ſed etiam multo magis *quam ante* poſtquam et ipſorum legati Samo redierunt, quia videbant cum ipſam plebem, tum etiam ex ſuis eos, qui prius fidi eſſe videbantur, *jam* im-

Ἀλκιβιάδου, ἰσχυρὰ ὄντα, καὶ ὅτι αὐτοῖς οὐκ ἐδόκει μόνιμον τὸ τῆς ὀλιγαρχίας ἔσεσθαι. ἠγωνίζετο οὖν εἷς ἕκαστος [ὑπερβολὴν] αὐτὸς πρῶτος προστάτης τοῦ δήμου γενέσθαι.

ϟ'. Οἱ δὲ τῶν τετρακοσίων, μάλιστα ἐναντίοι ὄντες τῷ τοιούτῳ εἴδει, καὶ προεστῶτες, Φρύνιχός τε, (ὃς καὶ στρατηγήσας ἐν τῇ Σάμῳ [ποτὲ] τῷ Ἀλκιβιάδῃ τότε διηνέχθη) καὶ Ἀρίσταρχος, ἀνὴρ ἐν τοῖς μάλιστα καὶ ἐκ πλείστου ἐναντίος τῷ δήμῳ, καὶ Πείσανδρος, καὶ Ἀντιφῶν, καὶ ἄλλοι οἱ δυνατώτατοι, πρότερόν τε, ἐπεὶ τάχιστα κατέστησαν, καὶ ἐπειδὴ τὰ ἐν τῇ Σάμῳ σφῶν ἐς δημοκρατίαν ἀπέστη, πρέσβεις τε ἀπέστελλον σφῶν ἐς τὴν Λακεδαίμονα, καὶ τὴν ὀλιγαρχίαν προὐθυμοῦντο, καὶ τὸ ἐν τῇ Ηετιωνείᾳ καλουμένῃ τεῖχος ἐποιοῦντο. πολλῷ τε μᾶλλον ἔτι ἐπειδὴ καὶ οἱ ἐκ τῆς Σάμου πρέσβεις σφῶν ἦλθον, ὁρῶντες τούς τε πολλούς, καὶ σφῶν τοὺς δοκοῦντας πρότερον πιστοὺς εἶναι, μεταβαλλομένους. καὶ ἀπέστει-

λὰν μὲν Ἀντιφῶντα καὶ Φρύνιχον καὶ ἄλλους δέκα κατὰ τάχος, φοβούμενοι καὶ τὰ αὐτοῦ καὶ τὰ ἐκ τῆς Σάμου. ἐπιστείλαντες παντὶ τρόπῳ ὅστις καὶ ὁπωσοῦν ἀνεκτὸς ξυναλλαγῆναι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. ᾠκοδόμουν δὲ ἔτι προθυμότερον τὸ ἐν τῇ Ἠετιωνείᾳ τεῖχος. ἦν δὲ τοῦ τείχους ἡ γνώμη αὕτη (ὡς ἔφη Θηραμένης, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ) οὐχ ἵνα τοὺς ἐν Σάμῳ, ἢν βίᾳ ἐπιπλέωσι, μὴ δέξωνται ἐς τὸν Πειραιᾶ, ἀλλ' ἵνα τοὺς πολεμίους μᾶλλον, ὅταν βούλωνται, καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ δέξωνται. χηλὴ γάρ ἐστι τοῦ Πειραιῶς ἡ Ἠετιώνεια, καὶ παρ' αὐτὴν εὐθὺς ὁ ἔσπλους ἐστίν. ἐτειχίζετο οὖν οὕτω ξὺν τῷ πρότερον πρὸς ἤπειρον ὑπάρχοντι τείχει ὥστε καθεζομένων ἐς αὐτὸν ἀνθρώπων ὀλίγων, ἄρχειν τοῦ γε ἔσπλου. ἐπ' αὐτὸν γὰρ τὸν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ λιμένος στενοῦ ὄντος τὸν ἕτερον πύργον ἐτελεύτα· τό, τε παλαιὸν τὸ πρὸς ἤπειρον, καὶ τὸ καινὸν τὸ ἐντὸς τοῦ τείχους, τειχιζό-

mutatos esse. Et miserunt quidem propere Antiphontem et Phrynichum atque alios decem (quod et res urbanas et res Samias metuerent) cum mandatis, ut quavis ratione, modo conditio tolerabilis esset, cum Lacedaemoniis reconciliarentur. Multo autem studiosius *quam ante*, murum in Eetionea aedificabant. Hujus autem muri *exstruendi* consilium hoc fuit (ut aiebat Theramenes ejusque socii) non ut eos, qui Sami erant, si per vim cum infesta classe venirent, in Piraeeum non reciperent, sed potius ut hostium, quoties vellent, et classem et peditatum reciperent. Nam Eetionea est *e duobus alterum* Piraeei promontorium, et juxta ipsam statim *sunt fauces, qua* navium ingressus est. Hic igitur cum eo muro, qui prius continentem versus exstructus erat, sic exstruebatur, ut pauci homines illic stationem habentes, introitus navium arbitri essent. Nam ad ipsam alteram turrim in angusti portus ostio sitam terminabatur: et murus antiquus continentem versus, et novus qui intra *antiquum* murum mare versus

exſtruebatur, *ad eandem turrim uterque terminabatur.* Quinetiam proxime hunc *novum murum* ſtatim, maximam porticum intra Piraeeum aedificaverunt, cujus ipſi potiebantur. In quam cogebant omnes ſuum frumentum ſeponere, tam id quod jam erat *in urbe*, quam quod mari advehebatur, illincque promentes venundare.

91. Theramenes igitur haec et jampridem cum quiritatione dicebat, et poſtquam legati Lacedaemone redierunt, nulla pactione cum univerſis *Lacedaemoniis* facta, dicebat fore, ut propter hanc *novam* munitionem civitas etiam in ſalutis discrimen adduceretur. Nam ſub hoc idem tempus affuerunt etiam pariter ex Peloponneſo duae et quadraginta naves ab Euboënſibus accitae (quarum nonnullae erant e Tarento et Locris Italicae et Sicilienſes) quae jam in ora Laconica ſtationem habebant, et navigationem in Euboeam praeparabant. Praeerat autem ipſis Hegeſandridas Hegeſandri *filius* Spartanus; quas Theramenes non tam

μενον πρὸς θάλασσαν. διῳκοδόμησαν δὲ καὶ στοὰν ἥπερ ἦν μεγίστη, καὶ ἐγγύτατα τούτου εὐθὺς ἐχομένη ἐν τῷ Πειραιεῖ, καὶ ἦρχον αὐτοὶ αὐτῆς. ἐς ἣν καὶ τὸν σῖτον ἠνάγκαζον πάντας τὸν ὑπάρχοντά τε καὶ τὸν ἐπιπλέοντα ἐξαιρεῖσθαι, καὶ ἐντεῦθεν προαιροῦντας πωλεῖν.

ϟα'. Ταῦτ' οὖν ἐκ πλείονος χρόνου ὁ Θηραμένης διεθρόει, καὶ ἐπειδὴ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος πρέσβεις οὐδὲν πράξαντες ἀνεχώρησαν τοῖς ξύμπασι ξυμβατικὸν, φάσκων κινδυνεύσειν τὸ τεῖχος τοῦτο, καὶ τὴν πόλιν διαφθεῖραι. ἅμα γὰρ καὶ ἐκ τῆς Πελοποννήσου ἐτύγχανον, Εὐβοέων ἐπικαλουμένων κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον, δύο καὶ τεσσαράκοντα νῆες (ὧν ἦσαν καὶ ἐκ Τάραντος καὶ ἐκ Λοκρῶν Ἰταλιώτιδες καὶ Σικελικαί τινες) ὁρμοῦσαι ἤδη ἐπὶ τῆς Λακωνικῆς, καὶ παρασκευαζόμεναι τὸν ἐς τὴν Εὔβοιαν πλοῦν. ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἡγησανδρίδας Ἡγησάνδρου Σπαρτιάτης, ἃς ἔφη

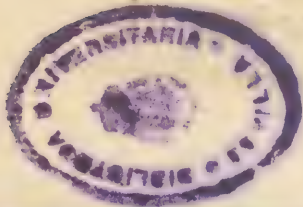
Θηραμένης οὐκ Εὐβοίᾳ μᾶλλον ἢ τοῖς τειχίζουσι τὴν Ἠετιώνειαν προσπλεῖν, καὶ, εἰ μή τις ἤδη φυλάξεται, λήσειν διαφθαρέντας. ἦν δέ τι καὶ τοιοῦτον ἀπὸ τῶν τὴν κατηγορίαν ἐχόντων, καὶ οὐ πάνυ διαβολὴ μόνον τοῦ λόγου. ἐκεῖνοι γὰρ μάλιστα μὲν ἐβούλοντο ὀλιγαρχούμενοι ἄρχειν καὶ τῶν ξυμμάχων, εἰ δὲ μὴ, τάς τε ναῦς καὶ τὰ τείχη ἔχοντες, αὐτονομεῖσθαι. ἐξειργόμενοι δὲ τούτου, μὴ οὖν ὑπὸ τοῦ δήμου τε αὖθις γενομένου αὐτοὶ πρὸ τῶν ἄλλων μάλιστα διαφθαρῆναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς πολεμίους ἐσαγαγόμενοι, ἄνευ τειχῶν καὶ νεῶν ξυμβῆναι καὶ ὁπωσοῦν τὰ τῆς πόλεως ἔχειν, εἰ τοῖς γε σώμασι σφῶν ἄδεια ἔσται.

ϟβ'. Διόπερ καὶ τὸ τεῖχος τοῦτο, καὶ πυλίδας ἔχον καὶ ἐσόδους καὶ ἐπεισαγωγὰς τῶν πολεμίων, ἐτείχιζόν τε προθύμως, καὶ φθῆναι ἐβούλοντο ἐξεργασάμενοι. πρότερον μὲν οὖν κατ' ὀλίγους τε καὶ κρύφα μᾶλλον τὰ λεγόμενα ἦν. ἐπειδὴ δὲ ὁ Φρύ-

in Euboeam, quam in eos, qui Eetioneam muniebant, navigare dicebat, et, nisi quis jam *sibi* caveret, *illos ab hoste* per imprudentiam perituros. Proficiscebatur autem etiam tale quippiam ab illis, qui criminationem istam sustinebant, nec *quod illis ab eo tunc objiciebatur,* omnino obtrectandi tantum studio dicebatur. Illi enim potissimum quidem in paucorum dominatu *et civitati* et sociis imperare cupiebant: sin minus, certe classem et munitiones illas habere, ac arbitratu suo vivere *volebant.* Quod si hac quoque re excluderentur, *cupiebant* saltem non profligari ipsi potissimum ante alios a populari statu rursus restituto: sed vel hostibus *in urbem* introductis, sine munitionibus et *sine* classe pactionem *cum illis* facere, ut qualemcunque civitatis statum haberent, dummodo de suis corporibus securi essent.

92. Quamobrem etiam hanc munitionem, quae et portulas et introitus et hostium receptacula habebat, studiose aedificabant, et prius absolvere cupiebant, *quam praevenirentur.* Ac initio quidem inter paucos, et clam potius, *quam palam* haec dice-

bantur. At ubi Phrynichus reverſus ex legatione, quam ad Lacedaemonios obierat, a quodam circitorum ex inſidiis in foro frequenti vulneratus, nec procul a curia digreſſus, continuo deceſſit: et percuſſor quidem *ipſius* evaſit, at *ejus* adjutor, homo Argivus, comprehenſus, tortusque a quadringentis, nullius, a quo *facinus hoc perpetrare* juſſus eſſet, nomen protulit, nec aliud quippiam *dixit*, niſi quod ſciret multos homines et in circitorum praefecti et in alias aedes convenire ſolitos. Tunc vero, cum nihil novi hinc, *poſt iſtam Phrynichi caedem*, accidiſſet, jam confidentius et Theramenes et Ariſtocrates, et alii quotquot vel ex ipſis quadringentis vel extra hos ejusdem ſententiae erant, eum rerum ſtatum invaſerunt. Simul enim et ex agro Laconico naves illae jam circumvectae, et Epidaurum appulſae, Aeginam excurſionibus infeſtaverant. Quare Theramenes dicebat veriſimile non eſſe, *naves* eas, ſi in Euboeam navigarent, in Aeginae ſinum fuiſſe deflexuras, et rurſus

νιχος ἥκων ἐκ τῆς ἐς Λακεδαίμονα πρεσβείας, πληγεὶς ὑπ' ἀνδρὸς τῶν περιπόλων τινὸς ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν τῇ ἀγορᾷ πληθούσῃ, καὶ οὐ πολὺ ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου ἀπελθὼν, ἀπέθανε παραχρῆμα· καὶ ὁ μὲν πατάξας διέφυγεν, ὁ δὲ ξυνεργὸς Ἀργεῖος ἄνθρωπος, ληφθεὶς, καὶ βασανιζόμενος ὑπὸ τῶν τετρακοσίων, οὐδενὸς ὄνομα κελεύσαντος εἶπεν, οὐδὲ ἄλλο τι ἢ ὅτι εἰδείη πολλοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐς τοῦ περιπολάρχου καὶ ἄλλοσε κατ' οἰκίας ξυνιόντας· τότε δὴ οὐδενὸς γεγενημένου ἀπ' αὐτοῦ νεωτέρου, καὶ ὁ Θηραμένης ἤδη θρασύτερον καὶ ὁ Ἀριστοκράτης, καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν τετρακοσίων αὐτῶν καὶ τῶν ἔξωθεν ἦσαν ὁμογνώμονες, ἤεσαν ἐπὶ τὰ πράγματα. ἅμα γὰρ καὶ ἀπὸ τῆς Λακεδαιμονίας αἱ νῆες ἤδη περιπεπλευκυῖαι, καὶ ὁρμισάμεναι ἐς τὴν Ἐπίδαυρον, τὴν Αἴγιναν καταδεδραμήκεσαν. καὶ οὐκ ἔφη ὁ Θηραμένης εἰκὸς εἶναι ἐπ' Εὔβοιαν πλεούσας αὐτὰς, ἐς Αἴγιναν κατακολπίσαι, καὶ

πάλιν ἐν Ἐπιδαύρῳ ὁρμεῖν, εἰ μὴ παρακληθεῖσαι ἥκοιεν ἐφ' οἷσπερ καὶ αὐτὸς ἀεὶ κατηγόρει. οὐκέτι οὖν οἷόν τε εἶναι ἡσυχάζειν. τέλος δὲ, πολλῶν καὶ στασιωτικῶν λόγων καὶ ὑποψιῶν προσγενομένων, καὶ ἔργῳ ἤδη ἥπτοντο τῶν πραγμάτων. οἱ γὰρ ἐν τῷ Πειραιεῖ τὸ τῆς Ἠετιωνείας τεῖχος ὁπλῖται οἰκοδομοῦντες (ἐν οἷς καὶ Ἀριστοκράτης ἦν ταξιαρχῶν, καὶ τὴν ἑαυτοῦ φυλακὴν ἔχων) ξυλλαμβάνουσιν Ἀλεξικλέα στρατηγὸν ὄντα ἐκ τῆς ὀλιγαρχίας, καὶ μάλιστα πρὸς τοὺς ἑτέρους τετραμμένον, καὶ ἐς οἰκίαν ἀγαγόντες εἷρξαν. ξυνεπελάβοντο δὲ ἅμα αὐτοῖς καὶ ἄλλοι, καὶ Ἕρμων τῶν περιπόλων τὶς τῶν Μουνυχίασι τεταγμένων ἄρχων. τὸ δὲ μέγιστον, τῶν ὁπλιτῶν τὸ στῖφος ταῦτα ἐβουλεύετο. ὡς δὲ ἐσηγγέλθη τοῖς τετρακοσίοις (ἔτυχον δὲ ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ξυγκαθήμενοι) εὐθὺς, πλὴν ὅσοις μὴ βουλομένοις ταῦτα ἦν, ἕτοιμοι ἦσαν ἐς τὰ ὅπλα ἰέναι, καὶ τῷ Θηραμένει καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ

Epidauri ſtationem habituras, niſi accitae venirent ad *ea peragenda*, quae et ipſe ſemper criminabatur. Nequaquam igitur amplius quieſcendum. Tandem vero, multis praeterea ſeditioſis ac ſuſpicioſis ſermonibus habitis, jam et factis eum rerum ſtatum aggredi coeperunt. Nam gravis armaturae milites, qui Eetioneae munitionem in Piraeeo aedificabant (inter quos erat et Ariſtocrates centurio, qui ſuam centuriam ſecum habebat) comprehendunt Alexiclem inter paucorum dominatus collegas praecipua dignitate praeditum, et in alterius factionis homines maxime propenſum, et domum adductum in vincula conjiciunt. Ipſos autem ſimul adjuverunt cum alii, tum Hermon, quidam circitorum apud Munychiam excubantium praefectus. Sed (quod maximum erat) armatorum agmen eadem conſilia agitabat. Cum autem *hoc* quadringentis renuntiatum fuiſſet (conſidebant autem in curia) confeſtim *omnes*, praeter eos quibus iſta non placebant, parati erant ire ad arma, et Therameni, ac iis, qui cum eo erant, mi-

nitabantur. Ille vero, ſe purgans, dicebat ſe paratum eſſe jam ire cum *ipſis* ad *Alexiclem ex vinculis* eripiendum. Et aſſumto uno e ducibus, qui erat ejusdem ſententiae, cujus et ipſe, ad Piraeeum perrexit. Adjuvabat autem *ipſum* Ariſtarchus, et equitum juventus. Erat autem ingens ac terribilis tumultus. Nam et qui in urbe *degebant*, Piraeeum jam occupatum, et *Alexiclem* illum, qui comprehenſus fuerat, morte mulctatum putabant. et qui in Piraeeo erant, eos, qui in urbe erant, contra ſe tantum non adeſſe *ſuſpicabantur*. Cum autem ſeniores aegre impedirent eos, qui per urbem discurrebant, et ad arma *corripienda* ferebantur, cum etiam Thucydides Pharſalius, hoſpes publicus, qui *tunc* aderat, et officioſe ſingulos impediret, et exclamaret, ne hoſtibus prope inſidiantibus patriam perderent; quieverunt, et a manibus mutuo ſibi afferendis abſtinuerunt. Et Theramenes quidem in Piraeeum profectus (praeturam autem ipſe quoque gerebat) voce tenus, gravis armaturae militibus iraſcebatur. Ari-

ἠπείλουν. ὁ δὲ, ἀπολογούμενος, ἕτοιμος ἔφη εἶναι ξυναφαιρησόμενος ἰέναι ἤδη. καὶ παραλαβὼν ἕνα τῶν στρατηγῶν, ὅστις ἦν αὐτῷ ὁμογνώμων, ἐχώρει ἐς τὸν Πειραιᾶ. ἐβοήθει δὲ καὶ Ἀρίσταρχος, καὶ τῶν ἱππέων νεανίσκοι· ἦν δὲ θόρυβος πολὺς καὶ ἐκπληκτικός. οἵ τε γὰρ ἐν τῷ ἄστει ἤδη ᾤοντο τόν τε Πειραιᾶ καταλῆφθαι, καὶ τὸν ξυνειλημμένον τεθνᾶναι. οἵ τε ἐν τῷ Πειραιεῖ, τοὺς ἐκ τοῦ ἄστεως ὅσον οὐκ ἐπὶ σφᾶς παρεῖναι. μόγις δὲ τῶν τε πρεσβυτέρων διακωλυόντων τοὺς ἐν τῷ ἄστει διαθέοντας, καὶ ἐπὶ τὰ ὅπλα φερομένους, καὶ Θουκυδίδου τοῦ Φαρσαλίου τοῦ προξένου τῆς πόλεως παρόντος, καὶ προθύμως ἐμποδὼν τε ἑκάστοις γιγνομένου, καὶ ἐπιβοωμένου μὴ, ἐφεδρευόντων ἐγγὺς τῶν πολεμίων, ἀπολέσαι τὴν πατρίδα, ἡσύχασάν τε, καὶ σφῶν αὐτῶν ἀπέσχοντο. καὶ ὁ μὲν Θηραμένης, ἐλθὼν ἐς τὸν Πειραιᾶ (ἦν δὲ καὶ αὐτὸς στρατηγὸς) ὅσον ἀπὸ βοῆς ἕνεκα, ὠργίζετο

τοῖς ὁπλίταις. ὁ δὲ Αρίσαρχος καὶ οἱ ἐναντίοι τῷ πλήθει ἐχαλέπαινον. οἱ δὲ ὁπλῖται ὁμόσε τε ἐχώρουν οἱ πλεῖστοι τῷ ἔργῳ, καὶ οὐ μετεμέλοντο· καὶ τὸν Θηραμένην ἠρώτων εἰ δοκεῖ αὐτῷ ἐπ' ἀγαθῷ τὸ τεῖχος οἰκοδομεῖσθαι, καὶ εἰ ἄμεινον εἶναι καθαιρεθέν. ὁ δὲ, εἴπερ καὶ ἐκείνοις δοκεῖ καθαιρεῖν, καὶ ἑαυτῷ ἔφη ξυνδοκεῖν. καὶ ἐντεῦθεν εὐθὺς ἀναβάντες οἵ τε ὁπλῖται καὶ πολλοὶ τῶν ἐκ τοῦ Πειραιῶς ἀνθρώπων, κατέσκαπτον τὸ τείχισμα. ἦν δὲ πρὸς τὸν ὄχλον ἡ παράκλησις, ὡς χρὴ, ὅσις τοὺς πεντακισχιλίους βούλεται ἄρχειν ἀντὶ τῶν τετρακοσίων, ἰέναι ἐπὶ τὸ ἔργον. ἐπεκρύπτοντο γὰρ ὅμως ἔτι τῶν πεντακισχιλίων τῷ ὀνόματι, μὴ ἄντικρυς δῆμον ὅσις βούλεται ἄρχειν ὀνομάζειν· φοβούμενοι μὴ τῷ ὄντι ὦσι, καὶ πρός τινα εἰπών τις τὶ ἀγνοίᾳ σφαλῇ. καὶ οἱ τετρακόσιοι διὰ τοῦτο οὐκ ἤθελον τοὺς πεντακισχιλίους οὔτε εἶναι, οὔτε μὴ ὄντας δή-

ſtarchus vero, et qui *populari* multitudini adverſarii erant, indignabantur. Illorum vero gravis armaturae militum plerique manum ad opus admovere coeperunt, nec eos *facti* poenitebat: Theramenem etiam interrogabant, numquid ei videretur haec munitio *publici* boni cauſa exſtrui, et an ſatius eſſet eam demoliri. Ille vero, ſi et ipſis *eam* demoliri placeret, ſibi quoque placere reſpondit. Hinc autem e veſtigio, cum illi gravis armaturae milites, tum etiam multi eorum, qui erant in Piraeeo, munitionem conſcenderunt, et demoliri coeperunt. Hac autem adhortatione ad vulgus utebantur, oportere *eum*, quicunque quinque millia *civium* quadringentorum loco *reipublicae* praeeſſe vellet, ad hoc opus accedere *et munitionem iſtam ſecum demoliri*. Nam *quamvis popularem ſtatum reſtituere vellent*, tamen *ſuum conſilium* adhuc tegebant nomine quinque millium, ita ut non aperte dicerent, quicunque vellet populum reipublicae praeeſſe: quia metuebant ne re vera eſſent *quinque millia civium, quibus ad reipublicae adminiſtrationem aditus per vices pateret*, neve quis *de ſuo numero* per inſcitiam aliquid apud aliquem *de quinque millium numero* dicens labe-

retur, *ac in capitis discrimen adduceretur.* Et idcirco illi quadringenti neque volebant illos quinquies mille *cives* esse, neque constare illos non esse. Nam existimabant, tot quidem participes constituere, haud dubie statum esse popularem: sed si incertum esset, *neque constaret esse quinque millia civium, quibus ad reipublicae administrationem aditus pateret, hoc* mutuo terrorem esse incussurum.

93. Postridie autem illi quadringenti, etsi animis perturbati, in curiam tamen convenerunt. At illi gravis armaturae milites, qui in Piraeeo erant, cum Alexiclem dimisissent, quem comprehenderant, ac munitionem demoliti fuissent, ad Dionysiacum theatrum prope Munychiam situm concesserunt, et *illic* extra locum ordinarium armati concilium habuerunt, et ex communi ipsorum decreto confestim in urbem iverunt, et arma illic, in Anaceo deposuerunt. Quidam autem a quadringentis electi ad ipsos venerunt, et singuli singulos alloqui coeperunt, et quos animadvertissent homines esse mites, *ipsis* suadebant, ut et ipsi quiescerent, et alios *in officio* praeterea continerent. Dicentes fore, ut *quadringenti* quinque millia *ci-*

λους εἶναι. τὸ μὲν καταστῆσαι μετόχους τοσούτους, ἄντικρυς ἂν δῆμον ἡγούμενοι, τὸ δ' αὖ ἀφανὲς, φόβον ἐς ἀλλήλους παρέξειν.

ϟγ΄. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ, οἱ μὲν τετρακόσιοι ἐς τὸ βουλευτήριον ὅμως καὶ τεθορυβημένοι ξυνελέγοντο· οἱ δ' ἐν τῷ Πειραιεῖ ὁπλῖται τόν τε Ἀλεξικλέα, ὃν ξυνέλαβον, ἀφέντες, καὶ τὸ τείχισμα καθελόντες, ἐς τὸ πρὸς τῇ Μουνυχίᾳ Διονυσιακὸν θέατρον ἐλθόντες, καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα, ἐξεκλησίασάν τε, καὶ δόξαν αὐτοῖς, εὐθὺς ἐχώρουν ἐς τὸ ἄστυ, καὶ ἔθεντο αὐτοῦ ἐν τῷ Ἀνακείῳ τὰ ὅπλα. ἐλθόντες δὲ ἀπὸ τῶν τετρακοσίων τινὲς ᾑρημένοι, πρὸς αὐτοὺς ἀνὴρ ἀνδρὶ διελέγοντό τε, καὶ ἔπειθον οὓς ἴδοιεν ἀνθρώπους ἐπιεικεῖς, αὐτούς τε ἡσυχάζειν, καὶ τοὺς ἄλλους παρακατέχειν· λέγοντες, τούς τε πεντακισχιλίους ἀποφανεῖν, καὶ ἐκ τούτων ἐν μέρει, ᾗ ἂν τοῖς πεντακισχιλίοις δοκῇ, τοὺς τετρακοσίους ἔσε-

σθαι· τέως δὲ τὴν πόλιν μηδενὶ τρόπῳ διαφθείρειν, μηδ' εἰς τοὺς πολεμίους ἀνῶσαι. τὸ δὲ πᾶν πλῆθος τῶν ὁπλιτῶν, ἀπὸ πολλῶν καὶ πρὸς πολλοὺς λόγων γιγνομένων, ἠπιώτερον ἦν ἢ πρότερον, καὶ ἐφοβεῖτο μάλιστα περὶ τοῦ παντὸς πολιτικοῦ. ξυνεχώρησάν τε ὥστ' ἐς ἡμέραν ῥητὴν ἐκκλησίαν ποιῆσαι ἐν τῷ Διονυσίῳ περὶ ὁμονοίας.

ϟδ'. Ἐπειδὴ δὲ ἐπῆλθεν ἡ ἐν Διονύσου ἐκκλησία καὶ ὅσον οὐ ξυνειλεγμένοι ἦσαν, ἀγγέλλονται αἱ δύο καὶ τεσσαράκοντα νῆες καὶ ὁ Ἡγησανδρίδας ἀπὸ τῶν Μεγάρων τὴν Σαλαμῖνα παραπλεῖν. καὶ πᾶς τις τῶν ὁπλιτῶν αὐτὸ τοῦτο ἐνόμιζεν εἶναι τὸ πάλαι λεγόμενον ὑπὸ Θηραμένους καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ, ὡς ἐς τὸ τείχισμα ἔπλεον αἱ νῆες, καὶ χρησίμως ἐδόκει καταπεπτωκέναι. ὁ δὲ Ἡγησανδρίδας τάχα μέν τι ἀπὸ ξυγκειμένου λόγου περί τε τὴν Ἐπίδαυρον καὶ ταύτῃ ἀνεστρέφετο, εἰκὸς δ' αὐτὸν καὶ

vium designarent, et ex horum *quinque millium* numero quadringenti per vices constituerentur, prout ipsis quinque millibus placeret. Interea vero nullo modo civitatem perderent, neve eam funditus eversam hostibus traderent. His autem verbis, quae a multis dicebantur, et ad multos fiebant, universa armatorum multitudo placatior, quam ante fuerat, reddita est, ac de universo reipublicae statu maxime timebat. Et inter eos convenit, ut ad dictam *certamque* diem in Bacchi templo concilium de concordia haberetur.

94. Cum autem concilii in Bacchi templo habendi dies advenisset, et tantum non concio *jam* coacta esset, nuntiatur illas duas et quadraginta naves cum Hegesandrida Megaris venientes Salaminem cursum tenere. Quamobrem quilibet ex illis gravis armaturae militibus hoc ipsum esse ducebat, quod jampridem a Theramene, et ab iis, qui cum eo erant, dicebatur, illam classem adversus illam munitionem venire, et *ideo haec* utiliter diruta fuisse videbatur. Hegesandridas autem forsitan quidem ex composito et circum Epidaurum et circum

illa loca verſabatur; ſed tamen credibile videtur eſſe ipſum etiam propter praeſentem Athenienſium ſeditionem, et *adductum* ſui opportuni adventus ſpe, illic ſubſtitiſſe. Athenienſes vero, poſtquam *hoc* ipſis nuntiatum eſt, confeſtim univerſi citato curſu in Piraeeum contenderunt, quod bellum domeſticum non eſſet majus, quam quod ab hoſtibus inferebatur, quod non procul, at ad ipſum portum eſſet. Quamobrem alii quidem naves, quae aderant, conſcendebant, alii vero alias deducebant, nonnulli etiam ad muros et portus oſtium ad vim hoſtilem arcendam accurrebant.

95. At Peloponneſiorum claſſis adventans, et Sunium circumvecta, portum inter Thoricum et Praſias ſubiit. Poſtea vero Oropum appulit. Athenienſes autem raptim, et iis, qui ad manus erant, nautis uti coacti, quippe quod civitas ſeditione laboraret, et *cives* in maximo *discrimine poſiti, rebus ſuis* opem celeriter ferre vellent, (nam quod Attica intercluſa eſſet, ipſorum omnis ſpes in Euboea erat poſita) Thymocharin ducem cum claſſe in Eretriam mittunt. Quae cum *illuc* perveniſſet, cum illis *navi-*

πρὸς τὸν παρόντα ϛασιασμὸν τῶν Αθηναίων, δι' ἐλπίδος ὡς κἂν ἐς δέον παραγένοιτο, ταύτῃ ἀνέχειν. οἱ δ' αὖ Αθηναῖοι, ὡς ἠγγέλθη αὐτοῖς, εὐθὺς δρόμῳ ἐς τὸν Πειραιᾶ πανδημεὶ ἐχώρȣν, ὡς τȣ̃ ἰδίȣ πολέμȣ, μείζονος ἢ ἀπὸ τῶν πολεμίων, ȣ̓χ ἑκὰς ἀλλὰ πρὸς τῷ λιμένι ὄντος. καὶ οἱ μὲν ἐς τὰς παρȣ́σας ναῦς ἐσέβαινον, οἱ δὲ ἄλλας καθεῖλκον, οἱ δέ τινες ἐπὶ τὰ τείχη ϗ̀ τὸ ϛόμα τȣ̃ λιμένος παρεβοήθȣν.

ϟε'. Αἱ δὲ τῶν Πελοποννησίων νῆες, παραπλεύσασαι ϗ̀ περιβαλȣ̃σαι Σȣ́νιον, ὁρμίζονται μεταξὺ Θορίκȣ τε ϗ̀ Πρασίων· ὕϛερον δὲ ἀφικνȣ̃νται ἐς Ωρωπόν. Αθηναῖοι δὲ κατὰ τάχος ϗ̀ ἀξυγκροτήτοις πληρώμασιν ἀναγκασθέντες χρήσασθαι, οἷα πόλεως ϛασιαζȣ́σης, ϗ̀ περὶ τȣ̃ μεγίϛȣ βȣλόμενοι ἐν τάχει βοηθῆσαι (Εὔβοια γὰρ αὐτοῖς, ἀποκεκλεισμένης τῆς Ατλικῆς, πάντα ἦν) πέμπȣσι Θυμόχαριν ϛρατηγὸν καὶ ναῦς ἐς Ερετρίαν. ὧν ἀφικομένων, ξὺν ταῖς

πρότερον ἐν Εὐβοίᾳ οὔσαις, ἓξ καὶ τριάκοντα ἐγένοντο. καὶ εὐθὺς ναυμαχεῖν ἠναγκάζοντο. ὁ γὰρ Ἡγησανδρίδας ἀριστοποιησάμενος ἐκ τοῦ Ὠρωποῦ ἀνήγαγε τὰς ναῦς· διέχει δὲ μάλιστα ὁ Ὠρωπὸς τῆς τῶν Ερετριέων πόλεως, θαλάσσης μέτρον ἑξήκοντα σταδίους. ὡς οὖν ἐπέπλει, εὐθὺς ἐπλήρουν καὶ οἱ Αθηναῖοι τὰς ναῦς, οἰόμενοι σφίσι παρὰ ταῖς ναυσὶ τοὺς στρατιώτας εἶναι· οἱ δὲ ἔτυχον οὐκ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἄριστον ἐπισιτιζόμενοι (οὐδὲν γὰρ ἐπωλεῖτο ἀπὸ προνοίας τῶν Ερετριέων) ἀλλὰ ἐκ τῶν ἐπ' ἔσχατα τοῦ ἄστεος οἰκιῶν, ὅπως σχολῇ πληρουμένων φθάσειαν οἱ πολέμιοι προσπεσόντες, καὶ ἐξαναγκάσειαν τοὺς Αθηναίους οὕτως ὅπως τύχοιεν ἀνάγεσθαι. σημεῖον δὲ αὐτοῖς, ἐς τὸν Ὠρωπὸν ἐκ τῆς Ερετρίας, ὁπότε χρὴ ἀνάγεσθαι, ἤρθη. διὰ τοιαύτην δὴ παρασκευὴν οἱ Αθηναῖοι ἀναγόμενοι, καὶ ναυμαχήσαντες ὑπὲρ τοῦ λιμένος τῶν Ερετριέων, ὀλίγον μέν τινα χρόνον

bus; quae prius in Euboea erant, ſex et triginta *navium numerum* effecit. Et protinus proelio navali dimicare coacta fuit. Nam Hegeſandridas jam pranſus, ab Oropo claſſem in altum duxerat. Abeſt autem Oropus ab Eretrienſium urbe, ſtadiis fere ſexaginta, maris tractu. Dum igitur ille cum infeſta claſſe *jam* veniret, Athenienſes quoque *ſuas* naves inſtruere coeperunt, exiſtimantes ſuos milites apud naves eſſe. Sed illi cibaria in prandium mercabantur, non ex foro, ſed ex *privatis* aedibus in extrema urbis parte ſitis. Nihil enim *in foro* vendebatur, quod ab Eretrienſibus conſulto factum fuerat, ut, dum cunctanter *naves militibus* implerentur, hoſtes prius, impreſſionem *in eos* facerent, et Athenienſes ſic, utcunque inſtructi fuiſſent, in altum prodire cogerent. Quinetiam ex Eretria ſignum Oropum verſus ipſis *Lacedaemoniis* ſublatum *datumque* fuit, *ut ſignificaretur*, quando in altum provehi deberent. Athenienſes igitur propter hujusmodi fraudem praeparatam, in altum provecti, navalique proelio ſupra portum Eretrienſem commiſſo, *quamvis ad hoc imparati veniſſent*, tamen ali-

quantiſper etiam *hoſti* reſtiterunt. Deinde in fugam verſos *hoſtis* ad littus usque eſt inſequutus. Et quotquot ipſorum ad Eretrienſium urbem, ut amicam, confugerunt, aſperrime tractati fuerunt, quia ab ipſis *Eretrienſibus* interfecti fuerunt. Alii vero in munitionem, quam ipſi in Eretria tenebant, incolumes evaſerunt, itemque naves, quotquot in Chalcidem pervenerunt. Peloponneſii vero, duabus et viginti Athenienſium navibus captis, viriſque partim interfectis, partim captis, tropaeum ſtatuerunt. Nec multo poſt, cum totam Euboeam ad defectionem compuliſſent, praeter Oreum (hoc enim Athenienſes ipſi tenebant) caeteras quoque res ad ejus ſtatum pertinentes componere coeperunt.

96. Cum autem rerum ad Euboeam geſtarum nuntius Athenienſibus allatus fuiſſet, pavor omnium ad illum usque diem maximus *eos* invaſit. Nam nec illa clades, quam in Sicilia acceperant, quamvis tunc ingens viſa fuiſſet, nec ulla alia calamitas *eos* unquam adeo terruit. Cum enim eo tempore, quo et exercitus, qui Sami erat,

ὅμως καὶ ἀντέχον· ἔπειτα ἐς φυγὴν τραπόμενοι, καταδιώκονται ἐς τὴν γῆν· καὶ ὅσοι μὲν αὐτῶν πρὸς τὴν πόλιν τῶν Ερετριέων ὡς φιλίαν καταφεύγουσι, χαλεπώτατα ἔπραξαν, φονευόμενοι ὑπ' αὐτῶν· οἱ δὲ ἐς τὸ ἐπιτείχισμα τὸ ἐν τῇ Ερετρίᾳ, ὃ εἶχον αὐτοὶ, περιγίγνονται, καὶ ὅσαι ἐς Χαλκίδα ἀφικνοῦνται τῶν νεῶν. λαβόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι δύο καὶ εἴκοσι ναῦς τῶν Αθηναίων, καὶ ἄνδρας, τοὺς μὲν ἀποκτείναντες, τοὺς δὲ ζωγρήσαντες, τροπαῖον ἔστησαν. καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον Εὔβοιάν τε ἅπασαν ἀποστήσαντες, πλὴν Ορεοῦ (ταύτην δὲ αὐτοὶ Αθηναῖοι εἶχον) καὶ τἄλλα περὶ αὐτὴν καθίσταντο.

ϟϛʹ. Τοῖς δὲ Αθηναίοις ὡς ἦλθε τὰ περὶ τὴν Εὔβοιαν γεγενημένα, ἔκπληξις μεγίστη δὴ τῶν πρὶν παρέστη. οὔτε γὰρ ἡ ἐν τῇ Σικελίᾳ ξυμφορὰ, καίπερ μεγάλη τότε δόξασα εἶναι, οὔτε ἄλλο οὐδέν πω οὕτως ἐφόβησεν. ὅπου γὰρ στρατοπέδου τε τοῦ ἐν

Σάμῳ ἀφεστηκότος, ἄλλων τε νεῶν ἐκ οὐσῶν, οὐδὲ τῶν ἐσβησομένων, αὐτῶν τε στασιαζόντων, καὶ ἄδηλον ὂν ὁπότε σφίσιν αὐτοῖς ξυῤῥάξουσι, τοσαύτη ἡ ξυμφορὰ ἐπεγεγένητο, ἐν ᾗ ναῦς τε, καὶ, τὸ μέγιστον, Εὔβοιαν ἀπολωλέκεσαν, ἐξ ἧς πλείω ἢ τῆς Αττικῆς ὠφελοῦντο· πῶς οὐκ εἰκότως ἠθύμουν; μάλιστα δ' αὐτοὺς καὶ δι' ἐγγυτάτου ἐθορύβει, εἰ οἱ πολέμιοι τολμήσουσι νενικηκότες, εὐθὺς σφῶν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ ἔρημον ὄντα νεῶν πλεῖν· καὶ ὅσον οὐκ ἤδη ἐνόμιζον αὐτοὺς παρεῖναι· ὅπερ ἄν, εἰ τολμηρότεροι ἦσαν, ῥᾳδίως ἂν ἐποίησαν· καὶ διέστησαν ἂν ἔτι μᾶλλον τὴν πόλιν εἰ ἐπολιόρκουν μένοντες, καὶ τὰς ἀπ' Ιωνίας ναῦς ἠνάγκασαν ἄν, καίπερ πολεμίας οὔσας τῇ ὀλιγαρχίᾳ, τοῖς σφετέροις οἰκείοις καὶ τῇ ξυμπάσῃ πόλει βοηθῆσαι. καὶ ἐν τούτῳ Ἑλλήσποντός τε ἂν ἦν αὐτοῖς, καὶ Ιωνία, καὶ αἱ νῆσοι, καὶ τὰ μέχρι Εὐβοίας, καὶ, ὡς εἰπεῖν, ἡ Αθηναίων ἀρχὴ πᾶσα. ἀλλ'

defecerat, nec aliae naves, nec qui eas conſcenderent, ſupererant, ipſique *praeterea* ſeditione laborabant, et incertum erat quando inter ſe concurſuri eſſent, iſta calamitas, quae tanta erat, propter quam et claſſem, et (quod maximum *erat malum*) Euboeam (ex qua plus utilitatis quam ex Attica percipiebant) amiſerant, *illis* ſuperveniſſet, nonne merito animis erant conſternati? Sed hoc potiſſimum eos turbabat, idque propter maximam locorum propinquitatem, ſi hoſtes auſuri eſſent, victoria potiti, confeſtim in ipſorum Piraeeum navibus vacuum tendere. Et tantum non ipſos jam adeſſe ſuſpicabantur. Id, quod *illi*, ſi audaciores fuiſſent, facile feciſſent; et longe majus diſſidium in urbe excitaſſent, ſi *eam illic* manentes obſediſſent, et claſſem ab Ionia licet dominatui paucorum infeſtam, *tamen* illis ſecum cognatione conjunctis et univerſae civitati ſuccurrere coëgiſſent. Interea vero et Hellespontus, et Ionia, et inſulae, et *omnia* loca ad Euboeam usque pertinentia, et (ut ita loquar) omne Athenienſium imperium in ipſorum poteſtatem veniſſet. Verum non in ea re tantum Lacedaemonii Athenienſi-

bus omnium *adverſariorum* maxime commodi in bello *cum ipſis* gerendo fuerunt; ſed et in aliis multis. Cum enim moribus maxime differrent (nam illi quidem, celeres; hi vero, tardi: et illi quidem, ad res aggrediendas promti; hi vero, timidi, praecipue vero adverſus eos, qui claſſe multum poterant) plurimum *Athenienſibus* proderant. Syracuſani autem *hoc* demonſtrarunt. Nam cum moribus maxime ſimiles *illis* eſſent, optime etiam adverſus *illos* bellum adminiſtrarunt.

97. Athenienſes igitur propter hunc nuntium, *quamvis eſſent animis conſternati*, viginti tamen naves inſtruxerunt, et concionem coëgerunt, unam quidem ſtatim, tunc primum, in eum locum, quem Pnyca vocant, ubi etiam alias *comitia habere* conſueverant. In qua *concione* quadringentis viris amotis, rerum adminiſtrationem quinque millibus tradere decreverunt. Ex hoc autem numero *illos omnes* eſſe *voluerunt*, quotquot arma geſtarent. Nec ullam mercedem ullius magiſtratus gratia *ab ullo* accipiendam eſſe *cenſuerunt*. Niſi vero *qui magiſtratus geſſiſſent, ita feciſſent, eum, qui mercedem accepiſſet*, exſecrabilem eſſe juſſerunt. Poſtea vero et aliae crebrae conciones habitae ſunt, in qui-

οὐκ ἐν τούτῳ μόνῳ Λακεδαιμόνιοι Αθηναίοις πάντων δὴ ξυμφορώτατοι προσπολεμῆσαι ἐγένοντο, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς. διάφοροι γὰρ πλεῖστον ὄντες τὸν τρόπον, οἱ μὲν, ὀξεῖς, οἱ δὲ, βραδεῖς· καὶ οἱ μὲν, ἐπιχειρηταὶ, οἱ δὲ, ἄτολμοι, ἄλλως τε καὶ ναυτικῇ ἀρχῇ πλεῖστα ὠφέλουν. ἔδειξαν δὲ οἱ Συρακούσιοι. μάλιστα γὰρ ὁμοιότροποι γενόμενοι, ἄριστα καὶ προσεπολέμησαν.

ϟζʹ. Επὶ δ' οὖν τοῖς ἠγγελμένοις οἱ Αθηναῖοι ναῦς τε εἴκοσιν ὅμως ἐπλήρουν, καὶ ἐκκλησίαν συνέλεγον, μίαν μὲν εὐθὺς τότε πρῶτον ἐς τὴν Πνύκα καλουμένην, οὗπερ καὶ ἄλλο τε εἰώθεσαν· ἐν ᾗπερ καὶ τοὺς τετρακοσίους καταπαύσαντες, τοῖς πεντακιχιλίοις ἐψηφίσαντο τὰ πράγματα παραδοῦναι· εἶναι δὲ αὐτῶν, ὁπόσοι ὅπλα παρέχονται. καὶ μισθὸν μηδένα φέρειν μηδεμιᾷ ἀρχῇ· εἰ δὲ μὴ, ἐπάρατον ἐποιήσαντο. ἐγίγνοντο δὲ καὶ ἄλλαι ὕστερον πυκναὶ ἐκκλησίαι, ἀφ' ὧν καὶ νομοθέτας

καὶ τἄλλα ἐψηφίσαντο ἐς τὴν πολιτείαν. καὶ οὐχ ἥκιστα δὴ τὸν πρῶτον χρόνον ἐπί γε ἐμοῦ Ἀθηναῖοι φαίνονται εὖ πολιτεύσαντες. μετρία γὰρ ἥ τε ἐς τοὺς ὀλίγους καὶ τοὺς πολλοὺς ξύγκρασις ἐγένετο. καὶ ἐκ πονηρῶν τῶν πραγμάτων γενομένων τοῦτο πρῶτον ἀνήνεγκε τὴν πόλιν. ἐψηφίσαντο δὲ καὶ Ἀλκιβιάδην καὶ ἄλλους μετ' αὐτοῦ κατιέναι. καὶ παρά τε ἐκεῖνον καὶ παρὰ τὸ ἐν Σάμῳ στρατόπεδον πέμψαντες, διεκελεύοντο ἀνθάπτεσθαι τῶν πραγμάτων.

ϟή. Ἐν δὲ τῇ μεταβολῇ ταύτῃ εὐθὺς οἱ μὲν περὶ τὸν Πείσανδρον καὶ Ἀλεξικλέα, καὶ ὅσοι ἦσαν τῆς ὀλιγαρχίας μάλιστα, ὑπεξέρχονται ἐς τὴν Δεκέλειαν. Ἀρίσταρχος δὲ αὐτῶν μόνος (ἔτυχε γὰρ καὶ στρατηγῶν) λαβὼν κατὰ τάχος τοξότας τινὰς τοὺς βαρβαρωτάτους, ἐχώρει πρὸς τὴν Οἰνόην. ἦν δὲ Ἀθηναίων ἐν μεθορίοις τῆς Βοιωτίας τεῖχος. ἐπολιόρκουν δ' αὐτὸ διὰ ξυμ-

bus et legumlatores, et caetera ad reipublicae administrationem pertinentia constituerunt. Atque initio quidem (meo saltem judicio) Athenienses rempublicam non parum commode videntur administrasse. Nam utriusque factionis, paucorum et multitudinis, in unam redactae, moderatum exstitit temperamentum. Hoc autem primum civitatem ob res adversas afflictam erexit. Decreverunt etiam Alcibiadem, caeterosque, qui cum eo erant, *in patriam* revocandos. Quare cum ad illum, tum ad exercitum, qui Sami erat, misso *nuntio*, res capessere, jusserunt.

98. In hac autem *rerum* mutatione statim Pisander, et Alexicles cum suis, et qui praecipui erant e paucorum dominatu, in Deceleam se subduxerunt. Solus autem ex illis Aristarchus (adhuc enim dux erat) repente sumtis aliquot sagittariis, qui erant maxime barbari, ad Oenoen contendit. Erat autem Atheniensium munitio in Boeotiae confiniis *sita*. Corinthii autem, volun-

tarii quique Boeotis accitis, eam obſidebant, propter ſuorum ex Decelea ſe recipientium cladem, caedemque *factam ab Athenienſibus egreſſis* ex Oenoë. Ariſtarchus igitur colloquio cum ipſis habito, eos decepit, qui apud Oenoen erant, dicens eos quoque, qui in urbe erant, de caeteris *rebus* cum Lacedaemoniis tranſegiſſe, et oportere ipſos quoque locum illum Boeotis tradere. His enim conditionibus compoſitionem factam *dicebat*. Illi vero, cum *ipſi* ut duci fidem habuiſſent, et prorſus ignari eſſent, quod obſiderentur, fide publica interpoſita *illinc* exierunt. Hoc igitur modo captam Oenoen Boeoti receperunt; et Athenis paucorum dominatus *ſublatus eſt*, et ſeditio ceſſavit.

99. Per eadem hujus aeſtatis tempora, Peloponneſii quoque, qui Mileti erant, cum a nullo illorum, quibus a Tiſſapherne tunc, quum Aſpendum petiit, negotium datum fuerat, ſtipendium *ipſis* daretur, cum etiam neque Phoeniſſae naves, neque Tiſſaphernes ullo modo veniret, et Philippus, qui cum

φορὰν σφίσιν ἐκ τῆς Οἰνόης γιγνομένην ἀνδρῶν ἐκ Δεκελείας ἀναχωρούντων διαφθορᾶς οἱ Κορίνθιοι, ἐθελοντηδὸν προσκαλέσαντες τοὺς Βοιωτούς. κοινολογησάμενος οὖν αὐτοῖς ὁ Ἀρίσταρχος, ἀπατᾷ τοὺς ἐν τῇ Οἰνόῃ, λέγων ὡς καὶ οἱ ἐν τῇ πόλει τἆλλα ξυμβεβήκασι Λακεδαιμονίοις, κἀκείνους δεῖ Βοιωτοῖς τὸ χωρίον παραδοῦναι· ἐπὶ τούτοις γὰρ ξυμβεβάσθαι. οἱ δὲ, πιστεύσαντες ὡς ἀνδρὶ στρατηγῷ, καὶ οὐκ εἰδότες οὐδὲν, διὰ τὸ πολιορκεῖσθαι, ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται. τούτῳ μὲν τῷ τρόπῳ, Οἰνόην τε ληφθεῖσαν Βοιωτοὶ κατέλαβον, καὶ ἡ ἐν ταῖς Ἀθήναις ὀλιγαρχία καὶ στάσις ἐπαύσατο.

ϟθ'. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου καὶ οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ Πελοποννήσιοι, ὡς τροφήν τε οὐδεὶς ἐδίδου τῶν ὑπὸ Τισσαφέρνους τότε ὅτε ἐπὶ τὴν Ἄσπενδον παρῄει προσταχθέντων, καὶ αἱ Φοίνισσαι νῆες οὐδὲ ὁ Τισσαφέρνης που ἧκων, ὅ,τε Φίλιππος ὁ ξυμπεμφθεὶς αὐτῷ, ἐπεστάλκει

Μινδάρῳ τῷ ναυάρχῳ, καὶ ἄλλος Ἱπποκράτης ἀνὴρ Σπαρτιάτης, καὶ ὢν ἐν Φασήλιδι, ὅτι οὔτε αἱ νῆες παρέσοιντο, πάντα τε ἀδικοῖντο ὑπὸ Τισσαφέρνους, Φαρνάβαζός τε ἐπεκαλεῖτο αὐτοὺς, καὶ ἦν πρόθυμος, κομίσας τὰς ναῦς, καὶ αὐτὸς τὰς λοιπὰς ἔτι πόλεις τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς ἀποστῆσαι τῶν Ἀθηναίων, ὥσπερ καὶ ὁ Τισσαφέρνης, ἐλπίζων πλέον τι σχήσειν ἀπ' αὐτοῦ. οὕτω δὴ ὁ Μίνδαρος πολλῷ κόσμῳ, καὶ ἀπὸ παραγγέλματος αἰφνιδίου, ὅπως λάθοι τοὺς ἐν Σάμῳ, ἄρας ἀπὸ τῆς Μιλήτου ναυσὶ τρισὶ καὶ ἑβδομήκοντα, ἔπλει ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. πρότερον δὲ ἐν τῷ αὐτῷ θέρει τῷδε ἑκκαίδεκα ἐς αὐτὸν νῆες ἐπέπλευσαν, καὶ τῆς Χεῤῥονήσου τὶ μέρος κατέδραμον. χειμασθεὶς δὲ ἀνέμῳ καὶ ἀναγκασθεὶς καταίρει ἐς τὴν Ικαρον, καὶ μείνας ἐν αὐτῇ ὑπὸ ἀπλοίας πέντε ἢ ἓξ ἡμέρας, ἀφικνεῖται ἐς τὴν Χίον.

ϱ'. Ὁ δὲ Θράσυλλος ἐκ τῆς Σάμου,

ipſo miſſus fuerat, Mindaro navarcho ſcripſiſſet, et alius Hippocrates, vir Spartanus, et qui apud Phaſelidem erat, *idem ei ſcripſiſſet*, neque claſſem illam venturam eſſe, et res omnes *Peloponneſiacas* a Tiſſapherne injuſte labefactari, ipſosque a Pharnabazo acciri; eumque paratum eſſe naves *ad eos* adducere, et caeteras ſuae provinciae civitates ad defectionem ab Athenienſibus faciendam compellere, quemadmodum et Tiſſaphernes *feciſſet*, quod ex hac re commodum aliquod ſe percepturum ſperaret: ſic igitur Mindarus militari diſciplina accurate ſervata, et profectione ſubito indicta, ut lateret hoſtes, qui Sami erant, cum tribus et ſeptuaginta navibus Mileto ſolvens, in Helleſpontum navigavit. Illuc autem prius per hanc eandem aeſtatem *aliae* ſexdecim naves *illi regioni* bellum illaturae iverant, et quandam Cherroneſi partem incurſionibus infeſtaverant. Sed tempeſtate jactatus, ad Icarum appellere coactus eſt. Cum autem propter navigandi difficultatem illic quinque ſexve dies moratus fuiſſet, Chium pervenit.

100. Thraſyllus vero, cum ipſum Mi-

leto discessisse intellexisset, ipse quoque cum quinque et quinquaginta navibus Samo discessit, properans ne ille ocius in Hellespontum ingrederetur. Sed cum audisset *Mindarum* apud Chium esse, cum etiam existimasset ipsum illic subsessurum, speculatores quidem et in Lesbo et in opposita continente collocavit, ne naves illae, si forte aliquo proficiscerentur, *ipsum* laterent. Ipse vero cum classe Methymnam profectus, farinam et caetera necessaria apparari jussit, ut, si major mora fieret, ex Lesbo Chium infesta classe petiturus. Simul etiam (Eressus enim a Lesbo defecerat) volebat adversus eam profectus, si posset, expugnare. Nam Methymnaeorum exsules, qui non minimae autoritatis erant, cum ad quinquaginta gravis armaturae milites, qui amicitiae causa eos sequuti fuerant, Cuma transportassent, et e continente alios mercede conduxissent, cunctis ad trecentos, Anaxarcho Thebano propter cognationem duce delecto, Methymnam primum adorti

ἐπειδὴ ἐπύθετο αὐτὸν ἐκ τῆς Μιλήτου ἀπηρκότα, ἔπλει καὶ αὐτὸς ναυσὶ πέντε καὶ πεντήκοντα, ἐπειγόμενος μὴ φθάσῃ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἐσπλεύσας. αἰσθόμενος δὲ ὅτι ἐν τῇ Χίῳ εἴη, καὶ νομίσας αὐτὸν καθέξειν αὐτοῦ, σκοποὺς μὲν κατεστήσατο καὶ ἐν τῇ Λέσβῳ καὶ ἐν τῇ ἀντιπέρας ἠπείρῳ, εἰ ἄρα ποι κινοῖντο αἱ νῆες, ὅπως μὴ λάθοιεν. αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Μήθυμναν παραπλεύσας, ἄλφιτά τε καὶ τὰ ἄλλα ἐπιτήδεια παρασκευάζειν ἐκέλευσεν, ὡς, ἢν πλείων χρόνος γίγνηται, ἐκ τῆς Λέσβου τοὺς ἐπίπλους τῇ Χίῳ ποιησόμενος. ἅμα δὲ, Ερεσὸς γὰρ τῆς Λέσβου ἀφειστήκει, ἐβούλετο ἐπ᾽ αὐτὴν πλεύσας, εἰ δύναιτο, ἐξελεῖν. Μηθυμναίων γὰρ οὐχ οἱ ἀδυνατώταλοι φυγάδες, διακομίσαντες ἐκ τῆς Κύμης προσεταιριστοὺς ὁπλίτας ὡς πεντήκοντα, καὶ τῶν ἐκ τῆς ἠπείρου μισθωσάμενοι, ξύμπασιν ὡς τριακοσίοις, Αναξάρχου Θηβαίου κατὰ τὸ ξυγγενὲς ἡγουμένου, προσέβαλον

πρώτῃ Μηθύμνῃ· καὶ ἀποκρουσθέντες τῆς πείρας διὰ τοὺς ἐκ τῆς Μιτυλήνης Ἀθηναίων φρουροὺς προελθόντας, αὖθις ἔξω μάχῃ ἀπωσθέντες, καὶ διὰ τοῦ ὄρους κομισθέντες, ἀφιστᾶσι τὴν Ἐρεσόν. πλεύσας οὖν ὁ Θράσυλλος ἐπ᾽ αὐτὴν ναυσὶ διενοεῖτο προσβολὴν ποιεῖσθαι. προαφιγμένος δὲ αὐτόσε ἦν καὶ Θρασύβουλος πέντε ναυσὶν ἐκ τῆς Σάμου, ὅτε ἠγγέλθη αὐτοῖς ἡ τῶν φυγάδων αὕτη διάβασις. ὑστερήσας δὲ, ἐπὶ τὴν Ἐρεσὸν ἐλθὼν, ἐφώρμει. προσεγένοντο δὲ καὶ ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου τινὲς δύο νῆες ἐπ᾽ οἴκου ἀνακομιζόμεναι, καὶ Μηθυμναῖαι· καὶ αἱ πᾶσαι νῆες παρῆσαν ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα, ἀφ᾽ ὧν τῷ στρατεύματι παρεσκευάζοντο, ὡς κατὰ κράτος μηχαναῖς τε καὶ παντὶ τρόπῳ, ἢν δύνωνται, αἱρήσοντες τὴν Ἐρεσόν. . . . .

ρα΄. Ὁ δὲ Μίνδαρος ἐν τούτῳ, καὶ αἱ ἐκ τῆς Χίου τῶν Πελοποννησίων νῆες, ἐπισιτισάμεναι δυσὶν ἡμέραις, καὶ λαβόντες παρὰ

fuerant: ſed de eo conatu dejecti propter Athenienſium praeſidium *adverſus eos* Mitylene progreſſum, rurſus proelio extra *urbem ab eodem praeſidio* repulſi, et per montem itinere facto, Ereſſum ad defectionem compulerunt. Thraſyllus igitur adverſus eam cum tota claſſe profectus, *eam* aggredi ſtatuebant. Sed et Thraſybulus cum quinque navibus e Samo ante *ipſius adventum* illuc profectus fuerat, cum de hoc exſulum trajectu nuntius ipſis allatus fuiſſet. Sed cum ſerius *eo* veniſſet, *nec ipſos exſules aſſequutus fuiſſet*, adverſus Ereſſum profectus, ſtationem contra *eam* habebat. Acceſſere praeterea duae quaedam naves ex Helleſponto domum redeuntes, et Methymnaeae. Naves autem univerſae, quae *tunc illic* aderant, erant numero ſeptem et ſexaginta, ex quibus milites ſumſerunt, et ſe praeparare coeperunt, ut Ereſſum et machinis et quavis ratione, ſi poſſent, expugnarent.

101. Interea vero Mindarus, et Peloponneſiorum naves ex Chio profectae, cum duorum dierum cibaria ſumſiſſent, et ſinguli

milites a Chiis accepissent tres tessaracostas Chias, tertio die ex Chio solventes in altum vela fecerunt, ne inciderent in naves, quae ad Eressum stabant, sed a sinistra Lesbum habentes, in continentem navigarunt. Cum autem ad *agri* Phocaici portum in Cratereis *situm* appulissent, et prandium *ibi* sumsissent, *oram* Cumanam praetervecti coenaverunt in Arginusis, quae sunt in continente e regione Mitylenes. Hinc autem, cum adhuc nox esset intempesta, praetervecti, et ad Harmatuntem in continente e regione Methymnae *sitam* profecti, sumto prandio, celeriter praetervecti Lectum et Larissam et Hamaxitum, et *alia* illius regionis oppida, ad Rhoetium, etiam quod est Hellesponti, ante mediam noctem pervenerunt. Harum autem navium nonnullae et ad Sigeum, et ad alia illius regionis loca appulerunt.

102. Athenienses vero, qui apud Sestum erant cum duodeviginti navibus, postquam et ipsi speculatores ignibus sublatis *hostilis*

τῶν Χίων τρεῖς τεσσαρακοστὰς ἕκαστος Χίας, τῇ τρίτῃ διὰ ταχέων ἀπαίρουσιν ἐκ τῆς Χίου πελάγιαι, ἵνα μὴ περιτύχωσι ταῖς ἐν τῇ Ἐρεσῷ ναυσὶν, ἀλλὰ ἐν ἀριστερᾷ τὴν Λέσβον ἔχοντες. ἔπλεον ἐπὶ τὴν ἤπειρον. καὶ προσβαλόντες τῆς Φωκαΐδος ἐς τὸν ἐν Κρατερείοις λιμένα, καὶ ἀριστοποιησάμενοι, παραπλεύσαντες τὴν Κύμαιαν δειπνοποιοῦνται ἐν Ἀργινούσαις τῆς ἠπείρου, ἐν τῷ ἀντιπέρας τῆς Μιτυλήνης. ἐντεῦθεν δὲ ἔτι πολλῆς νυκτὸς παραπλεύσαντες, καὶ ἀφικόμενοι τῆς ἠπείρου ἐς Ἁρματοῦντα καταντικρὺ Μηθύμνης, ἀριστοποιησάμενοι, διὰ ταχέων παραπλεύσαντες Λέκτον καὶ Λάρισσαν καὶ Ἁμαξιτὸν, καὶ τὰ ταύτῃ χωρία, ἀφικνοῦνται ἐς Ῥοίτιον ἤδη τοῦ Ἑλλησπόντου, πρωΐτερον μέσων νυκτῶν. εἰσὶ δ᾽ αἳ τῶν νεῶν καὶ ἐς Σίγειον κατῆραν, καὶ ἄλλοσε τῶν ταύτῃ χωρίων.

ρβ'. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐν τῇ Σηστῷ δυοῖν δεούσαις εἴκοσι ναυσὶν ὄντες, ὡς αὐτοῖς οἵ

τε φρυκτωροὶ ἐσήμαινον, καὶ ᾐσθάνοντο τὰ πυρὰ ἐξαίφνης πολλὰ ἐν τῇ πολεμίᾳ φανέντα, ἔγνωσαν ὅτι ἐσπλέουσιν οἱ Πελοποννήσιοι. καὶ τῆς αὐτῆς ταύτης νυκτὸς ὡς εἶχον τάχους ὑπομίξαντες τῇ Χερρονήσῳ, παρέπλεον ἐπ' Ἐλαιοῦντος, βουλόμενοι ἐκπλεῦσαι ἐς τὴν εὐρυχωρίαν τὰς τῶν πολεμίων ναῦς. καὶ τὰς μὲν ἐν Ἀβύδῳ ἑκκαίδεκα ναῦς ἔλαθον, προειρημένης φυλακῆς τῷ φιλίῳ ἐπίπλῳ, ὅπως αὐτῶν ἀνακῶς ἕξουσιν, ἢν ἐκπλέωσι· τὰς δὲ μετὰ τοῦ Μινδάρου ἅμα τῇ ἕῳ κατιδόντες, τὴν δίωξιν εὐθὺς ποιούμενοι, οὐ φθάνουσι πᾶσαι, ἀλλ' αἱ μὲν πλείους ἐπὶ τῆς ἠπείρου καὶ Λήμνου διέφυγον, τέσσαρες δὲ τῶν νεῶν αἱ ὕσταται πλέουσαι, καταλαμβάνονται παρὰ τὸν Ἐλαιοῦντα. καὶ μίαν μὲν, ἐποκείλασαν κατὰ τὸ ἱερὸν τοῦ Πρωτεσιλάου, αὐτοῖς ἀνδράσι λαμβάνουσι, δύο δὲ ἑτέρας, ἄνευ τῶν ἀνδρῶν· τὴν δὲ μίαν πρὸς τῇ Ἴμβρῳ κενὴν κατακαίουσι.

classis adventum ipsis significaverunt, et *ipsi* multos ignes in hostili *agro* repente collucentes conspexerunt, Peloponnesios *in Hellespontum* ingredi cognoverunt. Quamobrem hac ipsa nocte, celeritate quanta maxima potuerunt, maritimam Chersonesi oram legentes, ad Elaeuntem praetervecti contenderunt, quod hostium classem in apertum mare navigantes vitare vellent. Et illas quidem sexdecim *Peloponnesiorum* naves, quae ad Abydum erant, latuerunt, quamvis ab amica *suorum* classe praemonitae fuissent, ut ipsos *Athenienses* diligenter observarent, si *ex sua statione* exirent. Cum autem *Athenienses* primo statim diluculo illas *naves, quae* cum Mindaro *erant,* conspexissent, et e vestigio *Peloponnesii naves hostiles* insequi coepissent, non omnes *quidem hostium naves* ocius evaserunt, sed pleraeque in continentem et in Lemnum diffugerunt; at quatuor naves, quae postremae navigabant, prope Elaeuntem interceptae fuerunt. Atque *Peloponnesii* unam quidem *hostium navem,* ad Protesilai delubrum impactam, cum ipsis hominibus ceperunt, et duas alias sine viris: unam etiam vacuam ad Imbrum combusserunt.

103. Poſtea vero conjunctis et iis, *quas* ex Abydo *ſecum duxerant*, et aliis cum univerſis, ſex et octoginta, hoc ipſo die Elaeuntem oppugnaverunt: ſed cum *haec* deditionem facere nollet, Abydum redierunt. Athenienſes vero a *ſuis* ſpeculatoribus fruſtrati, et exiſtimantes hoſtium claſſem nequaquam clam ſe praeterituram: ſed per otium, moenia oppugnantes, poſtquam *hoſtes adveniſſe* cognoverunt, protinus omiſſa Ereſſo celeriter in Helleſpontum ad opem *loco periclitanti* ferendam accurrerunt. Duas autem Peloponneſiorum naves ceperunt, quae, tunc in hoſtibus audacius perſequendis in altum provectae, in ipſos inciderant. Poſtero die Elaeuntem profecti, ſtationem *illic* habuerunt, et ex Imbro *naves*, quotquot *eo* confugerant, receperunt, et quinque dies in proelii navalis apparatu conſumſerunt.

104. Poſtea vero navale proelium hoc modo commiſerunt. Athenienſes *quidem* acie in cornu inſtructa, ipſam oram lege-

ργ΄. Μετὰ δὲ τοῦτο, ταῖς τε ἐξ Ἀβύδου ξυμμιγείσαις καὶ ταῖς ἄλλαις ξυμπάσαις ἓξ καὶ ὀγδοήκοντα πολιορκήσαντες Ἐλαιοῦντα ταύτην τὴν ἡμέραν, ὡς οὐ προσεχώρει, ἀπέπλευσαν ἐς Ἄβυδον. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ψευσθέντες τῶν σκοπῶν, καὶ οὐκ ἂν οἰόμενοι σφᾶς λαθεῖν τὸν παράπλουν τῶν πολεμίων νεῶν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν τειχομαχοῦντες, ὡς ᾔσθοντο, εὐθὺς ἀπολιπόντες τὴν Ἐρεσὸν, κατὰ τάχος ἐβοήθουν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον· καὶ δύο τε ναῦς τῶν Πελοποννησίων αἱροῦσιν, αἳ πρὸς τὸ πέλαγος τότε θρασύτερον ἐν τῇ διώξει ἀπάρασαι, περιέπεσον αὐτοῖς. καὶ ἡμέρᾳ ὕστερον ἀφικόμενοι, ὁρμίζονται ἐς τὸν Ἐλαιοῦντα, καὶ τὰς ἐκ τῆς Ἴμβρου ὅσαι κατέφυγον κομίζονται· καὶ ἐς τὴν ναυμαχίαν πέντε ἡμέρας παρεσκευάζοντο.

ρδ΄. Μετὰ δὲ τοῦτο ἐναυμάχουν τρόπῳ τοιῷδε. οἱ Ἀθηναῖοι παρέπλεον ἐπὶ κέρως ταξάμενοι παρ' αὐτὴν τὴν γῆν, ἐπὶ τῆς

Στησ8· οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, αἰσθόμενοι ἐκ τῆς Ἀβύδου, ἀντανῆγον καὶ αὐτοί. καὶ ὡς ἔγνωσαν ναυμαχήσοντες, παρέτεινον τὸ κέρας, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι παρὰ τὴν Χερσόνησον, ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἰδάκου μέχρι Ἀῤῥιανῶν, νῆες ἓξ καὶ ὀγδοήκοντα· οἱ δ' αὖ Πελοποννήσιοι, [ὡς] ἀπὸ Ἀβύδου μέχρι Δαρδάνου, νῆες ὀκτὼ καὶ ἑξήκοντα. κέρας δὲ τοῖς μὲν Πελοποννησίοις εἶχον, τὸ μὲν δεξιὸν Συρακούσιοι, τὸ δ' ἕτερον αὐτὸς Μίνδαρος, καὶ τῶν νεῶν αἱ ἄριστα πλέουσαι· Ἀθηναίοις δὲ τὸ μὲν ἀριστερὸν Θράσυλλος, ὁ δὲ Θρασύβουλος τὸ δεξιόν· οἱ δὲ ἄλλοι στρατηγοί, ὡς ἕκαστοι διετάξαντο. ἐπειγομένων δὲ τῶν Πελοποννησίων πρότερόν [τε] ξυμμῖξαι, καὶ κατὰ μὲν τὸ δεξιὸν τῶν Ἀθηναίων ὑπερέχοντες αὐτοὶ τῷ εὐωνύμῳ, ἀποκλεῖσαι τοῦ ἔξω αὐτοὺς ἔκπλου, εἰ δύναιντο, κατὰ δὲ τὸ μέσον, ἐξῶσαι πρὸς τὴν γῆν, οὐχ ἑκὰς οὖσαν, οἱ Ἀθηναῖοι γνόντες, ᾗ μὲν ἐβούλοντο ἀποφράξασθαι αὐτοὺς οἱ ἐναντίοι, ἀντεπεξῆ-

bant, Seſtum verſus *navigantes*: Peloponneſii vero, cum *illorum adventum* ex Abydo cognoviſſent, et ipſi obviam *illis* prodierunt. Poſtquam autem *utrique* navale proelium commiſſum iri animadverterunt, cornua *claſſis* exporrexerunt: Athenienſes quidem, juxta Cherſoneſum, initio ducto ab Idaco usque ad Arrhiana, navibus ſex et octoginta: Peloponneſii vero contra, ab Abydo usque ad Dardanum, navibus octo et ſexaginta. Apud Peloponneſios autem cornu tenebant, dextrum quidem Syracuſani, alterum vero ipſe Mindarus, et velociſſimae quaeque naves; at apud Athenienſes, ſiniſtrum quidem Thraſyllus, Thraſybulus vero dextrum; caeteri vero duces in aſſignato quique loco ſteterunt. Cum autem Peloponneſii initium confligendi facere properarent, et dextrum quidem Athenienſium *cornu* ipſi *ſuo* ſiniſtro ſuperare, ac illos extrinſecus prodeundi facultate, ſi poſſent, intercludere *maturarent*, medium vero *agmen* ad terram non procul diſtantem propellere *ſtuderent*, Athenienſes hac re cognita, qua quidem parte adverſarii ipſos intercludere

volebant, obviam *illis* prodierunt, et navigationis *celeritate illos* ſuperabant: at ſiniſtrum ipſorum *cornu* promontorium, quod Cynoſſema appellatur, jam ſuperaverat. Hoc autem modo medium *ipſorum agmen*, ex infirmis ac diſſipatis navibus conſtabat, praeſertim quod *Athenienſes* minorem numerum haberent, et locus ille, qui circa Cynoſſema erat, acutum et angularem ambitum haberet, ita ut ea, quae in ulteriore illius parte fiebant, *ab his* conſpici non poſſent.

105. Peloponneſii igitur, impreſſione in medium facta, naves Athenienſium in ſiccum propulerunt, et in terram exſcenderunt proelio longe ſuperiores. Neque vero *huic* medio *navium agmini* ſuccurrere poterant, aut a dextro, qui cum Thraſybulo erant, propter navium in ipſos ingruentium multitudinem, aut a ſiniſtro, qui cum Thraſyllo erant. Nam propter illud promontorium, quod Cynoſſema appellatur, *res ab ipſis* cerni non poterat, ſimul etiam Syracuſani, et caeteri, qui non pauciores numero poſt ipſos in acie ſtabant, illos prohibebant:

γον, καὶ περιεγίγνοντο τῷ πλῷ. τὸ δ᾽ εὐώνυμον αὐτοῖς ὑπερεβεβλήκει ἤδη τὴν ἄκραν, ἣ Κυνὸς σῆμα καλεῖται. τῷ δὲ μέσῳ, τοιούτου ξυμβαίνοντος, ἀσθενέσι καὶ διεσπασμέναις ταῖς ναυσὶ καθίσαντο, ἄλλως τε καὶ ἐλάσσοσι χρώμενοι τὸ πλῆθος, καὶ τοῦ χωρίου τοῦ περὶ τὸ Κυνὸς σῆμα ὀξεῖαν καὶ γωνιώδη τὴν περιβολὴν ἔχοντος, ὥστε τὰ ἐν τῷ ἐπέκεινα αὐτοῦ γιγνόμενα μὴ κάτοπτα εἶναι.

ρε΄. Προσπεσόντες οὖν οἱ Πελοποννήσιοι κατὰ τὸ μέσον, ἐξέωσάν τε ἐς τὸ ξηρὸν τὰς ναῦς τῶν Αθηναίων, καὶ ἐς τὴν γῆν ἐπεξέβησαν, τῷ ἔργῳ πολὺ περισχόντες. ἀμῦναι δὲ τῷ μέσῳ οὔθ᾽ οἱ περὶ τὸν Θρασύβουλον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ὑπὸ πλήθους τῶν ἐπικειμένων νεῶν ἐδύναντο, οὔθ᾽ οἱ περὶ τὸν Θράσυλλον ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου. ἀφανές τε γὰρ ἦν διὰ τὴν ἄκραν τὸ Κυνὸς σῆμα, καὶ ἅμα οἱ Συρακούσιοι, καὶ οἱ ἄλλοι οὐκ ἐλάσσους ἐπιτεταγμένοι, εἶργον αὐτούς· πρὶν οἱ Πε-

λοποννήσιοι διὰ τὸ κρατήσαντες ἀδεῶς ἄλλοι ἄλλην ναῦν διώκειν, ἤρξαντο μέρει τινὶ σφῶν ἀτακτότεροι γενέσθαι. γνόντες δὲ οἱ περὶ τὸν Θρασύβουλον τὰς ἐπὶ σφίσι ναῦς ἐπεχούσας, παυσάμενοι τῆς ἐπεξαγωγῆς ἤδη τοῦ κέρως, καὶ ἐπαναστρέψαντες, εὐθὺς ἠμύνοντό τε καὶ τρέπουσι· καὶ τὰς κατὰ τὸ νικῆσαν τῶν Πελοποννησίων μέρος ὑπολαβόντες πεπλανημένας, ἔκοπτόν τε, καὶ ἐς φόβον τὰς πλείους ἀμαχεὶ καθίστασαν. οἵ τε Συρακούσιοι ἐτύγχανον καὶ αὐτοὶ ἤδη τοῖς περὶ τὸν Θράσυλλον ἐνδεδωκότες, καὶ μᾶλλον ἐς φυγὴν ὁρμήσαντες, ἐπειδὴ καὶ τοὺς ἄλλους ἑώρων.

ϙϛʹ. Γεγενημένης δὲ τῆς τροπῆς, καὶ καταφυγόντων τῶν Πελοποννησίων πρὸς τὸν Πύδιον μάλιστα ποταμὸν τοπρῶτον, ὕστερον δὲ ἐς Ἄβυδον, ναῦς μὲν ὀλίγας ἔλαβον οἱ Ἀθηναῖοι (στενὸς γὰρ ὢν ὁ Ἑλλήσποντος βραχείας τὰς ἀποφυγὰς τοῖς ἐναντίοις παρεῖχε) τὴν μέντοι νίκην ταύτην

donec Peloponnesii, dum victoria freti, secure alii aliam navem insequerentur, quadam suae classis parte ordines solvere coeperunt. Thrasybulus autem, et qui cum eo erant, cum animadvertissent *hostium* naves sibi oppositas, *cursum* inhibere, omissa jam contentione circumagendi cornu, et conversi, confestim *eas* repellunt, ac in fugam vertunt. Illas autem *naves* nacti, quae in victrici Peloponnesiorum parte dispersae erant, ferire coeperunt, et *illarum* plerisque vel sine proelio terrorem incusserunt. Syracusani quoque et ipsi jam cesserant iis, qui cum Thrasyllo erant, et in fugam *eo* magis se conjecerunt, postquam alios etiam *fugere* viderunt.

106. Cum autem *hostes* in fugam versi fuissent, et Peloponnesii primum *quidem* ad flumen Pydium praecipue confugissent, deinde vero Abydum, Athenienses paucas quidem *illorum* naves ceperunt (Hellespontus enim, quod esset angustus, brevia hostibus effugia praebebat) hanc tamen navalis proe-

lii victoriam opportunissimam tunc obtinuerunt. Cum enim ad eum usque diem formidarent Peloponnesiorum classem, cum propter clades paulatim *acceptas*, tum etiam propter calamitatem, *quae ipsis* in Sicilia contigerat, *jam* et se ipsos accusare, et hostes in rebus nauticis jam magni-facere desierunt. Adversariorum tamen *has* naves ceperunt, Chias quidem octo, Corinthias vero quinque, et Ambracioticas binas, et totidem Boeoticas, Leucadiorum vero et Lacedaemoniorum et Syracusanorum et Pellenaeorum, singulas singulorum. Ipsi vero *Athenienses* quindecim naves amiserunt. Cum autem in promontorio, ubi erat Canis-sepulcrum, tropaeum statuissent, et naufragia ad se attraxissent, et hostibus cadavera fide publica interposita reddidissent, Athenas etiam victoriae nuntium triremi miserunt. Illi vero, *qui Athenis erant*, cum *haec* navis *eo* pervenisset, audita felicitate insperata, propter clades, quae et circum Euboeam et per seditionem nuper *ipsis* contigerant, vehementer animo confirmati sunt,

τῆς ναυμαχίας ἐπικαιροτάτην δὴ ἔχον. φοβούμενοι γὰρ τέως τὸ τῶν Πελοποννησίων ναυτικὸν, διά τε τὰ κατὰ βραχὺ σφάλματα, καὶ διὰ τὴν ἐν τῇ Σικελίᾳ ξυμφορὰν, ἀπηλλάγησαν τοῦ σφᾶς τε αὐτοὺς καταμέμφεσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους ἔτι ἀξίους τοῦ ἐς τὰ ναυτικὰ νομίζειν. ναῦς μέντοι τῶν ἐναντίων λαμβάνουσι, Χίας μὲν ὀκτὼ, Κορινθίας δὲ πέντε, Αμπρακιώτιδας δὲ δύο, καὶ Βοιωτίας δύο, Λευκαδίων δὲ καὶ Λακεδαιμονίων καὶ Συρακουσίων καὶ Πελληναίων, μίαν ἑκάστων· αὐτοὶ δὲ πεντεκαίδεκα ναῦς ἀπολλύασι. στήσαντες δὲ τροπαῖον ἐπὶ τῇ ἄκρᾳ οὗ τὸ Κυνὸς σῆμα, καὶ τὰ ναυάγια προσαγαγόμενοι, καὶ τοὺς νεκροὺς τοῖς ἐναντίοις ὑποσπόνδους ἀποδόντες, ἀπέστειλαν καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας τριήρη ἄγγελον τῆς νίκης. οἱ δὲ, ἀφικομένης τῆς νεὼς, καὶ ἀνέλπιστον τὴν εὐτυχίαν ἀκούσαντες, ἐπί τε ταῖς περὶ τὴν Εὔβοιαν ἄρτι ξυμφοραῖς καὶ κατὰ τὴν στάσιν γεγενημέναις πολὺ

ἐπεῤῥώσθησαν, καὶ ἐνόμισαν σφίσιν ἔτι δυνατὰ εἶναι τὰ πράγματα, ἢν προθύμως ἀντιλαμβάνωνται, περιγενέσθαι.

ρζ΄. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν ἡμέρᾳ τετάρτῃ ὑπὸ σπουδῆς ἐπισκευάσαντες τὰς ναῦς οἱ ἐν Σηστῷ Ἀθηναῖοι, ἐπέπλεον ἐπὶ Κύζικον ἀφεστηκυῖαν· καὶ κατιδόντες κατὰ Ἁρπάγιον καὶ Πρίαπον τὰς ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου ὀκτὼ ναῦς ὁρμούσας, ἐπιπλεύσαντες, καὶ μάχῃ κρατήσαντες τοὺς ἐν τῇ γῇ, ἔλαβον τὰς ναῦς. ἀφικόμενοι δὲ καὶ ἐπὶ τὴν Κύζικον ἀτείχιστον οὖσαν, προσηγάγοντο πάλιν, καὶ χρήματα ἀνέπραξαν. ἔπλευσαν δὲ ἐν τούτῳ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἐκ τῆς Ἀβύδου ἐπὶ τὸν Ἐλαιοῦντα, καὶ τῶν σφετέρων νεῶν [τῶν] αἰχμαλώτων ὅσαι ἦσαν ὑγιεῖς ἐκομίσαντο, τὰς δὲ ἄλλας Ἐλαιούσιοι κατέκαυσαν, καὶ ἐς τὴν Εὔβοιαν ἀπέπεμψαν Ἱπποκράτην καὶ Ἐπικλέα κομιοῦντας τὰς ἐκεῖθεν ναῦς.

ρη΄. Κατέπλευσε δὲ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς

et existimarunt res suas adhuc (si impigre *eas* capesserent) superiores evadere posse.

107. Quarto autem post hoc navale proelium die, Athenienses, qui apud Sestum erant, navibus properanter refectis, navigarunt adversos Cyzicum, quae *ab ipsis* defecerat. Conspicati autem illas octo naves a Byzantio *reversas*, quae ad Harpagium et Priapum in statione stabant, *illuc* infesta classe profecti, proelioque superatis iis, qui erant in terra, naves illas ceperunt. Cum autem ad Cyzicum nullis muris munitam pervenissent, *eam* rursus in suam potestatem redegerunt, et pecunias *ab oppidanis* exegerunt. Interea vero et Peloponnesi ex Abydo adversus Eleuntem navigarunt, et suas naves captivas, quotquot erant integrae, receperunt, (caeteras enim Elaeusii concremarant) et Hippocratem et Epiclem in Euboeam miserunt, ut illas naves, *quae illic erant*, illinc adducerent.

108. Per haec eadem tempora Alcibia-

des etiam cum illis tredecim navibus, *quas secum duxerat*, e Cauno et Phaselide Samum rediit, nuntians se Phoenissas naves avertisse, ne ad Peloponnesios irent, et effecisse, ut Tissaphernes in Atheniensium benevolentiam propensior esset quam ante. Instructis autem praeter eas, quas habebat, novem navibus, ingentem pecuniam ab Halicarnasseis exegit, et Con munire coepit. His autem peractis, *et* magistratibus ibi constitutis, Samum jam sub autumnum rediit. Et Tissaphernes, cum audisset Peloponnesiorum classem e Mileto in Hellespontum profectam, ex Aspendo solvens in Ioniam properavit. Dum autem Peloponnesii in Hellesponto essent, Antandrii (sunt autem Aeoles) gravis armaturae milites ex Abydo per montem Idam itinere pedestri clam deductos in urbem introduxerunt, quod ab Arsaco Persa, Tissaphernis praefecto, injuria afficerentur, qui Delios quoque (qui

χρόνους τούτους καὶ ὁ Αλκιβιάδης ταῖς τρισὶ καὶ δέκα ναυσὶν ἀπὸ τῆς Καύνου καὶ Φασήλιδος ἐς τὴν Σάμον, ἀγγέλλων ὅτι τάς τε Φοινίσσας ναῦς ἀποτρέψειε Πελοποννησίοις ὥστε μὴ ἐλθεῖν, καὶ τὸν Τισσαφέρνην ὅτι φίλον πεποιήκοι μᾶλλον Αθηναίοις ἢ πρότερον. καὶ πληρώσας ναῦς ἐννέα πρὸς αἷς εἶχεν, Ἁλικαρνασσέας τε πολλὰ χρήματα ἐξέπραξε, καὶ Κῶν ἐτείχιζε. ταῦτα δὲ πράξας, ἄρχοντας ἐν τῇ Κῷ καταστήσας, πρὸς τὸ μετόπωρον ἤδη ἐς τὴν Σάμον κατέπλευσε. καὶ ὁ Τισσαφέρνης ἀπὸ τῆς Ασπένδου, ὡς ἐπύθετο τὰς τῶν Πελοποννησίων ναῦς ἐκ τῆς Μιλήτου ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πεπλευκυίας, ἀναζεύξας ἤλαυνεν ἐπὶ τοὺς Ιωνας. ὄντων δὲ τῶν Πελοποννησίων ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ, Αντάνδριοι (εἰσὶ δὲ Αἰολεῖς) παρακομισάμενοι ἐκ τῆς Αβύδου πεζῇ διὰ τῆς Ιδης τοῦ ὄρους ὁπλίτας, ἐσηγάγοντο ἐς τὴν πόλιν; ὑπὸ Αρσάκου τοῦ Πέρσου Τισσαφέρνους ὑπάρ-

χου ἀδικούμενοι, ὅσπερ καὶ Δηλίους τοὺς Ἀτραμύττιον οἰκήσαντας, ὅτε ὑπ' Ἀθηναίων Δήλου καθάρσεως ἕνεκα ἀνέστησαν, ἔχθραν προσποιησάμενος ἄδηλον, καὶ ἐπαγγείλας στρατιὰν αὐτῶν τοῖς βελτίστοις, ἐξαγαγὼν ὡς ἐπὶ φιλίᾳ καὶ ξυμμαχίᾳ, τηρήσας ἀριστοποιουμένους, καὶ περιστήσας τοὺς ἑαυτοῦ, κατηκόντισε. φοβούμενοι οὖν αὐτὸν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον μήποτε καὶ περὶ σφᾶς τι παρανομήσῃ, καὶ ἄλλα ἐπιβάλλοντος αὐτοῦ ἃ φέρειν οὐκ ἠδύναντο, ἐκβάλλουσι τοὺς φρουροὺς αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως.

ρθ'. Ὁ δὲ Τισσαφέρνης, αἰσθόμενος καὶ τοῦτο τῶν Πελοποννησίων τὸ ἔργον, καὶ οὐ μόνον τὸ ἐν Μιλήτῳ καὶ Κνίδῳ (καὶ ἐνταῦθα γὰρ αὐτοῦ ἐξεπεπλώκεσαν οἱ φρουροὶ) διαβεβλῆσθαί τε νομίσας αὐτοῖς σφόδρα, καὶ δείσας μὴ καὶ ἄλλο τι ἐπιβλάπτωσι, καὶ ἅμα ἀχθόμενος εἰ Φαρνάβαζος ἐξ ἐλάσσονος χρόνου καὶ δαπάνης δεξάμενος αὐτοὺς, κατορθώσει τι μᾶλλον τῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους,

Atramyttiam incolebant, quo tempore ab Athenienſibus, Deli luſtrandae cauſa, ſuis ſedibus pulſi fuerunt,) occulto odio diſſimulato, et illorum praeſtantiſſimis quibusque indicta expeditione, per amicitiae ac ſocietatis ſpeciem eductos, cum *eos* prandentes obſervaſſet, ac ſuorum manu circumdediſſet, ſagittis confixerat. Cum igitur *Antandrii* propter hoc facinus, ipſum formidarent, *ac vererentur*, ne quid *is* in ſe quoque aliquando ſcelerate perpetraret, cum etiam idem alia imponeret, quae ferre non poterant, ejus praeſidium ex arce ejecerunt.

109. Tiſſaphernes vero, cum hoc quoque Peloponneſiorum facinus audiſſet, nec id ſolum, quod in Mileto et Cnido fecerant (nam hinc etiam ipſius praeſidia fuerant ejecta) exiſtimans ſe inſigni contumelia ab ipſis affectum fuiſſe, veritusque ne quo alio praeterea damno *ſe* afficerent, ſimul etiam aegre ferens, ſi Pharnabazus minore et tempore et ſumtu conductis ipſis *Peloponneſiis* aliquid felicius adverſus Athenienſes gere-

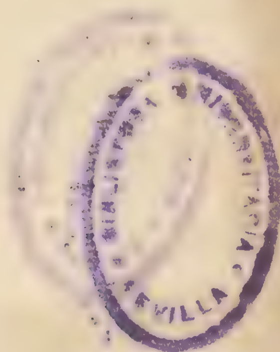
ret, ad ipſos in Hellespontum proficiſci ſtatuit, ut expoſtularet de rebus, quas ad Antandrum geſſiſſent, et crimina *ſibi ab illis objecta* dilueret, ac de Phoeniſſis navibus aliisque *rebus*, quam honeſtiſſime ſe purgaret. Ac primum Epheſum profectus, Dianae ſacrificium fecit. Quum *autem* hyems hanc aeſtatem inſequuta finietur, primus etiam ac viceſimus annus finietur.

F I N I S.

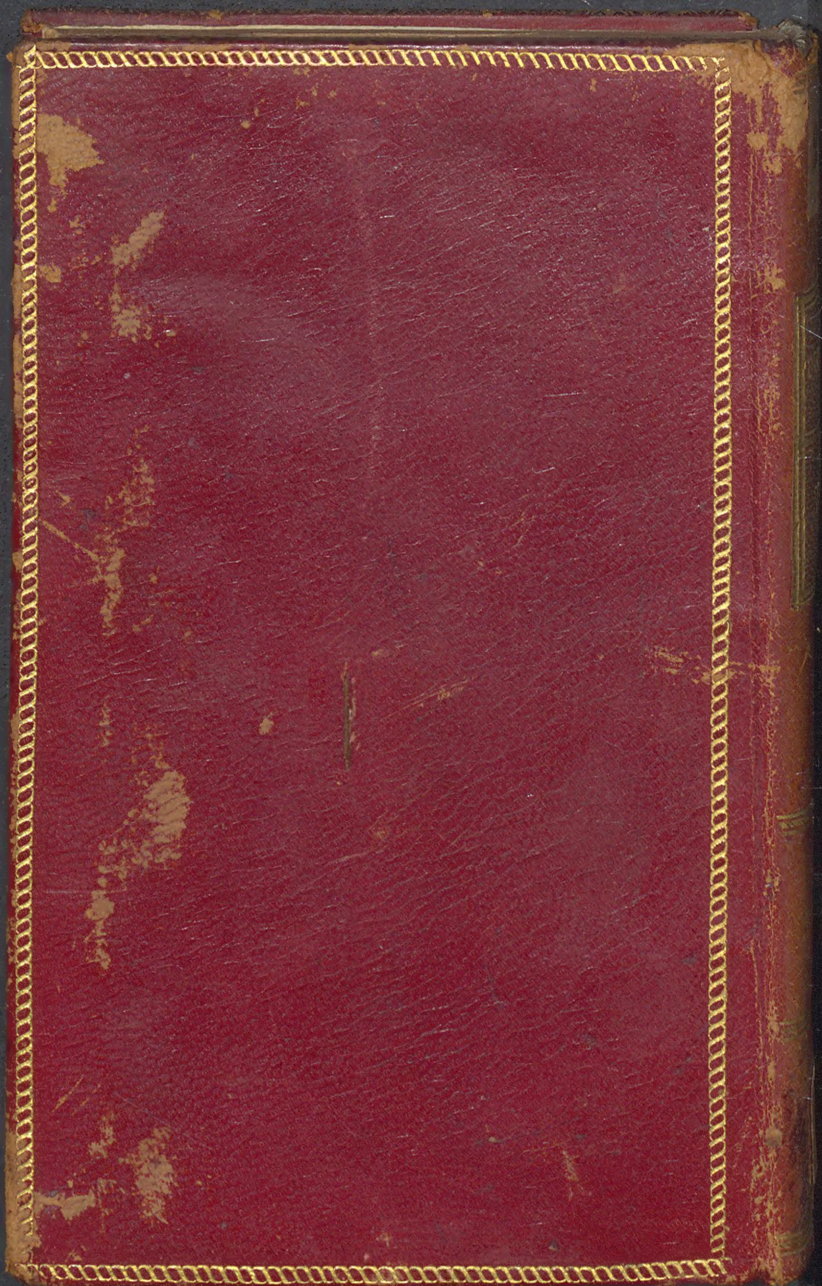
πορεύεσθαι διενοεῖτο πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, ὅπως μέμψηταί τε τῶν περὶ τὴν Ἄντανδρον γεγενημένων, καὶ τὰς διαβολὰς, καὶ περὶ τῶν Φοινίσσων νεῶν καὶ τῶν ἄλλων ὡς εὐπρεπέστατα ἀπολογήσηται. καὶ ἀφικόμενος πρῶτον ἐς Ἔφεσον, θυσίαν ἐποιήσατο τῇ Ἀρτέμιδι. ὅταν ὁ μετὰ τοῦτο τὸ θέρος χειμὼν τελευτήσῃ, ἓν καὶ εἰκοστὸν ἔτος πληροῦται.

ΤΕΛΟΣ.

THUCYDID

VIII

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm